

**T.C.
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

**NURETTİN ÖZDEMİR'İN
HAYATI, SANATI VE ESERLERİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Kübra KIZILKAYA

Prof. Dr. İhsan SÂFİ

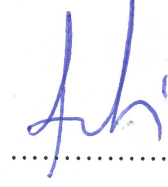
Danışman

**RİZE
2019**

KABUL VE ONAY

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında, Kübra KIZILKAYA tarafından hazırlanan "*Nurettin Özdemir'in Hayatı, Sanatı ve Eserleri*" başlıklı bu çalışma, 08.07.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği/~~oy çokluğuyla~~ başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. İhsan SAFİ

Kabul/Red

Üye: Doç. Dr. Hasan AKTAŞ

Kabul/Red

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Ekrem GÜZEL

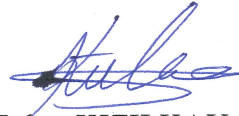
Kabul/Red

12/7/2019

İmza
Doç. Dr. Ahmet YANIK
Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Bu tezdeki bütün bilgileri etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yaptığımı bildiririm. İfade ettiklerimin aksi ortaya çıktığında ise her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim. 08./07./2019

Kübra KIZILKAYA

ÖN SÖZ

1927 Gümüşhane doğumlu olan Nurettin Özdemir iki dönem milletvekilliği yapmış siyasetçi ve hukukçu bir şairdir. İlk şiirini 1944 yılında Trabzon'un yerel bir gazetesinde yayımlayan şairin şiirleri ve yazıları o tarihten sonra *Hisar*, *Çağrı*, *Şadırvan*, *Türk Dili*, *Kuşakkaya* ve *Türk Sanatı* gibi pek çok dergi ve gazetede yayımlanmıştır. 2016 yılında vefat eden Nurettin Özdemir'in *Hayat Şiiri* (1949), *Yağmur Sonrası* (1955), *Yitik Sevgi* (1959), *Vakit Geçti Yorgunum* (1981) ve *Zaman ve Aşk* (1997) isimli beş şiir kitabı bulunmaktadır.

Nurettin Özdemir, yayımlanmış beş şiir kitabı ve dergi ve gazetelerde yayımladığı şiir ve yazılarıyla Türk edebiyatı tarihinde yer edinmesi gereken önemli bir şairdir. Nurettin Özdemir hakkında henüz akademik bir çalışma yapılmamıştır. İlk defa tarafımızca yapılan bu çalışma ile literatürdeki bir eksiği tamamlamak istedik. Bugüne kadar ortaokul ders kitaplarındaki "Vatan" ve Prof. Dr. Mehmet Kaplan'ın *Şiir Tahlilleri 2* kitabında incelediği "Gecede" şiirleriyle tanıdığımız Özdemir'in hayatı, sanatı ve eserlerini kapsayan bu çalışmayı bundan sonraki akademik ve kişisel çalışmalara kaynaklık etmesi amacıyla yaptık.

Edebiyat antolojilerini tarayarak başladığımız çalışmamıza şairin yeni baskısı olmayan ve bu nedenle zor bulunan şiir kitaplarını İstanbul ve Ankara'daki çeşitli sahaflardan uzun süren bir araştırma sonucu elde ettik. Şairin ilk kitabı olan *Hayat Şiiri*'ni ise Millî Kütüphane'de bulunan nüshasından inceledik. Nurettin Özdemir'in şiir ve yazılarını yayımladığı *Hisar*, *Varlık*, *Şadırvan*, *Çağrı*, *Serdengeçti*, *Yeni Çağ*, *Türk Dili*, *İnan*, *Türk Edebiyatı* ve *Türk Sanatı* dergilerini Millî kütüphane ve Beyazıt Devlet Kütüphaneleri'nde tarayarak bu dergilerdeki şiir ve yazılarını tespit ettik. Kütüphanelerde yaptığımız taramalarla başladığımız çalışmamıza Özdemir'in ailesiyle irtibata geçmemiz sonucu şairin kişisel arşivini de dâhil ederek devam ettik.

Şairin kızı Aslıhan Güven ile yaptığımız yazışmalardan sonra şairin Ankara/ Balgat'taki evinde eşi Hikmet Hanım ve kızı Aslıhan Hanım ile bir görüşme yaptık. Kendilerinin de izniyle Nurettin Özdemir'in kişisel arşivinde çeşitli inceleme ve taramalar yaptıktan sonra Özdemir'in kızı Aslıhan Güven ile

Nurettin Özdemir ve hayatı hakkında bir görüşme yaptık. Bu görüşme çalışmamızın ekler kısmında verilmiştir.

Nurettin Özdemir'in hayatını doğru ve eksiksiz bir şekilde ortaya koyabilmek için Sosyal Güvenlik Kurumu, TBMM, Kızılay, İLESAM ve İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi arşivlerinden şaire ait belgeleri talep etsek de başvurularımızın çoğu hukukî sebeplerden ötürü reddedildi. Söz konusu kurumlardan aldığımız çeşitli belgeler ise hem çalışmamızın içeriğinde kullanılmış hem de ekler kısmında verilmiştir.

Çalışmamıza kaynaklık eden belgelerin çoğu birinci elden kaynaklardır. Söz konusu belgeler, şairin özel ve sanat hayatını en doğru şekilde ortaya koyabilmek için uzun uğraşlar, yazışmalar ve araştırmalar sonucunda elde edilmiştir. Toplanan bu bilgi ve belgeler incelenip birleştirildikten sonra ortaya Türk edebiyatının önemli şairlerinden olan Nurettin Özdemir'in hayatı, sanatı ve eserleri hakkındaki bu çalışma çıkmıştır.

Çalışmamız dört bölümden oluşmaktadır. “Birinci Bölüm”de Nurettin Özdemir'in aile üyelerini, kişisel hayatını, eğitim hayatını ve mesleki hayatını şairin kişisel arşivinden, kendisinin yazdığı ve hakkında yazılan gazete ve dergi yazılarından ve ailesinin verdiği bilgilerden de yararlanarak kronolojik bir şekilde aktarmaya çalıştık.

“İkinci Bölüm”de Nurettin Özdemir'in edebî hayatını, sanat çevresini ve dâhil olduğu edebî etkinlikleri elimizdeki belgeler ve yaptığımız arşiv taramaları ile sunmaya çalıştık.

“Üçüncü Bölüm”de Özdemir'in şiirlerini içerik, tema, şekil, dil ve üslup bakımlarından inceleyerek şairin sanatını ve şiir anlayışını ortaya koymaya çalıştık.

“Dördüncü Bölüm”de Özdemir'in şiir kitaplarını kronolojik bir şekilde tanıttık ve taradığımız gazete ve dergilerde ulaşabildiğimiz kadarıyla şairin bugüne kadar yayımladığı şiir ve yazılarını, yayımlandığı kaynaklara göre alfabetik, kaynağın özelinde ise kronolojik olarak listeledik.

Çalışmamızın “Sonuç” bölümünde ise Özdemir'i ve eserlerini kısaca tanıtip şiirlerinin genel özelliklerini ve önceki bölümlerde yaptığımız incelemeler doğrultusunda vardığımız sonuçları kısa ve öz bir biçimde ortaya koyduk.

“Ekler” bölümünde çalışmamızın içinde kullanmış olduğumuz, Özdemir’in kişisel arşivinden ve resmî kurumlardan alınan çeşitli belgeler, şairin nüfus cüzdanı örneği, şairin el yazısıyla yazdığı TBMM hâl tercümeleri ve mazbatalarına yer verdik.

Çalışmalarım sırasında bana büyük bir sabır ve özveriyle destek olan aileme; iletişime geçtiğimiz ilk günden beri bütün samimiyetleriyle bana yardımcı olan, evlerini ve şairin kişisel arşivini açan Aslıhan Güven’e ve eşi Coşkun Güven’e; çalışmaya başladığımız sırada hayatta olan ancak yakın zamanda vefat eden Hikmet Özdemir’e teşekkür ederim.

Araştırma sürecinde bana akademik araştırma yöntemlerini öğreten, kurum ve kuruluşlarla yaptığımız yazışmalarda büyük bir sabırla bana yardımcı olan, tecrübelerini aktaran, zaman ayıran, çalışmaya başladığımız ilk günden beri hiçbir sorumu yanıtsız bırakmayan ve her zaman yol gösteren kıymetli hocam Prof. Dr. İhsan SÂFÎ’ye teşekkürlerimi sunarım.

Kübra KIZILKAYA

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI.....	2
ETİK BEYAN.....	3
ÖN SÖZ	4
İÇİNDEKİLER	7
ÖZET	11
ABSTRACT.....	12
TABLOLAR	13
KISALTMALAR.....	14
GİRİŞ	15

BİRİNCİ BÖLÜM

HAYATI VE SOSYAL ÇEVRESİ

1.1. Doğumu, Ailesi ve Çocukluğu.....	28
1.2. Eğitim Hayatı	31
1.2.1. İlk ve Ortaokul Yılları	31
1.2.2. Lise Yılları	31
1.2.3. Üniversite Yılları.....	35
1.3. Askerliği.....	37
1.4. Evliliği ve Aile Bireyleri.....	37
1.5. Siyasi Hayatı ve Milletvekilliği Yılları.....	40
1.5.1. Siyasi Çevresi.....	43
1.5.1.1. İsmet İnönü ve Nurettin Özdemir	44
1.5.1.2. Süleyman Demirel ve Nurettin Özdemir	46
1.6. Milletvekilliği Sonrası Yaptığı İşler ve Aldığı Görevler	47
1.7. Kişiliği	47
1.8. Aile Yaşantısı.....	51
1.9. Hastalığı ve Ölümü	53

İKİNCİ BÖLÜM

EDEBÎ HAYATI VE SANAT ÇEVRESİ

2.1.Edebiyatla Tanışması	55
2.2.Şiir Yazmaya Başlaması	55
3.2.Boztepe Dergisi.....	56
2.4. Orhan Seyfî'ye Açık Mektup ve Trabzon Lisesinden Atılması.....	57
2.5. Sanat Çevresi	58
2.6. Kullandığı Mahlaslar	62
2.7. Katıldığı Etkinlikler ve Aldığı Ödüller	63
2.8. Adına Düzenlenen Faaliyetler	63

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SANATI

3.1. Nurettin Özdemir'in Şiirlerinin İçerik Unsurları.....	65
3.1.1. Aşk ve Sevgi	65
3.1.2. Sevgili	73
3.1.3. Vatan	81
3.1.4. Aile.....	90
3.1.5. Gurbet.....	98
3.1.6. Uzaklık	103
3.1.7.Ölüm.....	109
3.1.8.Zaman.....	121
3.1.9.Özlem	129
3.1.9.1.Çocukluğa Duyulan Özlem	130
3.1.9.2. Eskiye Duyulan Özlem.....	133
3.1.9.3. Sevgiliye Duyulan Özlem.....	136
3.1.10.Yalnızlık.....	139
3.2. Nurettin Özdemir'in Şiirlerinin Biçim ve Üslup Özellikleri	143
3.2.1. Nazım Biçimleri	143
3.2.1.1. Halk Şiiri Nazım Biçimleriyle Olan Şiirleri	143
3.2.1.2. Yeni Türk Şiiri Nazım Biçimleriyle Olan Şiirleri	147

3.2.1.3. Dörtlüklerle Yazılmış Şiirleri	150
3.2.1.4. Beyitlerle Yazılmış Şiirleri.....	153
3.2.1.5. Bentlerle Yazılmış Şiirleri	155
3.2.2. Nazım Türleri	155
3.2.3. Ahenk Unsurları	157
3.2.3.1. Vezin.....	157
3.2.3.2. Kafiye ve Redif.....	160
3.2.3.3. Yardımcı Unsurlar	163
3.2.3.3.1. Mısra Tekrarları.....	164
3.2.3.3.2. Kelime Tekrarları	166
3.2.3.3.3. Mısra Kırılmaları	168
3.2.3.3.4. Ses Benzerlikleri.....	169
3.2.3.3.5. Ara Söz ve Konuşma Çizgileri	170
3.2.4. Dil ve Üslup	172
3.2.4.1. Söz Varlığı.....	175
3.2.4.1.1. İkilemeler.....	175
3.2.4.1.2. Deyimler	176
3.2.4.1.3. Tamlamalar.....	178
3.2.4.1.4. Hitap İfadeleri.....	178
3.2.4.1.5. Nidalar	180
3.2.4.2. Cümle	180
3.2.4.3. Doğa Unsurları	183
3.2.4.4. Alıntılar.....	186
3.2.5. Şiirlerin İsimleri	187

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ESERLERİ

4.1. Hayat Şiiri.....	189
4.1.1. Kitabın Bölümleri.....	189
4.1.2. İthaf lar	190
4.2. Yağmur Sonrası	190

4.2.1. Kitabın Bölümleri.....	191
4.2.2. İthaf lar	191
4.3. Yitik Sevgi	192
4.3.1 .Şiirler.....	193
4.3.2 .İthaf lar	193
4.4. Vakit Geçti Yorgunum.....	194
4.4.1. Kitabın Bölümleri.....	197
4.4.2.İthaf lar	197
4.5. Zaman ve Aşk	197
4.5.1. Kitabın Bölümleri.....	198
4.5.2.İthaf lar	199
4.6. Nurettin Özdemir’in Gazete ve Dergilerde Yayımlanan Şiir ve Yazıları	200
4.6.1. Dergilerde Yayımlanan Şiirleri	201
4.6.2. Dergilerde Yayımlanan Yazıları	204
4.6.3. Gazetelerde Yayımlanan Yazıları	205
SONUÇ.....	207
KAYNAKLAR	210
EKLER.....	215
Ek-1: Belgeler	215
Ek-2: Aslıhan Güven ile Yapılan 2 Mart 2018 Tarihli Görüşme	265
ÖZ GEÇMİŞ	276

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ana Bilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. İhsan SÂFİ

Hazırlayan: Kübra KIZILKAYA

Yıl: 2019

Sayfa Sayısı: 276

ÖZET

NURETTİN ÖZDEMİR'İN HAYATI, SANATI VE ESERLERİ

Bu çalışmada şair Nurettin Özdemir'in hayatı ve edebî yaşantısı şairin kişisel arşivi ve çeşitli kaynaklar taranarak ortaya konmuş, ardından şiirleri içerik, şekil, dil ve üslup bakımından incelenerek Nurettin Özdemir'in şiir anlayışı ve kişisel hayatının sanatına yansıdığı noktalar belirlenmiştir. Nurettin Özdemir'in şiirine konu olan temalar tespit edildikten sonra, bu temaların şiirlerindeki işleniş biçimleri üzerinde durulmuştur. Çalışmanın sonraki bölümünde Nurettin Özdemir'in kitapları incelenmiş, eserlerinin yayımlandığı dergiler taranıp şairin bu dergilerdeki şiir ve yazıları listelenmiştir. Kurgusal şiirlerden çok yaşadıklarını yazan Nurettin Özdemir'in şiirleri, özellikle hayatı, kişiliği ve yaşadığı olayların ışığında incelenmiştir. Bu çalışmanın son bölümünde ise Özdemir'in sanatının genel özellikleri ortaya konmuş ve şairin Türk edebiyatı tarihindeki yeri ve önemi belirlenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Nurettin Özdemir, Türk edebiyatı, Şiir incelemesi, Türk şiiri, Kişisel arşiv

Recep Tayyip Erdogan University Graduate School of Social Science

Department: Turkish Language and Literature

Thesis Type: Master Thesis

Supervisor: Prof. Dr. İhsan SÂFİ

Author: Kübra KIZILKAYA

Year: 2019

Pages: 276

ABSTRACT

NURETTIN OZDEMİR'S LIFE, ART AND WORKS

In this study, the life and literary life of poet Nurettin Ozdemir has been presented by scanning the poet's personal archive and various sources. After determining the themes that are the subjects of Nurettin Ozdemir's poetry, the ways of processing these themes in their poems have been emphasized. In the next section of the study, Nurettin Ozdemir's books have been examined and the journals in which his works were published have been searched; and his poems and writings have been listed. The poems of Nurettin Ozdemir, who writes about what he has lived more than fictional poems, have been examined especially in the light of his life, personality and events that were experienced by him. In the last part of this study, the general characteristics of Ozdemir's art have been specified and the place and importance of the poet in the history of Turkish literature has been tried to be determined.

Key words: Nurettin Ozdemir, Turkish literature, Poem examination, Turkish poetry, personal archive

TABLÖLAR

Tablo 1 Vakit Geçti Yorgunum kitabındaki ortak şiirler	192
Tablo 1 (Devam) Vakit Geçti Yorgunum kitabındaki ortak şiirler.....	193
Tabl 1 (Devam) Vakit Geçti Yorgunum kitabındaki ortak şiirler	194

KISALTMALAR

A.g.e.	: Adı geçen eser
A.g.k.	: Adı geçen kaynak
A.g.y.	: Adı geçen yayın
Akt.	: Aktaran
A.y.	: Aynı yer
Bkz.	: Bakınız
br.	: Birleşim
c.	: Cilt
H.Ş.	: Hayat Şiiri (Nurettin Özdemir, İstanbul 1949)
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDV.	: Türkiye Diyanet Vakfı
Y.S.	: Yağmur Sonrası (Nurettin Özdemir, İstanbul 1955)
Y.Sev.	: Yitik Sevgi (Nurettin Özdemir, Ankara 1959)
Z.A.	: Zaman ve Aşk (Nurettin Özdemir, Ankara 1997)

GİRİŞ

İlk şiirini 1944 yılında ve ilk şiir kitabını 1949 yılında yayımlayan Nurettin Özdemir vefatına kadar (2016) edebiyat ve şiirle ilgilenmiştir. Özdemir'in şiirini anlayabilmek için kendisinden önceki ve şiir yazdığı dönemdeki edebî hareketlere hâkim olmak gerekmektedir. Özdemir, her ne kadar bir edebî akıma tam anlamıyla bağlı kalmamış olsa da dönem dönem çeşitli şairlerin şiir anlayışlarından ve edebî akımlardan etkilenmiştir. Bu nedenle çalışmamızın giriş bölümünde, Özdemir'in Türk şiirindeki yerini belirleyebilmek için Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının belli dönem ve edebî hareketlerini genel bir bakışla açıklayacağız. Bu açıklamaları yaparken de Nurettin Özdemir'in söz konusu hareketler ve sanatçılarla olan ilişkisi ile ilgili ön bilgilendirmeler yapacağız.

Osmanlı Devleti'nin yıkılmasının ardından 1923 yılında Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurulmasıyla bir yandan Tanzimat'la başlayan yenileşme ve batılılaşma hareketleri sürerken bir yandan da savaştan yeni çıkmış ve imparatorluktan ulus devlet anlayışına geçmiş olan Türk toplumu Anadolu'ya ve millî değerlere yönelmiştir. Bu dönemde “bahis konusu olan Türkiye'nin kalkınmasıdır. Bu maksatla girişilen inkılâp, reform ve faaliyetler sonucunda Türkiye günden güne değişmiştir. Bu devir Türk edebiyatı, memleket gerçekleri, yenilik istekleri, tenkit ve özlemle doludur”¹. İşte bu ortamda gelişen “Memleket Edebiyatı”, şiirde günlük dil ve hece vezninin kullanıldığı, Anadolu halkının sorunlarının ve Anadolu sevgisinin milliyetçi duygularla işlendiği bir akımdır.

İnci Enginün, “Memleket Edebiyatı” çizgisinde eserler veren şairleri “Tasvirde kalanlar”, “Folklor unsurlarını şiire taşıyanlar”, “Hamasî şiirlerle yiğitlikleri gür sesle anlatanlar”, “Ülke dertlerinin halli için Marksizmi teklif edenler”, “Mistik bakışla iç dünyayı araştıranlar” ve “Yunan mitolojisinden hareket edenler” şeklinde altı gruba ayırır.²

Bu dönemde, Faruk Nafiz Çamlıbel (1898-1973), Orhan Seyfi Orhon (1890-1972), Halit Fahri Ozansoy (1891-1971), Yusuf Ziya Ortaç (1895-1967) ve Enis Behiç Koryürek (1892-1949)'ten oluşan “Beş Hececiler” grubu da

¹ Mehmet Kaplan, *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar 2* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 2010), 263.

² İnci Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 2014), 42-70.

“Memleket Edebiyatı” çizgisinde şiirler kaleme almıştır. Enginün, bu isimleri “Tasvirde kalanlar (Gözlemci gerçekçiler)” grubuna dâhil etmiştir.³ Hece vezni, halk şiiri şekilleri ve sade bir dille ağırlıklı olarak memleket sevgisi, Anadolu ve memleket sorunları temalı şiirler yazan “Beş Hececiler”in şiir anlayışını en güzel Faruk Nafiz Çamlıbel’in şu dizeleri anlatır:

Başka sanat bilmeyiz, karşımızda dururken
Yazılmamış bir destan gibi Anadolu’muz
Arkadaş, biz bu yolda türküler tuttururken
Sana uğurlar olsun... Ayrılıyor yolumuz!⁴

Bu anlayış, Nurettin Özdemir’in özellikle ilk dönem şiirlerini etkilemiştir. Nurettin Özdemir, ilk şiirlerini yayımlamaya başladığı lise yıllarında “Beş Hececiler”den biri olan Orhan Seyfi Orhon’u ve çıkardığı dergileri yakından takip etmiştir. Özdemir, bu dönemde yazdığı şiirlerinde hece veznini kullanmış ve memleket sevgisinin ve millî konuların ağırlıkta olduğu şiirler yazmıştır.

“Memleket Edebiyatı”nın “Folklor unsurlarını şiire taşıyanlar” kolu ise Halkevleri vasıtasıyla büyüyen, Ahmet Kutsi Tecer (1901-1967) ve Bedri Rahmi Eyüboğlu (1913-1975)’nin öncülük ettiği, çoğunluğu öğretmen olan şairlerden oluşmaktadır.⁵ Anadolu köyleri ve köy yaşantısını konu eden şiirler yazan, Türk folkloruna ait değerleri ortaya çıkaran bu grubun öncüsü olan Ahmet Kutsi Tecer, “Türk halk şiir geleneğinin son büyük temsilcisi olan Âşık Veysel Şatıroğlu’nu keşfetmiştir”.⁶

Nurettin Özdemir’in ilk dönem şiirlerinde bu isimlerin de oldukça önemli bir etkisi vardır. Trabzon Lisesi’nde okuduğu sırada Trabzon Halkevi’nin açtığı bir şiir yarışmasına katılan Özdemir, o dönemde halkevleri ile ve onların yayın organları ile yakından alakadar olmuştur.

“Memleket Edebiyatı” şairlerinin hamasî şiirler yazan kolunu ise Behçet Kemal Çağlar (1908-1969), Orhan Şaik Gökay (1902-1994), Arif Nihat Asya

³Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, 42-46.

⁴Faruk Nafiz Çamlıbel, *Hayat I/5* (1926), 88, Akt.: İnci Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı* içinde.

⁵Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, 51.

⁶A.g.e., 53.

(1904-1975) ve Hüseyin Nihal Atsız (1905-1975) gibi isimler oluşturmaktadır. Bu şairler şiirlerinde millî ülkü, vatan, millet, bayrak gibi konuları ve çeşitli kahramanlık hikâyelerini coşkun bir söyleyiş ve üst perdeden bir hitabetle işlemişlerdir.⁷ Bu isimlerin kaleme aldıkları şiirler genellikle epik tarzdadır. “Bu kol Türk şiirinde Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu (1929-1992) ve benzeri şairler tarafından devam ettirilmiştir.”⁸

“Memleket Edebiyatı”nın bu kolundaki isimlerin de bir dönem Özdemir’in şiirine etkisi olduğu söylenebilir. Nurettin Özdemir, verdiği bir röportajda beğendiği yeni kuşak şairleri sayarken eski kuşağın henüz etkisini kaybetmediğini söyleyerek Orhan Şaik Gökyay, Arif Nihat Asya, Fazıl Hüsni Dağlarca, Behçet Kemal Çağlar gibi isimleri de saymıştır.⁹ Ayrıca Özdemir’in Haydarpaşa Lisesindeki öğrenciliği sırasında hocası olan ve öncesinde de o dönemki siyasi görüşleri sebebiyle hayranlık duyduğu Hüseyin Nihal Atsız’ın da şairin ilk dönem şiirlerinde tesiri olmuştur.

“Memleket Edebiyatı”nın Marksist kolu ise “Toplumcu Gerçekçiler” denilen sosyalist düşünceye sahip şairlerden oluşmaktadır. “İstiklâl savaşı yıllarında Moskova’ya giden, orada sıkı bir Marksist terbiye gördükten sonra Anadolu’ya gönderilen Nazım Hikmet”¹⁰’ın 835 *Satır* (1930) isimli kitabının yayımlanmasıyla “Toplumcu Gerçekçilik” akımının temelleri atılmıştır. Nazım Hikmet (1092-1963) ve Ercüment Behzat Lav (1903-1984)’ın öncüleri olduğu bu akımın temsilcileri sosyalist düşüncenin hâkim olduğu tezli şiirler kaleme almışlardır. Şiiri ideolojinin emrine verip sosyalist düşünceyi yaymak için kullanan bu akım 1980’li yıllara kadar yoğun bir şekilde devam etmiştir.

Sanatının ilk yıllarında Türkçü-Turancı bir anlayışla milliyetçi şiirler yazan ve sosyalist düşüncenin karşısında olan Nurettin Özdemir’in şiirinde hiçbir zaman sosyalist öğeler görülmez. Bu nedenle Özdemir’in “Memleket Edebiyatı”nın Marksist kolundan etkilendiği söylenemez.

Bu dönemde, “hareket noktası olarak Memleket Edebiyatı’nı alan bir kısım şairler, görünen manzara ve insanların bir de görünmeyen iç âlemlerini, ferdî

⁷ Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, 55-59.

⁸ A.g.e., 59.

⁹ Bkz.: Ekler, belge 14.

¹⁰ Kaplan, *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar* 2, 270.

duyuş tarzlarını da anlatmak istediler.”¹¹ Necip Fazıl Kısakürek (1905-1983) ve Asaf Halet Çelebi (1907-1958) gibi şairlerin oluşturduğu bu grup “Memleket Edebiyatı”nın “Mistik bakışla iç dünyayı araştıranlar” kolunu oluşturmuştur.¹²

Bu şairlerden Necip Fazıl, Nurettin Özdemir’in şiirini ve sanat anlayışını etkilemiştir. Özdemir’in üniversite yıllarında hapisanede tanıştığı Necip Fazıl’a karşı bir hayranlığı vardır. Özdemir’in kimi şiirleri konu ve üslup bakımından Necip Fazıl’ın şiirleriyle benzerlik göstermektedir.

Necip Fazıl’ın “ilk defa 1946’da, *İdeolocya* Örgüsü başlıklı seri yazıları arasında Büyük Doğu dergisinde kısım kısım çıkan, daha sonra *Sonsuzluk Kervanı* (1955) şiir kitabı içinde bütünleşen”¹³ Poetika’sında tarif ettiği ideal şiirin özellikleri şunlardır:

Necip Fazıl’a göre şiirin amacı “mutlak hakikati aramak” olmalıdır. Buradaki “mutlak hakikat”ten kasıt Allah’tır. Daha sonra ilimde ve şiirde “teşhis” ve “tecrit” meselelerine değinen şair ilimde tecridin teşhis için olduğunu ve “hedefi teşhis olan ilmin tecritte kalmasının felsefeyi vücuda getirdiğini”¹⁴ söylerken söz konusu şiir olduğunda ise tecritsiz teşhisin “dalkavukluk” olduğunu ifade ederek didaktik ve politik şairleri hedef gösterir. Şiirin sadece vezinli ve kafiyeli söz olmadığını söyleyen Necip Fazıl, vezin ve kafiyenin şiiri aleladelikten kurtarmakla beraber bir metne şiir diyebilmek için ise yeterli olmadığını söyler. Necip Fazıl’a göre şiir “remzî” ve “sırrî” olmalıdır. Şiiri oluşturan iki temel unsur “his ve fikir”dir. Bu iki unsur da şiirde yeterince bulunmalıdır. Şaire göre şiirde hem “kütük” hem de “nakış” olmalıdır. Şairin kütükten kastı şiirin muhtevası, nakıştan kastı ise “estetik ve fonetik” özellikleridir. Şiiri “uyuyan cemiyetin rüyası” olarak tanımlayan Necip Fazıl, şiirin bugünle değil gelecekle ilgilenmesi gerektiğini söyler.¹⁵

Enginün’ün “Memleket Edebiyatı” içerisinde bahsettiği son grup ise “Memleket şiirleri ile başlayıp, Yunan mitolojisini bir anlatma vasıtası olarak kullanan Salih Zeki Aktay (1896-1970) ve Salih Zeki Arolat (1897-1967)”¹⁶ gibi

¹¹ Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, 65.

¹² A.g.e., 65-68.

¹³ M. Orhan Okay, *Necip Fazıl Kısakürek* (İstanbul: Şûle Yayınları, 2006), 63.

¹⁴ A.g.e., 67.

¹⁵ Necip Fazıl Kısakürek, *Çile* (İstanbul: Büyük Doğu Yayınlar, 2012), 471-497.

¹⁶ Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, 69.

şairlerdir. Bu isimlerin Nurettin Özdemir'in şiiri üzerinde herhangi bir etkisi olmamıştır.

Cumhuriyet döneminin ilk edebî topluluğu *Meş'ale* isimli bir dergi çıkaran “Yedi Meş'aleciler” topluluğudur. 1928 yılında yayımladıkları *Yedi Meş'ale* isimli kitabın ön sözünde sanatta yenilik ve taklitçilikten kaçınma düşüncesiyle ortaya çıkan “Yedi Meş'aleciler” topluluğu kendilerinden önceki akımların önüne geçmek iddiasında olsalar da bunda başarılı olamamışlardır.¹⁷ Ziya Osman Saba (1910-1957), Yaşar Nabi Nayır(1908-1981), Sabri Esat Siyavuşgil (1907-1968), Kenan Hulusi Koray (1906-1943), Vasfi Mahir Kocatürk (1907-1961), Cevdet Kudret Solok (1907-1992) ve Muammer Lütfi Bahşi (1903-1947)'nin oluşturduğu bu akımın Nurettin Özdemir'in şiiri üzerinde bir etkisi olduğu söylenemez.

1941 yılında Orhan Veli Kanık (1914-1950), Melih Cevdet Anday (1915-2003) ve Oktay Rıfat Horozcu(1914-1988), çıkardıkları *Garip* isimli kitabın ön sözünde yeni bir şiir anlayışını savunurlar. “Birinci Yeni” veya “Garip” şeklinde adlandırılan bu edebî hareket, geleneğe karşı çıkan ve şairaneliği reddeden bir şiir anlayışını savunmuştur.¹⁸

“Birinci Yeni” hareketi mevcut şiir dilinin konuşma dilinin doğallığından uzak, yapay bir dil olduğunu, vezin ve kafiye'nin yalnızca şiirin ezberlenmesine yardımcı olduğunu, şiire estetik bir değer katmadığını, şiirde ahengin bu iki öğeden bağımsız bir şekilde sağlanması gerektiğini savunmuştur. Söz sanatlarını şiirin doğallaşmasının önünde bir engel olarak gören “Birinci Yeni” temsilcileri şiirin yüksek tabakaya değil sıradan insana hitap etmesi gerektiğini, müzik ve resim gibi sanatların şiirden ayrı tutularak şiirin her türlü kural ve ilkeden kurtarılıp olabildiğince sade ve gündelik bir hüviyet kazanması gerektiğini öne sürmüşler.¹⁹

Orhan Veli, Melih Cevdet ve Oktay Rıfat'ın “Garip” bildirgesinde önerdikleri şiir anlayışı ise duyguda ve söyleyişte yalın ve doğal, vezinsiz, kafiyesiz ve sanatsız fakat ironilerle bezenmiş, gelenekten uzak ve çoğulcu bir şiir

¹⁷ Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, 71-76.

¹⁸ Hakan Sazyek, *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi* (Ankara: Akçağ Yayınları, 2006), 71.

¹⁹ A.g.e., 72-73.

anlayışıdır.²⁰ “Garip” şiirinde Sürrealizm ve Dadaizm akımlarının etkileri vardır. “Garip” şiirindeki çocuksu üslup ve bilinçaltı yansımaları bunun kanıtıdır. “Birinci Yeni” hareketi Nurettin Özdemir’in şiir yazmaya başladığı dönemde ortaya çıkmış olmasına rağmen Özdemir bu edebî hareketten herhangi bir şekilde etkilenmemiştir.

İlk sayısı 1950 yılında çıkan *Hisar* dergisinin etrafında toplanan şair ve yazarlar “Garip” hareketine verdikleri ürünlerle dolaylı yoldan bir tepki göstermişlerdir.²¹ “Hisar şairleri, eskiyi dışlamadan yeniye aramış”²², Türk şiirinin geleneklerinden kopmaması gerektiğini savunmuşlardır. Munis Faik Ozansoy (1911-1975), İlhan Geçer (1917-2004), Mehmet Çınarlı (1925-1999) ve Mustafa Necati Kararar (1929-1995)’in kurucuları arasında bulunduğu dergi 1950-1957 yılları arasında 75 sayı çıktıktan sonra yayın hayatına bir süre ara vermiştir. 1964 yılında yeniden yayımlanmaya başlayan dergi bu kez 1980 yılına kadar 202 sayı yayımlanmıştır.²³ *Hisar* dergisinin her iki yayın döneminde de Nurettin Özdemir’in pek çok şiiri yayımlanmıştır. Özdemir’in en çok şiirinin yayımlandığı dergi *Hisar* dergisidir.

Öztürk Emiroğlu, *Hisar* dergisinin kurucularından olan Munis Faik Ozansoy’un dergide yayımladığı “Şiire Dair” başlıklı yazısının “topluluğun ortak şiir anlayışını yansıtan” yazılardan biri olduğunu söyler.²⁴ Ozansoy yazısında şiir için şu ifadeleri kullanmıştır:

Evet, şiir büyük fikirlerden değil, küçük ve basit şeylerden, suyun sesi, çiçeğin kokusu, kelebeğin kanadı, günün doğuşu, zamanın geçişi gibi küçük ve alelâde tabiat hadiselerinden doğar. Onu fevkalâde yapan şey, mevzuun harikulâdeliği değil, şairin görüşü ve bize gösterişidir. Şiirde şeklin, üslûbun daha uygun söyleyişle tebliğ tarzının ehemmiyeti bundandır.²⁵

“Güzel şiir ölçülü olmayabilir fakat mutlaka şekillidir”²⁶ diyen Ozansoy *Hisar* topluluğunun şekil anlayışını da ortaya koymuştur. Mehmet Çınarlı da

²⁰ Sazyek, *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi*, 73-74.

²¹ A.g.e., 72-73.

²² Öztürk Emiroğlu, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hisar Topluluğu* (Ankara: Akçağ Yayınları, 2007), 149.

²³ A.g.e., 121.

²⁴ A.g.e., 149.

²⁵ Munis Faik Ozansoy, “Şiire Dair”, *Hisar* 3 (1950), 3, Akt.: Öztürk Emiroğlu, *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi* içinde.

²⁶ A.y.

Hisar'da yayımladığı “Vezin ve Kafiye”²⁷ başlıklı yazısında “Vezinli ve kafiyeli söz söyleyen herkesi şair sayanları gibi, vezinsiz kafiyesiz şiir olamayacağını ileri sürenlerin fikirlerine de iştirak etmiyoruz.”²⁸ diyerek Ozansoy’un fikirlerini desteklemiştir.

Temsilcileri arasında Yavuz Bülent Bakiler (1936-), Turgut Özakman (1930-2013), Sevinç Çokum (1943-), Şevket Bulut (1936-1996), Arif Nihat Asya (1904-1975), Bekir Sıtkı Erdoğan (1926-2014), Halide Nusret Zorlutuna (1901-1984) gibi isimlerin bulunduğu *Hisar* grubunun sanat anlayışını o dönemdeki diğer topluluklardan ayıran özellikleri Mehmet Çınarlı dört madde ile sıralamıştır. Birincisi, başka milletlerin edebiyatlarını ve sanat anlayışlarını taklit ederek milli bir edebiyat yaratılamaz. Başka milletleri taklit etmeden kendi kaynaklarımızdan beslenerek milli bir sanat anlayışı ortaya koymalıyız. İkincisi yeni olmak için eski ile olan bütün bağları koparmak şart değildir. “Yeni”, “eski”yi temel almalıdır. Hisarcılar, eskiyi reddetmemekle beraber yeniye de karşı değildir. Onlar yeninin eskiye dayandırılması gerektiğini savunurlar. Üçüncüsü sanatın ideolojilerden ve düşünce akımlarından bağımsız olması, bir propaganda aracı olarak görülmemesi gerektiğidir. Dördüncü madde ise dilde tasfiyeciliği reddetmekle beraber mümkün olduğunca duru bir Türkçe ile yazmaya çalışılmalıdır.²⁹ Bu maddeler tepki olarak ortaya çıktıkları “Garip” akımının sahip olduğu anlayışın tersine bir sanat görüşünü ortaya koymaktadır.

Hıfzı Toz, 1994 yılında *Hisar* dergisi hakkında yaptığı çalışmada *Hisar* şairlerinin ortak yönlerini şöyle sıralamıştır: “Yakın tarihin savaş görmeden yetişen ilk nesli” olan *Hisar* şairleri sosyal çevrelerinin vatan ve milliyetçilik anlayışlarını şiirlerine yansıtmışlardır. Şiirlerindeki vatan ve millet fikri kuru hamasetten ibaret olmadığı gibi kültürel bir alt yapıya da sahiptir. *Hisar* şairleri, şiirlerinde Anadolu’yu her haliyle, istismar etmeden sevgi çerçevesinde işlemişlerdir. Gelişmeye ve medeniyete her zaman açık olmuşlardır. Milli kültüre, folklor, tarihe ve geleneklere bağlıdırlar. Kendilerini topluma karşı sorumlu hissetmiş ve toplumun güvenini kazanmayı amaçlamışlardır. Dili toplumun ortak

²⁷ Mehmet Çınarlı, “Vezin ve Kafiye”, *Hisar* 15 (1951), 3, Akt. Öztürk Emiroğlu, *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi* içinde.

²⁸ A.y.

²⁹ Toz, Hıfzı, “*Hisar Dergisi Hakkında Bir Değerlendirme Çalışması*” (Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 1994), 41-42.

malı olarak görmüş, dilin doğal seyrine bırakılması gerektiğini düşünerek zorlama değişikliklere karşı çıkmışlardır.³⁰

Kendisinin böyle bir beyanı olmamakla beraber *Hisar* dergisinde yayımlanan şiirleri sebebiyle zaman zaman ismi Hisar şairleri arasında zikredilen Nurettin Özdemir'in 1960 sonrası şiirlerinde Hisar'ın etkileri görülür. Nurettin Özdemir'in sanatçı profiliyle pek çok noktada uyuşan "Hisar topluluğu"nun sanat anlayışı ve düşünce yapısı Özdemir'in şiirini etkilemiştir. Özdemir, şairliğinin yanında siyasi kimliği da olan bir sanatçı olmasına rağmen bu dönemde şiirine hiçbir ideolojiyi dâhil etmeyerek Hisar çizgisinde bir şiir anlayışı ortaya koymuştur.

1952 yılında yayın hayatına başlayan *Mavi* dergisinin yazar kadrosuna 20. sayıda Attilâ İlhan'ın dâhil olmasıyla beraber derginin kazandığı edebî nitelikle ortaya çıkan "Maviciler" hareketi de "Garip" şiirine verilmiş tepkilerden biridir.³¹ Temsilcileri arasında Ferit Edgü (1936-), Yılmaz Gruda (1930-), Ahmet Oktay (1933-2016), Güner Sümer (1936-1977) gibi isimlerin bulunduğu hareket Attilâ İlhan'ın dergide yayımlanan yazılarıyla kimlik kazanmış ve ortaya bir şiir anlayışı koymuştur.

Nurettin Özdemir, bir dönem "Toplumcu Gerçekçi" akımın tesirinde şiirler yazan Attilâ İlhan(1925-2005) ile İlhan'ın askerliğini yaptığı Erzincan'da tanışmış ve dost olmuştur. Ancak o dönem "Maviciler" hareketinin öncülüğünü yapan İlhan'ın Özdemir'in şiirinde herhangi bir etkisi olduğu söylenemez.

Bu dönemde ortaya çıkan akımlardan bir diğeri de "İkinci Yeni" hareketidir. İlk olarak Muzaffer Erdost'un 19 Ağustos 1956 tarihli *Son Havadis* gazetesinde yayımladığı yazıda "İkinci Yeni" olarak adlandırdığı³² hareketin etkileri uzun yıllar yoğun olarak devam etmiştir. "İkinci Yeni" akımının etkileri bazı günümüz şairlerinde görülmeye devam etmektedir.

"İkinci Yeni" şiiri her ne kadar Demokrat Parti'nin iktidarda olduğu dönemde ortaya çıkmış olsa da bu akımın mensubu olan şairler İsmet İnönü'nün cumhurbaşkanı olduğu, İkinci Dünya Savaşı sebebiyle sıkıntılı zamanların

³⁰ Toz, "Hisar Dergisi Hakkında Bir Değerlendirme Çalışması", 74-77.

³¹ Yalçınkaya, Mehmet, "Mavi Dergisinin İncelenmesi" (Yüksek Lisans Tezi, Kırklareli Üniversitesi, 2013), 17/29/31-33.

³² Alâattin Karaca, *İkinci Yeni Poetikası* (Ankara: Hece Yayınları, 2010), 89.

geçirildiği tek parti döneminde yetişmişler. Bu hareketin doğuşunda rol oynayan etmenlerden biri de ülkenin içinde bulunduğu bu durumdur.³³ Söz konusu şartlar ortaya imgeci, kapalı ve daima farklı yorumlara açık olan “İkinci Yeni” şiirini çıkarmıştır.

Temsilcileri arasında Cemal Süreya (1931-1990), Edip Cansever (1928-1986), Turgut Uyar (1927-1985), Ece Ayhan (1931-2002), Sezai Karakoç (1933-) gibi isimlerin bulunduğu “İkinci Yeni” akımının Türk şiirine getirdiği yenilikler şunlardır:

“İkinci Yeni” akımının getirdiği en önemli yeniliklerden biri şiir dilinde olmuştur. Bu akımın temsilcileri, “alışlagelen gerçekliği yıkmak ve yeni bir gerçeklik, yeni bir mantık/düşünme ve algılama biçimi kurmak için ilkin dilin değiştirilmesi gerektiğini düşünmüşler, (...) alışılmış dil mantığını ve kurallarını bozarak ya da yıkarak öncekinden başka bir şiir dili; dolayısıyla öncekinden farklı bir gerçeklik yaratmaya çalışmışlardır.”³⁴

“İkinci Yeni” imgesel bir şiir anlayışına sahiptir. “İkinci Yeni” şairleri uzak ya da karşıt imgelerle imgenin gerçekle olan bağını koparmaya çalışmış, imgeyi anlamın önüne geçirmişler. “İkinci Yeni” şiiri baştan sona imgelerle doludur. Olabildiğince soyut şiirler yazan “İkinci Yeni” şairleri imgeyi bir araç değil amaç olarak görürler.³⁵

Şiirin şahıs kadrosunu çoğunlukla mitolojiden seçen şairler halka sırtını dönmüş, aydın azınlığa hitap eden şiirler kaleme almışlardır.³⁶ Bu nedenle “İkinci Yeni” şiirleri bir okuyuşta anlaşılabilir şiirler olmadıkları gibi anlamak için bir ön hazırlık ve kültür birikimi gerektiren metinlerdir.

“İkinci Yeni”nin Türk şiirinde yaptığı en önemli değişikliklerden bir diğeri ise şiirin anlam boyutunda olmuştur. “Toplumcu Gerçekçilerin ve Garip şairlerinin anlaşılır, Türkçenin söz dizimine uygun yalın dili (akıl dili) bir anda alt üst edilmiş; dolayısıyla anlaşılamayan, kapalı, soyut, hatta kimilerince ‘anlamsız’ şiirler yazılmaya başlanmıştır.”³⁷

³³ Karaca, *İkinci Yeni Poetikası*, 129.

³⁴ Karaca, *İkinci Yeni Poetikası*, 201-202.

³⁵ Asım Bezirci, *İkinci Yeni Olayı* (İstanbul: Evrensel Basım Yayın, 2005), 34.

³⁶ A.g.e., 43.

³⁷ Karaca, *İkinci Yeni Poetikası*, 321.

Nurettin Özdemir kimi zaman şiirlerinde imgesel bir anlatım kullanmış olsa da “İkinci Yeni” şiirinin Nurettin Özdemir’in sanatı üzerinde belirgin bir etkisi yoktur. Bunda Özdemir’in İsmet İnönü ile olan yakınlığı ve “İkinci Yeni” hareketinin İnönü dönemine bir tepki olarak doğmuş olmasının da payı olabilir.

Son olarak Özdemir’in sanatı üzerindeki büyük etkileri sebebiyle Türk edebiyatının herhangi bir topluluğa dâhil olmayan bağımsız sanatçıları Yahya Kemal ve Ahmet Hamdi Tanpınar’dan bahsetmemiz gerekmektedir. Şiirinin olgunluk döneminde bu isimlerin tesiri altında olan Nurettin Özdemir’in sanat anlayışının ortaya konabilmesi için öncelikle bu şairlerin ve şiir anlayışlarının bilinmesi gerekir.

“Düşünceleriyle, tarih-coğrafya ve millet arasında kurduğu münasebetle kendisinden sonrakilere yol gösteren Yahya Kemal (1884-1958)”³⁸, aruz vezni ile kaleme aldığı şiirlerinde “eski içinde yeni” kurmuştur.³⁹ “1921 yılında *Dergâh* mecmuası etrafında toplanan genç bir nesil, onun fikirlerinden hareket etmek suretiyle, Cumhuriyet devrinde 1938 yılına kadar yeni bir şiir ve şiir görüşü vücuda getir[mıştır].”⁴⁰ Ahmet Hamdi Tanpınar, Ahmet Kutsi Tecer, Necip Fazıl Kısakürek, Cahit Sıtkı Tarancı gibi şairler bu isimlerin en önde gelenleridir ve bu şairlerin hepsi doğrudan ya da dolaylı olarak bir şekilde Nurettin Özdemir’in şiirini ve sanat anlayışını etkilemiştir.

Yahya Kemal’in şiiri bir öze dönüş şiiridir. Onun şiirinin başlıca kaynakları Türk kültürü, tarihi, medeniyeti ve gelenekleridir. Yahya Kemal’e göre edebiyatımız “Avrupa mektebinden” memlekete dönmelidir.⁴¹ Bu memlekete dönüş ise milliyetçi bir iddia değildir. “Herkes edebiyatın ancak bir toplumun ve iklimin ifadesi olacağını kabul etmek zorundadır. Bu, Avrupa kültürünü yok sayıp kendi içimize kapanmak anlamına da gelmez.”⁴²

Yahya Kemal’in şiirinde özellikle bir Osmanlı tarihi hâkimiyeti vardır. Beşir Ayvazoğlu bunu şöyle açıklar:

³⁸ İnci Enginün, *Yeni Türk Edebiyatı Tanzimat’tan Cumhuriyet’e* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 2015), 620.

³⁹ A.g.e., 624-625.

⁴⁰ Kaplan, *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar* 2, 218.

⁴¹ Beşir Ayvazoğlu, “Mektepten Memlekete: Yahya Kemal Yerlilikten Ne Anlıyordu?”, *Hayal Şiir Yahya Kemal Beyatlı Şiiri Üzerine Makaleler* içinde, ed. Ali Alkan İnal (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2008), 110.

⁴² Ayvazoğlu, “Mektepten Memlekete: Yahya Kemal Yerlilikten Ne Anlıyordu?”, 111.

Şurası bir gerçektir ki, Yahya Kemal'in şiiri, arkasından Türk Tarih Tezi'nde yok sayılan Osmanlı tarihi ve kültürü çekildiği takdirde yok olur. Ancak yaşanmış bir tarihi ve yüz çizgilerimizi belirleyen bir kültürü gerçekte yok etmek mümkün olmadığı için, Yahya Kemal'in şiirleri, yayımlanmadıkları hâlde, normal şartlarda sahip olabileceklerinden çok daha geniş bir etki alanı yaratmış[tır.]⁴³

“Yahya Kemal'in şiirinde musiki, bilhassa klasik Türk musikisi hâkimdir.”⁴⁴ Yahya Kemal, ‘her gerçek şiir nağmedir’ sözünü hiç aklından çıkarmadan, şiirlerinde söz, musikiye dönüşünceye kadar dizelerini büyük bir sabırla işlemiş, böylece de her dizesini bir musiki cümlesine dönüştürmüştür.⁴⁵ Yahya Kemal için şiir her şeyden önce kelimelerle ritim tutma sanatıdır. Onun şiirde ilk aradığı şey “eda”dır.⁴⁶

Yahya Kemal, şiirde kolektif yani herkesin kullandığı kelimelerden oluşan bir dil meydana getirmeye çalışmıştır. Bunu yaparken de aleladelikten uzak, üzerinde düşünülmüş, duyguyu vermek için ritmi kullanan, kelimelerin titizlikle seçildiği ve sıralandığı, açık ve sade bir dil kullanmıştır. Tanpınar'a göre Yahya Kemal, “Türk lirazmini yeniden bulan adamdır. Dilin tanrısı onun eseriyle tekrar dile dön[müştür].”⁴⁷

Yahya Kemal'in şiirindeki tipler ise eski edebiyattan gelen “akıncı ve rind” tipleridir. “Yahya Kemal'in şiirlerine ‘ben’ değil, ‘biz’ hâkimdir. O, kendi varlığını tarihin ve medeniyetin içinde bulur.”⁴⁸ Şiirde en önem verdiği şey “derunî ahenk” olan Yahya Kemal'in Türk şiirinde yaptığı yenilik şekilde değil içerikte olmuştur. O, şiirlerinde divan şiiri estetiğini kullanarak “geçmiş günleri tablo hâline getirmeye” çalışmıştır.⁴⁹

Yahya Kemal'in öğrencisi olan Ahmet Hamdi Tanpınar (1901-1962) ise “saf şiir” ya da “öz şiir” denilen, şiirde dil güzelliğini ve estetiği ön plana çıkaran, şiirin tek amacının şiir olması gerektiğini savunan anlayışıyla eserler vermiştir. Başlangıçta hece vezniyle şiirler yazan şair, sanatının ilerleyen zamanlarında

⁴³ A.g.k., 116.

⁴⁴ Kaplan, *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar* 2, 219.

⁴⁵ Sermet Sami Uysal, *Şiire Adanmış Bir Yaşam: Yahya Kemal Beyatlı* (İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları, 2006), 437.

⁴⁶ Mehmet Kalpaklı, “Eski Şiirin Rüzgârında Bir Avrupalı: Yahya Kemal”, *Hayal Şiir Yahya Kemal Beyatlı Şiiri Üzerine Makaleler* içinde, ed. Ali Alkan İnal (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2008), 12.

⁴⁷ Ahmet Hamdi Tanpınar, *Yahya Kemal* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 2001), 120.

⁴⁸ A.g.e., 222.

⁴⁹ Kaplan, *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar* 2, 238-244.

serbest şiirler kaleme almıştır.⁵⁰ Şiirlerinde zaman, ruh ve aşk gibi kavramları yoğun olarak işleyen Tanpınar'ın eserlerindeki zaman fikri Özdemir'in şiirini de etkilemiştir. “Zamanı, geçmiş, yaşanan an ve geleceğin birlikte idrak edildiği yekpare bir bütün olarak gören Tanpınar”⁵¹, bu konuyu pek çok şiirinde işlemiştir.

Zaman gündelik ve bildik anlamından çok uzaktadır Tanpınar'ın şiirinde. Ne bir vaktin adıdır ne de dünyevî bir endişeyle ve hayatı tanzim etmek için kabul edilmiş bir dilimleme ve tanzim etme gayretinin adıdır. Zaman onun şiirinde bütün poetik, felsefî ve estetik zenginlikleri ile bir ara[da], iç içedir.⁵²

Tanpınar'ın şiirlerinde hayal, gerçek ve rüya iç içe geçmiştir. Rüya ve hayal onun gerçek karşısındaki sığınağıdır.⁵³ Ali İhsan Kolcu, Tanpınar'ın şiirindeki rüya estetiğini şöyle açıklar:

Tanpınar'ın poetikasının temelini rüya estetiği oluşturur denilse yeridir. Rüya onda bildiğimiz anlamı dışında hususi ve çoğu zaman kendisinin de açık olarak ifade edemediği, sanatçının kendi muhayyilesinin dış dünya ile kurduğu çok özel bir retorik olan duyuş ve düşüntüş âleminin adıdır.⁵⁴

Hocası Yahya Kemal'in izinden giden Tanpınar hem şiirde hem de nesirde musikiye önem vermiştir. “Tanpınar'da musiki, güzel sanatların ses burcunu temsil ettiği gibi şiir sanatı açısından da sese bağlı bir tasarrufun adıdır.”⁵⁵ Mehmet Kaplan, Tanpınar'ın şiirini şemalaştırırken bir his, hayal ve şiir üçgeni çizer. Bu üçgenin şiir köşesinde “şiir = musiki” ifadesi yer alır.⁵⁶

Hocası Yahya Kemal gibi şiirde mükemmele ulaşmaya çalışan Tanpınar, ince bir dil işçiliği ile şiirler kaleme almış, estetik seviyesi yüksek ve daima hatırlanacak şiirler yazmaya çalışmıştır.⁵⁷ Ali İhsan Kolcu, Tanpınar'ın şiirlerindeki dil işçiliğini mitolojik bir kahraman olan Penolepe'ye benzetir. Ona göre Tanpınar, şiirlerindeki “mısra ve kelime sadakati” ile “durmadan dokuduğu bezi söküp tekrar dokuyan” Penelope gibidir.⁵⁸

⁵⁰ Mehmet Kaplan, *Tanpınar'ın Şiir Dünyası* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 2013), 25-40.

⁵¹ Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, 77.

⁵² Ali İhsan Kolcu, *Zamana Düşen Çılgılık: Tanpınar'ın Şiirinin Epistemolojik Temelleri ve Tanpınar'ın Şiir Estetiği* (Ankara: Akçağ Yayınları, 2002), 159.

⁵³ Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, 77.

⁵⁴ Kolcu, *Zamana Düşen Çılgılık: Tanpınar'ın Şiirinin Epistemolojik Temelleri ve Tanpınar'ın Şiir Estetiği*, 159.

⁵⁵ Kolcu, *Zamana Düşen Çılgılık: Tanpınar'ın Şiirinin Epistemolojik Temelleri ve Tanpınar'ın Şiir Estetiği*, 216.

⁵⁶ Mehmet Kaplan, *Tanpınar'ın Şiir Dünyası*, 78.

⁵⁷ Selçuk Çıkla, *Türk Edebiyatında Manzum Poetikalar* (Ankara: Akçağ Yayınları, 2015), 479.

⁵⁸ Kolcu, *Zamana Düşen Çılgılık: Tanpınar'ın Şiirinin Epistemolojik Temelleri ve Tanpınar'ın Şiir Estetiği*, 227.

Yukarıdaki bilgiler Nurettin Özdemir'in şiirlerini nasıl bir edebî ortamda yazdığının kısa bir özetidir. Bu bilgileri vermekteki amacımız Özdemir'in şiir yazdığı dönem içerisinde doğrudan ya da dolaylı olarak temas ettiği ve bir şekilde etkilendiği ya da uzak durduğu edebî hareketler ve sanatçılar hakkında genel bir portre çizmektir. Aktardığımız bu genel bilgilerden sonra, Nurettin Özdemir'in hayatını, sanatını ve eserlerini ortaya koymaya ve şiirlerini şekil ve içerik bakımından incelemeye çalışacağız.

BİRİNCİ BÖLÜM

HAYATI VE SOSYAL ÇEVRESİ

1.1. Doğumu, Ailesi ve Çocukluğu

Nurettin Özdemir, 1927 yılında Gümüşhane'nin Kelkit ilçesinde dünyaya gelmiştir. Özdemir'in Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından düzenlenen nüfus kayıt örneğinde doğum tarihi 1 Temmuz 1927 olarak geçmektedir.⁵⁹ Ancak Nurettin Özdemir'in Kelkit nüfus müdürlüğü tarafından düzenlenen 562863 belge numaralı nüfus hüviyet cüzdanında şu bilgiler bulunmaktadır:

Soyadı	: Özdemir
Adı	: Nurettin
Erkek mi/ Kadın mı	: E.
Babasının adı	: Fikri
Anasının adı	: Kezban Rukiye
Doğum yeri	: Kelkit
Doğum tarihi	: 5 Teş. Ev. 1927 / D. yüz yirmi yedi
Dini	: İslâm
Medeni hali	: Hamdi kızı Hikmet ile evlidir
Vilâyeti	: Gümüşhane
Kazası	: Kelkit
Nahiyesi	: M.
Mahalle veya köyü	: Küçük Cami
Hane no	4
Cilt no	1
Sahife no	10

⁵⁹ Bkz.: Ekler, belge 10.

Nurettin Özdemir, hazırladığı özgeçmişlerde 5 Ekim 1927 tarihini kullanmıştır.⁶⁰ Özdemir'in doğum tarihi okula erken kayıt yaptırabilmesi ve bir yıl kaybetmemesi için nüfusa 1 Temmuz 1927 olarak yazılmış ve sonraki nüfus cüzdanlarında Özdemir tarafından düzeltilmiş olabilir ya da başka bir sebepten dolayı Özdemir'in doğum tarihinde bir ihtilaf söz konusudur.

Babası Kelkit'in tanınmış ailelerinden olan Hüseyinbeyoğlu ailesine mensup Ethem Bey'in oğlu Fikri Özdemir'dir. Hüseyinbeyoğlu lakabı Özdemir ailesinin bilinen en eski atası olan Hüseyin Bey'den gelmektedir. Nurettin Özdemir, *Zaman ve Aşk* kitabında “Serhan İçin Şiirler” isimli bölümün “Ailemiz” başlıklı manzumesinde bu konudan şöyle bahsetmiştir:

Ailemiz oldukça büyük bir aile;
Kelkit'in yerlisi.. Müslüman-Türk.
Bilinen dedemiz, “Hüseyinbeyzade Çakır İbrahim Ağa”;
Mezar taşına göre “bin iki yüzde ölmüş.”
Demek “yüz doksan beş sene evvel de” ölüm çağında,
Gene “Hüseyinbeyzade” olarak yaşamışız.⁶¹

Fikri Özdemir, dönemin şartlarında nispeten iyi bir eğitim almış ve Kelkit'te belediye meclisi üyeliği yapmıştır. Annesi ise Kelkit'in eski adı Yukarı Sıpanazat olan Yukarı Özlüce köyünden Molla Kadir'in kızı Kezban Rukiye Hanım'dır. Nurettin Özdemir, Fikri Bey ve Kezban Rukiye Hanım'ın dört çocuğundan ikincisidir. Çiftin en büyük çocukları Hezaker Özdemir'dir. Daha sonra sırasıyla Nurettin Özdemir, Nihal Odabaşıoğlu ve Ethem Özdemir dünyaya gelmiştir.⁶²

Nurettin Özdemir'in annesi Kezban Rukiye Hanım ince ruhlu ve şiire meraklı bir kadındır. Özdemir, küçük yaşlarından beri annesinin onun şiir okuyuşunu çok sevdiğini ve özellikle Rıza Tevfik Bölükbaşı'nın “Uçun Kuşlar” şiirini kendisine sık sık okuttuğunu pek çok defa dile getirmiştir. Şairin zengin bir kütüphaneye sahip olmasında da annesinin önemli bir katkısı vardır. Nurettin

⁶⁰ Bkz.: Ekler, belge 5.

⁶¹ Nurettin Özdemir, *Zaman ve Aşk* (Ankara: Eroğlu Basım Sanayi, 1997), 25.

⁶² Ashlhan Güven, Kişisel görüşme, 02.03.2018.

Özdemir, kendisinin okumak istediği kitapları alabilmesi için annesinin, babasıyla arasına girip, bu kitapların teminini sağladığını söyler.⁶³

Ailesi ve arkadaşlarıyla Kelkit'te mutlu bir çocukluk geçiren Nurettin Özdemir, bir şiirinde çocukluğundan şöyle bahseder:

Hırçın mesafeler, büyülü zaman;
Alnımda yılların kırıksıkları...
İşte en güzel şey; çocukluğumdan
Kalbime dökülen gün ışıkları!⁶⁴

Nurettin Özdemir'in babası Fikri Bey, 1935-1936 yıllarında Gümüşhane İl Genel Meclisi Kelkit üyeliği yapmış ve 1954 yılında dönemin siyasal parti çekişmeleri nedeniyle çıkan bir tartışmada başına aldığı darbe sebebiyle vefat etmiştir. Annesi Kezban Rukiye Hanım ise ilerleyen yaşının da etkisiyle 1986 yılında hayatını kaybetmiştir.⁶⁵ Babasını kaybettiği sırada İstanbul Üniversitesi'nde öğrenci olan Özdemir, o günden sonra ailenin en büyük oğlu olarak kardeşlerinin ve annesinin bütün sorumluluğunu üstlenmiş ve ölünceye kadar da bu durum devam etmiştir. O yıllarda Erzurum Lisesinde öğrenci olan küçük kardeşi Ethem'in önce lise eğitimini tamamlaması daha sonra da yüksek tahsilini yapması için gerekli olan her şeyi sağlamak da Özdemir'in sorumluluklarından biri olmuştur.⁶⁶

Ethem Özdemir, Erzurum Lisesinden mezun olduktan sonra, yüksek tahsilini Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesinde yapmıştır. 1975 Yılında 42 yaşında Rize İyidere Çay Fabrikasında müdürlük yaptığı sırada geçirdiği bir trafik kazasında vefat etmiştir. Ethem Özdemir'in vefatının ardından eşi, oğlu Serhan'ı da alarak Almanya'ya gitmiştir. Daha sonra annesinin de vefat etmesi üzerine Ankara'ya gelen Serhan Özdemir'i, amcası Nurettin Özdemir himayesi altına

⁶³ Aslan, Harun, "Nurettin Özdemir (Hayatı-Sanatı-Şiirleri)" (Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, 1997), 2.

⁶⁴ Özdemir, *Zaman ve Aşk*, 91.

⁶⁵ Ashhan Güven, Kişisel görüşme, 02.03.2018.

⁶⁶ A.g.k.

almıştır. Serhan Özdemir, amcasının teşviki ve katkılarıyla Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirmiş ve Özdemir Hukuk Bürosunu kurmuştur.⁶⁷

1.2. Eğitim Hayatı

1.2.1. İlk ve Ortaokul Yılları

Nurettin Özdemir, ilkokulu Kelkit Cumhuriyet İlkokulunda okumuştur. Yalnız 2. sınıfı babasının il genel meclisi üyeliğinden dolayı Gümüşhane’de Gazipaşa İlkokulunda okumuş⁶⁸ ve daha sonra tekrar Kelkit’e dönmüştür. Özdemir’in 3.sınıftaki vekil öğretmenini Fevzi Öztürk, şiire ilgi duyan ve bunu derslerinde de gösteren bir öğretmendir. Özdemir, Hayat Şiiri kitabındaki bir bölümü “Fevzi Öztürk’e...” hitabıyla yayımlamıştır.⁶⁹ Buradaki eğitimi sırasında 5.sınıfta öğretmenini olan Zihni Gümüştekin’i ise yazılarında “hiç unutmadığım adını kutsal bir tesbih gibi çektiğim büyük ve aziz öğretmenim” diye anar.⁷⁰ Zihni Gümüştekin için de Özdemir, parlak bir gelecek vadeden öğrencileri arasındadır.⁷¹ İlkokul yılları Özdemir için şiirle tanıştığı ve şiir okumanın tadına vardığı zamanlardır.

Özdemir, 1940 yılında ilkokuldan mezun olur. Ancak o dönemde Kelkit’te Ortaokul yoktur ve Nurettin Özdemir’in eğitim hayatına devam edebilmesi için babası Fikri Bey, Nurettin Özdemir ve annesini Gümüşhane’ye gönderir. Özdemir ve annesi üç yıl boyunca kışları Gümüşhane’de kalır, yaz gelince Kelkit’e ailelerinin yanına dönerler.⁷²

1.2.2. Lise Yılları

Nurettin Özdemir 1943 yılında ortaokuldan mezun olduktan sonra ilk olarak Trabzon Lisesine kaydolur. 1945 yılında Trabzon Lisesinde öğrenci iken Nizamettin Kanberoğlu’nun teşviki ile liseden arkadaşlarıyla Türk Hava

⁶⁷ Aslıhan Güven, Kişisel görüşme, 02.03.2018.

⁶⁸ Nurettin Özdemir, “İlahi Veda”, *Kuşakkaya*, ?, 5.

⁶⁹ Nurettin Özdemir, *Hayat Şiiri* (İstanbul: Ahenk Matbaası, 1949), 6.

⁷⁰ Nurettin Özdemir, “Büyük Hocam Zihni Gümüştekin’e İhtiramla”, *Kuşakkaya*, 3 Eylül 2007, 4.

⁷¹ Turan Tuğlu, “Gösterişsiz ama Görkemli Şair”, *Nurettin Özdemir Şiir Yarışması Seçkisi* içinde, (Gümüşhane: Kelkit Belediyesi Kültür Yayınları, ?), 11.

⁷² Bir televizyon mülakatından aktaran: Ali Coşkun Hirik, *Hisarda Bir Burç Nurettin Özdemir* (Ankara: Gümüşhane Belediyesi Kültür Yayınları, 2008), 119.

Kurumunun İnönü Türk Kuşu - Havacılık – Planör ve Paraşüt Kampına havacılık eğitimi almak için başvurur.⁷³ Okuldan ve ailesinden gerekli izinleri aldıktan sonra arkadaşları ile beraber kampa gitmek üzere Trabzon'dan yola çıkarlar. Özdemir, İnönü Kampına gidişlerini şöyle anlatır:

Hayli maceralı bir hazırlık dönemi geçirdikten sonra kendimizi -KADEŞ- ve -TARI- (ismini pek hatırlayamıyorum) Vapurunun ikinci mevki kamaralarının birinde bulduk. Bu ilk deniz yolculuğundan pek zevk aldığımı söyleyemem. Suya gömülmüş, alışık olmadığımız bir yolculuk. Baş dönmesi ve iç bulantısı. Aklımda kaldığına göre ikinci geceden sonraki kuşluk vakti gemi Galata Rıhtımına yanaştı. Bizi Türk Hava Kurumunun görevlileri karşıladılar, Galata Rıhtımına yakın sıradan bir otelde misafir etti ve o akşamda trenle İnönü'ne yolculadılar. Bu yolculuktaki İstanbul'dan hafızamda gürültülü, telaşlı bir hay-ı huydan başka bir iz kalmış görünmüyor.⁷⁴

Havacılık kampında başarılı bir eğitim dönemi geçiren Özdemir, kamptan paraşüt ve planör c brövesi sahibi olarak ayrılır. Ancak kamp sırasında meydana gelen elim bir kaza Nurettin Özdemir'in, İnönü'nü ve Eskişehir'i hep bir buruklukla hatırlamasına neden olacaktır. 20 Temmuz 1945 günü Nurettin Özdemir'in Trabzon Lisesi'nden arkadaşı Kenan Öksüz'ün paraşütü eğitim uçuşu esnasında erken açılarak atlayış yaptıkları uçağın kuyruğuna takılmış ve uçak düşmüş, arkadaşları Kenan Öksüz ise vefat eder. Öksüz'ü İnönü şehitliğine gömen Nurettin Özdemir ve arkadaşları Trabzon'a bir kişi eksik olarak dönerler.⁷⁵

Özdemir, Trabzon Lisesinde öğrenci iken okul müdürü Faik Dranaz, edebiyat öğretmeni ise Cemil Yener'dir. Felsefe alanında doktora yapmış, *Doru Beygir'in Serüvenleri*⁷⁶ isimli bir hikâye kitabı yazmış, *Cehennem Kayası*⁷⁷ isimde de bir çeviri kitabı bulunan, adı Trabzon'da bir caddeye verilmiş olan Faik Dranaz, özgürlükçü eğitim anlayışı ve öğrencileriyle olan diyaloguyla Trabzon Lisesinin iz bırakan müdürlerinden biridir.⁷⁸ Öyle ki eski öğrencisi olan Nurettin Özdemir'le okuldan ayrıldıktan sonra bile mektuplaşmaya devam etmiş, onunla bir arkadaş gibi bağ kurabilmiştir.⁷⁹

⁷³ Nurettin Özdemir, “Batan Gün Devrine Giren Bir Ömürden Pasajlar”, *Kuşakkaya*, 11 Haziran 2007, 2.

⁷⁴ A.g.k.

⁷⁵ Nurettin Özdemir, “Bir Yazının Hatırlattıkları”, *Boztepe*, 15 Şubat 1946, 2-3.

⁷⁶ Faik Dranaz, *Doru Beygir'in Serüvenleri* (Ankara: Doğu Matbaası, 1984).

⁷⁷ Faik Dranaz, *Cehennem Kayası* (İstanbul: Akbaba Yayınevi, 1963).

⁷⁸ Faik Dranaz hakkında daha geniş bilgi için bkz: İhsan Işık, “Dranaz, Faik”, *Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi*, c. 3 (Ankara: Elvan Yayınları, 2006), 1097.

⁷⁹ Bkz.: Ekler, belge 1.

Özdemir'in Trabzon Lisesindeki edebiyat öğretmeni Cemil Yener ise dönemin önemli edebiyat tarihçilerindendir. Yener, *Türk Halk Edebiyatı Antolojisi*⁸⁰, *Fuzûlî*⁸¹, *Halit Ziya Uşaklıgil'e Dair*⁸² ve *Vâridât Tercümesi*⁸³ gibi kitaplar kaleme almıştır.⁸⁴ Nurettin Özdemir, *Kuşakkaya*'daki 11 Haziran 2007 tarihli köşe yazısında Cemil Yener'den “edebiyatta önü[n]e yeni ve zengin ufuklar aç[an]”⁸⁵ iki hocasından biri olarak bahsetmektedir. Özdemir'in lise 5.sınıf karnesine⁸⁶ bakılırsa bu yıllardaki en iyi dersi de edebiyattır.

O yıllarda Türkçülük-Turancılık olaylarına aktif olarak katılan Özdemir, her akşam öğrencileri bir sınıfta toplar, onlara Hüseyin Nihal Atsız'ın Başvekil Şükrü Saraçoğlu'na yazdığı açık mektubu neredeyse ezberden okur. *Halk* gazetesine de “cuma günleri okul çıkışı okunan İstiklâl Marşı ile bayrak çekme törenine bazı yatılı öğrencilerin katılmadığı ve bunun milli terbiyeye yakışmamakla beraber okul müdürü ve yönetiminin bu konuda hassas davranmadığı” konulu bir yazı gönderir.⁸⁷

Nurettin Özdemir, 1946 yılında *Yeni Çağ* mecmuasında Orhan Seyfi Orhon'a yazdığı açık mektup ve *Halk* gazetesinde Fikri Nur mahlasıyla yazdığı yazılar sebebiyle Trabzon Lisesi disiplin kuruluna gönderilir.⁸⁸ 2 Mayıs 1946 tarihli kurul kararına göre Nurettin Özdemir, söz konusu gazetelerde çıkan yazılarından dolayı tasdikname ile okuldan uzaklaştırma cezası alır. Bunun üzerine okul müdürü Faik Dranaz, Millî Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Umum Müdürlüğüne, öğrencisi Nurettin Özdemir'in esasen temiz bir öğrenci olduğunu, yurt ve millet konularında çok hassas olmakla beraber son zamanlarda öğretmenlerinin tesiri altında kaldığını, okul müdürü ve felsefe öğretmeni olarak kendisi üzerinde müspet bir tesir bırakabileceği konusundaki güvenini arz ettiğini

⁸⁰ Cemil Yener, *Türk Halk Edebiyatı Antolojisi* (İstanbul: Bateş Yayınları, 1973).

⁸¹ Cemil Yener, *Fuzûlî* (İstanbul: Bahar Matbaası, 1977).

⁸² Cemil Yener, *Halit Ziya Uşaklıgil'e Dair* (İstanbul: Toker Yayınları, 1974).

⁸³ Cemil Yener, *Vâridât- Şeyh Bedreddin; İnceleme ve Çeviri* (İstanbul: Elif Yayınları, 1970).

⁸⁴ Cemil Yener hakkında daha geniş bilgi için bkz.: İhsan Işık, “Yener, Cemil”, *Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi*, c. 9 (Ankara: Elvan Yayınları, 2006), 1097. 3862-3864.

⁸⁵ Nurettin Özdemir, “Batan Gün Devrine Giren Bir Ömürden Pasajlar”, 2.

⁸⁶ Bkz.: Ekler, belge 2.

⁸⁷ Akt. Ali Coşkun Hirik, *Hisarda Bir Burç Nurettin Özdemir* (Ankara: Gümüşhane Belediyesi Kültür Yayınları, 2008), 105.

⁸⁸ Bkz.: Ekler, belge 3.

ve Özdemir'in cezasının hafifletilmesini istediğini bildiren bir dilekçe yazar.⁸⁹

Ancak Dranaz'ın bu talebi kabul edilmez.

Aynı yıl İrfani Doğan'ın oğlu Hacı Hüsrev Doğan ile beraber Gümüşhane eski milletvekili Zeki Kadirbeyoğlu'nun himayesinde Haydarpaşa Lisesine kaydolmak üzere İstanbul'a gider.

Erzurum Kongresinden beri Türk siyasi hayatında var olan, İzmir suikastına karışmakla suçlanıp berat eden, ikinci meclise Kelkitlilerin sebat ve gayreti ile bağımsız milletvekili olarak giren Kadirbeyoğlu Zeki Bey, yeni düzende de yer bulabilmek ümidiyle Kelkit eşrafını ziyarete gelmişti. İrfani Doğan Bey söz arasında ortaokul son sınıftan büyük oğlu Hacı Husrev Doğan'ın, babam da benim durumumu anlatmış, Zeki Bey de; siz merak etmeyin, ben onların ikisini de götürür, okuturum diye vaad etmiş. Kısa zamanda yolculuk ve okul ihtiyaçları tamamlanarak Trabzon'da Zeki Bey'e teslim edildik.⁹⁰

Nurettin Özdemir Trabzon Lisesinden tasdikname ile uzaklaştırılmış olduğu için Haydarpaşa Lisesi müdürü Bahaaddin Örnekol, Özdemir'in kaydını yapamayacağını ancak arkadaşı Hacı Hüsrev Doğan'ı kabul edebileceğini söyler. Bunun üzerine Özdemir, Bahaaddin Örnekol'a hedeflerinden ve avukat olmak istediğinden bahseder. Eğer ona bir şans verecek olurlarsa çok çalışacağını ve okulun en iyi öğrencisi olacağını söyler. Nurettin Özdemir'in bu tavrından çok etkilenen Örnekol, Özdemir'in kaydını onaylar ve Nurettin Özdemir'in eğitim hayatı Haydarpaşa Lisesinde devam eder.⁹¹ Özdemir'in Haydarpaşa Lisesindeki edebiyat öğretmenleri Ali Sedat Oksal, Eflatun Cem Güney, Vasfi Mahir Kocatürk, Mehmet Behçet Yazar ve Yahya Saim Ozanoğlu'dur.⁹² Bu isimler onun edebî anlayışının gelişmesine ve şekillenmesine yardımcı olmuş, düşüncesinde yeni ufuklar açmıştır.

Haydarpaşa'daki öğrenciliği sırasında Nurettin Özdemir, bir yandan okul müdürüne verdiği sözü tutabilmek için var gücüyle derslerine çalışmakta bir yandan da vakit buldukça İstanbul'u tanıma turlarına çıkmaktadır. Özdemir'in İstanbul'u keşfetmek için çıktığı bu gezilerdeki en büyük zevki Karacaahmet ve İstanbul'un diğer mezarlıklarındaki mezar taşlarını incelemektir. Mezar taşı yazılarından hareketle hikâyeler yazmak ve mezar taşlarındaki mısra-ı bercesteleri

⁸⁹ Bkz.: Ekler, belge 4.

⁹⁰ Nurettin Özdemir, "Batan Gün Devrine Giren Bir Ömürden Pasajlar", 2.

⁹¹ Turan Tuğlu, "Gösterişsiz ama Görkemli Şair", *Nurettin Özdemir Şiir Yarışması Seçkisi* içinde, (Gümüşhane: Kelkit Belediyesi Kültür Yayınları, ?), 13.

⁹² Nurettin Özdemir, "Batan Gün Devrine Girmiş Bir Ömürden Pasajlar", 4.

biriktirmek alışkanlığı Özdemir'e Haydarpaşa'daki öğrenciliği zamanından kalmadır.⁹³

Yine Haydarpaşa Lisesindeki öğrenciliği sırasında arkadaşı Cahit Kırış aracılığıyla M. Kaya Bilgegil ile tanışan Özdemir, Bilgegil ve arkadaşları ile sık sık bir araya gelmiş ve onlarla yoğun edebî sohbetlerde bulunmuştur. Özdemir'in M. Kaya Bilgegil ile olan dostluğu Bilgegil'in vefatına kadar devam etmiş ve kendisi Bilgegil'den daima derin bir saygı ve muhabbetle bahsetmiştir.⁹⁴

Nurettin Özdemir 1947 yılında, söz verdiği gibi, mezuniyet derecesini pekiyi getirmiş ve olgunluk kompozisyonundan 1200 kişi arasından 10 alan tek öğrenci olarak Haydarpaşa Lisesinden mezun olup İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini kazanmıştır. Haydarpaşa Lisesinden mezun olduğu gün İstanbul'a gelen babası Fikri Bey, doğruca Nurettin Özdemir'in okuluna gitmiş ve sonuçların ilan edildiği listeleri inceleyip oğlunun başarısını görünce çok mutlu olmuştur.⁹⁵

Liseden mezun olduğu yıl *Genç Kalemler* gazetesinin “Sevilen Genç Şairler” köşesinde yayımlanan röportajında “hukuk tahsili yapmak ve Amerika'ya gitmek niyetinde olduğunu ve gayesinin memleket ve millet için çalışan dürüst bir gazeteci olmak” olduğunu söyler.⁹⁶

1.2.3. Üniversite Yılları

Nurettin Özdemir, liseden mezun olduğu yıl İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne kaydolar. Özdemir, Hukuk Fakültesinde öğrenci iken dekan Ord. Prof. Dr. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu'dur. Özdemir, maliye derslerini Prof. Fritz Neumark'tan, Roma hukuku dersini Ord. Prof. Dr. A. B. Schwarz, Devletler Hukuku dersini Ord. Prof. Dr. Charles Crozat ve o yıllarda doçent olan ve sonrasında Türkiye'nin ilk kadın hukuk profesörü unvanını alan Türkân Rado'dan almıştır. Türkân Rado, gazeteci yazar Şevket Rado'nun eşidir ve Özdemir, hocası sayesinde Şevket Rado ile tanışmıştır.⁹⁷

⁹³ A.g.y., 4.

⁹⁴ A.g.y., 4.

⁹⁵ Nurettin Özdemir, “Batan Gün Devrine Giren Bir Ömürden Pasajlar”, *Kuşakkaya*, 11 Haziran 2007, 2.

⁹⁶ “Sevilen Genç Şairler: Nurettin Özdemir”, *Genç Kalemler*, 3 Kasım 1947.

⁹⁷ Nurettin Özdemir, “İlim ve Sanat veya Yaz Rüyası”, *Kuşakkaya*, 16 Mart 2007, 5. ; Bkz.: Ekler, belge 5.

Özdemir'in Üniversite yıllarındaki en yakın arkadaşı, Trabzon Lisesinde beraber okuduğu arkadaşı Nizamettin Kanberoğlu'dur. Kanberoğlu da aynı dönem Tıp Fakültesinde öğrencidir. Özdemir, Kadirga Yurdunda kalırken Kanberoğlu, Merkez Yurdunda kalmaktadır ve sık sık yaptıkları İstanbul ve edebiyat gezintilerini birbirlerinin yurduna notlar bırakarak planlarlar.⁹⁸

Dr. Nizamettin Kanberoğlu ile ben öncelikle Boğaziçi semtlerini yakından tanımaya, şiir açısından hususiyetlerini tespit etmeye, diğer semtlerle ayrılık ve benzerliklerini kıyaslamaya gayret ediyorduk. (...) Başta Emirgan Çınaraltı olmak üzere Bebekkoyu, Küçüksu, Kandilli, Hisar semtlerinin Boğaz coğrafyasındaki özelliklerini, tarihi zenginliklerini, yaşattıkları gönül rabitalarını, şairlerin özel yaşantılarını, şiirlerini, efsanelerini, her şeyi yakından bilmek, öğrenmek istiyorduk.⁹⁹

Nurettin Özdemir, İstanbul Üniversitesi'nde öğrenci iken 01.06.1949-30.11.1950 tarihleri arasında Türk Hava Kurumunun Eminönü şubesinde çalışır.¹⁰⁰

1950 yılında Mareşal Fevzi Çakmak'ın cenaze töreninde meydana gelen öğrenci hareketine katılan Özdemir, bu olay neticesinde tutuklanır.¹⁰¹ 1950 yılının Nisan ayında tutuklanan Özdemir, Mayıs ayında tahliye edilir. Özdemir yaklaşık bir ay kadar Sultanahmet Hapishanesinde kalmıştır ve buradaki koğu arkadaşları Necip Fazıl Kısakürek, Fuat Arna ve Sadık Aldoğan'dır.¹⁰²

Bu kısa tutukluluktan sonra serbest kalan Özdemir, *Serdengeçti* mecmuasına "Korktular Utanmadılar" başlıklı bir yazı yazar. Özdemir bu yazıda mevcut iktidarı Fevzi Çakmak'a gereken ilgi ve saygıyı göstermemekle suçlar ve cenaze töreni sırasında yaşanan olaylara tepkisini dile getirir.¹⁰³ Bu yıllar Nurettin Özdemir'in milliyetçilik görüşünün en uçta olduğu ve aktif olarak olayların içinde bulunduğu yıllardır.

Yıllardanberi saklamağa muvaffak oldukları kinlerini en nazik bir anda ortaya koyma bedbahtlığında bulundular. Müteessir göründü fakat acısını duymadılar. Milletin feryadını, kalabalığın imanını, gençliğin heyecanını, vatan topraklarının geçmişlerin, Yunusların, Peygamberlerin dile gelişini duymadılar. (...)

⁹⁸ Nurettin Özdemir, "İstanbul Hanımefendiye Mektuplar: İstanbul'un Şiirli Çayhaneleri", *Kuşakkaya*, 8 Mart 2008, 5.

⁹⁹ A.g.y., 5.

¹⁰⁰ Bkz.: Ekler, belge 40.

¹⁰¹ "Nurettin Özdemir", *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*, c.2 (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2010), 819.

¹⁰² "83 Yaşında Tanpınar'ın Çırağı Olmayı Sürdürüyor", *Sabah Kültür Sanat*, 1 Şubat 2010.

¹⁰³ Nurettin Özdemir, "Korktular Utanmadılar", *Serdengeçti* 10 (1950): 11.

en büyüğü yirmi üç yaşında olan ve tamamiyle inkılâp havası içinde yetişmiş bulunan delikanlılara mürteci inkılâp düşmanı demekten utanmadılar.¹⁰⁴

Babasının ölümünün ardından üniversite eğitimine bir süre ara veren Nurettin Özdemir, Ekim 1956 tarihinde İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden “iyi derece ile” mezun olmuştur.¹⁰⁵

1.3. Askerliği

Nurettin Özdemir Kelkit'te avukatlık yaparken 1958 yılında askere çağrılır ve askerliğini 1958-1960¹⁰⁶ yılları arasında Ankara'da yedek subay olarak yapar. Özdemir, Piyade Yedek Subay Okulunun 49.dönem ikincisidir.¹⁰⁷

1.4. Evliliği ve Aile Bireyleri

Nurettin Özdemir, 1948¹⁰⁸ yılında çocukluk arkadaşı Hikmet Odabaşıoğlu ile nişanlanmış ve 2 Ağustos 1950¹⁰⁹ tarihinde evlenmiştir. Evlendiklerinde Nurettin Özdemir de Hikmet Hanım da 23 yaşındadır.

Nurettin Özdemir, Özdemir ailesinin Odabaşıoğlu ailesiyle olan ilişkisini şöyle anlatır:

(...)

Bizde okulların tatil olduğu yaz aylarında ailece köylerdeki yakınlarımızın yanına gider veya müstakil ev açar, hem yaz tatilini geçirir hem de kışlık yiyeceklerimizi yapardık.

Sadak'ta yakın akrabalarımız bulunmasına rağmen biz genellikle Günbatur'a giderdik.

Günbatur Köyü; değişik soyadı taşıyan (30) otuz ailenin oturduğu 400 seçmenli –Sadak gibi- büyük bir köydü.

Bu ailelerin en kalabalığı ve en enteresan yönetileni, o tarihte bile bir kapıdan içeri; hiyerarşik bir saygı ve görev taksimi sistemi ile yönetilen (136) yüzütuzaltı kaşıktan ibaret olan “Odabaşı” ailesiydi.

Bu aile ile bizim (Hüseyinbeyoğlu) ailemiz arasında, mahalli örf ve adetle çok önem verilen ve şartlarına dikkatle riayet edilen “Kırve”lik münasebeti vardı.

(...)

Babam, Odabaşı Yusuf Ağa'nın oğlu “Kazım Efendi”nin kirvesiydi. Bu nedenle daima Odabaşı'ların odasına misafir olurdu. Oda köyün ortasında evlerine bitişik iki katlı bir binaydı.¹¹⁰

¹⁰⁴ A.g.y., 11.

¹⁰⁵ Bkz.: Ekler, belge 15.

¹⁰⁶ Bkz.: Ekler, belge 9.

¹⁰⁷ Bkz.: Ekler, belge 5.

¹⁰⁸ Aslıhan Güven, Kişisel görüşme, 02.03.2018.

¹⁰⁹ Bkz.: Ekler, belge 5.

¹¹⁰ Nurettin Özdemir, “Çocukluğun Sakin ve Güzel Günleri”, *Kuşakkaya*, 3 Mayıs 2007, 4.

Özdemir'in eşi Hikmet Hanım, Odabaşı Hamdi Ağa ve Çiçek Hanım'ın kızıdır.¹¹¹ Nurettin ve Hikmet'in birbirlerine olan ilgisi onların çocukluklarına dayanmaktadır. Nurettin Özdemir, evlenmeden önce köyde olmadığı zamanlarda da sık sık Hikmet Hanım'a mektuplar yazmış ve onunla olan bağını hiçbir zaman koparmamıştır.¹¹² Nurettin Özdemir'in *Hayat Şiiri* kitabında "Hikmet'e: Dünyada, kimseye minnet etmeksizin sana verebileceğim şeylerin başında bu mısralar gelir."¹¹³ hitabıyla yazdığı ve 1945 tarihini düştüğü mısralar şu şekildedir:

Bir kaya dibinden, şakırdarak
Akan su gibiydin; gürül gürül sen.
Nerde dalga dalga, rüzgârda esen
O kumral saçların? O sıcak busen?
Çalmaz oldu benden, ben'i yakarak.
O günler ne güzel, ne sıcaktılar!..
O günler bağlardı hayata beni.¹¹⁴

Bu şiiri yazdığı sırada Özdemir, Trabzon Lisesinde öğrencidir ve Hikmet Hanım'dan uzaktadır. Özdemir, evlendikten sonra burada ilk kısmını vermiş olduğumuz mısraları eşi ve kendinin fotoğraflarının da olduğu bir kolaj ve "Odabaşıoğlu'na" hitabıyla çerçeveletip evine asmıştır. Bu kolaj bugün hâlâ Nurettin Özdemir'in Ankara Dostlar Sitesi'ndeki evinin duvarlarını süslemektedir.

Bu iki gencin birbirine olan ilgisi gençlik dönemlerinde herkes tarafından biliniyordu ve hatta çok önceden birbirlerine yakıştırılıyorlardı. Nitekim Nurettin Özdemir 23 yaşına geldiğinde Hikmet Hanım'la evlenir ve bu evlilikten biri kız, dördü erkek beş çocukları olur. Özdemir, 1981 yılında yayımladığı *Vakit Geçti Yorgunum* isimli kitabında "Karıma" başlığının altındaki iki şiirinde eşi Hikmet Hanım'a şöyle seslenir:

¹¹¹ Bkz.: Ekler, belge 10.

¹¹² Aslıhan Güven, Kişisel görüşme, 02.03.2018.

¹¹³ A.g.e., 3.

¹¹⁴ Özdemir, *Hayat Şiiri*, 3.

I

Ellerin ilk tuttuğum kadar canlı
Boşuna beklememiş kapında zaman,
<<Gökhan, yirmisinde, delikanlı
Açılan bir goncadır <<Aslıhan>>

II

Sen Kürşad'ı verdin, Aslı'yı, Gökhan'ı verdin
Ey Sevgili; üç güllü demet ve yeşil dünyanı verdin,
Bir başka ı ışık, başka ateş, başka alevle
Yıllarca evvel, kalbimde benim yanıverdın.¹¹⁵

Hikmet Hanım, oldukça güler yüzlü ve uysal bir kadındır. Ayrıca dönemin şartlarına göre iyi bir eğitim almıştır ve şiirle de yakından ilgilidir. Hikmet Hanım'ın Nurettin Özdemir ile evlendikten sonra yazdığı bazı şiirleri Hisar¹¹⁶ ve Çağrı¹¹⁷ dergilerinde yayımlanmıştır.

Nurettin ve Hikmet çiftinin ilk çocukları Mehmet Gökhan, 10 Nisan 1953 Tarihinde Kelkit'te dünyaya gelir¹¹⁸ ve Özdemir, yakın arkadaşı olan Gökhan Evliyaoğlu'nun adını önüne Mehmet ismini ekleyerek ilk çocuğuna verir.¹¹⁹

Nurettin Özdemir'in ikinci çocuğu ve tek kızı 6 Haziran 1954'te Kelkit'te doğar.¹²⁰ Annesi Hikmet Hanım, Erzincan depreminde ölen yengesi Aslı'nın adının sonuna "han" getirerek kızına Aslıhan adını verir.¹²¹ Yüksek Öğrenimini Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde tamamlayan Aslıhan, 16 Temmuz 1978'de¹²² Coşkun Güven ile evlenir. Aslıhan ve Coşkun çiftinin Duygu ve Çınar adında iki çocukları vardır.

¹¹⁵ Nurettin Özdemir, *Vakit Geçti Yorgunum* (Ankara: Eroğlu Matbaası, 1981), 23.

¹¹⁶ Hikmet Özdemir, "Umut", *Hisar*, Haziran 1971, S.90, s.20.

¹¹⁷ Hikmet Özdemir, "Sen Gelince", *Çağrı*, Aralık 1972, S.179, s.14.

¹¹⁸ Bkz.: Ekler, belge 10.

¹¹⁹ Aslıhan Güven, Kişisel görüşme, 02.03.2018.

¹²⁰ Bkz.: Ekler, belge 10.

¹²¹ Aslıhan Güven, Kişisel görüşme, 02.03.2018.

¹²² Bkz.: Ekler, belge 10.

Nurettin Özdemir'in üçüncü çocuğu Kürşat Fikri, 14 Ağustos 1956 tarihinde Kelkit'te dünyaya gelir.¹²³ Özdemir oğluna iki yıl önce vefat eden babası Fikri Bey'in adını verir. Kürşat adını da Nurettin Özdemir'in o dönem Ziraat Fakültesinde öğrenci olan ve Milli Türk Talebe Birliği başkanlığı yapan kardeşi Ethem Özdemir verir.¹²⁴

Özdemir'in dördüncü çocuğu 1 Ocak 1959¹²⁵ tarihinde dünyaya gelir ve adını o dönem TBMM üyesi olan Şiranlı Hüsrev Polat, Cengiz Celalettin koyar. Cengiz ve Celalettin, Hüsrev Polat'ın iki yeğeninin isimleridir. Polat, diğer kardeşleri de iki isme sahip oldukları için Cengiz Celalettin'e bu ismi verir.¹²⁶

Nurettin Özdemir'in en küçük çocuğu 9 Nisan 1962¹²⁷ tarihinde dünyaya gelir ve amcası Ethem Özdemir adını Hakan Türkmen koyar.

Nurettin Özdemir'in eşi Hikmet Özdemir, 25 Kasım 2018 tarihinde doksan beş yaşında Ankara'da hayatını kaybetmiş ve Ankara Gölbaşı'ndaki aile kabristanına defnedilmiştir.

1.5.Siyasi Hayatı ve Milletvekilliği Yılları

Nurettin Özdemir, 1951 yılında İsmet İnönü'nün başında bulunduğu Cumhuriyet Halk Partisi'ne üye olur ve partinin yerel yöneticilerinden biri olarak

çeşitli görevler alır.¹²⁸ 1961 genel seçimlerinde ise Cumhuriyet Halk Partisi

Gümüşhane Milletvekilliğine aday olur ve 15 Ekim 1961 tarihinde Cumhuriyet Halk Partisi Gümüşhane milletvekili seçilerek 1961 Kurucu Meclisinde yer alır.¹²⁹

Özdemir'in 1961 Kurucu Meclisindeki milletvekilliği sırasında söz alıp fikir bildirdiği ya da bilgi verdiği konular şunlardır:

1) “Erzincan Şeker Fabrikasının, 1960 yılı kampanyasında, pancar bellerinin müstahsıla ödenme tarihine ve miktarına ve bu sene toptan ödeme

¹²³ Bkz.: Ekler, belge 10.

¹²⁴ Aslıhan Güven, Kişisel görüşme, 02.03.2018.

¹²⁵ Bkz.: Ekler, belge 10.

¹²⁶ Aslıhan Güven, Kişisel görüşme, 02.03.2018.

¹²⁷ Bkz.: Ekler, belge 10.

¹²⁸ Bkz.: Ekler, belge 5.

¹²⁹ Bkz.: Ekler, belge 6.; Bkz.: Ekler, belge 7.

yapılabilmesi için her hangi bir tedbir alınıp alınmadığına dair Sanayi Bakanının sorusu münasebetiyle”¹³⁰

2) “Bazı suç ve cezaların affı hakkındaki kanun tasarısı ve teklifleri münasebetiyle”¹³¹

3) “Tapulama kanunu tasarısı ve teklifleri hakkında”¹³²

4) “4273 sayılı Subaylar heyetine mahsus Terfi Kanununun 5611, 6557 ve 7417 sayılı kanunlarla muaddel 10. Maddesine bir fıkra ve bu kanuna bir geçici madde eklenmesine dair kanun teklifi ve Milli Savunma ve Plân komisyonları raporları münasebetiyle”¹³³

5) “Danıştay Kanunu tasarısı ile İstanbul Milletvekili Reşit Ülker’in 3546 sayılı Danıştay Kanununun Anayasaya aykırı hükümlerinin kaldırılmasına dair kanun teklifi münasebetiyle”¹³⁴

6) “Devlet Planlama Teşkilatının 1964 yılı münasebetiyle, İstanbul Milletvekili Naci Öktem ve 8 arkadaşının, 28 Nisan 1304 tarihli Alameti Farika Nizamnamesine ek kanun teklifi ile Manisa Milletvekili Muammer Ertan’ın, Markalar ve menşe işaretleri hakkındaki kanun teklifi ve Sanayi ve Adalet Komisyonları raporları münasebetiyle”¹³⁵

7) “Erzurum Milletvekili Tahsin Telli ve 11 arkadaşının, Cumhuriyet Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir ve Aydın Üyesi Fikret Turhangil, Erzurum Milletvekili Gıyaseddin Karaca ve İzmir Milletvekili Mustafa Uyar’ın, tescil edilmeyen birleşmeler ile bunlardan doğan çocukların cezasız tescili hakkında kanun teklifleri ve İçişleri, Adalet ve Plan Komisyonları raporları münasebetiyle”¹³⁶

¹³⁰ *Millet Meclisi Tutanakları*, c.1, br.30, s.598. Erişim 12. Kasım. 2018.

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/td_v2.tutanak_sonuc?v_meclis=&v_donem=&v_yasam_a_yili=0&v_cilt=&v_birlesim=&v_sayfa=&v_anabaslik=&v_altbaslik=&v_mv=nurettin%20%20zdemir&v_sb=&v_ozet=&v_bastarih=&v_bittarih=&v_kayit_sayisi=15&v_kullanici_id=14699132&v_gelecek_sayfa=1

¹³¹ *A.g.k.*, c.13, br.55, s.669.

¹³² *A.g.k.*, c.18, br.93, s.7, 34, 64, 190, 201, 204, 206, 213, 218, 235, 237, 252. ; *A.g.k.*, c.24, br. 29, s.348,355.

¹³³ *A.g.k.*, c.20, br. 128, s.513.

¹³⁴ *A.g.k.*, c.23, br.14, s.366.; *A.g.k.*, c.24, br.26, s.223,265. ; *A.g.k.*, c. 25, br.26, s.102, 109, 112, 153, 160.

¹³⁵ *A.g.k.*, c.31, br.121, s.609.

¹³⁶ *A.g.k.*, c.31. br.122, s.634.

8) “6802 Sayılı Gider Vergileri Kanununda bazı değişiklikler yapılmasına ve akaryakıtlardan alınan Hazine hissesinin kaldırılmasına dair Kanun tasarısı ve Maliye ve Plân komisyonları raporları münasebetiyle”¹³⁷

Nurettin Özdemir’in milletvekilliği süresince Millet Meclisine bulunduğu teklifler ise şunlardır:

1) Özdemir “ve 10 arkadaşı 2 kez 4273 sayılı Subaylar heyetine mahsus terfi Kanununun 5611, 6557 ve 7417 sayılı kanunlarla muaddel 10. Maddesine bir fıkra ve bu kanuna bir geçici madde eklenmesini” teklif etmiştir.¹³⁸

2) “Milli Eğitim Bakanlığı kuruluş kadroları ile merkez kuruluş görevleri hakkındaki 2887 Sayılı Kanunda değişiklik yapılmasına dair olan 4926 Sayılı Kanuna bağlı kadro cetvellerinde değişiklik yapılmasına dair 58 Sayılı Kanunun değiştirilmesine dair” bir teklifte bulunmuştur.¹³⁹

Bunların dışında Özdemir, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına gönderilmek üzere “Türkiye Petrolleri Genel Müdürlüğünün, karşılığında para alarak ifa ettiği başka hizmetleri bulunup bulunmadığına dair”¹⁴⁰ bir yazılı soru önergesi hazırlamıştır.

Nurettin Özdemir, 1. milletvekilliği sırasında Ankara’ya ilk olarak tek başına gelmiş, eşi ve ailesini Kelkit’te baba ocağında bırakmıştır. O dönem Çankaya’da Basın Sitesi’ndeki küçük bir evde kalan Nurettin Özdemir, İsmet İnönü’nün milletvekillerinin ailelerini de Ankara’ya getirmelerini istemesi üzerine, eşi ve en küçük üç çocuğunu Kelkit’ten Ankara’ya getirir. Büyük oğlu Mehmet Gökhan, kızı Aslıhan, kız kardeşi Nihal ve annesi Kezban Rukiye Hanım o yıllarda Erzincan Şeker Fabrikasında mühendis olarak çalışan kardeşi Ethem Özdemir’in yanına giderler. İki yıl sonra Nurettin Özdemir’in yeniden Kelkit’e dönmesi üzerine aile yeniden bir araya gelir.¹⁴¹

1965 yılında milletvekilliği sona eren Özdemir aynı yıl tekrar Gümüşhane milletvekilliğine aday olur ancak kazanamaz. Bunun üzerine Kelkit’e geri dönen Özdemir, bir sonraki genel seçimlere kadar Kelkit Cumhuriyet Halk Partisi İlçe

¹³⁷ A.g.k., c.42, br.137, s.599.

¹³⁸ A.g.k., c.2, br.39, s.171.; A.g.k., c.18, br.95, s.113.; A.g.k., c.19, br.115, s.550.; A.g.k., c.20, br.124, s.382, 510:516.

¹³⁹ A.g.k., c.36, br.65, s.493.; A.g.k., c.42, br.131, s.227.

¹⁴⁰ A.g.k., c.39, br.104, s.147.

¹⁴¹ Aslıhan Güven, Kişisel görüşme, 02.03.2018.

Başkanlığı yapar. 1968 yılında yeniden Gümüşhane milletvekilliğine aday olur ve 12 Ekim 1969 tarihinde aldığı 23.397 oyla milletvekili seçilir. 22 Ekim 1968’de III. Millet Meclisinde Cumhuriyet Halk Partisi Gümüşhane Milletvekili olarak göreve başlar.¹⁴²

Nurettin Özdemir bu kez bütün ailesini annesi ile beraber Ankara’ya getirir. Kelkit’te lise olmadığı için liseyi Erzincan’da okuyan ve son sınıfa geçen kızı Aslıhan’ı da Erzincan’dan alıp Ankara’da bir liseye yazdırır.¹⁴³

Nurettin Özdemir, III. Millet Meclisindeki milletvekilliği sırasında yalnızca “657 sayılı Devlet Memurları Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi, Kanuna bazı maddeler eklenmesi, Kanunun kapsamı dışında kalan kamu personelinin aylık ve ücretlerine dair kanun tasarısı ve teklifi münasebetiyle”¹⁴⁴ söz aldığı ve Dönemin Başbakanı Süleyman Demirel’e yöneltmek üzere “903 sayılı Kanuna göre teşekkül eden vakıflara dair”¹⁴⁵ bir yazılı soru önergesi hazırladığı Millet Meclisi Tutanaklarına geçmiştir.

Nurettin Özdemir, ikinci milletvekilliği döneminde Millet Meclisi Genel Kurulunun 03.11.1969 tarihli 3. Birleşiminde yapılan seçimin sonucunda 310 oy ile Meclis İdare Amirliğine seçilmiş¹⁴⁶ ve milletvekilliği sona erene kadar (14.10.1973¹⁴⁷) bu görevi yürütmüştür. Özdemir, milletvekilliği yaptığı süre boyunca ve sonrasında İsmet İnönü’nün en yakınındaki insanlardan biri olmuştur.¹⁴⁸

1.5.1.Siyasi Çevresi¹⁴⁹

Nurettin Özdemir’in yalnızca Cumhuriyet Halk Partisi ile sınırlı kalmayan, Cumhuriyet Halk Partisi’nin iktidar olduğu dönemde de muhalefet olduğu dönemde de rakip partilerin genel başkanları ve milletvekilleriyle sürdürdüğü dostlukları vardır. Bu dostlukların birçoğu Özdemir’in veya dostlarının siyasi yaşantıları bittiğinde de devam etmiştir.

¹⁴² Bkz.: Ekler, belge 8.; Bkz.: Ekler, belge 9.

¹⁴³ Aslıhan Güven, Kişisel görüşme, 02.03.2018.

¹⁴⁴ *Millet Meclisi Tutanakları*, c.8, br.124, s.248, 251.

¹⁴⁵ *A.g.k.*, c.2, br.39, s.171.

¹⁴⁶ Bkz.: Ekler, belge 22.

¹⁴⁷ Bkz.: Ekler, belge 18.

¹⁴⁸ Aslıhan Güven, Kişisel görüşme, 02.03.2018.

¹⁴⁹ Bu kısım yazılırken şairin kızı Aslıhan Güven ile yaptığımız 2 Mart 2018 tarihli mülakattan faydalanılmıştır.

Bizim evimize sadece babamın partili arkadaşları gelmezdi. Bütün partilerden insanlar gelirdi. Biz hep onlarla iç içe yaşadık. Millet Partisi Genel Başkanı Osman Bölükbaşı, bizim evden ve babamın yazıhanesinden çıkmazdı. Eski TBMM başkanlarından Ferruh Bozbeyli, Turhan Feyzioğlu, Kasım Gülek, İsmail Rüştü Aksal hep bizim evimize girip çıkan insanlardı ve babamın yakın arkadaşlarıydı.¹⁵⁰

1.5.1.1.İsmet İnönü ve Nurettin Özdemir

Nurettin Özdemir her zaman İsmet İnönü'ye büyük bir hayranlık ve saygı duymuştur. Özdemir'in Cumhuriyet Halk Partisi üyeliği ve milletvekilliğinin altında yatan nedenlerden biri de bu hayranlıktır. Özdemir henüz Trabzon Lisesinde öğrenciyken İsmet İnönü'nün Trabzon'a geleceğini öğrenince Trabzon *Halk* gazetesine "O'nu Beklerken" başlıklı bir yazı ve bir de şiir gönderir. Gazeteye gönderdiği yazıda İnönü'den şöyle bahseder:

O'nu bekliyoruz.

Dudaklarımızda günlerden beri dolaşan konuşmaların semeresi, kalplerimizde günlerden beri sürüp gelen bekleyişin heyecanı olduğu halde İNÖNÜ'lerin asker kumandanını, MUDANYA'nın LOZAN'ın sulhcu kahramanını bekliyoruz. (...) İşte kalplerimizi miknatıslanmış ibreler gibi heyecandan titreten ve sonunda kendine doğru çeken kutup, günlerdenberi gelmesini beklediğimiz Milli Şefimiz, Başbuğumuz, birliğimizin temsilcisi İNÖNÜMÜZ'dür.¹⁵¹

Nurettin Özdemir'in Trabzon *Halk* gazetesinin ilk sayfasında yayımlanan şiiri ise şöyledir:

GEL!..

- BAŞBUĞ'u Beklerken –

Yollarda kalan gözlerimiz güldüler içten,
BAŞBUĞ!.. coşuyor Milletinin gönlü sevinçten,
Gel!.. gel de bizim kalbimizin hasreti dinsin.
Gel!.. gel de bu millet seni görmekle sevinisin.
Uçsun, kanat açsın; bu gönüller heyecandan,
Gel!.. gel de yaşat bizlere bir gün de LOZAN'dan
Yansın da tutuşsun içimin hasreti yer yer
Bitsin, yeter artık bu uzun bekleyiş önder
Gel!.. gel de hatırlat

- BU VATAN ÖLMİYECEKTİR.

Gel!.. gel de hatırlat

¹⁵⁰ Aslıhan Güven, Kişisel görüşme, 02.03.2018.

¹⁵¹ Nurettin Özdemir, "O'nu Beklerken", *Halk*, 29 Mayıs 1946, 2.

- BU VATAN DÜŞMANA TEKTİR.

Anlat! bana şanlar dolu tarihimi anlat,
Kalbimde yanan sevgiye bir parçada sen kat.
Ses ver! bana “DUMLUPINAR’dan İNÖNÜ’den”
Ses ver! bana mazide ki çok şanlı gününden.
Yollarda kalan gözlerimiz güldüler içten,
BAŞBUĞ!.. coşuyor Milletinin gönlü sevinçten.¹⁵²

Özdemir, hazırlamış olduğu otobiyografilerde bile parti üyeliğinden bahsederken “büyük İsmet İnönü’nün başında bulunduğu Cumhuriyet Halk Partisine girdim”¹⁵³ ifadelerini kullanır. Nitekim 14 Mayıs 1972’de Bülent Ecevit’in Cumhuriyet Halk Partisi genel başkanlığına seçilmesinin ardından İsmet İnönü’nün partiden istifa etmesi üzerine, Özdemir de Cumhuriyet Halk Partisi’nden ayrılarak Cumhuriyetçi Güven Partisine geçmiştir.

Paşa’nın istifası üzerine babam ve arkadaşları (yani Paşacılar) da partiden ayrılıyorlar. Babam da ekipten ayrılmıyor o grubun içinde oluyor ve Cumhuriyetçi Güven Partisini kuruyorlar ama parti de çok uzun süreli olmuyor. Zaten babam da kısa bir süre sonra Cumhuriyetçi Güven Partisinden ayrılıyor. Yani o partiye girmesinin temel nedeni İsmet Paşa’yla birlikte istifa etmiş olmasıdır.

Nurettin Özdemir’in İsmet Paşa sevgisi aile üyelerine bilhassa çocuklarına da yansımıştır. Kızı Aslıhan henüz 10 yaşındayken 21 Şubat 1964 günü İsmet İnönü’ye yapılan suikast girişimi üzerine babasına bir mektup yazar ve bu mektupta İsmet Paşa’ya olan sevgisini ve ona bir şey olmadığı için duyduğu mutluluğu anlatır. Özdemir, İsmet Paşa’ya bu mektubu gösterince İsmet Paşa, Nurettin Özdemir’in kızıyla tanışmak ister ve o yaz Özdemir, kızı Aslıhan’ı Erzincan’dan alıp Ankara’ya getirir. Böylece İsmet İnönü, Nurettin Özdemir’in 10 yaşındaki kızı Aslıhan ile tanışır ve onu Pembe Köşk’te misafir eder.

Özdemir ve İnönü’nün siyasi birlikteliği zamanla büyük bir dostluğa dönüşmüştür. Özdemir, İsmet Paşa’nın son zamanlarında da en yakınındaki isimlerden biri olmuş, ölümüne kadar onu yalnız bırakmamıştır.

Babam Paşa’nın en yakınındaki insandı. Artık Paşa çok yaşlanıp da etrafında kimse kalmadığı zaman da Paşa ile beraber Anadolu Kulübüne gidip briç oynayan, Paşa’nın parasını alınca (beş lira) onu Paşa’ya imzalatan ve son ana kadar da o parayı saklayan bir insandı babam. Paşa’yla artık belli bir dönemden sonra

¹⁵² Nurettin Özdemir, “Gel”, *Halk*, 29 Mayıs 1946, 1.

¹⁵³ Bkz.: Ekler, belge 5.

politik ilişkilerinin dışında insani ilişkileri de çok gelişmişti. Paşa öldükten sonra eşi Mevhibe Hanım, anneme teşekkür geldi. Babam, Paşa'nın zor zamanlarında yanında olduğu için anneme teşekkür etti.

İsmet İnönü'nün de Özdemir'e ayrı bir dikkat gösterdiği ve onu takdir ettiği açıktır. Mecliste yapılan bir toplantı sırasında Özdemir'i dikkatle gözlemleyen İnönü'nün toplantı sonunda Özdemir'i yanına çağırarak ona “Senin oturuşunda, kalkışında, yürüyüşünde, konuşmada ve kürsüye gidişinde kendine güvenen karşıma çıksın diyen, mert ve babayiğit bir hal var. Çok hoşuma gidiyor.”¹⁵⁴ dediği belgelere geçmiştir.

1.5.1.2.Süleyman Demirel ve Nurettin Özdemir

Nurettin Özdemir ve Süleyman Demirel, ilk kez bir şiiir gecesinde tanışırlar. Bu sırada Demirel henüz Devlet Su İşleri genel müdürüdür. 1969 yılında kurulan III. Millet Meclisinde Demirel hükümetin başındaki isimken Özdemir de Cumhuriyet Halk Partisi Gümüşhane Milletvekili olarak mecliste görev alır.

Süleyman Demirel ve Nurettin Özdemir'in arasındaki asıl yakınlaşma Özdemir'in, 1980 Askeri Darbesinden sonra siyasi yasaklı olan Demirel ve diğer politikacıların siyasi haklarının iadesini sağlamaya çalışan hareketin yöneticileri arasında bulunmasıyla başlar.¹⁵⁵ Özdemir bu hareketin en aktif savunucularındandır. 1960 İhtilali sonrası Kurucu Mecliste milletvekilliği yapmış bir isim olarak önceki tutum ve düşüncelerinde yanlışlıklar olduğunu kabul eden Özdemir bu yanlışlardan dönülmesi için de elinden geleni yapmış, siyasi yasakların kaldırılması için mücadele etmiştir. Özdemir, siyasi hayatının ilk yıllarında askeri müdahaleyi içinde bulundukları zorluklardan kurtulmanın çaresi olarak zaruri ve meşru gördüğünü ancak edindiği tecrübelerden sonra bu tür müdahalelerin onları içinde bulundukları sıkıntılardan kurtarmak iddiasıyla aldığı fiili ve hukuki tedbirlerin müşküllerini çoğaltmaktan başka bir işe yaramadığını görmüştür ve bir hukukçu olarak bu yanlışları her fırsatta dile getirmiştir.¹⁵⁶

Bugün, siyasi haklarından yasaklıların arkasında ne suç sayılan bir fiil, ne de onu cezalandıran bir mahkeme ilamı mevcuttur. Suçsuz ceza, ilamsız mahkumiyet olamayacağı hukukun temel esasıdır. Anayasanın hukuki çatısını

¹⁵⁴ Bkz.: Ekler, belge 11.

¹⁵⁵ Bkz.: Ekler, belge 5.

¹⁵⁶ Nurettin Özdemir'in 28 Ağustos 1987 tarihli Kuşakkaya Gazetesinde yayımlanan röportajından.

kuranlar, bu yasakları terviç etmemişlerdir. Bunlar, siyasi gücü fiilen ele geçiren, bizden daha vatanperver ve daha akıllı olduklarını –kabulde değil- düşünmekte bile sıkıntı çektiğimiz üç-beş kişinin subjektif takdirinden başka bir şey değildir. Aradan geçen yıllar, bu yasakların, sosyal siyaset ve ceza hukuku açısından da bir yararı olmadığını, mahkemelere intikal eden olaylar ise, bu yasakları tanzim eden hükümlerin tatbik kabiliyetinin zayıf olduğunu ortaya koymuştur.¹⁵⁷

Nurettin Özdemir'in Süleyman Demirel ile olan dostluğu Demirel'in cumhurbaşkanlığı yaptığı dönemde de devam etmiştir. Süleyman Demirel'in cumhurbaşkanı seçildiği yıl Özdemir, Süleyman Demirel'e bir mektup yazar ve ona bir kitabını gönderir. Bunun üzerine Süleyman Demirel, Nurettin Özdemir'e bir tebrik ve teşekkür mektubu gönderir. Demirel, mektubunda Özdemir'in şiirinin kendisini hislendirdiğini söyler.¹⁵⁸

1.6. Milletvekilliği Sonrası Yaptığı İşler ve Aldığı Görevler

Nurettin Özdemir, 14.10.1973¹⁵⁹ tarihinde ikinci milletvekilliği sona erdikten sonra 1975-1980 yılları arasında Ankara Barosuna bağlı olarak avukatlık yapar.¹⁶⁰ 13.03.1981'de Kültür Bakanlığı Müşavirliğine atanan¹⁶¹ Özdemir, 23.03.1981 tarihinde göreve başlar.¹⁶² 26.08.1981'de Kültür Bakanlığı Yayın Tetkik Danışma Kurulu üyeliğine seçilen¹⁶³ Özdemir, 1982'de Kültür Bakanlığı Müşavirliğinden milletvekili statüsünde emekli olur.¹⁶⁴ Daha sonra 1988'de Türkiye Kızılay Derneği Genel Merkez Kurulu üyeliğine, 1991'de ise Kızılay Genel Başkanvekilliğine seçilen Özdemir, 1999 yılına kadar Kızılay Genel Başkanvekilliği görevini üstlenir.

1.7. Kişiliği¹⁶⁵

Kelkit'in önde gelen ailelerinden birine mensup olan Nurettin Özdemir, çocukluğundan beri yaşlıları arasında sivrilmiş ve okul yıllarında da öğretmenleri

¹⁵⁷ Nurettin Özdemir'in 28 Ağustos 1987 tarihli Kuşakkaya Gazetesinde yayımlanan röportajından.

¹⁵⁸ Bkz.: Ekler, belge 12.

¹⁵⁹ Bkz.: Ekler, belge 18.

¹⁶⁰ Bkz.: Ekler, belge 13.

¹⁶¹ Bkz.: Ekler, belge 19.

¹⁶² Bkz.: Ekler, belge 20.

¹⁶³ Bkz.: Ekler, belge 21.

¹⁶⁴ Bkz.: Ekler, belge 5.

¹⁶⁵ Bu kısım yazılırken şairin kızı Aslıhan Güven ile yaptığımız 2 Mart 2018 tarihli mülakattan faydalanılmıştır.

tarafından azmi ve zekâsıyla örnek gösterilmiştir. Babasının ölümüyle, genç yaşta annesi ve kardeşlerinin sorumluluğunu üstlenen Özdemir, hayatının sonuna kadar kardeşlerine hem ağabeylik hem de babalık yapmıştır. Bu sebeptendir ki Nurettin Özdemir, daima her şeye yetişmeye çalışan, herkesin derdiyle ilgilenen ve çevresindekiler tarafından zor durumlarda yardım istenecek kişilerin başında gelen insan konumundadır. Nurettin Özdemir'in bu babacan tavrı milletvekili seçilmesiyle daha da artmış ve o artık bütün Gümüşhane'nin babası olmuştur.

Özdemir'in kapısı partili olan ya da olmayan herkese her daim açıktır. O, kendinden olmayana da her zaman hoşgörüyü yaklaşan ve yardımını esirgemeyen bir insandır. Kendisi bir CHP'li olmasına rağmen Kayseri Cezaevi'ndeki Demokrat Partililerin affedilmeleri konusu gündeme gelince karşı çıkan arkadaşlarına sitem edip olumlu oy kullanmaları yönünde onları ikna etmeye çalışır. CHP'liler Mehmet Turgut'a sataştığı zaman, muhalif parti üyesidir demeden Turgut'u savunur. Mehmet Turgut'a yöneltilen eleştirilerin haksızlığını kanıtladığında ise İsmet İnönü onun için, "İşte haysiyet sahibi bir adam!" diye seslenir.¹⁶⁶

Nurettin Özdemir 31 Mayıs 1964 günü Edincik Belediyesinde düzenlenen bir etkinliğe katılır ve orada bir konuşma yapar. Bu konuşmanın dinleyicileri arasında gazeteci Abdurrahman Öz de vardır. Özdemir'in konuşmasından çok etkilenen Öz, ertesi gün Nurettin Özdemir'e duygularını ve onu ne kadar samimi bulduğunu anlatan bir mektup yazar.

O kadar samimi o kadar garazsız konuşuyordunuz ki karşımda bir partili, bir Halk Partili değil de adeta Serdengeçtiden bir fert konuşuyor sandım. Orada bulunanlarla beni de büyülemiştiniz... bu neden mi??? Siz partici değilsiniz de ondan... siz bir halk adamı, samimi adam, gönül adamısınız da ondan...¹⁶⁷

Nurettin Özdemir gerek Kelkit'teki evinde gerekse Ankara'da misafir ağırlamayı, sohbetler düzenlemeyi ve kalabalık yemekler vermeyi çok sever, sık sık kurdurduğu mükellef sofralarda bazen siyaset, bazen memleket meseleleri ama en çok da edebiyat konuşulur. Bu yemeklerin daimi misafiri olan Turan Tuğlu, Özdemir'in şiirlerini ezbere bildiğinden, son dönemlerinde alzheimer hastalığı

¹⁶⁶ Bahattin Karagöz, "Bir Şiir ve Ötesi", *Kuşakkaya*, 27 Eylül 2010, 7.

¹⁶⁷ Bkz: Ekler, belge 26.

sebebiyle bazı şiirleri unutmaya başlayan ve takıldığı yerde kendisine bakan Özdemir’e sessizce şiirlerin devamını hatırlatır.¹⁶⁸

Özdemir, misafire çok önem verir, onları ağırlarken son derece titiz davranır. Özellikle sofraya büyük bir özen gösterir, sofranın kurulmasıyla eşî Hikmet Hanım’ın bizzat ilgilenmesini ister.

Nurettin Özdemir, hem siyasi hem de edebî hayatında milletine hizmet etmeyi ve halkına bir şeyler katmayı şîar edinmiş bir kimsedir. Genç edebiyatçılara daima halka hitap eden eserler yazmalarını salık verir ve kendisi de elinden geldiğince heveskâr gençlere yardımcı olur. Özdemir’in Erzincan’da bulunduğu yıllarda ona sık sık şiirli ve öykülü yazılar gönderen Turan Tuğlu’nun yazılarını gerekli düzeltmeleri yaptıktan sonra Erzincan’ın yerel gazetesi *Kazankaya*’da yayınlattır.¹⁶⁹

Bir gün bana dedi ki; “Turan” Kazankaya gazetesinde benim “Gurbet” konulu bir yazım çıkacak. Sen de gurbet konusu ile ilgili bir yazı yaz. Yazıyı yazdım, gönderdim. Nurettin ağabeyle Kelkit’te karşılaştık. Koltuğunun altında bir deste Kazankaya Gazetesi vardı. Beni azarlıcasına; “Bene bak, yazdığın her yazının, her yaştan, her seviyeden, her kültür düzeyinden insanların okuyacağını düşüneceksin. Onlara bir şeyler verebileceğine inanıyorsan yazacaksın, inanmıyorsan yazmayacaksın!...”¹⁷⁰

Ülkesine ve halkına hizmet isteği Nurettin Özdemir’in şiirlerinde de işlediği bir konudur. Ona göre kıymetli ve saygı duyulası insanların ömürleri milletine hizmetle geçer. Büyük bir işadamı olan arkadaşı Nurettin Çarmıklı’ya yazdığı şiirde şöyle der:

Her şey geçer hayatta, ikbal de, devlet de geçer.
Gençlik de geçer, güzellik de, servet de geçer.
Lâkin, öylesine nadir insanların ömrü,
İnsanlığa, halkına, ülkesine hizmetle geçer.¹⁷¹

¹⁶⁸ Turan Tuğlu, “Gösterişsiz ama Görkemli Şair”, *Nurettin Özdemir Şiir Yarışması Seçkisi* içinde, (Gümüşhane: Kelkit Belediyesi Kültür yayınları), 14.

¹⁶⁹ A.y.

¹⁷⁰ A.y.

¹⁷¹ Özdemir, *Zaman ve Aşk*, 174.

Kendisi de hayatı boyunca bu fikre sıkı sıkıya bağlı kalmış, ondan yardım isteyen herkes için elinden geleni yapmış, yaptığı işlerde ülkesinin ve milletinin çıkarlarını gözetmiştir.

Nurettin Özdemir, genç edebiyatçılara yardımcı olmayı, onları yazmaya teşvik etmeyi ve daima onlara zaman ayırmayı, bahsettiğimiz millete hizmet fikrinin bir parçası olarak görmüştür. Ankara’da öğrenci olduğu sırada her hafta sonu yazdığı şiirleri Nurettin Özdemir’e okutmak için Özdemir’in Kızılay’daki bürosuna giden Gümüşhaneli şair Ali Coşkun Hirik’in ona uzattığı her şiiri dikkatle okur ve çok kalabalık ortamlarda bile zaman ayırıp şiirleri hakkındaki düşüncelerini söyler.¹⁷²

Özdemir, hafızası çok kuvvetli bir insandır. Bunda mesleği olan avukatlığın yanında şiir sevdasının da büyük bir katkısı vardır. İnsanları, şiirleri ve okuduğu kitapları unutmaz, hangi kitabın kaçınıcı sayfasında ne yazdığını ya da hangi derginin hangi sayısında kimin şiirinin yayımlandığını hatırlar. Onu, “Tanpınar’ın 110 mısralık eşik şiirini veya Ahmet Muhip Dranas’ın 49 mısralık Olvido’sunu –ezberden ve hiç teklemenden- okurken”¹⁷³ görenler şaşkınlıklarını gizleyemezler. Bu durum şairin son dönemlerindeki alzheimer hastalığı ortaya çıkana kadar devam eder. Ancak bu hastalık sebebiyle ömrünün son yıllarında çok sevdiği kitaplarının yerlerini bile unuttuğu olur.

Nurettin Özdemir, yaşamayı seven, hayattan zevk alan, dünyanın güzelliklerini görebilen bir insandır. Yaşı ve hastalıkları ilerlediği zamanlarda bile, “çok şey hatırlayan ve hatırlatmaya çalışan bir evcenlikte[dir]. Umur görmüş, ömür görmüş ve pek çok ünlü isimle birlikte her anını hissederek yaşamış[tır].”¹⁷⁴

Özdemir, Ankara-Maltepe Rotary Kulübü, Anadolu Kulübü ve İLESAM üyesidir.¹⁷⁵ Emekli olduktan sonra neredeyse her gün öğleden sonra Anadolu Kulübüne giden Özdemir, orada aralarında İsmet İnönü’nün de bulunduğu bir grup arkadaşıyla sohbet eder ve briç oynar. Bu oyunlardan birinde İsmet İnönü’den aldığı beş lirayı evinin duvarına asar.

¹⁷² Ali Coşkun Hirik, *Hisarda Bir Burç Nurettin Özdemir* (Ankara: Gümüşhane Belediyesi Kültür Yayınları, 2008), 9-10.

¹⁷³ Mehmet Çınarlı, “Nurettin Özdemir ve Yeni Şiir Kitabı”, *Türk Dili* 563 (1998): 416-419.

¹⁷⁴ Bahattin Karagöz, “Bir Şiir ve Ötesi”, *Kuşakkaya*, 27 Eylül 2010, 7.

¹⁷⁵ Bkz.: Ekler, belge 5.

Türk sanat müziğini çok seven ve kendi şiirleri de çeşitli makamlarda bestelenen şair, bir dönem Ahmet Sevgi Kültür Evi'nde düzenlenen hem Türk sanat müziği icra edilen hem de şiirler okunan toplantılara Ali Naili Erdem ile beraber başkanlık eder.

1.8. Aile Yaşantısı¹⁷⁶

Babasının beklenmedik ölümüyle bir anda geniş bir ailenin reisi konumuna gelen Özdemir, annesi, kardeşleri, eşi ve çocuklarından oluşan bu on kişilik aileyi özgürlükçü ve ileri görüşlü bir şekilde ancak geleneksel ataerkil aile yapısını da elden bırakmadan kanatları altına almıştır. Kendinden sonra evde sözü geçen ilk kişi annesi Kezban Rukiye Hanım'dır. Daha sonra da kız kardeşi Nihal ve kardeşi Ethem alınacak olan ailevi kararlarda söz sahibidir. Fikri Bey'in ölümünden sonra Nurettin Özdemir, kardeşlerine geniş bir serbestlik vermiştir. Çocukları ya da ailesi için alacağı kararlarda her zaman annesi ve kardeşlerinin görüşlerini dikkate almıştır. Bu ataerkil ailede en son söz hakkı Özdemir'in eşi Hikmet Hanım'ındır. Eşine her türlü özgürlüğü ve imkânı tanıyan Özdemir, söz konusu olan aile ve çocuklar olduğunda karar alma önceliğini annesi ve kardeşlerine vermiştir. Bu durum Özdemir'in babası ve dedesinden aldığı ataerkil terbiyenin bir sonucudur.

Özdemir ailesi geniş ve birbirine oldukça bağlı bir ailedir. Çocuklar bile Nurettin ve Hikmet çiftinin değil geniş Özdemir ailesinin çocuklarıdır. Nurettin Bey'in çocukları amcalarından babalarına nazaran daha çok çekinmelerine rağmen amcalarını da babaları kadar severler. Nurettin Özdemir'in milletvekilliği sırasında kardeşi Ethem, Erzincan Şeker Fabrikasına mühendis olarak atanmıştır. Ethem'i orada yalnız bırakmak istemeyen Özdemir ailesi ailenin bir kısmının Erzincan'a bir kısmının da Ankara'ya gitmesine karar vermiştir. Nurettin Özdemir, eşi ve üç küçük oğlunu alıp Ankara'ya, annesi, kız kardeşi, büyük oğlu Mehmet Gökhan ve kızı Aslıhan Erzincan'a amcalarının yanına gitmişlerdir. Bu sırada halaları Nihal Özdemir evlenmiştir. İki yıl amcalarının yanında kalan çocuklar iki yıl sonra babaanneleriyle beraber Ankara'ya anne ve babalarının

¹⁷⁶ Bu kısım yazılırken şairin kızı Aslıhan Güven ile yaptığımız 2 Mart 2018 tarihli mülakattan faydalanılmıştır.

yanına gelmiş ve o tarihten sonra Özdemir ailesi temelli olarak Ankara'ya yerleşmiştir.

Aile birliğine çok önem veren Özdemir, kardeşi Ethem'in ölümünün ardından yeğeni Serhan'ın onlardan uzak büyümesine çok üzülmüş ve onunla daima irtibatla kalabilmek için annesiyle beraber Almanya'ya giden Serhan'ın ardından oğlu Cengiz Celalettin'i Almanya'ya üniversite okuması ve kuzenini bulması için göndermiştir. Çünkü Özdemir için kendi soyadını taşıyan ve kardeşinin olduğu kadar onun da olan bir çocuğun aileden uzakta büyümesi kabul edilebilir bir şey değildir. Özdemir, "Serhan İçin Şiirler" başlığıyla yazdığı ve yeğeni için ailesini tanıttığı şiirler dizisini *Zaman ve Aşk* kitabında şu açıklama ile yayımlar:

SERHAN, kardeşim rahmetli Ethem'in oğlu ve hayatta kalan en canlı hatırasıdır.

Bu mısralar, O'nun yabancı diyarlarda geçirmeye mecbur kaldığı çocukluk günlerinde, baba tarafından ailemizin kök değerleri ile bağlarını koruması, güzelliklerini gönlünde yaşatabilmesi için yurdun uzak dağlarından yakılmış çoban ateşleridir.

SERHAN, şimdi yirmi beş yaşında genç bir hukukçudur. Yanaklarından öpebilmek için ben parmaklarımın üstünde yükselmeye mecbur kalıyorum. Ömrümün batan gün döneminde, arkamda bir karlı dağ gibi durmaktadır.¹⁷⁷

Cengiz Celalettin, Serhan'a ulaştıktan sonra annesi her yaz on beş gün Serhan'ı amcasının ve babaannesinin yanına gönderir. Annesi vefat ettikten sonra ise Serhan tamamen amcasının kanatlarının altında Ankara'da hukuk okur ve amcası gibi avukat olur.

Nurettin Özdemir, kadınların sosyal hayatta yer almasına önem veren bir insandır. Nitekim kendi ailesinde de kadınlar da erkekler kadar söz hakkına sahiptir. Ataerkil bir gelenekten gelmesine ve zaman zaman bu özelliği baskınlık göstermesine rağmen kadınların rahat, mutlu ve özgür yaşaması gerektiğine inanmaktadır. Kızı Aslıhan, ilkokulu bitirdiğinde onu İstanbul'daki Notre Dame de Sion Ortaokuluna göndermek ister ancak kardeşi Nihal'in, Aslıhan çok küçük olduğu için yatılı okumasına karşı çıkması üzerine bu düşüncesinden vazgeçer. Nurettin Özdemir, oğullarına tanıdığı eğitim imkânlarını aynı şekilde kızına da tanımıştır. Özdemir için özellikle kız çocuklarının istedikleri eğitimi alabilmeleri son derece önemlidir. Kızı Aslıhan Erzincan'dan Ankara'ya geldiğinde

¹⁷⁷ Özdemir, *Zaman ve Aşk*, 23.

Özdemir'in arkadaşları Aslıhan'ı bir kız lisesine yazdırmasını tavsiye ederler ancak Özdemir, Aslıhan'ın böyle bir şey istemeyeceğini çünkü erkek çocuklarıyla beraber büyüdüğünü düşünerek onu karma eğitim veren bir liseye yazdırmıştır.

Nurettin Özdemir, hem avukatlık mesleği hem de politikacı kimliğinin gerektirdiği üzere insani ilişkileri son derece gelişmiş, geniş bir çevreye sahip ve herkesle iyi geçinmeye, kimseyi kırmamaya çalışan bir insandır. Onun bu özellikleri ailesine de sirayet etmiştir. Gün geçtikçe politikaya ve Özdemir'in Ankara'daki çevresine alışan aile bireyleri Özdemir'e yardımcı olmak için ellerinden geleni yapmış hatta çok yoğun olduğu zamanlarda seçmenlerle ve Özdemir'in hiç eksik olmayan misafirleriyle ilgilenmeye başlamışlardır. Zamanla, Nurettin Özdemir'in evi Gümüşhaneliler ve kalacak yere ihtiyacı olup da Özdemir'le tanışıklığı olan/olmayan herkes için kalınabilecek en rahat ve güvenli yer hâline gelmiştir. Özdemir'in eşi ve çocukları bazı günler uyandıklarında evde daha önce hiç görmedikleri insanlarla karşılaşmalarına rağmen bunu yadırgamaz hâle gelmiş ve gelen her misafiri en iyi şekilde ağırlamayı görev edinmişlerdir.

1.9. Hastalığı ve Ölümü¹⁷⁸

Nurettin Özdemir 1999 yılında çift görme ve başını dik tutamama şikâyetiyle doktora gider ve Özdemir'e parkinson teşhisi konur. En büyük korkusu birilerine muhtaç olmak olan Özdemir için bu hastalığı kabul etmek son derece zor olmuştur. Zamanla yürüme ve yazma zorlukları çekmeye başlayan şair, ilk başlarda ailesinden ve çevresindekilerden yardım almayı reddetmiştir.

Yürürken insanların koluna girerek ona yardım etmelerini kabul etmeyen Özdemir, bu süreçte iki kere düşmüş ve iki omzunu da kırmıştır. Parkinson sebebiyle el yazısı da bozulduğunda insanlardan yardım almaya mecbur kalmıştır.

Daha sonra da alzheimer teşhisi konan şair, son üç yılını yatağında kendi dünyasıyla meşgul bir şekilde geçirmiştir. Bu süre içerisinde gerçek zamanla bağı kopmuş ve tamamen geçmişte yaşamıştır. Özdemir, hastalığı iyice ilerleyip yatağa düşmeden önce Kelkit'teki evinin olduğu bölgede kentsel dönüşüm başlamıştır ve çok sevdiği bahçesinin bozulacak oluşu onu derinden sarsmıştır. Hastalığının

¹⁷⁸ Bu kısım yazılırken şairin kızı Aslıhan Güven ile yaptığımız 2 Mart 2018 tarihli mülakattan faydalanılmıştır.

ilerleyen safhalarında Özdemir, sürekli bu kentsel dönüşümden ve bahçesine ne olacağından bahsetmiş, neredeyse bütün günlerini bahçesiyle ve onu nasıl kurtaracağıyla meşgul olarak geçirmiştir. Daha sonra geçmişe doğru anılarını unutmaya başlayan Özdemir, son 6 ayını tamamen çevresinden kopuk ve bilinci etrafına kapalı olarak geçirmiştir.

25 Ağustos 2016 tarihinde hayatını kaybeden Nurettin Özdemir, Türkiye Büyük Millet Meclisinde düzenlenen törenin ardından, vasiyeti olduğu üzere memleketi Gümüşhane'nin Kelkit ilçesindeki aile kabristanlığına, kardeşi Ethem'in yanına defnedilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

EDEBÎ HAYATI VE SANAT ÇEVRESİ

2.1.Edebiyat'la Tanışması

Özdemir'in edebiyat ve şiirle tanışması ilkokul sıralarında olur. İlkokuldaki sınıf öğretmeni Fevzi Öztürk'ün şiirle yakından ilgili olması ve bunu derslerine de yansıtması Özdemir'in şiire ilgi duymasını sağlamış ve onu şiir okumanın zevkiyle tanıştırmıştır. Bu yıllarda öğretmeninden duyduğu ve defalarca annesine okuduğu Rıza Tevfik Bölükbaşı'nın "Uçun Kuşlar" şiiri Özdemir'in ilk şiirlerinin ana temini ve üslubunu etkilemiştir. Özdemir'in şiire olan tutkusu ortaokul yıllarında da artarak devam etmiştir. Ortaokulu Kelkit'teki ailesinden uzakta okuması ve evine duyduğu özlem onun şiire olan ilgisini daha da arttırmıştır.¹⁷⁹

2.2.Şiir Yazmaya Başlaması

"Annesinin sütünün lezzetine vardığı gibi; dilin, duyguların en güzel ifadesi olduğunun zevkine vardığı günden beri şair olduğunu"¹⁸⁰ söylen Özdemir ilk şiirlerini lise yıllarında yazmıştır. Nurettin Özdemir "inançlarının, sanatkar ataklarının ve fikri kavgalarının lise yıllarında başladığını" ve bunda okul müdürü Faik Dranaz ve edebiyat öğretmeni Bahattin Örnekol'un etkileri olduğunu söyler.¹⁸¹

Nurettin Özdemir, *Kuşakkaya* gazetesine verdiği 25 Ağustos 1981 tarihli röportajında ilk şiirinin "1944 yılında Trabzon'un yerel gazetelerinden birinin sanat sayfasında"¹⁸² yayımlandığını söyler. 1947 yılında *Genç Kalemler* gazetesine verdiği bir röportajında da ilk olarak Trabzon'un yerel gazetelerinden

¹⁷⁹ Hirik, *Hisarda Bir Burç Nurettin Özdemir*, 26.

¹⁸⁰ Nurettin Özdemir'in 25 Ağustos 1981 tarihli *Kuşakkaya* Gazetesinde yayımlanan röportajından.

¹⁸¹ Nurettin Özdemir, "Batan Gün Devrine Giren Bir Ömürden Pasajlar", *Kuşakkaya*, 16 Mayıs 2007,4.

¹⁸² Nurettin Özdemir'in 25 Ağustos 1981 tarihli *Kuşakkaya* Gazetesinde yayımlanan röportajından.

biri olan *Yeni Yol* gazetesinde çalıştığını söyler.¹⁸³ Bu bilgilerden hareketle Özdemir'in kastettiği yerel gazetenin *Yeni Yol* olabileceğini düşünmekteyiz. Ancak bizim ulaşabildiğimiz yayımlanmış ilk şiiri Trabzon Halkevi dergisi *İnan*'ın İkinci Teşrin (Kasım) 1944 tarihli 14-15. sayısında çıkan “Neş’eye Doğru” başlıklı şiiridir. Trabzon’da bulunduğu müddetçe zaman zaman bu dergide şiirler yayımlayan¹⁸⁴ Özdemir, aynı dergide 1947-1948 yıllarında “Divina Commedia” başlıklı üç bölümlük bir yazı dizisi de kaleme almıştır.¹⁸⁵

2.3. Boztepe Dergisi

Nurettin Özdemir, Trabzon Lisesinde öğrenciyken arkadaşı Nizamettin Kanberoğlu ile beraber bir okul dergisi çıkarmak ister. Bu isteklerini okul müdürü Faik Dranaz’a iletirler ancak Dranaz onların bu isteğinin geçici bir heves olduğunu düşünerek okul dergisi çıkarmalarına izin vermez. Dranaz o güne kadar dergi çıkarmak için ondan izin isteyen öğrencilerinin hepsine aynı cevabı vermiştir: “Dergi çıkaracağınıza, dergi okuyun.”¹⁸⁶

Bir ay evvel beşinci sınıf öğrencilerimizden ikisi, derginin bütün masraflarını icap ederse keselerinden ödeyeceklerini, benden hiçbir yardım beklemediklerini, sadece müsaademi istediklerini kesin bir dille anlattılar. Bunlardan birini geçen gece mütalaasında roman okurken görmüştüm. (...) ötekine gelince o mecmuanın çıkarılmasında daha fazla inatçıydı. Fakat o da okuyan bir çocuktur. Üç sene evvel dolabında kaybolan bir kitabı için bana şikayete geldiği zaman “Her şeyimi alsınlar fakat kitaplarıma dokunmasınlar” diye ağlamıştı. Bu iki öğrencinin rica ve ısrarlarını, daha önceki öğrencilere verdiğim cevapla karşılayamadım ve “Peki, izin veriyorum, fakat bir şartla: her yeni sayı eskilerinden daha kusursuz olacak” dedim.¹⁸⁷

Özdemir'in arşivindeki *Boztepe*'nin ilk nüshasında Dranaz'ın yazdığı sunuş yazısındaki altı çizili satırlardan anlıyoruz ki Dranaz'ın bahsettiği kitapları çalışıldığı için ağlayan, inatçı öğrenci Nurettin Özdemir'dir.

Çıkarılacak olan derginin adının *Boztepe* olarak belirlenmesinin ardından okulda derginin kapak tasarımı için bir yarışma düzenlenir. Seçilen tasarımın

¹⁸³ “Sevilen Genç Şairler: Nurettin Özdemir”, *Genç Kalemler*, 3 Kasım 1947.

¹⁸⁴ Nurettin Özdemir, “Köye Dönerken”, *İnan* 16 (1945): 29. ; Nurettin Özdemir, “Azap”, *İnan* 17 (1945): 35.; Nurettin Özdemir, “Gel”, *İnan* 24 (1946): 24.; Nurettin Özdemir, “Hayat Şiirinden Mısralar”, *İnan* 37 (1948): 23.

¹⁸⁵ Nurettin Özdemir, “Diviana Commedia”, *İnan* 34-35 (1947): 4-7.; *İnan* 36 (1948): 29-30.; *İnan* 37 (1948): 19-21.

¹⁸⁶ Faik Dranaz, “Boztepe Çıkarken”, *Boztepe* 15 (1946): 1.

¹⁸⁷ A.g.y., 1.

sahibine okul müdüriyeti tarafından belirlenen bir ödöl verilecektir.¹⁸⁸ Bu sırada derginin tetkik heyeti, Nurettin Özdemir, Nizamettin Kanberoğlu, Namık Ferah, Hamdi Onur, Nerim Demircioğlu ve Selim Saraç tarafından oluşturulur.¹⁸⁹ Derginin genel yayın yönetmenliğini Özdemir üstlenmiştir. Kapak tasarımının da seçilmesinin ardından aylık *Boztepe* dergisinin ilk sayısı 15 Şubat 1946 tarihinde çıkar.¹⁹⁰ Özdemir, Trabzon Lisesinden uzaklaştırılana kadar bu dergide yazmaya ve derginin genel yayın yönetmenliğini yapmaya devam eder.

2.4. Orhan Seyfi'ye Açık Mektup ve Trabzon Lisesinden Atılması

Nurettin Özdemir, Trabzon Lisesindeki öğrenciliği sırasında pek çok edebî ve siyasi neşriyatı takip eder, zaman zaman da buralara çeşitli yazılar gönderirdi. Bunlardan biri de Orhan Seyfi Orhon tarafından 1945-1946 yılları arasında çıkarılan¹⁹¹ haftalık siyasi, edebî gazete *Yeni Çağ*'dı.

Nurettin Özdemir, 1946 yılında Orhan Seyfi Orhon'a hitaben *Yeni Çağ* ve *Ulus* gazetesindeki yazıları ve değişen tavrını eleştiren bir mektup kaleme alır. Bu mektup, *Yeni Çağ* gazetesinin 10. sayısında Orhan Seyfi Orhon'un Nurettin Özdemir'e yazdığı cevap ile birlikte karşılıklı olarak gazetenin orta sayfasından yayımlanır. O yıllarda Türkçülük-Turancılık fikrine sıkı sıkıya bağlı olan Özdemir, mektubunda Orhan Seyfi'yi Türkçülük fikrinden uzaklaştığı, gazetenin önceki sayılarında bir komünist ile yaptığı röportajı yayımladığı, yazılarında Tevfik Fikret'ten övgüyle bahsederken Mehmet Âkif ve İstiklâl Marşı'nı eleştirdiği için ağır bir dille tenkit eder. Orhan Seyfi'nin *Yeni Çağ*'dan önce çıkardığı "Türkçü edebiyat ve düşüncüyü çatısı altında toplayan önemli yayın organlarından biri olan *Çınaraltı*"¹⁹² mecmuasını da takip eden Özdemir, Orhon'un *Yeni Çağ*'daki üslup ve görüşlerine anlam verememiş, *Yeni Çağ* gazetesini çıkaran Orhan Seyfi Orhon'u, *Çınaraltı Mecmuası*'nın milliyetçi başmuharriri Orhan Seyfi'yi öldürmekle ve Âkif'in "Şimdi Allah'a söver... Sonra

¹⁸⁸ Bkz.: Ekler, belge 16.

¹⁸⁹ Bkz.: Ekler, belge 17.

¹⁹⁰ Bkz.: Ekler, belge 18.

¹⁹¹ Alim Kahraman, "Orhon, Orhan Seyfi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, c.33 (Ankara: TDV Yayınları, 2007), 390.

¹⁹² Kahraman, "Orhon, Orhan Seyfi", 390.

biraz bol para ver: / Hiç utanmaz, Protestanlara zangoçluk eder!”¹⁹³ mısralarındaki vasıfları taşıyan adama dönüşmekle suçlamıştır.¹⁹⁴

Orhan Seyfi Orhon mecmuanın aynı sayısında Özdemir’e cevaben yazdığı yazıyı da “Bay Nurettin Özdemire”¹⁹⁵ başlığıyla yayımlar. Orhon, yazısında güvenini kırdığı için özür diler ve Özdemir’in onu suçladığı konulara tek tek açıklama getirir.¹⁹⁶ Ancak Nurettin Özdemir, bu yazı sebebiyle Trabzon Lisesinden tasdikname ile uzaklaştırılır ve lise eğitimini Haydarpaşa Lisesinde tamamlamak zorunda kalır.

2.5. Sanat Çevresi

Nurettin Özdemir’in Gümüşhane ve Trabzon’da bulunduğu yıllarda bu şehirlerdeki edebiyatla ilgilenen hemen herkesle bir tanışıklığı ve dostluğu söz konusudur. Gümüşhaneli sanatçılar Şinasi Özdenoğlu, Dilaver Cebeci, Ali Coşkun Hirik ve gazeteci Turan Tuğlu ile dost olan Özdemir, Turan Tuğlu’nun 1967 yılından buyana çıkardığı *Kuşakkaya* gazetesinin isim babasıdır.¹⁹⁷

Lise son sınıfta İstanbul’a gelen ve üniversiteyi de burada okuyan Özdemir’in asıl edebî çevresi ise İstanbul’da oluşmuştur. O yıllarda kendini “Tanpınar’ın çırağı” olarak gören şairin Ahmet Hamdi Tanpınar ile ilk tanışması Haydarpaşa Lisesinde son sınıf öğrencisi iken Tanpınar’ın müfettiş olarak edebiyat derslerine girmesi ile olur.¹⁹⁸ Tanpınar’ın çırağı yakıştırması da ona ilk olarak Haydarpaşa Lisesindeki edebiyat hocası tarafından yapılmış ve o gün Tanpınar ile “Sizin çırağınızdır efendim.” şeklinde tanıştırılmıştır.¹⁹⁹ Özdemir, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde öğrenci olduğu yıllarda Behçet Kemal Çağlar ile beraber Tünelbaşı’nda, Narmanlı yurdundaki bir pansiyonda kalan Tanpınar’ı ziyarete gider. Tanpınar, Haydarpaşa Lisesindeki karşılaşmalarını hatırlatan Özdemir’i hemen tanır.²⁰⁰ Nurettin Özdemir, “Eşik” ve “Zaman Kırıntıları” şiirlerini Tanpınar’a ezberden okur ve ona olan hayranlığını dile

¹⁹³ Mehmet Âkif Ersoy, *Safahat* (Ankara: Akçağ Yayınları, 2015), 212.

¹⁹⁴ Nurettin Özdemir, “Orhan Seyfiye Açık Mektup”, *Yeni Çağ* 10 (1946): 6-10.

¹⁹⁵ Orhan Seyfi Orhon, “Bay Nurettin Özdemire”, *Yeni Çağ* 10 (1946): 7-9.

¹⁹⁶ A.y.

¹⁹⁷ Tuğlu, “Gösterişsiz ama Görkemli Şair”, *Nurettin Özdemir Şiir Yarışması Seçkisi* içinde, 15.

¹⁹⁸ Özdemir, “Batan Gün Devresine Giren Bir Ömürden Pasajlar”, 4.

¹⁹⁹ “83 Yaşında Tanpınar’ın Çırağı Olmayı Sürdürüyor”, *Sabah Kültür Sanat*, 1 Şubat 2010.

²⁰⁰ A.g.y.

getirir. Bunun üzerine Tanpınar, Nurettin Özdemir'e "Bütün bunların hepsi güzel ama beni bırak. Dünyada benden çok büyük ustalar var. Git Rilke'yi oku." der.²⁰¹ Özdemir'in Rilke tutkusunun sebebi Tanpınar'ın bu sözleridir. Sonraki yıllarda Ahmet Hamdi Tanpınar ile Beyazıt'taki Küllük Kırathanesi'nde sık sık bir araya gelmiş hatta Tanpınar'ı gittiği diğer çayhanelerde de takip etmiştir.²⁰²

Haydarpaşa Lisesindeki öğrenciliği sırasında hocaları Eflatun Cem Güney, Vasfi Mahir Kocatürk ve Hüseyin Nihal Atsız onun sanat görüşünü etkileyen isimler olmuşlardır.²⁰³ O yıllarda Yüksek Muallim Mektebinden yeni mezun olmuş ve bir lisede edebiyat öğretmenliği yapmakta olan M. Kaya Bilgegil ile tanışır. Bilgegil, Haydarpaşa Lisesinde öğrenci ve Nurettin Özdemir'in de yakın arkadaşı olan Cahit Kırış'ı ziyarete gittiği zamanlar Özdemir'le de tanışır ve şiir üzerine sohbetler ederler. Kaya Bilgegil ve Nurettin Özdemir'in dostluğu Bilgegil'in ölümüne kadar devam eder. M. Kaya Bilgegil'in *Cehennem Meyvası* isimli kitabı o dönemde çıkar ve bu kitap Nurettin Özdemir'in şiir anlayışının şekillenmesinde etkili olur.²⁰⁴

Nurettin Özdemir'in Tanpınar'la tanışmasına vesile olan Behçet Kemal Çağlar ile de yakın bir dostluğu vardır. Behçet Kemal Çağlar'ın çıkardığı *Şadırvan* dergisinde şiirleri ve nesirleri yayımlanan Özdemir, Behçet Kemal Çağlar ile bu sayede tanışır. Çağlar'ın milletvekilliğinden ayrıldıktan sonra hazırladığı radyo programında Özdemir'in şiirlerini okuması, Özdemir'in İstanbul'daki tanınırlığının artmasına büyük katkı sağlamış ve şairin edebî çevresi bu vesileyle daha da genişlemiştir.²⁰⁵

Üniversite yıllarında daima Nurettin Özdemir ile beraber olan ve sonrasında da dostlukları devam eden bir başka isim de Feyzi Halıcı'dır. Özdemir'le aynı dönem İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'nde kimya okuyan²⁰⁶ Feyzi Halıcı daha sonra senatörlük yaptığı yıllarda da Özdemir ile aynı dönemde mecliste bulunmuştur. Halıcı, 1957 yılında Konya'da çıkarmaya

²⁰¹ Nurettin Özdemir, "Yazar Sevinç Çokum: Nurettin Özdemir'den İki Mektup", Kuşakkaya, ?, 4.

²⁰² "83 Yaşında Tanpınar'ın Çırağı Olmayı Sürdürüyor", *Sabah Kültür Sanat*, 1 Şubat 2010.

²⁰³ Özdemir, "Batan Gün Devresine Giren Bir Ömürden Pasajlar", 4.

²⁰⁴ Özdemir, "Batan Gün Devresine Giren Bir Ömürden Pasajlar", 4.

²⁰⁵ "83 Yaşında Tanpınar'ın Çırağı Olmayı Sürdürüyor", *Sabah Kültür Sanat*, 1 Şubat 2010.

²⁰⁶ Yemiş, Mustafa, "Feyzi Halıcı'nın Hayatı ve Halk Edebiyatına Katkıları" (Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi, 2010), 10.

başladığı *Çağrı*²⁰⁷ dergisinde Özdemir'in pek çok şiirini yayımlamıştır. Halıcı, Özdemir ile geçirdiği üniversite yıllarını şöyle anlatır:

Çınaraltı dergisinin mânevî havasından sonra Çağaloğlu'nda Şadırvan dergisinin sebil dolu kurnasından el emeğimizi, mısra mısra arzuhalimizi yuduk yıkadık. Küllük kahvesi de sanatçı dostlarımızla gün beş öğün bir buluşma yerimizdi. Kısacası İstanbul'da üniversite yılları boyunca Nurettin'le sanatı, şiiri vazgeçilmez bir uğraş bildik. Üniversite gibi, İstanbul da bizi şair olarak şiir şiir eğitti.²⁰⁸

Özdemir'in İstanbul'daki edebiyat çevresi genellikle Beyazıt'taki çayhaneler ve bu çayhanelerin müdavimleri olan hocalar ve sanatçılardır.

Milli Mücadelede, cephede kazandığı “onbaşı” rütbesiyle Profesörlük sıfatını bir arada taşıyan Halide Edip hanım, Ahmet Hamdi bey, Mehmet Kaplan, Cahit Tanyol, Mukrimin Halil, etrafında bizim nesil, Faruk Kadri, Muharrem Ergin, Fuat Sezgin, Hatiboğlu Ali, Gemuhluoğlu Fethi, Tarık Buğra, ben, Nedim Muradoğlu, Turhan Tufan Yüce, Nizamettin Kanberoğlu, Gökhan Evliyaoğlu, arada sırada Orhan Veli, Celal Sılay ve daha bir çokları...

Akşamları Laleli'ye inerken Simkeş Han'ın AVLUSUNA, Patrona Halil hamamının tam karşısına isabet eden avluya, “Acem Nerhuş”un marifetli elleriyle serpiştirilen küçük hasır iskemleler minyatür masalar, üzerinde başka bir yerde bulamayacağın nefasetle “demli” buruk çaylar, fokurdayan nargileler, okunan şiirlerle sürüp giden sohbetler...²⁰⁹

Nurettin Özdemir, üniversiteden mezun olduktan sonra serbest avukatlık yaparken 1957²¹⁰ yılında Erzincan'da askerliğini yapmakta olan Attila İlhan'la tanışmış ve dost olmuştur.²¹¹ İlhan, *Zenciler Birbirine Benzemez* isimli kitabını “bütün bir Erzincan'ı baş başa padişahça yaşadığımız şair dostum Nureddin Özdemir'e teşekkür, sevgi ve saygıyla” notuyla imzalayıp kendisine hediye etmiştir.²¹²

Nurettin Özdemir, Hisar dergisi etrafındaki yazarlardan biri olan Sevinç Çokum için *Kuşakkaya* gazetesindeki köşesinde pek çok yazı yayımlamış, Çokum'un eserleri hakkında çeşitli değerlendirmeler yapmıştır. Nurettin Özdemir ve Sevinç Çokum'un tanışması Çokum'un 1973 yılında Özdemir'e “Sayın Nurettin Özdemir'e Saygılarımla” hitabıyla gönderdiği *Eğik Ağaçlar* isimli öykü

²⁰⁷ Yemiş, “Feyzi Halıcı'nın Hayatı ve Halk Edebiyatına Katkıları”, 12.

²⁰⁸ Feyzi Halıcı, “Nurettin Özdemir'in Sözlüğünde Şiir İnsanoğlunun Özgürlüğüdür”, *Türk Dili* 549 (1997): 205.

²⁰⁹ Nurettin Özdemir, “İstanbullu Hanımefendiye Mektuplar: İstanbul'un Şiirli Çayhaneleri”, *Kuşakkaya*, ? , 8.

²¹⁰ İhsan Işık, “İlhan Attila”, *Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi*, c. (Ankara: Elvan Yayınları, 2006), 1805.

²¹¹ Hirik, *Hisarda Bir Burç Nurettin Özdemir*, 65.

²¹² Bkz.: Ekler, belge 23.

kitabıyla olur.²¹³ O yıllarda Özdemir milletvekilliği sebebiyle Ankara’da, Sevinç Çokum ise İstanbul’da ikamet etmektedir ve bu tanışmadan sonra Çokum ve Özdemir birbirleriyle edebi fikirlerini tartıştıkları, kimi zaman da Özdemir’in Çokum’a çeşitli öğütlerde ve açıklamalarda bulunduğu mektuplar vasıtasıyla iletişim kurarlar.²¹⁴ Nurettin Özdemir, Meclis İdare Amirliği sırasında Dolmabahçe Sarayının restorasyonu ile ilgilendiği dönem sık sık yaptığı İstanbul seyahatlerinden biri sırasında Çokum’u evinde ziyaret eder.²¹⁵

Çokum ve Özdemir’in mektuplaşmaları uzun yıllar sürer. Sevinç Çokum bu mektuplardan ikisini 2011 yılında kişisel web sitesinde yayınlamıştır.²¹⁶ Çokum, “Haşım’i Duymak” başlıklı köşe yazısında Özdemir’den şöyle bahseder:

Şair Nurettin Özdemir’le araya hiçbir kırgınlığın girmediği, giremeyeceği mesafe ölçülerde süren bir dostluğum var. 1972’den bu yana... Demek ki otuzüç sene olmuş. O benim ağabeyim, her zaman olumlu, umutlu bir pencere açmıştır bana. Özdemir’in bütün yakınları, dostları için böyle bir yürek taşıdığını düşünüyorum.²¹⁷

Nurettin Özdemir’in Gümüşhane ve İstanbul’dan sonra 1961 yılında geldiği ve ömrünün kalanını geçirdiği Ankara’da da, İstanbul’daki kadar olmasa da, geniş bir sanat çevresi vardır. Sık sık Anadolu Kulübü’ne giden Özdemir burada pek çok sanatçı, iş adamı ve politikacıyla zaman geçirir, onlarla sanat ve siyaset sohbetleri eder.²¹⁸

Özdemir’in Anadolu Kulübü’nde bulunduğu bir gün Şevket Rado, Şemsi Kuseyri ile beraber kulübe gelir. Nurettin Özdemir, mutadı olduğu gibi, düzgün bir yazı ile Şevket Rado’nun “Esmer” şiirinin “İyi ki uzaklardasın gafil esmer” bölümünü Anadolu Kulübü’nün antetli tabaklarından birine yazar ve Rado’ya gönderir.

Şevket Rado ve Özdemir’in tanışıklıkları Özdemir’in üniversite yıllarına dayanır. Özdemir, Şinasi Özdenoğlu ile beraber *Aile* dergisine Vedat Nedim Tör’ü ziyarete gider. O sırada Şevket Rado ve eşi –aynı zamanda Özdemir’in hukuk

²¹³ Nurettin Özdemir, “Eğik Ağaçlar’dan Ulu Çınarlara”, *Kuşakkaya*, 3 Nisan 2006, 4.

²¹⁴ Nurettin Özdemir, “Yazar Sevinç Çokum: Nurettin Özdemir’den İki Mektup”, *Kuşakkaya*, ?, 4.

²¹⁵ Özdemir, “Eğik Ağaçlar’dan Ulu Çınarlara”, 4.

²¹⁶ Sevinç Çokum, “Nurettin Özdemir”, Erişim 16 Ocak 2019. <https://www.sevinccokum.info/?p=791>

²¹⁷ Sevinç Çokum, “Ahmet Haşım’i Duymak”. (Nurettin Özdemir’in kişisel arşivinden)

²¹⁸ Aslıhan Güven, Kişisel görüşme, 02.03.2018.

fakültesinden hocası- Türkân Rado da oradadır. Özdemir'in elinde "Esmer" şiirinin yayımlandığı *Şadırvan* dergisi vardır. Şevket Rado, Özdemir'in elindeki dergiyi alıp dikkatlice inceledikten sonra Özdemir'e dönüp "Demek senin de bir esmerin var." der ve eşine dönüp "Yaz Rüyası" şiirini okur. Yıllar sonra Özdemir, Rado'nun şiirinin bir bölümünü bir tabağa yazıp gönderdiğinde de Şevket Rado "Yaz Rüyası"sının tamamını Şevket Hıfzı imzası ile yazıp Özdemir'e gönderir ve "Esmer'lerin şerefine" kadeh kaldırırılar.²¹⁹

Özdemir'in sanat çevresi İLESAM üyeliği ve Ahmet Sevgi Kültür Evi'nde düzenlenen şiir ve sanat müziği programlarıyla daha da genişler. Nurettin Özdemir, Ali Naili Erdem ile beraber Ahmet Sevgi Kültür Evi'ndeki şiir toplantılarının başkanlığını yapar.²²⁰

1.6.Kullandığı Mahlaslar

Nurettin Özdemir sanat hayatı boyunca Fikri Nur, Hüseyinbeyoğlu ve Tanrıdağlı²²¹ mahlaslarını kullanmıştır. Özdemir, Trabzon Lisesinde öğrenci iken *Halk Gazetesi*'nde Fikri Nur takma adıyla siyasi yazılar yayımlanmıştır. Hüseyinbeyoğlu mahlasını ise *Kelkit* ve *Kazankaya* gazetelerinde yayımladığı yazılarında kullanmıştır.²²² Özdemir'in ilk şiir kitabı *Hayat Şiiri*'nde de "Tanrıdağlı" mahlasıyla yazılmış üç şiiri vardır. Özdemir'in bu mahlası kullandığı şiirler tam anlamıyla halk edebiyatı gelenek ve biçimlerine uygun şiirlerdir ve Özdemir bu mahlası halk şiiri geleneğindeki gibi şiirlerin son dörtlüklerinde kullanmıştır.

Tespit ettiğimiz kadarıyla Nurettin Özdemir bu mahlasları siyasi içerikli nesirlerinde ve 1960 öncesinde kullanmıştır. Özdemir'in 1960 sonrasında bu takma isimleri kullandığına dair herhangi bir belge ya da yayına rastlanmamıştır. Ancak bazı şiirlerini "Hüseyinbeyoğlu Nurettin Özdemir" adıyla yayımlamıştır.²²³

²¹⁹ Nurettin Özdemir, "İlim ve Sanat veya Yaz Rüyası", *Kuşakkaya*, 16 Mart 2007, 5.

²²⁰ Ashhan Güven, Kişisel görüşme, 02.03.2018.

²²¹ İhsan Işık, "Nurettin Özdemir", *Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi*, c.2 (Ankara: Elvan Yayınları, 2006). 1435.

²²² Hüseyinbeyoğlu, "Bekçi Gecenin Neresindeyiz?", *Kelkit*, 13 Kasım 1953, 1. ; Hüseyinbeyoğlu, "Kurtuluşumuzun Gerçek Manası", *Kazankaya*, 13 Şubat 1957, 1-2.

²²³ Hüseyinbeyoğlu Nurettin Özdemir, "Kim Alırsa Ona", *Komünizme Karşı Mücadele*, 1 Nisan 1951, ?.

2.7. Katıldığı Etkinlikler ve Aldığı Ödüller

Özdemir, 1950 yılında Trabzon Halkevi'nin düzenlediği bir şiir yarışmasında birinci olur.²²⁴ 1981 yılında Kültür Bakanlığının daveti üzerine Yugoslavya'da düzenlenen Struga Şiir Akşamları programına katılır. 1991 yılında Dünya Kültür ve Sanat Akademisi'nin Kültür Bakanlığının desteği ile düzenlediği Yunus Emre'ye Saygı Kurultayı adıyla 16-20 Eylül tarihlerinde İstanbul'da düzenlenen 12. Dünya Şairler Kongresi'ne katılır²²⁵ ve burada “Vatan”, “Sevgi Şiirleri” ve “Gün Yağmuru” başlıklı şiirlerini okur.²²⁶

Özdemir, yaptığı çalışmalar sebebiyle üyesi olduğu İLESAM tarafından 2011 yılında Türk Edebiyatına Üstün Hizmet Ödülü'ne layık görülür.²²⁷

2.8. Adına Düzenlenen Faaliyetler

Doğumunun 80. yılında Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Kütüphane Başkanlığı 25 Nisan 2008 tarihinde Şair Nurettin Özdemir'e Saygı konulu bir program düzenlemiştir. Nurettin Özdemir'in bizzat katıldığı toplantıda Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Kurumu Başkanı Prof. Dr. Sadık Tural, Prof. Dr. Ramazan Korkmaz ve Dr. Hüseyin Ağca konuşmacı olarak katılmıştır.²²⁸

26 Aralık 2007 tarihinde Gümüşhane Değerlerini Tanıyor programı kapsamında Gümüşhane Valiliği, Nurettin Özdemir'i konuk etmiştir.²²⁹

Özdemir'in vefatından bir yıl sonra Kelkit Belediyesi ve Gümüşhane Kültür Sanat Kulübü Nurettin Özdemir'in adına Kelkit Çayı Şiir Yarışması düzenlemiştir.²³⁰ Yarışmada dereceye giren şiirler *Nurettin Özdemir Şiir Yarışması Seçkisi* kitabında toplanmış ve Kelkit Belediyesi tarafından bastırılmıştır.

²²⁴ Işık, “Nurettin Özdemir”, 1435.

²²⁵ Bkz.: Ekler, belge 24.

²²⁶ Bkz.: Ekler, belge 21.

²²⁷ Nail Tan, “Yitirdiklerimiz”, *Türk Dili* 778 (2016): 117-118.

²²⁸ Bkz.: Ekler, belge 25; Ümit Kozan- Fevzi Kızılkoyun, “Doğumunun 80'inci yıldönümünde şair Özdemir için toplantı”, *Hürriyet*, 26 Nisan 2008.

²²⁹ Turan Tuğlu, “Gümüşhane Valiliği Dün Özdemir'i Konuk Etti”, *Kuşakkaya*, 27 Aralık 2007, 1.

²³⁰ “Kelkit Çayı Şiir Yarışması Düzenlenecek”, *Kuşakkaya*, 21 Haziran 2017, erişim 17 Aralık 2018, <http://www.kusakkaya.com.tr/nurettin-ozdemir-siir-yarismasi-duzenlenecek-8664.html>.

Kelkit Belediyesi 2 Aralık 2017 tarihinde açtığı kültür evine, “Nurettin Özdemir Kültür Evi” adını vermiştir.²³¹

²³¹ “Kelkit’te Nurettin Özdemir Kültür Evi Açıldı”, Milliyet, 3 Aralık 2007, erişim 17 Aralık 2018, <http://www.milliyet.com.tr/kelkit-te-nurettin-ozdemir-kultur-evi-gumushane-yerelhaber-2443178/?fbclid=IwAR2i3CalYuRrURvpfG0kOfI09HFpvekMZ9rs7SFmHmvlXz0pzZbpJKEbwoE>

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SANATI

3.1. Nurettin Özdemir'in Şiirlerinin İçerik Unsurları

Bu kısımda Özdemir'in şiirlerinde işlediği temalar ve bu temaları işleyiş tarzı, şairin hayatı ve edebî görüşlerinin ışığında incelenmiştir. Söz konusu temalar seçilirken Özdemir'in şiirlerinde yoğunlukla konu ettiği temalar seçilmeye çalışılmıştır. Nurettin Özdemir'in şiirlerindeki başlıca temalar şunlardır:

3.1.1. Aşk ve Sevgi

Nurettin Özdemir'in şiirlerinde aşk ve sevgi en çok işlenen temalardır. Özdemir, 30 kadar şiirinde doğrudan aşk ve sevgi temasını işlemiştir. Bunların dışında pek çok şiirinin arka planı bir aşktan hareketle oluşturulmuştur.

Özdemir bir röportajında aşk ve kadın için şunları söyler:

Öyle zannediyorum ki kadın hayatımızda iki esaslı noktada mekan tutuyor. Devrimizde, saç ve tenin ötesinde ki hasletleri yok denecek kadar nadir iktisap eden kadın ya Ana, yahut metres olmak istidadındadır. Ya gecelerin rahminde büyüyen şafaklar gibi nur-topu oğullar büyütüyor, yahutta okyanuslarda ansızın patliyan fırtınalar gibi şehvet yatağında kıvranıp duruyor. Bunun aksini iddia edenler beri gelsin. Aşk ise; er-geç mücer olunacak bu iki nokta arasındaki oyalanmadan başka bir şey değildir.²³²

Özdemir, aşkı kadının metreslikten analığa geçişi arasındaki bir oyalanma olarak görse de şiirlerinde çokça yer verdiği bu konuyu pek çok farklı şekilde işlemiş ve aşka ulvi anlamlar yüklemiştir. Onun röportajında söylediği aşk anlayışı ile şiirlerindeki aşk anlayışı örtüşmez. Özdemir'in şiirindeki aşk her ne kadar beşeri aşk da olsa hiçbir zaman sadece tenden ibaret değildir. Hatta Özdemir, kimi zaman klasik edebiyat geleneğine yaklaşan bir aşk tablosu çizer.

Sarmaşığın yani aşekanın sarıldığı bitkiyi öldürmesi ile aşkın âşığı, âşığın aşırı ilgiden sevgiliyi öldürmesi arasında bağlantılar kurulduğu gibi Arapçada hem

²³² Bkz.: Ekler, belge 14.

tatlı hem de ekşi olan bir meyveye de “uşuk” denerek²³³ aşkın hem tatlı hem de acı yanları olduğuna işaret edilmiştir. İslam edebiyatındaki aşkın hem can veren hem de can alan kimliği Özdemir’in şiirine de tesir etmiştir. Özdemir için de aşk ve âşık onu “hem seven hem de öldüren” dir. Şair, “Mavi Zaman” şiirinin “Ümit” başlıklı bölümünde bu durumu şöyle anlatır:

Dallarda bir mevsim kuş seslerinden,
Eteğinde garip, çaresiz yürek.
Bir davet geliyor gibi derinden,
Beni hem sevecek, hem öldürecek. (Z.A., Mavi Zaman -Ümit-, s.60)

Âşık olmak Özdemir’in şiirlerinde hem istenen hem de korkulan bir durumdur. Çünkü onun şiirlerindeki aşk pek çok güzel tarafının yanında korkutucu ve kimi zaman da zarar veren bir duygudur. Özdemir, aşkın bu yönünü “Alev” şiirinde şöyle işlemiştir:

ALEV

Aşk ile bağlandı gözüm; başka bir şey göremem.
Kalbim yollara düşmüş gidiyor, döndüremem.
Boşuna bu çırpınış, bu hüznü, bu gözyaşı...
Bir alev sardı beni, ne yapsam söndüremem. (Z.A., Alev, s.161)

Tek dörtlükten oluşan bu şiirde Özdemir, aşkı dönüşü olmayan bir yol, dünyasını ondan ibaret gösteren bir göz bağı ve kurtuluşu mümkün olmayan, söndürülemez bir ateş olarak tasvir eder. Aşk da tıpkı bir alev gibi âşığı sarar ve söndürmek için çırpındıkça daha da artar. Âşık için bu aleve teslim olmaktan başka çare yoktur. Âşık bu ateşe bir kere düştüyse artık ne kalbi onun sözünü dinler ne de gözleri sevgiliden başkasını görür. Onun bütün çırpınışları, hüznü ve gözyaşları boşunadır çünkü bu ateş onu kül etmeden sönmeyecektir.

²³³ Süleyman Uludağ, “aşk”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, c.4 (Ankara: TDV Yayınları, 1991), 11.

Aşkın bu bir yandan zarar veren tarafı “Avare Duygular” şiirinde sevmek korkusuna dönüşmüştür. Aşkın acı veren yanları söz konusu olduğunda sevmek şair için “zalimce uykularını bölen” bir kâbus gibidir. Sevgilinin bir kere elinden tutması onu artık vazgeçilmez yapacağı ve o andan sonra âşığın sevmekten ve sevgiliden başka çaresi kalmayacağı için şair aşkı bir “çaresizlik” olarak tarif etmektedir.

Tutma ellerimden; çaresizlik bu!
Bırak yalnızlığa duygularımı!
İçimde sevmenin çılgın korkusu,
Zalimce bölüyor uykularımı. (Z.A., Avare Duygular, s.82)

Özdemir’in şiirlerindeki aşk hem çok narin, hassas ve güzel hem de bir yanıyla da kapıldığında kurtulması mümkün olmayan ve insanı adeta bir sarmaşık gibi sarıp kurutan bir duygudur. Yani onun şiirlerindeki aşk hem bal hem zehirdir. Özdemir “Gül Masalı” şiirinde şöyle der:

Ve duygularımı. Ah! onlar.. ki her biri,
Ayrı bir aşkın rüzgârında darmadağın.
Topladım onları yorgun-argın ellerle,
Bir akşam yeniden sardım kalbimi. (Z.A., Gül Masalı, s.73)

Bu şiirde de aşk, onun duygularını darmadağın eden, onu yoran bir histir. Özdemir’in aşkı bu minvalde anlattığı bir diğer şiiri ise “Sihirli Şarkı”dır.

Ve şimdi aşkın dönülmeyen sahillerindeyiz.
Kalbimizde o hiç dinmeyen ebedî ağrı, (Z.A., Sihirli Şarkı, s.79)

Şair burada aşkı “kalpteki hiç dinmeyen ebedî ağrı” olarak anlatıyor. Aşk beraberinde getirdiği bütün güzelliklerin yanında acılar da getirir. Bu acılar şairde bir sevmek korkusu hâsıl eder. Özdemir bunu da “Gözlerindeki” şiirinde şöyle anlatır:

GÖZLERİNDEKİ

Bahar mı, yaprak mı, ışık mı, su mu?

Yoksa muhacir kuşlar gibi, sade,

Sonsuz maviliklere düşmek korkusu mu? (Z.A., Gözlerindeki, s.88)

Burada şair, sevgilinin gözlerinde gördüğü aşktan korkmaktadır. Şiirdeki “sonsuz mavilikler” hem sevgilinin gözlerinin rengini hem de aşkı temsil eder. Aşk da tıpkı sonu görünmeyen mavi denizler, okyanuslar gibi korkutucudur.

Özdemir’in şiirindeki aşkın bu çift yönlülüğü sevgilinin özelliklerinde de görülür. Şair “Şehirler, Mesafeler ve Sen...” şiirinde sevgiliden şöyle bahseder:

Senin, bir çocuğun yüreği gibi sımsıcak yüreğin vardı.

Şarkıların vardı; merhamet yüklü şarkıların, zehir gibi... (Z.A., Şehirler, Mesafeler ve Sen... IV, s.140)

Özdemir sevgilinin şarkılarını “merhamet yüklü” ve “zehir gibi” diye anlatır. Bu iki zıt tanımın bir arada kullanılmış olması da bize Özdemir’in şiirindeki zehri balında olan aşkı gösterir.

Özdemir’in aşkın güzel taraflarını anlattığı şiirlere örnek olarak “Gecede” ve “Güzel” şiirlerini verebiliriz.

Bunlar aşkın elleri, yumuşak.

Usulca tutuyor ince bileklerinden,

Ve ölümsüz aşk tek başına koruyor,

Tanrısal güzelliği yenilmekten. (Z.A., Gecede, s.74)

Nurettin Özdemir, “Gecede” şiirinde “bunlar aşkın elleri” “sözü ile somut bir varlık olan eller[i], genel ve soyut “aşk” kavramına bağla[y]arak, fizikî plandan metafizik plana geç[irmiştir]”²³⁴. Şair, aşktan bahsederken “aşkın yumuşak ellerinin ince bileklerinden usulca tuttuğunu” söyler. Özdemir, bu tasvirle metafizik bir kavram olan aşka naiflik ve kibarlık atfederek onu kişileştirmiştir. Üstelik dünyadaki maddi olan her şeyin tersine aşkı “ölümsüz”

²³⁴ Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri 2* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 2012), 473.

olarak nitelendirmiş ve onu “tanrısal güzelliğin” hem temsilcisi hem de koruyucusu olarak göstermiştir. Özdemir’in şiirlerinde aşk çok yüce, dokunulmaz ve hatta ilâhî bir duygudur. Aşk o kadar kuvvetli bir histir ki onun gücü “tek başına Tanrısal güzelliği yenilmekten korumaya” yeter.

Özdemir, “Güzel” başlıklı şiirinde de aşkın cezbediciliğinden ve hoşluğundan bahsetmiştir. Bu şiirde Özdemir aşkı onun için güzel olan şeylere benzeterek güzelliğini anlatmıştır. Şair bu şiirde de aşkın yüceliğinden bahsetmiş ve onu “büyük duygu” olarak tanımlamıştır.

GÜZEL

Bir uykudan bir uykuya geçmek güzel.
Durgun sudan coşkun suya geçmek güzel.
Bir bahçeden bir bahçeye geçer gibi,
Aşka, o büyük duyguya geçmek güzel. (Z.A., Güzel, s.157)

Şairin aşkın güzelliklerini anlattığı bir başka şiiri ise “Mesut Şiir”dir. Özdemir bu şiirde aşkın ve sevgilinin getirdiği güzellikleri şöyle anlatır:

MESUT ŞİİR

Mavi mi, yeşil mi ufkumda yanan?
Eski bir şarkı mı dinlediğimiz?
Seninle ömrümde başlayan zaman;
Uçan kuş, doğan gün, masmavi deniz...
Dallarda rengârenk baharın şavkı,
Eteğinde garip ümitlerimiz. (Z.A., Mesut Şiir, s.93)

Nurettin Özdemir şiirlerinde sevgi ve aşkı benzer anlamlarda kullanmıştır. Özdemir’in *Zaman ve Aşk* kitabında “Sevgi Şiirleri” isimli bir bölüm vardır. Bu bölüm “Sevginin Gelişi, Sevginin Halleri, Sevginin Hüznü, Sevginin Sesi, Sevginin Sihri, Sevginin Parıltıları, Sevginin Susması, Gölge Sularda Akşamüstleri, Bahçemdeki Son Gül, Sevginin Uzaklığı, Sevginin Özlemi,

Sevginin Yalnızlığı”²³⁵ başlıklı on iki şiirden oluşmaktadır. Özdemir bu şiirlerde sevgiyi ve sevgiliyi farklı boyutlarıyla işlemiştir.

Bu şiirlerde sevginin ve aşkın güzelliği ve mutluluğu kadar zorlukları, hüznü ve kederi de vardır. Özdemir Sevgi Şiirleri’nde hem ayrılığı hem kavuşmayı anlatmıştır. Bu şiirler Özdemir’in aşka ve sevgiye bakışını bütün boyutlarıyla anlattığı şiirlerdir.

Özdemir, “Sevginin Gelişi”nde sevginin mutlak hâkimiyetinden bahseder. Bu şiirlerde aşk kelimesi yerini sevgiye bırakmıştır. Şair “Sevginin Gelişi”nde sevgiden şöyle bahseder:

Sonunda sevgi çıkıp geldi, ağır, olgun.

Kurulup oturdu baş köşeye, kendinden emin.

.....

Sonra bir sır gibi usulca öptü dudaklarımı.

Bir anda ısıdım, ısındım, özlem kesildim;

Eridim, kayboldum avuçlarında. (Z.A., Sevginin Gelişi, s.65)

Özdemir’in burada sevgiye çizdiği portre aşk için yaptığı tasvirlerden biraz farklıdır. Aşkı tanımlarken çok daha uç ve tutkulu tasvirler yapan, hatta kimi zaman âşığa yaşattığı acılardan dem vuran şair sevgiyi “ağır, olgun ve kendinden emin” olarak nitelendirir. Sevgi tıpkı güneş gibi onu ısıtan ve aydınlatan bir duygudur. Tıpkı “aşkın elleri” olduğu gibi sevginin de onu eriten avuçları vardır. Özdemir şiirlerinde her iki kavramı da kişileştirerek anlatma yolunu seçmiştir.

Sevgi yani sevgili, gelişiyse ona türlü güzellikler bağışlarken gidişi ile de bütün güzellikleri beraberinde götürendir. Özdemir bu iki durumu “Sevginin Halleri” ve “Sevginin Hüznü” şiirlerinde anlatmıştır.

Bir gün çıkıp geldin eski yollardan;

Güzellik büyüdü ellerimizde.

²³⁵ Özdemir, *Zaman ve Aşk*, 65-72.

Sihirli şarkılar söylenir oldu,
Bakışlarımızda, dillerimizde. (Z.A., Sevginin Halleri, s.65)

Bütün çeşmelerin suyu kesilmiş;
Anladım, derman yok artık bu derde.

Perdeler usulca kımıldar; yazık,
Sevdiğim görünmez pencerelerde! (Z.A., Sevginin Hüznü, s.66)

“Sevginin Halleri”nde sevginin gelişiyile güzelleşen ve artık şarkılar söyler hâle gelen âşık, “Sevginin Hüznünde” sevgilinin gidişiyile dermansız bir derde düşer. Sevgilinin gidişi sadece âşığı değil âşığın gözündeki dünyayı da değiştirmiştir. Sevgilinin olmadığı dünya çeşmelerin akmadığı bir dünyadır. Nasıl ki akmayan bir çeşmenin bir anlamı yoksa şair için de sevgilinin olmadığı bir hayatın herhangi bir anlamı yoktur. Artık perdelerin kıpırdamasının da bir anlamı yoktur çünkü o perdelerin ardında âşığı bekleyen bir sevgili yoktur.

“Sevginin Halleri” ve “Sevginin Hüznü” şiirlerinden alınan bu dizelerde hem sevginin güzellikleri ve şaire getirdiği mutluluk hem de sevgiliden uzak olmanın verdiği hüznün ve özlem işlenmiştir. Sevgi, sevilenle yan yana olduğunda ne kadar mutluluk verici bir duygu ise ayrı düşüldüğünde de o kadar acı veren bir durumdur çünkü sevmek sevdiğini hep yanında istemektir. Özdemir’in şiirlerinde şairin hayata bakışı ve dünyayı anlamlandırma şekli sevgilinin yanında olup olmaması durumuna göre değişir. “Sevginin Hüznü”nde sevgilisi yanında olmadığı için “çeşmelerin suyu kesilmiş” diyen şair “Yekpare Çağlayan” şiirinin ikinci bölümünde ise aynı sebepten şarkıların yarım, kâinatın ise bomboş olduğunu söyler.

Sensiz şarkılar yarımdır.
Arzular, kimsesiz, sarhoş...
Sen yolunu beklediğim;
Sensiz kâinatım bomboş! (Z.A., Yekpare Çağlayan II, s.126)

Nurettin Özdemir’in Sevgi Şiirleri dizisinin dışında kalan şiirlerinde de aşk ve sevgi temaları geniş bir yer tutar. Aşk ve sevgi, Özdemir’in şiirlerinde daima arzu ettiği, peşinden koştuğu ve neredeyse olmazsa olmaz olarak gördüğü duygulardır. Aşk, onun dünyaya bakışını değiştiren, umutlarını yeşerten, onu dertlerinden uzaklaştıran yegâne şeydir. Özdemir için aşk ve sevgi, neredeyse bir ihtiyaçtır. Şair bu durumu “Hayat Şiiri”nde şöyle ifade etmiştir:

Es rüzgâr!.. Erisin başımın karı.
Aksın taştan taşa ahenk sularda.
Arzum çiçek açsın bu sonbaharda.
Ey aşk!.. Alev alev ruhumu sar da;
Bozulmuş görmesin gönül baharı. (Z.A., Hayat Şiiri, s.43)

Aşk şairi dertlerinden arındıracak yani “başındaki karı” eritecek, arzularını yeşertip “çiçek açtıracak” ve baharı bozulmaktan kurtaracak olan bir duygudur. Çünkü insan âşıkken dünyayı olduğundan daha güzel, dertlerini ise daha küçük görür ve dolayısıyla hayattan daha çok zevk alır. Aşkın bu özelliği onu Özdemir için vazgeçilmez yapmıştır. Bu nedenle şair aşka “ruhunu alev alev sarması” için adeta yalvarır.

“Sevgi Denizi” başlıklı şiirinde de Özdemir, sevginin daima yanında, içinde ve dışında her yerde onunla olduğunu söyler. Onun gözünde her yerde sevgi olduğu için dünya da bir sevgi denizidir ve şair içindeki sevgiyi sevgi denizinin dalgalarıyla yarıştırmıştır.

SEVGİ DENİZİ

Sevgiyle donanmış her yanı; içim, dışım.
Sevgi denizlerinde dalgalarla yarışmışım.
Sen orda yemyeşil bir körpe dalsın.
Ben burada bembeyaz çiçek açmışım. (Z.A., Sevgi Denizi, s. 163)

Nurettin Özdemir'in şiirlerindeki aşk ilahî aşkı işlediği tek kıtalık birkaç şiiri hariç, hep beşeri aşktır. Onun şiirlerindeki sevgili çoğunlukla Özdemir'in özel hayatında karşılığı olan, somut bir sevgilidir.

3.1.2. Sevgili

Nurettin Özdemir, aşk ve sevgi konulu şiirlerinin yanında sevgiliden bahsettiği, onu tarif ettiği hem münferit şiirler hem de şiir dizileri içinde yer alan bölümler kaleme almıştır. 8 şiirinde doğrudan sevgiliyi konu eden Özdemir, pek çok şiirinin içinde de sevgiliden bahsetmiştir.

Özdemir'in şiirlerindeki sevgili tarifleri mübalağalı ve idealize edilmiş sevgililerdir. Onun şiirlerinde sevgilinin kötü ya da eksik yönleri yer almaz. Özdemir, sevgilisi ne yapmış olursa olsun ondan sitemle bahsetmez. Onun şiirlerindeki sevgili hep şefkatli, sevecen ve masumdur. Özdemir'in şiirlerinde sevgili o kadar idealize edilmiştir ki şair, bu sevgi için “bir insanı bir tanrı gibi sevmek”²³⁶ benzetmesini yapar. Özdemir, “Mavi Zaman” şiirinin “Sen” başlıklı bölümünde sevgilisini şöyle anlatır:

Yüzün şafaklardan geriye kalmış,
Sabahlar erimiş tebessümünde,
Hülyanla tükenir umutsuz bir kış
Ve mesut bir bahar uyur göğsünde. (Z.A., Mavi Zaman –Sen-, s.60)

Söz konusu sevgili olduğunda Özdemir'in üslubu divan şiirine yaklaşır. Özdemir, sevgilisini divan şiirinde olduğu gibi idealize ederek ve mübalağalı bir dille anlatır. Ayrıca sevgili divan şiirinde olduğu gibi tek kurtarıcıdır. Âşığı bütün sıkıntılarından kurtarmak tamamen sevgilin elinde olan bir şeydir. Özdemir, tek dörtlükten oluşan “Kurtuluş” başlıklı şiirini bu düşünce üzerine inşa etmiştir.

KURTULUŞ

Güzellik mavide, yeşilde değil, denizdedir.
Giden geminin ardında kalan o köpükten izdedir.

²³⁶ Özdemir, *Zaman ve Aşk*, 162.

Kalbim çırpınarak düşüyorsa maviliklere,
Kurtarmak onu, sevdiceğim, elinizdedir. (Z.A., Kurtuluş, s.162)

Özdemir'in sevgilisi için kullandığı bu övgü üslubu, sevgilisini anlattığı
“Bir Bahara Şiir”, “Sen” ve “Yekpare Çağlayan I” şiirlerinde de görülür.

Bir dost selamı kadar taze, sıcak.
Bir çocuk gülüşü gibi aydın.
Sen gümüş sulardan berrak,
Ömrümü dolduran kadın (Z.A., Yekpare Çağlayan I, s.125)

Özdemir, bu şiirde sevgili için “gümüş sulardan berrak” tabirini kullanarak onun ne kadar saf ve temiz olduğuna, “bir dost selamı kadar taze, sıcak” deyimiyse içtenliğine ve samimiliğine vurgu yapmıştır. Burada şairin “dost” kelimesini kullanmış olması önemlidir çünkü dostluk, arkadaşlığın ötesinde çok daha samimi ve sıcak bir kavramdır. Bir insana dostları her zaman arkadaşlarından daha yakındır. Ayrıca sevgilinin gülüşünün “bir çocuk gülüşü gibi aydın” olmasında da buna benzer bir ilişki söz konusudur. Çocuk, saflığın ve temizliğin simgesidir ve şair sevgilisinin gülüşünü bir çocuk gülüşüne benzeterek onun masumluğuna vurgu yapmıştır.

Özdemir'in sevgilinin saflığını, temizliğini ve tazeliğini anlattığı bir diğer şiiri ise “Bir Bahara Şiir”dir. Bu şiirde de şair “yeni yağmış kar” benzetmesiyle sevgilinin saflığını, “çiçek açmış dallar” ve “her mevsim yeniden başlayan bahar” benzetmeleriyle ise sevgilinin gençliğini ve güzelliğini anlatmıştır.

BİR BAHARA ŞİİR

Öyle temizsin ki, yeni yağmış kar gibisin.
Yeşermiş, çiçek açmış dallar gibisin.
Koynunda büyür sevgilerin en doyulmazı.
Her mevsim yeniden başlayan bahar gibisin. (Z.A., Bir Bahara Şiir, s.165)

Nurettin Özdemir, “Sen” başlıklı şiirinde ise “gecem sen, gündüzüm sensin” ifadesiyle vazgeçilmez olarak gördüğü sevgiliyi, “niyazda Tanrı’ya yönelmiş yüzüm”, “Rabbin bana lütfettiği güçle, hayatta söylenecek en güzel sözüm” ifadeleriyle ilahi ve ulvi bir mertebeye çıkarmıştır.

SEN

Anladım; gecem sen, gündüzüm sensin.

Niyazda Tanrı’ya yönelmiş yüzüm sensin.

Rabbin bana lütfettiği erişilmez güçle,

Hayatta söylenecek en güzel sözüm sensin. (Z.A., Sen, s.165)

Vazgeçilmez ve ulvi olan bu sevgili âşığın dünyasını şekillendiren yegâne etmendir. Özdemir, “Sevginin Susması” şiirinde bu durumu anlatır. Âşığın mutluluğu sevgilinin ellerindedir. Sevgilinin susuşu âşığın dünyasının kararması, konuşması dünyasının aydınlanması demektir. Onun sesi Âşığın etrafına “sihirli bir rüya” öreri yani sevgili konuştuğu zamanlar âşığın hayatı bir rüyadaymış gibi güzelleşir.

SEVGİNİN SUSMASI

Susarsın, her şey susar; kararır dünya.

Konuşursun, aydınlanır her yer; içim, dışım.

Sesin etrafıma öreri sihirli bir rüya.

Sevgin beni sarıp sarmalayan gönül yoldaşım. (Z.A., Sevginin Susması, s.164)

Özdemir’in şiirlerindeki sevgili genellikle uzaklardaki ve özlenen bir sevgilidir. Onun şiirinde vuslattan çok ayrılık sahneleri vardır. Özdemir, şiirlerinde çoğunlukla sevgiliye duyduğu özlemi, ayrılığın getirdiği hüznü ve yalnızlığı anlatır. Onun aşkları çoğunlukla sevgiliyle bir aradayken değil ayrıyken şiirine konu olur. “Sensiz”²³⁷, “Uzaklardan”²³⁸, “Yetim İstanbul”²³⁹ ve “Kubbeler

²³⁷ Özdemir, *Hayat Şiiri*, 27.

²³⁸ Özdemir, *Zaman ve Aşk*, 161.

²³⁹ A.g.e., 118.

Şehri Yetim”²⁴⁰ gibi şiirleri buna örnek olarak gösterilebilir. Biz buraya örnek olarak “Sensiz” ve “Uzaklardan” şiirlerini alıyoruz.

Sensiz geçecek günlerimin kâbusu bitmez,
Sensiz neşeler bendeki hicranı eritmez,

Gözler, geleceksin diye hergün seni bekler.
Dalgın, çivilenmiş gibi enginde bebekler.
Hasret; o senin bilmediğin kalbi kucaklar,
Gözler ki.. evet; gittiğinin hüznünü saklar (H.Ş., Sensiz, s.27)

UZAKLARDAN

Öyle dağlar gibi durduğuma bakma!
Işıl ışıl değil başımda karlar.
Gün artık vurmuyor doruklarıma;
Neyleyim hep sensiz geçti baharlar. (Z.A., Uzaklardan, s.161)

Bu iki şiirde de sevgili âşıktan ayrıdır ve her iki şiirde de âşığın dünyası sevgiliden ayrı olduğu için kararmış ve anlamsızlaşmıştır. Özdemir’in pek çok şiirinde buna benzer tablolar vardır. Onun şiirlerindeki sevgili çoğunlukla bu şiirlerde olduğu gibi özlenen ya da uzun zamandır ayrı düşünülmüş olan bir sevgilidir.

Özdemir’in şiirlerindeki ayrı düşünülen sevgili tek bir bağlamdaki aynı sevgili değildir. Özdemir’in şiirlerinin genelinde üç farklı sevgili tipi vardır. Bunlardan biri küçük şehirde bırakıp gurbete gittiği ilk aşkı, biri İstanbul’da tanıyıp sevdiği ve uzaklara giden sevgili, diğeri ise uzak Anadolu kasabalarından birindeki yalnız kadındır. Bu üç sevgili tipi Özdemir’in aşk temalı şiirlerinin başkarakterleridir ve hepsi de bir şekilde şairden uzak düşmüştür.

İstanbul’da tanışıp sonrasında onu bırakıp uzaklara giden sevgili tipini genellikle Özdemir’in hem İstanbul konulu şiirlerinde hem de Sevgi Şiirleri dizisinde görürüz. Özdemir bu şiirlerde hem şehri dolaşır hem de şehrin her bir

²⁴⁰ A.g.e., 120.

köşesinde sevgiliyi yâd eder. Sevgi Şiirleri'nin üçüncüsü olan “Sevginin Hüznü”nde tam olarak böyle bir atmosfer söz konusudur.

Kandilli'den geçtim dün akşamüstü;
Aradım seni hep o eski yerde.
Özlemlerin çiçek açtığı saat,
Bir hüznün, bir telaş, yorgun yürekte. (Z.A., Sevgi Şiirleri -Sevginin Hüznü-
, s. 66)

Şair, İstanbul'u sevgilisini özlediği ve onu hatırlatacak bir şeyler görmek istediği için dolaşmaktadır. Bu nedenle gezinin “özlemlerin çiçek açtığı saat” yapılması tesadüf değildir. Bu dizelerde şair, İstanbul'u dolaşırken bir yandan da sevgilisiyle anıları olan mekânlarda onu aramaktadır. Özdemir, sevgilisini İstanbul'la o kadar bağdaştırmıştır ki “Uzak İstanbul” şiirinde onun her hâlini bir semte benzetir ve sevgilisini İstanbul'u tanımladığı gibi “uzak ve güzel” olarak tanımlar.

Her hâlin bir semtin güzelliğidir.
Bu bakış, bu göğüs, bu dudak, bu el...
Bu, içimde büyüyen özlemindir.
İstanbul gibisin, uzak ve güzel. (Z.A., Uzak İstanbul, s.99)

Şiirlerinin genelinde sevgilinin gidişiyle çirkinleşen ve anlamsızlaşan dünya, söz konusu bu sevgili tipi olduğunda yerini “yetim” kalan, “kahrından kubbeleri çöken” İstanbul'a bırakır.

Kubbeler çöker kahrından!
Beş yüz senelik kubbeler...
Buğulanmış, nefesinle yaşayan,
Ilık kubbeler...
.....
Kubbeler çöker kahrından!

Ölümün soğuk akşamında,
Cehennem küreğine benzer dilim.
Sen gittiğin günden beri,
Bu şehir yetim. (Z.A., Kubbeler Şehri Yetim, s.120-121)

Sevgilinin gidişyle İstanbul'un ihtişamının sembolü olan kubbeler çökmüştür çünkü o kubbeleri ayakta tutan sevgilinin nefesidir. Sevgili gidince onları ayakta tutan yegâne şey de gitmiştir. Ayrıca sevgilinin gidişinden etkilenen yalnızca şehir değil değildir. Şair, dilini “ölüm akşamındaki cehennem küreğine” benzeterek bu gidişin onda yaşattığı yangını anlatmaktadır. Sevgilinin gidişi onun için bir ölüm gibidir ve bu ölüm onun dilini lal etmiş, yakmış yani “cehennem küreğine” çevirmiştir.

Özdemir'in İstanbul'a benzer bir gözle baktığı bir diğer şiir de “Yetim İstanbul” şiiridir. Bu iki şiir konu olarak neredeyse birbirinin aynısıdır. Her iki şiirde de sevgili ve İstanbul'un güzelliği bir şekilde bağdaştırılarak sevgilinin gidişyle güzelliğini kaybeden, eksik kalan bir İstanbul tablosu çizilmiştir. Şehirde dolaşıp sevgilisinden izler arayan şair, “Yetim İstanbul” şiirinde de aynı tutumu sergileyip boş yollarda sevgilisinin ayak seslerini duymakta, asırlık bir çınarın dalları arasında onun gözlerini görmektedir.

Seninle güzeldi kubbeler şehri.
Senin yüzün kadar sihirli seher;
Boğaz, sahil boyu, firûze nehri
Ve garip rüyalar içinde sefer.

Uzakta Küçüksu, Kandilli, Hisar.
Kimsesiz yollarda ayak seslerin.
Bana gülümsüyor, asırlık çınar
Dalları içinden mavi gözlerin. (Z.A., Yetim İstanbul, s.119)

Özdemir'in şiirlerindeki bir diğer bağlam ve sevgili tipi ise şairin “o küçük şehirde” yani Gümüşhane'de bırakıp gitmek zorunda kaldığı ilk aşkıdır. Bu

sevgili tipinin olduğu şiirlerde fon hep küçük şehir ve eski bahçeler yani şairin doğup büyüdüğü Kelkit, Gümüşhane'dir. Sevgi Şiirlerinin on birincisi olan “Sevginin Özlemi”ndeki sevgili bu tipin örneğidir.

İlkin sen vardın
Orda, küçük şehirde,
O güzel bahçelerde,
Dayanılmaz cümbüşünde çiçeklerin,
Bakışların kaçamak parıltısında.
İlkin sen vardın;
Mahçup ve tedirgin. (Z.A., Sevgi Şiirleri -Sevginin Özlemi-, s.70)

Bu şiirde şairin kullandığı “ilkin sen vardın” ifadesinden söz konusu sevgilinin şairin ilk aşkı olabileceği sonucunu çıkarıyoruz. Bu sevgili belki de şairin aynı zamanda çocukluk arkadaşı da olan eşi Hikmet Hanım'dır.

Özdemir'in aynı sevgiliden bahsettiği bir başka şiiri de “Bir Yağmur Sonrası” şiiridir. Özdemir bu şiirde de “bir küçük şehirde başlayan şarkı” ifadesiyle aynı küçük şehir fonunu çizmiştir. “İlkin sen vardın” ifadesinin bir benzeri olarak da “eski ağrı” tabirini kullanmıştır. Ayrıca şair bu şiirde “o şen kadın” ifadesiyle bize bu sevgilinin bir başka özelliğini daha vermiştir.

Kalbim!.. O şarkıyı unutmadın mı?
Dinmedi mi hâlâ o eski ağrı?
Bir küçük şehirde başlayan şarkı...
Özlediğin yalnız o şen kadın mı?
Kalbim!.. O şarkıyı unutmadın mı? (Z.A., Bir Yağmur Sonrası, s.115)

Özdemir'in şiirlerindeki üçüncü sevgili ise “uzaklarda bir dağ köyünde” ya da “bir Anadolu kasabasında” , “bir memur evinin penceresinde” olan sevgili tipidir. Bu sevgili tipini Özdemir'in Uzaklardaki Kadın²⁴¹, Uzaktan²⁴² ve Yitik

²⁴¹ Özdemir, *Zaman ve Aşk*, 134-135.

²⁴² A.g.e., 136.

Sevgi²⁴³ gibi şiirlerinde görürüz. Şair “Uzaklardaki Kadın” şiirinde ondan şöyle bahseder:

Şimdi uzaklarda bir kadın vardır.

Uzaklarda, terk edilmiş bir şehrin gecesinde,

Belki bir memur evinin penceresinde...

Masmavi gözlerinin aydınlığına kapanıp,

Yalnızlığıyla baş başa kaldığı hatıralardır.

Şimdi uzaklarda bir kadın vardır. (Z.A., Uzaklardaki Kadın -Hatıralardan Kaçış-, s.134)

Palu’da akşamların tükendiği saatlerde,

Bir kadın düşünür uzak yerleri.

...

Bir köyde bir kadın yaşar... yalnız.

Bir kadın düşünür uzak yerleri. (Z.A., Uzaklardaki Kadın -Akşamların Tükendiği Saatler-, s.135)

Bir Anadolu kasabasında tek başına yaşadığını anladığımız bu kadın, “bir memur evinin penceresinde” ifadesiyle birleştğinde bize bir Anadolu kasabasında memurluk yapan ve oraya giderken sevgilisini ardında bırakmış olan bir kadın portresi çizmektedir. Özdemir “Uzaktan” şiirinde bu sevgiliden şöyle bahseder:

Seni bahçelerde düşünüyorum.

İlk bakıştığımız yerde düşünüyorum.

Palu’da, Malatya’da, küçük şehirlerde düşünüyorum.

Acı bir duman gibi doluyor hasretin gözlerime. (Z.A., Uzaktan, s.136)

Daha önce örnek verdiğimiz “Uzaklardaki Kadın” şiirinin Akşamların Tükendiği Saatler bölümünde “Palu’da akşamların tükendiği saatlerde” ifadesini kullanan şair burada da “Palu’da, Malatya’da, küçük şehirlerde düşünüyorum”

²⁴³ A.g.e., 137.

ifadesini kullanmıştır. Bu sevgili tipinin anlatıldığı her iki şiirde de “Palu” isminin geçmesi bize söz konusu sevgilinin Elazığ’da yaşıyor olabileceği fikrini vermektedir.

3.1.3. Vatan

Nurettin Özdemir, 9 şiirinde vatan ve vatan sevgisi konularını işlemiştir. Bu şiirlerden “Sesleniş” ve “Ağam Nereden Aşar Yolu Yaylanın?” şiirleri I-II-III şeklinde numaralandırılmış üç bölümden oluşan şiirlerdir. “Vatan” ise “Vatan I” ve “Vatan II” şeklinde iki ayrı başlıklı iki ayrı şiirdir.

Nurettin Özdemir’in şiirinde vatan tasavvufî ve siyasi anlamlarından çok sosyolojik anlamıyla kullanılmıştır. Özdemir için vatan hiçbir zaman sadece üzerinde yaşanan toprak parçası ya da sınırları devletlerce kabul edilmiş siyasi bir olgu olmamıştır. Onun gözünde vatan çok daha komplike ve derin bir mefhumdur. Özdemir vatan dediğinde coğrafyası, kültürü, dili, gelenekleri, insanı ve somut ve soyut varlıklarıyla ayrılmaz bir bütünü, esasen bir düşünceyi kastetmektedir.

Nurettin Özdemir ilk şiirlerinden itibaren vatan ve vatan sevgisi temalarını işlemiştir. Özdemir’in ilk şiir kitabı olan *Hayat Şiiri*’nde vatan temasını işlediği “Sesleniş” başlıklı üç şiiri vardır. Ayrıca o dönem dergilerde yayımlanan şiirlerinde de vatan ve millet gibi temalar ağırlıktadır. Özdemir bu temayı ilk şiirlerinde daha çok işlemiş olsa da ilk şiirlerindeki vatani ve vatan sevgisini işleme şekli daha çok kalıplaşmış, sıradan tekerlemeleri andırır. Ancak *Hayat Şiiri*’nden sonraki kitaplarında Özdemir vatan mefhumunu çok daha orijinal ve felsefî bir bakış açısıyla işlemiştir.

Özdemir’in ilk dönem şiirlerindeki vatan ve vatan sevgisini işleyiş şekli halk edebiyatına yakın bir üsluptadır. Bunun en belirgin örneği olan “Sesleniş” şiirinde şair vatan sevgisini şöyle işlemiştir:

Adın gönlüme oymuşum,
Başım yoluna koymuşum;
Hem duyurmuş, hem duymuşum,
Yurdum dedini derdini,
.....

Kâh alçalan, kâh yükselen;
Sevenlerde dile gelen,
Yalnız çekenlerdir bilen,
Yurdum derdini derdini. (H.Ş., Sesleniş II, s.24)

Özdemir'in koşma şeklinde kaleme aldığı bu şiir dizisi hem şekil hem de üslup olarak tamamen halk edebiyatı çizgisindedir. Şiirde “adın gönlüme oymuşum”, “başım yoluna koymuşum” gibi kalıp ifadeler kullanan şair, düşünce olarak da vatan fikri üzerinde derin felsefî açılımlar ya da tespitler yapmamıştır. Bu şiirdeki vatanseverlik fikri vatanın ve milletin derdine ortak olmaktan ibarettir. Özdemir'in gençlik yıllarında yazdığı vatan konulu şiirler genellikle bu çizgide kaleme alınmış, basmakalıp bir vatanperverlik anlayışının ürünleridir.

Özdemir, daha sonraki dönemlerde bu basmakalıp anlayışı aşmış ve vatan kavramına daha derin ve çok boyutlu bir anlayışla yaklaşmıştır. Şair, sonraki şiirlerinde vatan fikrine tarih, millet, kültür ve coğrafyayı da dâhil ederek çok daha geniş bir perspektiften bakmış ve şiirlerinde bu bakış açısıyla işlemiştir. Özdemir'in vatan fikrini işlediği şiirlerin başında “Vatan I-II” şiirleri gelir. Bu şiirler şairin bir yandan vatanı ve vatan fikrini anlatırken bir yandan da Türk kültürü ve Anadolu coğrafyasını tanıttığı şiirlerdir. Bu iki şiir Özdemir'in şiirlerindeki vatan ve vatan sevgisi anlayışının temelini oluşturduğu için öncelikle bu şiirleri incelemek gerekir.

Nurettin Özdemir bu şiirlerde vatan kavramını tanımlarken Anadolu coğrafyasından faydalanır. Coğrafya, ona bir vatan sınırı çizmekte yardımcı olur. O sınırlar içindeki sosyolojik, tarihi ve kültürel unsurları açıklarken de kullandığı ilk kaynak yine coğrafyadır.

Vatan,
Antalya'da bir mavi su,
Posof'ta bir çorak tarla,
Gümüşhane'de bir yemyeşil bahçedir.

Vatan,
Sivas Yaylası'nda
Yıldız bakışlarıyla aydınlanan
İpissiz bir gecedir. (Z.A., Vatan I, s.3)

Özdemir şiire Anadolu'nun çeşitli yörelerindeki çeşitli coğrafi unsurları sayarak başlar. Şairin Anadolu coğrafyasından seçtiği yerler ve coğrafi unsurlar rastgele değildir. “Antalya’da bir mavi su”, “Posof’ta bir çorak tarla”, “Gümüşhane’de bir yemyeşil bahçe” ve “Sivas Yaylası’nda yıldız bakışlarıyla aydınlanan ıpissiz bir gece” ifadeleri okuyucuya Anadolu iklimini tanıtmak için seçilmiştir. Antalya’daki su, Akdeniz iklimini; Posof’taki çorak tarla, kurak karasal iklimi; Gümüşhane’deki yemyeşil bahçe, Karadeniz iklimini ve Sivas Yaylası’ndaki ıssız gece, soğuk bozkır iklimini temsil etmektedir. Sivas Yaylası’ndaki gecenin “yıldız” bakışlarıyla aydınlanması da o coğrafyanın bir başka unsuru olan Yıldız Dağı’nı temsil etmektedir.

İlk iki bentte vatanın maddi unsurlarını işleyen şair sonraki iki bentte toprağı vatan yapan insanı konu etmiştir. Onun gözünde vatan, taşıyla, toprağıyla olduğu kadar o toprakların üstünde yaşayan ve altında yatanlarla da vatandır. Toprağı vatan yapan insandır ve vatan, halkından bağımsız olarak düşünülemez. Özdemir’in vatan tanımında halk, ölüsü, dirisi, işçisi, genci, yaşlısı, aydını ve köylüsüyle geniş ve her kesimi kucaklayan bir skalayla yer alır.

Vatan,
Kelkit’te bir kardeş mezarı,
Zonguldak’ta bir maden işçisi,
Rize’de çay toplayan bir gelin
Ve seccadesinde namaz kılan bir ihtiyar annedir.

Vatan,
Aydın tebessümüyle Aslıhan
Ve duru bakışlarıyla Emine’dir. (Z.A., Vatan I, s.3)

Daha önceki iki bentte Anadolu'nun iklim çeşitliliğinden bahseden Özdemir, bu iki bentte ise Anadolu insanını ve özelliklerini işlemiştir. Kardeşini genç yaşta bir trafik kazasında kaybeden şair bu dizelerde “Kelkit’te bir kardeş mezarı” tabiriyle kardeşinin özelinde bütün bir milletin ölümlerini kastetmektedir. Ölümleriyle bir toprağa sahip olmak, mezarları o toprakların tapusu olarak görmek Süleyman Nazif’in “Dedem koynunda yattıkça, benimsin ey güzel toprak” dizesindeki anlayışın bir benzeridir. Şairin vatanı tanımlarken kullandığı “Zonguldak’ta bir maden işçisi” tabiri bu vatanın sahiplerinin yalnızca toplumun üst sınıfı olmağını gösterirken, “Rize’de çay toplayan bir gelin” ve “...seccadesinde namaz kılan bir ihtiyar anne” dizeleri ise bir gençlik simgesi olarak “gelin”i ve bir yaşlılık simgesi olarak “seccadesinde namaz kılan bir anne”yi örnek göstererek, bu tanıma bütün bir gençliği ve milletlerin hafızası olan yaşlıları da ekliyor. Özdemir’in şiirin devamında söylediği “Aydın tebessümüyle Aslıhan” ifadesi kentli ve eğitilmiş kadınları “Ve duru bakışlarıyla Emine’dir” dizesi ise saf, içten ve fedakâr Anadolu kadınına temsil etmektedir.

Şiirin devamında vatan, halkı ve toprağıyla olduğu kadar kültürü ve tarihiyle de işlenmiştir. Nitekim şairin vatan tanımında “seccadesinde namaz kılan bir ihtiyar anne” ve “Posof’ta bir çorak tarla”nın yanında Türk-İslâm mimarisi ve kültürünün önemli bir parçası olan Selimiye Camii de “Edirne’de bir ince minare” göndermesiyle yer alır.

Vatan,

Ceylanpınar’da bir ince ceylan,

Edirne’de bir ince minaredir. (Z.A., Vatan I, s.3)

Vatan denince akla gelen ilk olgulardan biri bayraktır. Türk edebiyatında sıklıkla yan yana kullanılan vatan, millet ve bayrak kavramları Özdemir’in şiirinde de benzer bağlamlarda bir arada kullanılmıştır. “Vatan” şiirinde bayrak, vatan mefhumunu tamamlayan ve onu hudutlarda temsil etme görevini üstlenen bir semboldür. Şair, dalgalanan bir bayrağı baktığında o bayrakta bütün bir vatanı görür.

Vatan,
Hudut boylarında dalgalanan
Güzel bayrağımızda
Hare haredir. (Z.A., Vatan I, s.3)

Vatan şiiri boyunca vatani somut varlıklarla tanımlayan şair, nihayetinde vatan olgusunun bütün bunlara ek olan ve onlarla büyüyen soyut bir düşünce olduğunu söyler. Türk geleneğine göre vatan kutsaldır ve buradan hareketle şair, vatan kadar vatan fikrinin de kutsal olduğu sonucuna varır. En nihayetinde vatani vatan yapan her şey öncelikle o kutsal vatan düşüncesinde var olmakta ve vatan mücerret ve müşahhas olan her şeyiyle bir bütün halinde yükselmektedir.

Vatan,
Küçük ellerinin avuçladığı
Sade bir toprak parçası değil, çocuğum!
Toprakla büyüyen bir kutsal düşüncedir. (Zaman ve Aşk, Vatan I, s.3)

Bütün şiir sanki sonundaki bu “kutsal vatan düşüncesine” ulaşmak için kurgulanmıştır. Şaire göre vatan fiziksel ve somut varlığının yanında sosyolojik ve felsefi boyutuyla da bir bütündür.

Nurettin Özdemir ders kitaplarına giren “Vatan” şiirine ek olarak ikinci bir şiir daha yazmıştır. İlk şiirin devamı niteliğinde olan bu şiirde şair, vatan fikrini daha çok coğrafya ve kültürel öğeler bağlamında ele almıştır. Bu şiir ilkinde oranla Anadolu romantizminin daha ağır bastığı bir üslupla yazılmıştır. İlk şiirde vatan mefhumunun sosyolojik ve düşünce boyutuna değinen şair, ikinci şiirinde Anadolu kültürü ve Kurtuluş Savaşı ve sonrasındaki cumhuriyet ruhunu yansıtan ifadelerle ağırlık vermiştir ve bunları yaparken başvurduğu ilk kaynak yine Anadolu coğrafyasıdır.

Vatan,
Isparta halısında bir gül
Ve Kütahya çinisinde

Ateşten bir lâledir.

Vatan,
Hazar Gölü'nde şiirli bir akşam
Ve eski Harput'ta burcu yıkılmış bir kaledir.

Vatan,
Ayder Yaylası'nın yeşilliğinde,
Dağların, bulutların gözyaşı
Bir şelâledir. (Z.A., Vatan II, s.4)

Özdemir, “Vatan II” şiirinin yukarıdaki ilk üç bendinde bir Anadolu mozaîği halinde vatanın kültürel, coğrafi ve tarihi simgelerine değinir. Isparta denince akla gelen ilk iki şey gül ve halı olduğu gibi Kütahya denince de çinçilik geleneği ilk anımsanan şey olacaktır. Şair ilk bentte halıcılık ve çinçilik gibi iki geleneği, artık Türkiye'nin simgesi haline gelmiş iki motif olan gül ve lale ile beraber kullanarak Türk geleneğini tanıtmıştır. Sonraki bentte “Hazar Gölü'nde şiirli bir akşam” ifadesi ile kültürel bir öge olan Hazar Şiir Akşamları'nı ve “Harput'ta burcu yıkılmış bir kale” tabiriyle ülkenin tarihi değerlerinden biri olan Harput Kalesi'ni şiirine dâhil eden Özdemir, bu mozaîği ülkenin coğrafi bir değeri olan Ayder Yaylası ile tamamlamıştır. Bu dizeler Türkiye'nin tarihinin, coğrafyasının ve kültürünün çeşitli sembollerle anlatıldığı dizelerdir.

Vatan,
Hakkâri'de sıra dağlar
Ki bölünmez;
Yürek yüreğe, el eledir. (Z.A., Vatan II, s.4)

Şiirin devamında vatanın bütünlüğü ve bölünmezliğine değinen şair,
“Vatan, / Hakkâri'de sıra dağlar/ Ki bölünmez;/ Yürek yüreğe, el eledir.”
derken “yürek yüreğe ve el ele olan dağlar”dan kastettiği yalnızca vatanın toprak bütünlüğü değildir. Şair burada “el ele” ve “yürek yüreğe” gibi insana has olan

tabirleri kullanarak milletin de sıra dağlar gibi el ele, yürek yüreğe olduğunu ve bölünemeyeceğini kastetmektedir.

Şiirin son kısmında Özdemir ilk şiirde değinmediği bir konuyu işlemiş ve Kurtuluş Savaşı ruhunu yansıtan imgelere yer vermiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü de vatanın bir parçası, onu meydana getiren öğelerden biri olarak gören Özdemir, “Anıtkabir’de yanan meşale” imgesiyle Mustafa Kemal Paşa’yı da vatan tanımının içine alır. Şair için vatan, başka pek çok şey gibi Mustafa Kemal Paşa da demektir.

Vatan,
İzmir yollarında doludizgin bir süvari
Ve yağız atların boynunda
Zaferle uçuşan köpüklü bir yeledir.

Vatan,
Ankara’da Anıtkabir’de,
Yanıp da
Sonsuza dek
Sönmeyecek bir meşaledir. (Z.A., Vatan II, s.4)

“İzmir yollarında doludizgin bir süvari” ve atların yelesinin “zaferle” uçuşması bize I.Dünya Savaşı sonrası Yunan işgalini ve akabinde Kurtuluş Savaşı’nda Mustafa Kemal’in “Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz’dir.” emriyle İzmir’in Yunan işgalinden kurtuluşunu hatırlatmaktadır. Ardından gelen “Anıtkabir’de sönmeyen meşale” imgesiyle beraber “Vatan II” şiirinin son iki bendi Türk tarihinin yakın dönemine, Kurtuluş Savaşı ruhuna ve Mustafa Kemal’e ayrılmıştır.

“Vatan I”, “Vatan II” ve “Sesleniş” şiirlerinin dışında Özdemir, Kars Kalesi’ndeki Bayrak, Ağam Nereden Aşar Yolu Yaylanın? I-II-II ve Destanlar İçinde Aziziye şiirlerinde vatan ve vatan sevgisi konularını işlemiştir.

Özdemir, “Kars Kalesi’ndeki Bayrak” şiirinde bayraktan yola çıkarak vatan temini işlemiştir. Şaire göre Türk bayrağının dalgalandığı her yer vatanıdır.

Bayrak, vatanın hudutlarının belirleyicisi, ataların yadigârı ve dalgalandıkça vatan toprağının koruyucusu, bir nevi garantisidir.

Bir bayrak dalgalanıyor Kars Kalesi'nde
Karabekir Paşa'dan yadigâr kalmış.
Bir bayrak ki, günün her saatinde,
Hudut boylarına renk salmış.

Gün görmüş; ufuklar boyunca
Şafaklar gibi dalgalanmış.
Bir bayrak ki, gölgesinde yaşayan
Toprak vatanmış. (Z.A., Kars Kalesi'ndeki Bayrak, s.8)

“Vatan II” şiirinde Mustafa Kemal'den İzmir'in kurtuluşu bağlamında bahseden Özdemir bu kez de Kurtuluş Savaşı sırasında Doğu Cephesi kumandanı olan Kâzım Karabekir Paşa'ya telmihle Ermeni işgali ve sonrasındaki mücadeleyi şiirine konu etmiştir. Özdemir bu şiirde “Bir bayrak ki, gölgesinde yaşayan / Toprak vatanmış.” dizeleriyle bayrak üzerinden vatanın sınırlarını çizmiştir. Ona göre Türk bayrağının dalgalandığı her yer Türk yurdudur.

Şair, Türk yurdunun tarih süresince ulaştığı sınırları da bayrak üzerinden anlatır. “Kars Kalesi'ndeki Bayrak” şiirinin devamında şair şöyle der:

Budin'de yaşamış bir zaman,
Viyana'dan sesi gelmiş.
Bir bayrak ki, şehit ruhları üstünde,
Tanrı'ya yükselmiş. (Z.A., Kars Kalesi'ndeki Bayrak, s.8)

Özdemir, Türk bayrağı için bir dönem bir zamanlar Osmanlı topraklarının bir parçası olan ve dolayısıyla Türk yurdu sayılan Budin'de yaşadığını ve iki kere kuşatılmasına rağmen sınırına kadar gidip alınamayan Viyana'dan sesinin geldiğini söyleyerek Türk yurdunun tarihte ne kadar geniş topraklara ulaştığına vurgu yapmıştır. Şair için vatan demek, Türk bayrağının dalgalandığı yer demektir

ve bayrak kutsaldır çünkü rengini şehitlerin kanından alan o bayrak, “şehit ruhlarının üstünde Tanrı’ya yükselmiş”tir.

“Toprak vatanım, nev’-i beşer milletim...”²⁴⁴ diyen Tevfik Fikret’in aksine Özdemir’in sınırları belli olan ve sahip olunması elzem bir vatan anlayışı vardır. Şair vatan konulu şiirlerinde Kurtuluş Savaşı’nın yanı sıra 93 Harbi gibi vatan mücadelesinin topyekûn ve büyük bir kutsiyet inancıyla yapıldığı Anadolu sahası savaşlarına da yer vermiştir. Özdemir’in “Ağam Nerden Aşar Yolu Yaylanın?” ve “Destanlar İçinde Aziziye” şiirleri bu bağlamda kaleme alınmış şiirlerdir.

Bu akşam dadaşlar bar oynadı gözbebeklerimizde.

Bu akşam seni bir daha duyduk Erzurum şehri.

...

Yeniden çekildik hudut boylarına bayrak gibi.

Dalgalandık. Namımız söylendi pervasız.

Yeniden sahibi olduk bu yurdun;

Atsız, arabasız. (Z.A., Ağam Nerden Aşar Yolu Yaylanın? I, s.5)

Bu akşam mavzerlerimiz, dişimiz, tırnağımız...

Bu akşam “Tekbir” sesleri ve cümle varlığımız;

Yaşlımız, delikanlımız, kızımız, kırsığımız;

Vatan uğrunda el-pençe divan, hazır-tetik!

Bu akşam taşıyla toprağıyla konuşan,

Bir kahraman dinledik. (Z.A., Destanlar İçinde Aziziye, s.7)

93 Harbi’nin en zorlu muharebelerinin yaşandığı Erzurum’da halkın ellerindeki taşlar ve sopalarla geri aldığı Aziziye tabyası ve 93 Harbi sırasında Erzurum halkının içinde bulunduğu durumu anlatmak ve yâd etmek için yazılan “Destanlar İçinde Aziziye”, şairin vatanla konuştuğu, onu hissettiği ve bu hisleri kaleme aldığı bir şiirdir. “Ağam Nerden Aşar Yolu Yaylanın? I” şiiri de “Destanlar İçinde Aziziye” ile aynı bağlamda yazılmış bir şiirdir. Zaten her iki

²⁴⁴ Tevfik Fikret, *Bütün Şiirleri*, ed. İsmail Parlatır, Nurullah Çetin (Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 224), 541.

şiiirde de Erzurum şehri ve 93 Harbi sırasında Erzurum’da verilen mücadele anlatılmaktadır.

Gençlik yıllarında koyu bir milliyetçi olduğunu söyleyen ancak zamanla daha ılımlı bir milliyetçilik anlayışı benimseyen Özdemir’in şiirinde vatan, gençliğinde özendiği Ziya Gökalp ya da Hüseyin Nihal Atsız’da olduğu gibi Turan coğrafyası değildir. Özdemir’in şiirindeki vatan, daha çok Anadolu’dan ibarettir. Ziya Gökalp’in “Vatan ne Türkiyedir Türklere, ne de Türkistan / Vatan, büyük ve müebbet bir ülkedir: Turan.”²⁴⁵ dizelerindeki Kızıl Elma anlayışı Özdemir’in şiirinde biraz daha yumuşayarak Atatürkçü milliyetçilik anlayışına evrilmiştir. Kimi zaman Osmanlı İmparatorluğu dönemindeki vatan sınırlarına göndermeler yapsa da onun şiirine konu olan esas vatan, Anadolu ve Türkiye Cumhuriyeti topraklarından ibarettir.

Şairin vatan anlayışının içerisinde yalnızca coğrafya değil bayrak, kültür, halk ve tarih de vardır. Özdemir, vatan konulu şiirlerinde kültürel öğelere ve tarihi olgulara göndermeler yapar. Bu şiirlerdeki başlıca esin kaynakları da Anadolu, Anadolu halkı ve Türk bayrağıdır. Onun şiirinde vatan, bütün bunların birleşimi olan “kutsal bir düşünce” dir.

Nurettin Özdemir’in şiirlerinde vatan genellikle lirik bir şekilde işlenmiştir. Bu şiirlerde hamasi duygulara ve coşkunluğa çok rastlanmaz. Özdemir’in şiirinde vatan ve vatani unsurlar romantik bir bakış açısıyla ele alınmıştır. Konusu ve içerdiği öğeler itibarıyla epik şiir olması beklenen bu şiirler şairin üslubu ve bu konuları işleyiş biçimi sebebiyle daha çok lirik özellik gösterirler.

3.1.4. Aile

Nurettin Özdemir’in ailesi geniş ve ataerkil bir ailedir. Babası Fikri Özdemir’in ölümünden sonra da bu ailenin reisi Nurettin Özdemir olmuştur. Özdemir, ailesinin sorumluluğunu genç yaşta üstlenmiş ve ailesini hep bir arada tutmaya çalışmıştır. Şairin hayatında çok önemli bir yer tutan aile olma bilinci ve aile fertlerinin her birine verdiği kıymet onun şiirlerine de yansımıştır.

²⁴⁵ Ziya Gökalp, *Kızıl Elma* (İstanbul: Bilge Karınca Yayınları, 2013), 13.

Nurettin Özdemir'in şiirlerinde en çok işlediği konulardan biri ailedir. Özdemir, “Serhan İçin Şiirler” başlıklı şiir dizisi dâhil olmak üzere 16 şiirinde aile konusunu işlemiştir. Özdemir, pek çok şiirinde aileden ve akrabalık bağlarından bahseder. Özdemir'in aile konulu şiirlerinin çoğu kendi ailesi ve aile fertlerinin başına gelen olaylar ve Özdemir'in bu olaylar karşısında hissettiklerini yansıtan şiirlerdir. Özdemir çoğunlukla yaşadığını yazan bir şairdir ve bu yönü en net aile temasını işlediği şiirlerinde görülür. Özdemir'in şiirinde bir anneden bahsediliyorsa o muhakkak ya kendi annesidir ya da kendi annesinin özelliklerini taşıyan genel bir anne tipidir. Yahut bahsedilen bir erkek kardeşse bu, Özdemir'in kardeşi Ethem Bey'dir.

Ataerkil bir ailede büyüyen ve bu geleneği devam ettiren Özdemir'in ataerkil aile anlayışı onun şiirlerine de yansımıştır. Geleneksel bir Türk ailesine sahip olan Özdemir, ailesinin köklerini anlatırken yalnızca büyük dedelerinden bahseder. Bu köken şemasında Hüseyinbeyoğlu ailesinin kadın aile büyüklerinin ismi hiç geçmez. Özdemir'in ailesini tanıttığı Serhan İçin Şiirler'in “Ailemiz” bölümünde ailesini şöyle tanıtır:

Ailemiz oldukça büyük bir aile;
Kelkit'in yerlisi.. Müslüman-Türk.
Bilinen dedemiz, “Hüseyinbeyzade Çakır İbrahim Ağa”;
Mezar taşına göre “bin iki yüzde ölmüş.”
Demek “yüz doksan beş sene evvel de” ölüm çağında,
Gene “Hüseyinbeyzade” olarak yaşamışız.
O'nun yanında “Fikri Bey” deden yatıyor.
Ethem Bey'in oğlu, Abdurrahman Bey'in torunu.
Doğrusu tanımanı isterdim. (Z.A., Serhan İçin Şiirler –Ailemiz-, s.25)

Özdemir bu dizelerde atalarından bahsederken sadece ailenin erkek üyelerini anlatır. Bütün ataerkil ailelerde olduğu gibi Özdemir ailesinde de soy erkek aile üyelerinden gelmektedir. Bu ataerkil düşünce yapısı Özdemir'in oğullarından bahsettiği şiirlerde de karşımıza çıkar. Örneğin “Bende Yaşayanlar” şiirinde çocuklarından şöyle bahseder:

Oğullarım büyür koca dağlarda,
Hürlüğünce gelecek zamanların;
Yağmurla, güneşle, ayazla.

Ve kızım, bir gül gibi açar, her seher;
Sihirle, hülyayla, nazla. (Z.A., Bende Yaşayanlar, s.11)

Özdemir için oğulları onun ve ailesinin geleceğidir. Şiirde oğulları için “gelecek zamanların hürlüğünce” büyüdükleri ifadesini kullanırken, kızı için “her seher açılan bir gül” benzetmesini yapar. Evet, şairin kızı da çok kıymetlidir ama oğulları ailesinin geleceğidir. Özdemir’e bir röportajında hususi hayatında “en çok sevdiği ve ciddiye aldığı şeyler” sorulur ve Özdemir’in cevabı şöyle olur: “En çok sevdiklerim şüphesiz, bir gün büyük şehre, bir BOZKURT sürüsü gibi, taze bir kanla inecek OĞULLARIM ve onların eteğinde büyüdükleri UZAK ve KOCA DAĞLAR, En çok ciddiye aldığım ŞİİR(dir)”.²⁴⁶

Özdemir’in bu ataerkil tavrı kardeşi Ethem’den bahsettiği şiirlerde de görülür. Örneğin “İkili Güzellik” şiirinde şairin bahsettiği iki güzellik, ailenin erkek evlatları olan kardeşi Ethem ve kendisidir.

İki yeşil yaprak gecikmiş bir sonbaharda
Ve asırlık bir bahçede iki tomurcuk gül,

Gerilmiş iki ok yiğit bileklerle
Ve bir namluda sırt sırta uyuyan iki mermi,

-Heyy oğul iki ok, iki mermi!

-Atılıp gitti biri. (Z.A., İkili Güzellik, s.29)

Bu şiir tamamıyla ailenin erkek evlatları üzerine kurulmuştur. Özdemir’in Ethem’den başka iki de kız kardeşi vardır ama şiirde yalnızca “iki yeşil yaprak, iki

²⁴⁶ Bkz.: Ekler, belge 14.

tomurcuk, iki ok ve iki mermi” vardır. Bu ikiliden “atılıp gideni” genç yaşta ölen kardeşi Ethem, geriye kalanı ise şairin kendisidir.

Yine Serhan İçin Şiirler’de Hüseyinbeyoğlu ailesini bir çınara benzen şair, kardeşi Ethem’i ve kendisini o çınarın iki büyük dalı olarak tanımlar. Kız kardeşleri ise bu iki büyük dalın destekçileridir.

Bir büyük çınara benzer “Hüseyinbeyoğulları.”

Baban ve ben çınarın iki büyük dalıyız.

İki de kız kardeşimiz var. Yani “halan”.

Ömürleri yolumuzda tükenmiş. (Z.A., Serhan İçin Şiirler –Ailemiz-, s.26)

Şiirde “bir büyük çınara” benzetilen Hüseyinbeyoğlu ailesinin iki ana dalı vardır ve bu iki ana dal, ailenin erkek evlatlarıdır. Ailenin kız evlatlarına düşen rol ise erkek kardeşlerine destek ve yardımcı olmaktır. Bu, onların aile içinde veya Özdemir için daha az kıymetli ya da önemli oldukları anlamına gelmez. Sadece söz konusu olan ailenin vitrini yani dışarıdan görünüşü olduğunda erkek çocukların daha ön planda olduğunu gösterir.

Nurettin Özdemir, “Bende Yaşayanlar” ve “Serhan İçin Şiirler” gibi geniş ailesini konu ettiği şiirlerinde çekirdek ailesinden yani eşi Hikmet Hanım’dan ve çocuklarından da sıkça bahseder. Bunların dışında eşine yazdığı “Karıma” başlıklı iki münferit şiiri de vardır. Özdemir, eşi ve çocuklarını anlattığı “Aile Ağacı” şiirinde eşinden şöyle bahseder:

Önce sen hep o temiz yüzünle yanımdasın.

Otuz yılın bitmeyen çilesine dayanmış,

İçlerinde umut dolu çoban ateşleri yanmış,

Hüzünlü bakışlarınla aydınlık ufkumdasın.

Demek, yalnız seninle hayatın tadı varmış! (Z.A., Aile Ağacı, s.12)

Özdemir bu şiirde eşinden minnet ve şükranla bahsetmektedir. Eşi için pek çok çile çekmesine rağmen her zaman yanında olmuş, her zaman umutlu ve iyi kalpli bir hayat arkadaşı portresi çizer. Şair eşini bu şekilde anlattıktan sonra da “Demek yalnız seninle hayatın tadı varmış!” diyerek en nihayet her şeyin onunla beraberken güzel ve anlamlı olduğunu tek başına bir mısra ile çarpıcı bir şekilde vurgular.

Nurettin Özdemir, henüz eşiyle evlenmeden önce yazdığı şiirlerde de Hikmet Hanım’dan bahsetmiştir. Örneğin ilk kitabına ismini veren “Hayat Şiiri” başlıklı şiirini “Hikmet’e...” hitabıyla yayımlamıştır. Nurettin Özdemir ve eşi Hikmet Hanım çocukluk arkadaşlarıdır. Liseyi Trabzon’da üniversiteyi ise İstanbul’da okuyan Özdemir, bu dönemlerde memleketinden ve sevdiği kadından ayrı kalmıştır. İşte bu dönemde yazdığı “Hayat Şiiri”nde Hikmet Hanım’dan özlemle bahseder.

Bir kaya dibinden şakırdarak
Akan su gibiydin gürül gürül sen.
Nerde dalga dalga, rüzgârda esen
O kumral saçların? O sıcak bûsen,
Çalmaz oldu benden beni yakarak. (Z.A., Hayat Şiiri, s.43)

Eşini çocukluktan beri tanıyan Özdemir için Hikmet Hanım zamandan azadedir. Zaman onun kapısında bekler, içeri giremez. Özdemir, şiirlerinde eşinden bahsederken ilk günkü gibi güzel, canlı ve umut dolu bir kadın portresi çizer. Ayrıca, şair eşiyle evlenmeden önce yazdığı şiirleri hariç, eşinden bahsettiği bütün şiirlerde çocuklarından da bahseder. Ailesine ve çocuklarına son derece düşkün olan Özdemir’in şiirlerinde eşi ve çocukları daima bir arada anılmıştır. Buna örnek olarak Özdemir’in “Aile Ağacı”, “Bende Yaşayanlar” ve “Karıma I-II” şiirlerini verebiliriz. Bu şiirlerin hepsinde şair eşinin ardından çocuklarını da eşinin ona bahsettiği güzellikler olarak anmıştır. Biz buraya örnek olarak Karıma I ve II şiirlerini alıyoruz.

KARIMA

I

Ellerin ilk tuttuğum kadar canlı,
Boşuna beklememiş kapında zaman;
“Gökhan” yirmisinde, delikanlı,
Açılan bir goncadır “Aslıhan.”

II

Sen Kürşad’ı verdin, Aslı’yı Gökhan’ı verdin.
Ey sevgili! Üç güllü demet ve yeşil dünyanı verdin.
Bir başka ışık, başka ateş, başka alevle,
Yıllarca evvel, kalbimde benim yanıverdın. (Z.A., Karıma I-II, s.13)

Nurettin Özdemir şiirlerinde çekirdek ailesinin dışında kardeşlerinden, torunlarından ve yeğeni Serhan’dan da sıkça söz eder. Özdemir yeğeni Serhan için yazdığı “Serhan için Şiirler” başlıklı şiir dizisini yeğeni Almanya’dayken ona ailesini tanıtmak, babasını anlatmak ve Türk kültüründen kopmamasını sağlamak için yazmıştır. Özdemir bu şiirlere “Açış” başlığı altında şöyle başlar:

Senin masal çağın geçti çocuğum!
Sana küçük hikâyeler anlatacağım. (Z.A., Serhan İçin Şiirler –Açış-, s.23)

Devamında ise “Tanıtma”, “Özlem”, “Bahçemiz” ve “Ailemiz” başlıklarıyla Serhan’a Kelkit’teki evlerini, yaşantılarını ve aile üyelerini anlatır. Şiir dizisinin son parçası olan “Türkülerimiz” kısmında ise artık aileden değil, türkülerden faydalanarak, Türk kültüründen bahseden şair, bu kısımla hem yeğeninde kültürel bir bilinç oluşturmak ister hem de ona olan özlemini dile getirir.

Hey.. Serhan’ım, arslanım, tosunum benim!
Alp Dağları’nın eteğinde büyüyen çiçeğim!
Sıra geldi bizim yanık türkülerimize;

Şimdi sana türkülerimizi söyleyeceğim.

...

“Ağıl’ın altı kengel, çoban davarın dönder.

Çoban Allah’ın seversen, Serhan Bey’i bize gönder.” (Z.A., Serhan İçin Şiirler – Türkülerimiz-, s.28)

Nurettin Özdemir’in kardeşleri ve torunları için yazdığı şiirlerin arasında kardeşi Ethem için yazdığı şiirler ayrı bir yer tutar. Ancak bu şiirler esasen ölüm izlekli oldukları için söz konusu şiirler başka bir başlık altında incelenecektir. Bunların dışında, Özdemir kız kardeşi Nihal Odabaşıoğlu’na “Nihal’e” başlıklı dört mısralık bir şiir yazmıştır. Erken yaşta evlenen ablası Hezaker’in aksine Nihal, uzunca bir süre Nurettin Özdemir ve ailesiyle yaşamış ve Özdemir’in eşi Hikmet Hanım’ın kuzeni ile evlenmiştir. Özdemir’in çocukları büyürken o ve eşinin en büyük yardımcısı kardeşi Nihal olmuştur. Üstelik aile ve çocuklarla ilgili alınacak olan kararlarda da evin halası Nihal’in görüşü çok önemlidir.²⁴⁷ Bu durum Özdemir’in şiirinde de görülmektedir:

NİHAL’E

Gözlerde ışıık, peteklerdeki balsın.

Dünyamızı çepçevre kuşatmış dalsın.

Yağmur olalım, rüzgâr olalım, emret de çocuk!

Sen uğruna can koyduğumuz taptaze Nihal’sin. (Z.A., Nihal’e, s.15)

Özdemir, bu şiirde kardeşinden bahsederken onun güzelliğini, kıymetini ve doğallığını anlatan “gözlerde ışıık”, “peteklerde bal” ve “dünyamızı çepçevre kuşatmış dal” benzetmelerinden sonra onu bir kumandana ve kendi dahil bütün aile üyelerini de birer nefere benzeterek “emret” ifadesini kullanmış ve ardından da tıpkı savaş meydanında neferlerin kumandanlarını korumak için yaptıkları gibi “uğruna can koyduklarını” belirtmiştir. Bu ifadeler evin küçük halası Nihal’in ailede sahip olduğu konumu ve otoriteyi yansıttığı gibi ona bu otoriteyi verenin de

²⁴⁷ Nurettin Özdemir’in kızı Aslıhan Güven ile yaptığımız 2 Mart 2018 tarihli mülakat.

bunu ona “emret” diyerek yapan Özdemir olduğunu ortaya koymaktadır. Buradan hareketle Özdemir ailesinde aile içi meseleler söz konusu olduğunda evin hanımlarının, evin dışındaki meselelerde ise evin erkeklerinin ön planda olduğunu söyleyebiliriz.

Özdemir torunlarının doğumunu beklerken ve onların büyüdüklerini gördüğünde de onlar için şiirler yazmıştır. Kızı Aslıhan’ın kızı Duygu için “Duygu’ya Şiir” başlığıyla I-II-III şeklinde numaralandırdığı her biri birer dörtlük olan üç şiir yazmıştır. Bu şiirler torununun büyüme serüvenini ve büyüdüğü anda gördüğü değişimleri anlatır. Biz buraya yalnızca I ve III. şiirleri alıyoruz.

Duygu güzel bir kızdır.
Dedesinin bir tanesi,
Sanki gökte yıldızdır;
Sanki buğday tanesi. (Z.A., Duygu’ya Şiir I, s.16)

Şimdi kocaman bir kız;
Pınar başları ıssız,
Gökten kayan bir yıldız,
Bir gönül şelalesi. (Z.A., Duygu’ya Şiir III, s.16)

Duygu’ya Şiir I’de torunu için kullandığı “buğday tanesi” benzetmesinden şairin şiirin bu ilk kısmını torunu küçükken yazdığını, Duygu’ya Şiir III’te ise “Şimdi kocaman bir kız” dizesinden şiirin III. kısmını yıllar sonra yazdığını anlıyoruz.

Özdemir’in torunlarının doğumunu beklediği dönemlerde onlar için yazdığı şiirleri de vardır. Şair bu şiirlerde henüz doğmamış torunlarını henüz açmamış güllere benzetir. Doğacakları zamanı mutluluk ve sabırsızlıkla bekleyen şair, onların dünyaya gelişini bir gülün seher vakti açılmasına benzetir.

Nice güller solup gitti gönül bahçemden.
Nice yaprakları savurdu acı rüzgârlar.
Şimdi bir başka Gül’ü beklemenin telaşındayım.

Şimdi yeniden başlayacak ömrümde o güzel bahar. (Z.A., Gül'ü Beklerken, s.14)

Bir şey eriyor içimde, pul pul, pırıl pırıl...
Bir özlem büyüyor ellerimde.. Mutluluk gibi...
Dağılıp kayboluyor bakışlarımda bir hüznün,
Bir kuş gibi çırpınıyor kalbim eteklerinde,
Beklerken açılmasını bir seher vakti gülün. (Z.A., Beklemek, s.14)

Özdemir, “Gül'ü Beklerken” şiirinin ilk iki dizesinde “güllerin solması” ve “yaprakların savrulması” ifadeleriyle ölümü, son iki dizesinde ise “bir başka gülü beklemek” ve “yeniden başlayacak bahar” ifadeleriyle doğumu, yeni başlayan bir hayatı anlatmaktadır. Özdemir için torunları yaşadığı kayıplar için bir nevi avuntudur. Şair için aileye yeni katılan her birey yeni bir umut, yeni bir tesellidir. “Beklemek” şiirindeki “Dağılıp kayboluyor bakışlarımda bir hüznün” ifadesinde de aynı duygu söz konusudur. Şairin gözlerindeki hüznü bakışı dağıtan “gülün açılması” yani bir torun sahibi olmasıdır.

3.1.5. Gurbet

Özdemir'in gurbete ilk gidişi çok küçük yaşta, ortaokulu okuyabilmek için annesiyle beraber Kelkit'ten Gümüşhane'ye taşınmasıyla olmuştur. Babası ve kardeşlerini Kelkit'te bırakıp annesiyle beraber Gümüşhane'ye gitmek ve ailesini sadece okul tatil olduğunda görebilmek o yaşta bir çocuk için bütün hayatını etkileyebilecek bir hadisedir. Özdemir o tarihten sonra okul ve iş sebebiyle neredeyse hep gurbettedir. Bu nedenle Özdemir'in ilk şiirlerinden itibaren gurbet temasını işlediğini görürüz. Nurettin Özdemir'in ilk kitabı *Hayat Şiiri*'nde henüz lise yıllarında yazdığı 1945 tarihli, henüz Trabzon Lisesinde öğrenci iken yazdığı “Gurbetin Yası” başlıklı bir şiiri vardır. Bu şiir Özdemir'in gurbet temalı ilk şiirlerindendir.

Yollarımız bulut bulut tozlandı.
Atlarımız Tanrıdağ'a yollandı,

Gurbette göynümüz tutuşup yandı,
Yeter bu ayrılık, yeter bu acı;
Verilsin tez elden yolların bacı.

...

Haydi Tanrıdağlım iş düştü sana!..
Ne düşün geçmiş, ne dön arkana;
Kurulan tuzaklar dursun bir yana..
Çekilsin kılıçlar, silinsin pası;
Atılsın gönülden gurbetin yası. (H.Ş., Gurbetin Yası, s.22)

Özdemir'in milliyetçilik akımının etkisinde olduğu ve “Tanrıdağlı” mahlasıyla yazdığı bu şiirde sıra Tanrıdağı'dır. Halk şiiri özellikleri gösteren ve gurbet konusunun epik bir üslupla işlendiği bu şiir Özdemir'in ilk dönem şiirlerinin en belirgin örneklerindendir. Özdemir bu şiirde gurbet temasını klasik bir gurbet ve sıra anlayışıyla işlemiştir.

Nurettin Özdemir doğup büyüdüğü Kelkit'e zaman zaman geri dönse de bu dönüşler hep kısa süreli olmuştur. Özdemir ikinci milletvekilliği sırasında bütün ailesini Ankara'ya getirmiş ve temelli olarak Ankara'ya yerleşmiş, vefatına kadar da burada yaşamıştır. Ancak Özdemir'in gurbet temalı şiirleri daha çok 1955 ve 1959 yıllarında yayımlanan *Yağmur Sonrası* ve *Yitik Sevgi* kitaplarında yer alır. Bu da gösteriyor ki şair bu temayı en çok İstanbul'da üniversite öğrencisi olduğu sırada işlemiştir. Demek ki Özdemir'in gurbetlik duygusunu en derin hissettiği ve şiirine de yansıttığı yıllar üniversite yıllarıdır.

10 kadar şiirinde gurbet temasını işleyen Özdemir, özlem konulu şiirlerinin pek çoğunda da gurbet konusuna değinmiştir. Nurettin Özdemir'in gurbet temasını en belirgin olarak işlediği şiiri “Başka İklimlere Sefer için Zorun Neydi?” şiiridir. Şair bu şiirde sitem ve pişmanlıkla gurbete gidişini anlatır. Gurbetin, doğup büyüdüğü yerden uzak olmanın neticesinde yaşadığı değişimi anlatır. Çocuk yaşta gurbete giden Özdemir için büyümek ve hayatın zorluklarıyla karşılaşmak gurbette olmanın beraberinde getirdiği şeylerdir.

Çocuktun;
Dilinde en masum şarkılar vardı.
Saçlarının çözüldüğü yerde,
Mevsim bahardı.

Çocuktun;
Henüz başka bir âlem girmemişti rüyana.
Hep aynı ışıkla doğardı güneş,
Dünyana. (Z.A., Başka İklimlere Sefer için Zorun Neydi?, s.89)

Şair için gurbet demek büyümek, çocukluktaki saflığı yitirmek ve ölüm, ayrılık ve aşk acısı gibi duyguların öğrenilmesi demektir çünkü o bütün bunları gurbetteyken öğrenmiştir ve artık Kelkit'teki o pembe dünyası ve çocukluk neşesi yoktur. Şiirin ilk bendinde “Çocuktun; dilinde en masum şarkılar vardı” ifadesiyle şair gurbetle beraber büyüyen çocuğun masumluğunu da gurbette kaybettiğini, gurbetin zorluklarının ona hayatın türlü hilelerini öğrettiğini anlatmak ister. Gurbete gitmeden önce bütün dünyası doğduğu yer olan şairin rüyalarına “henüz başka bir âlem girmemiştir” çünkü insan bilmediği bir yerin hayalini kuramaz. Ayrıca şair gurbette olmayı her ne kadar pişmanlıkla anlatsa da bir kere o yeni dünyaları gördükten sonra vazgeçmenin zor olduğunu da farkındadır. Şiirin devamındaki “Hep aynı ışıkla doğardı güneş, / Dünyana.” ifadesi ise henüz gurbetle tanışmamış bir insanın hayatındaki tekdüze ama güvenli ortamı anlatmaktadır. Hep aynı yerde yaşayan insan, özellikle yaşadığı yer Gümüşhane gibi küçük bir şehirse her gün aynı sabaha uyanır. Çünkü küçük yerlerde insanların günlük hayatlarında büyük değişiklikler olmaz yani güneş, dünyalarına hep aynı ışıkla doğar. Şiirin devamında Özdemir, gurbete gitmesi ve büyümesiyle ilintili olarak ölümle tanışmasını şöyle anlatır:

Çocuktun;
Duymamıştın deli rüzgârların uğultusunu.
Rüyalarında tatmamıştın daha bir kere,
Ölüm korkusunu. (Z.A., Başka İklimlere Sefer için Zorun Neydi?, s.89)

Özdemir için gurbet, büyüme ve ölüm bir şekilde bağlantılı şeylerdir. Kardeşini kaybettiği sırada kendisinin de kardeşinin de gurbette olması bu durumun sebeplerinden biri olabileceği gibi büyük şehirlerin verdiği tedirginlik duygusu da şairin ölüm, gurbet ve büyüme kavramlarını ilişkilendirmesinin kaynağı olabilir.

Şiirin devamındaki;

Çocuktun;

Henüz kalbin yerli yerindeydi.

Başka iklimlere sefer için,

Zorun neydi? (Z.A., Başka İklmlere Sefer için Zorun Neydi?, s.90)

bendinde, Özdemir aslında bütün şiiri neyi anlatmak için yazdığını, şiir boyunca sayıp döktüğü bütün olumsuzlukların sebebinin ne olduğunu açıklar. Şaire göre ölümle tanışmasının, incinmesinin, rüyalarına giren başka âlemlerin, büyümesinin ve masumluğunu yitirmesinin tek sebebi “Başka iklimlere sefer” etmiş olmasıdır. Şair bu bentte “Başka iklimlere sefer için zorun neydi?” sorusuyla gurbete gittiği için kendine kızar.

Nurettin Özdemir’in gurbet konusunu işlediği şiirlerinden bir diğeri de “Yalnızlık Hülyaları”dır. Dört bölümden oluşan şiirin ilk bölümünde doğup büyüdüğü yerden ve oradaki hayatından bahseden şair şiirin ikinci bölümüne şöyle başlar:

Bilmem böyle mahzun düşündüğüm ne?

Gurbet akşamları, kirpiklerime,

Bulutlar dokunup geçiyor gibi. (Z.A., Yalnızlık Hülyaları II, s.113)

Şiirin ilk bölümünde geçmişî yâd eden şair bu bölümde şimdiki zamana döner ve kendini bir gurbet akşamının içinde gözü yaşlı, mahzun ve düşünceli bir halde bulur. Bulutlar yağmur taşıdıkları ve geçtikleri yerleri ıslattıkları için bu

dizelerdeki “kırpiklerime bulutlar dokunup geçiyor gibi” ifadesi bize şairin gözlerinin ıslak olduğunu yani ağladığını söyler.

“Yalnızlık Hülyaları” şiirinin üçüncü bölümünde şair, gurbetteki bekleyişini şu dizelerle anlatır:

Bu تنها yolların beklediği kim?

Bir şeyler getirir gibi her mevsim,

Unuttuğum şehrin bahçelerinden. (Z.A., Yalnızlık Hülyaları III, s.114)

Bu dizelerdeki “unuttuğum şehrin bahçeleri” ifadesi bize bu şehrin şairin memleketi Gümüşhane olduğu bilgisini verir. Çünkü Özdemir’in şiirlerinde bahçelerinden bahsettiği bir yer varsa orası hep Gümüşhane ya da Kelkit’tir. Bu dizelerde şair sıladan gelecek birini beklemektedir ve beklediği kişi ona memleketinden bir şeyler getirecektir. Ancak şair kendisindeki bu bekleme hâlini yollara atfederek “Bu تنها yolların beklediği kim?” demektedir. Buradaki yolların “tenhalığı” da bize beklenin bir türlü gelmediği bilgisini verir.

Özdemir’in şiirlerinde yalnızca kendi gurbetliği değil, sevdiği kadının da gurbete gitmesi konu edilir. Gurbet yalnızca onu memleketinden değil sevgilisini de ondan ayırmıştır. Kimi zaman kendi sılada kalırken gurbete giden sevgilisi olur. Nurettin Özdemir’in sıkça işlediği “uzaklara, bir Anadolu şehrine giden sevgili” motifinin olduğu şiirlerde gurbet teminin genellikle bu şekilde işlendiğini görürüz. Özdemir’in “Dönüş” başlıklı şiiri bunlardan biridir.

Şimdi hangi uzak dağ köyündesin?

.....

Seni hangi gurbet alıp götürdü?

Hangi gurbet çaldı güzelliğini?

Sen ey içimdeki en güzel türkü!

Duydum mevsimlerle tükendiğini.

.....

Nasıl bir oyuna geldi bahtımız?

Mesafeler nasıl ayırdı bizi?

Bu küçük şehirde bıraktığımız,
Dönüşü olmayan günlerimizi.

.....

Huzuru unutmuş eski bahçeler.

Tedirgin bir ışık yüzer dallarda. (Z.A., Dönüş, s.129)

Bu şiirde gurbetin alıp götürdüğü şairin kendisi değil sevgilisidir. Özdemir bu kez gurbet mefhumuna gurbete giden değil sılada kalan gözüyle bakmaktadır. Özdemir'in şiirde "o küçük şehir" değil "bu küçük şehir" demesi, şairin Gümüşhane'de sevgilisinin ise uzaklarda olduğunu gösterir. Şiirde sılada kalan yani şair artık huzurun kalmadığını ve hep bir tedirginliğinin olduğunu "huzuru unutan eski bahçeler" ve "dallarda yüzen tedirgin ışık" ifadeleriyle anlatır. Sevgilinin uzaklara, gurbete gidişiyle artık gurbetteyken hep özlemine çektiği memleketi bile anlamını yitirmiştir. Buradan Özdemir için gurbetin yalnızca mekânla değil o mekânlardaki insanlarla da ilişkili olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Kendisi sıladayken sevgilisi gurbete giden şairin "huzuru unutmuş" ve "tedirgin" bir sıra tablosu çizmesi bu durumun sonucudur.

3.1.6. Uzaklık

Türk Dil Kurumuna göre uzak kelimesinin altı farklı anlamı vardır. Türkçe sözlükte uzak "1. Gidilmesi çok süren, çok ötelerde bulunan, ırak, 2. Arada çok zaman bulunan, 3. Eli, gücü ve hükmü yetişmez, 4. İhtimali az olan, 5. Birbiriyle yakın ilgisi olmayan, 6. Yakın olmayan yer"²⁴⁸ şeklinde tanımlanır. "Uzakta olma durumu"²⁴⁹ ise "uzaklık" kelimesiyle karşılanır.

Nurettin Özdemir'in şiirinde ise uzak, yakın olmayan yer ve arada çok zaman bulunan eski hatıralar, dönemler anlamlarıyla işlenmiştir. 15 şiirini sadece uzaklık kavramının ve uzakta olma durumunun farklı çeşitleri üzerine inşa eden Özdemir, gurbet ve özlem temalı şiirlerinin kimisinde de uzaklık mefhumu ve duygusundan bahsetmiştir. Örneğin Özdemir'in "Esmer" şiiri, uzaklık duygusunun gurbet ile beraber işlendiği bir şiirdir. Ancak şairin çoğu şiirinde uzak

²⁴⁸ Türkçe Sözlük, "gurbet", *TDK Türkçe Sözlük*, (Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2009), 2047- 2048.

²⁴⁹ A.g.y., 2048.

olma duygusu gurbetten bağımsız olarak işlenmiştir. “Uzakta”, “Uzaktan”, “Uzak Uğultu” ve “Uzak İstanbul” şiirleri bunun en belirgin örnekleridir. Bu şiirlerdeki uzaklık olgusu gurbetlik gibi doğup büyüdüğü yerden uzak olmaktan kaynaklanan bir his değildir. Bu şiirlerdeki uzaklık sevilen herhangi bir kişi veya şehir ile arada mesafelerin olmasından kaynaklanan güçlüttür. Uzaklığın gurbet temi altında işlendiği “Esmer” şiirine bakalım:

Uzaklarda, Anadolu köylerindesin.
Ağulu akşamlar inmede gözlerime!
Garip dağların ardında bunalmış sesin,
Sarışın başaklı tarlalar misali, Esmer!
Büyük şehirleri düşünmekteisin. (Z.A., Esmer, s.17)

Özdemir’in “Uzaklarda, Anadolu köylerindesin” ifadesini kullanmış olması bu şiirde, onu İstanbul’da bırakıp giden sevgili tipini işlediğinin bir göstergesidir ve bu sevgilinin Elazığ olabilecek bir Anadolu şehrinde memurluk yapıyor olma ihtimalinden daha önce bahsetmiştik. Bu nedenle ilk bakışta şiirde bir gurbet teması görünmese de aslında bu şiirde sevgilinin uzakta olmasının sebebi gurbete gitmiş olmasıdır. Yani “Esmer” şiiri uzaklık ve gurbet fikrinin aslında birbirinin yerine kullanıldığı, uzağın gurbet demek olduğu bir şiirdir.

Nurettin Özdemir’in şiirinde uzaklık mekân anlamı kadar zaman anlamıyla da konu edilmiştir. Üzerinden uzun süre geçmiş, özlenen hatıralar hep bu uzaklık dâhilindedir. Şair uzaklar derken yalnızca uzak mekânları değil uzak zamanları da kasteder. Onun özlediği hatıralar ve güzel anılar hep bu uzak zamanlarda kalmıştır. Uzak onun için aynı zamanda geçmiştir. “Bir Yağmur Sonrası” şiirindeki uzaklık bu anlamdadır.

Hafızamda gece bitmek üzeredir.
Hatıralar bile şimdi çok uzak.
Kalbim, sonsuzluğun aynasına bak!..
Bu garip ve çılgın heyecan nedir?
Hafızamda gece bitmek üzeredir. (Z.A., Bir Yağmur Sonrası, s.115)

Bu şiirdeki uzaklık mesafelerde değil şairin hafızasında olan bir uzaklıktır. Şair “Hatıralar bile şimdi çok uzak” dizesi ile okuyucuya mekânsal değil zamansal bir uzaklığı anlatmaktadır. Burada uzak olan şairin hafızasındaki anıları yani geçmişidir ve şair bu uzaklık karşısında kendini “sonsuzluk aynasına bakmakla” yani zamansızlığı ve ölümden sonraki hayatı düşünerek avutmaya çalışmaktadır. Şair, kendi kendine “Bu garip ve çılgın heyecan nedir?” sorusunu sorarak, ölümden sonraki sonsuz hayat gibi bir gerçek varken kendisinin hatıraların “uzaklığına” heyecanlanmasının anlamsızlığına vurgu yapmaktadır.

Uzak olan kimi zaman özlenen eski bir hatıra iken kimi zaman da özlenen eski bir dosttur. Özdemir’in şiirinde yalnızca uzak anıları değil, o anıları beraber yaşadığı uzak dostlukları da vardır. Bir dostun, bir dostluğun veya sevgilinin mekândan ve zamandan bağımsız olarak uzak olması şairin uzak kavramına getirdiği kendi yorumudur. Özdemir “Gün Yağmuru” şiirinde bir dostun uzaklığını şu şekilde anlatmaktadır:

Bak, avuçlarımdaki ısı!
Susuyor, çaresiz, donuk...
Susuyor kocaman kocaman
Dağca, taşça, insanca...

Ve büyüyor uzak, özlemlî,
Ağır, yekpâre dostluğun. (Z.A., Gün Yağmuru, s.85)

Bu şiirdeki “uzak” kelimesi hem isim hem de sıfat olarak anlamlandırılabilir. Kelimeyi isim olarak aldığımızda “uzaklığın büyüdüğü”, sıfat olarak aldığımızda ise “dostluğun uzak olduğu” anlamları çıkar. Yani şiir “Ve büyüyor uzak / Dostluğun özlemlî, ağır ve yekpâre...” ya da “Uzak, özlemlî, ağır ve yekpâre dostluğun büyüyor.” şeklinde okunabilir. Bu okumalardan ilkinde uzağın mesafe anlamı vardır. Ancak ikinci okumadaki anlamı mesafeden bağımsız bir anlamdır çünkü uzak olan dost değil dostluktur. Bir duygunun uzak olması durumu mekânsal bir uzaklıkla açıklanamaz. Buradaki uzaklık bir duygudan uzak

olma yani mahrum olma durumudur. Şairin burada anlatmak istediği asıl şey dostunun uzakta olduğu değil, onun dostluğundan mahrum olduğudur. Nitekim bir insan dostları yanında olsa bile bir şekilde dostluklarından mahrum kalmış olabilir.

“Değişik Çağrılar” şiirinde ise sevgilinin mekânsal uzaklığı işlenmiştir. Bu şiirde Özdemir’in “ırak” ve “kısalmak” kelimelerini kullanmış olması mekânsal ve ölçülebilir bir uzaklıktan söz ettiğinin kanıtıdır. Şair burada sevgilinin uzaklığını yollar üzerinden anlatmıştır.

Şu gittiğin yollara bak!
Yollar ırak mı ırak,
Sen dönünce kılalacak.
Dönsene! (Z.A., Değişik Çağrılar, s.144)

Özdemir şiirlerinde kimi zaman eski ya da geçmiş demek yerine uzak demeyi tercih eder. Ayrıca onun için bir yerden uzaklaşmak her zaman özlem demek değildir. Şair bazen de özlemleri dindirmek için uzaklaşır. Neticede bir yerden uzaklaşmak, başka bir yere yaklaşmak demektir ve bu yaklaşılan yer özlenen kişinin olduğu yer ise özlemleri dindirmek için uzaklaşılır.

Bu şehre gelmemek vardı, çaresiz...
Kalkıp geliverdim bir akşamüstü.
Uzak, uğultulu şarkılarla,
Uzak, uğultulu karanlıklardan;
Tüm sevgilerin sıcaklığı içinde,
Tüm özlemleri dindirmek için. (Z.A., Acı Yalnızlık I, s.148)

Bu şiirde şair uzaklara gitmemiş, uzaklardan gelmiştir. “Özlemleri dindirmek için uğultulu karanlıklardan, uğultulu şarkılarla” uzaklaşmıştır. Yani şair bu kez yaklaşmak için uzaklaşmıştır.

Şairin uzaklık kavramını zamanın ve mekânın ötesinde işlediği şiirler de vardır. Özdemir bu şiirlerde uzağı ölüm için kullanır. Şair “mesafeler ötesi”²⁵⁰, “sırrı kaybedilen mesafeler”²⁵¹ gibi tabirleri ölümün getirdiği uzaklığı anlatmak için kullanır. Örneğin “Korkunç Çağrı” şiirinde şairin gelmesini istediği kişinin uzaklığı böyle bir uzaklıktır.

Gel ey mesafeler ötesinde yaşayan çocuk!
Gecede kalmış tek bir ışık ol! Gel! (Z.A., Korkunç Çağrı, s.87)

Buradaki “mesafeler ötesinde yaşamak” tabiri ölüm için kullanılmıştır. Dünya hayatında mesafelerin ötesinde olmak diye bir şey mekânsal olarak mümkün değildir. Maddi yaşam için sınırları çizilemeyecek veya ölçülemeyecek bir mesafe yoktur. “Mesafelerin ötesi” tabiri manevi bir uzaklık için kullanılmıştır. Aynı durum “Uzak Uğultu” şiirinde de söz konusudur.

Beyaz mendillerin çırpınışıdır sevincimizi bölen,
Uzak mesafelerin dönmeyen yolcusu değil. (Z.A., Uzak Uğultu, s.97)

Şairin bu dizelerdeki “uzak mesafelerin dönmeyen yolcusu”ndan kastettiği bir ölüdür. Dolayısıyla buradaki “uzak mesafeler” dünya hayatındaki herhangi bir ölçü ile ifade edilemeyen metafizik bir uzaklığı temsil etmektedir ve bu uzaklığı kapatmaya ne gidenin ne de kalanın kudreti yetmemektedir. Özdemir, “Ölü” şiirinde de bu çeşit bir uzaklığı farklı bir şekilde ifade etmiştir.

Nasıl olsa sırrını kaybettik şimdi
Mesafelerin; yakının, uzağın.
Artık istesen de kalkıp gelemezsin.
....
Hoyrat rüzgârlarda savruluyorsun,
Ölü! (Z.A., Ölü, s.147)

²⁵⁰ Özdemir, *Zaman ve Aşk*, 87.

²⁵¹ Özdemir, *Zaman ve Aşk*, 147.

Özdemir bu şiirde ölümün getirdiği metafizik uzaklığı anlatmak için “mesafelerin sırrını kaybetmek” ifadesini kullanmıştır. Herhangi bir şekilde ölçülemeyen ve kapatılamayan mesafeler “sırrı kaybedilmiş” mesafelerdir ve giden kişi artık istese de geri dönemeyecektir.

Daha önce bahsettiğimiz mekânsal ve zamansal uzaklıkların getirdiği özlem duygusunun yanında metafizik uzaklığın yani ölüm uzaklığının güzel bir tarafı da vardır. Ölümden uzak olmak veya ölmüş birini özlemek demek hayatta olmak demektir. İşte bu uzaklık özlemin yanında hayatta olmanın verdiği yaşama sevincini de beraberinde getirir. Nurettin Özdemir, “Sevginin Yalnızlığı”nda uzak fikrine bu açıdan yaklaşmıştır.

İstesen kalkıp gelemem;
Uzaklık başka güzel.
Sen hayal gibisin çocuk!
Gelebilirsen, kalk gel! (Z.A., Sevginin Yalnızlığı, s.72)

Şair bu şiirde uzaktakine gitmek yerine onun gelmesini ister ve elbette bu istek imkânsızlığının bilinciyle dile getirilir. Özdemir, ölümün getirdiği uzaklığı kapatmak için gidenin yanına gitmeyi değil, gidenin gelmesini ister. Nurettin Özdemir, hayatı ve yaşamayı seven bir insandır. “İstesen kalkıp gelemem,/ Uzaklık başka güzel” dizeleri de şairin bu yönünü yansıtmaktadır. Uzaklığın diğer anlamlarını işlediği şiirlerde hep uzak olmaktan yakınan şair, söz konusu ölüm uzaklığı olduğunda “Uzaklık başka güzel.” diyerek tam tersine bir tutum sergilemektedir.

Nurettin Özdemir’in şiirinde uzaklık; mekânsal uzaklık, zamansal uzaklık, duygusal uzaklık ve metafizik uzaklık anlamlarıyla kullanılmıştır. Mekânsal uzaklık gurbet, özlem ve aradaki mesafeler ile beraber işlenirken, zamansal uzaklık geçmiş, hatıralar ve eskinin özlemi gibi bağlamlarda işlenmiştir. Duygusal olarak uzak olma durumunu yalnızca bir şiirinde işleyen şair, zamandan ve mekândan bağımsız olan metafizik uzaklığı ölüm konulu şiirlerinde belli ifade kalıplarını kullanarak anlatmıştır.

3.1.7.Ölüm

Ölüm temalı 15 şiiri olan Nurettin Özdemir bu şiirlerin çoğunu kardeşi Ethem'in ölümünün ardından kaleme almıştır. Özdemir yaşamayı, hayattan zevk almayı seven ve bu hayatı çevresindekilerle beraber, asla yalnız kalmadan yaşamak isteyen bir insan olarak ölüm karşısındaki tavrını, klasik edebiyattaki ölüm anlayışından farklı olarak ölüm düşüncesini sevmeyen, bu dünyayı bırakıp gitme fikrini benimsemek istemeyen bir anlayışla almıştır. Özdemir bunu "Toprak Anne" şiirinde şöyle dile getirir:

Uyy! Bu göğüs değil, bu kucak değil.

Toprak da anne, fakat sıcak değil.

Sen yoksun, bahar gelse bahçemize,

Güller gönlümüzce açacak değil. (Z.A., Toprak Anne, s.158)

Özdemir için toprak da annedir fakat soğuktur. Ölüm onun için hiçbir zaman sıcak bir kucak olmayacaktır. Ölümün mutlakîyetinin farkında olan şair, her ne kadar topraktan gelen insanoğlunun yine toprağa döneceğini bilse de bu fikri bir türlü sevmemez. Bu durumun, şairin hayatı ve yaşamayı çok sevmesi, ölümden sonrasını ve bedeninin toprağa karışmasını bir türlü kabullenememesi, sevdiklerinin yokluğuna alışamaması veya alışmak istememesi gibi pek çok nedeni vardır.

Özdemir'e göre ölüm "sararmış yaprakların ümitsiz fısıltısı halinde avuçlarına döküldüğü dönüşü olmayan bir yol, sonrasızlık"²⁵²tır. Yani şaire göre ölüm kaçınılmaz ve sonrasızdır. Ölümden korktuğu kadar yalnız kalmaktan da korkan Özdemir için ölüm aynı zamanda "yalnızlığı getiren eldir".²⁵³

Nurettin Özdemir ilk şiirlerinden itibaren ölümü, sonrasını ve genel tutumun aksine kendisinin ölümü sevmemesini sorgular. İslam inancına göre ölüm asıl hayatın olduğu Âhiret yaşamının başlangıcı olduğu için sevilen bir şeydir. Topraktan gelen insan en nihayetinde asıl vatanına, toprağa geri dönecektir ve bu inançlı insanlar tarafından istenen bir şeydir. Bütün bunları bilen ancak yine de

²⁵² Özdemir, *Zaman ve Aşk*, 83.

²⁵³ Özdemir, *Zaman ve Aşk*, 116.

kendini ölümü sevmemekten ve ondan korkmaktan alıkoyamayan Özdemir, henüz 22 yaşında yayımladığı *Hayat Şiiri* kitabının “?” başlıklı şiirinde bu durumdan şöyle bahseder:

Neden böyle?..

Sevmiyorum ölümü...

Neyi eksik şu toprağın dünyadan?

Madem beni yaratan

Anadan

Korkacaktım.

Neden emdim yıllar boyu sütünü?

Neden böyle sevmiyorum ölümü? (H.Ş., ?, s.20)

Bu şiir bize ölüm konulu şiirlerinin çoğunluğunu kardeşinin ölümünün ardından yazmış olmasına rağmen Özdemir’in bu olayın öncesinde de ölüm fikri üzerinde düşündüğünü gösterir. Çok genç yaşında yazdığı bu şiirdeki ölüm düşüncesi daha sonra yazdığı şiirlerde de olgunluğun getirdiği değişikliklerle devam etmiştir.

Ölüm, Nurettin Özdemir’in hem hayatını hem de şiirini etkilemiş bir kavramdır. Hayatı boyunca gerek ailesinden gerek ise sevdiği insanlar arasından pek çok erken ölüm ile karşılaşan Özdemir’in ruhunda ve şiirlerinde yer edinen bu ölümlerin en trajiklerinden biri beraber havacılık kampına gittiği ve uçuş eğitimi sırasında paraşütünün atlayış yaptığı uçağın kuyruğuna takılması sonucu hayatını kaybeden okul arkadaşı Kenan Öksüz’dür.

Özdemir, Trabzon Lisesinde çıkardığı *Boztepe* gazetesinin ilk sayısında arkadaşı Kenan Öksüz için “Şehidin Mezarında” başlıklı bir şiir yayımlamıştır. Arkadaşını İnönü Şehitliği’ne defnedip Trabzon’a dönen Özdemir’in bu şiirinde ölüm şehitlik gibi kutsal bir ifadeyle anlatılır. Ancak şehitlik bile şairin ölüm hakkındaki düşüncelerini değiştirmeye yetmez. O yine anlam veremediği bir şey karşısında üzgün ve çaresizdir.

Dünya yıkılırken dertli başıma
Korlaşan ateşte dağlattın beni.
O günden sonra hep mezar taşında
Kenan.. Kenan... diye ağlattın beni.
Kartaldı, kırıldı heyhat kanadı
Onun göklerdeydi hür saltanatı,
Allahım ne kadar yüreğin katı:
Bir yığın toprağa bağlattın beni. (Boztepe, Şehidin Mezarında, S.1, s.3)

Henüz bir lise öğrencisi olan Özdemir'in ölümü ve yok olma fikrini anlayamaması ya da tam olarak kabullenememesi, ölümü ve ölünün ardında bıraktıklarının yaşadığı durumu “bir yığın toprağa bağlanmak” olarak görmesine neden olur. Dün “göklerde saltanat süren” bir insanın bugün toprağın altında olması elbette ki genç bir insan için kabullenmesi zor bir durumdur. Ancak “Allahım yüreğin ne kadar katı:/ Bir yığın toprağa bağlattın beni.” dizelerindeki ölümü sorgulayan düşünce sadece gençlik ya da toylukla açıklanabilecek bir şey değildir. Özdemir'in şiirinde ölmek “bir yığın toprak” olmak demektir. Bu anlayış şairin yalnızca gençlik çağında yazdığı şiirlerde değil olgunluk döneminde yazdığı şiirlerde de görülür.

Babası ve kardeşini genç yaşta ve beklenmedik bir şekilde kaybeden Özdemir için ölüm, zamanla üzerinde çokça düşündüğü bir konu haline gelmiştir. Nurettin Özdemir'in Kardeşi Ethem'in ölümünün ardından yazdığı ve olgunluk dönemi şiirlerine örnek olarak verebileceğimiz “İçlenme” şiirinde de şairin ilk şiirlerindeki ölüm fikrine benzer düşünceler görülür.

Şiire Yahya Kemal'i anımsatan imgelerle başlayan Özdemir, ölümü “yüreğimin ıssız limanlarına demirleyen acı yüklü gemiler” metaforuyla tarif eder.

Yıllar geçiyor; umutsuz, kayıtsız yıllar...
Gömülüp gidiyorum hatıralara.
Acı yüklü gemiler demirliyorlar,
Yüreğimin ıssız limanlarına!(Z.A., İçlenme, s.21)

Kardeşini genç yaşta bir trafik kazasında kaybeden şair için bu ölüm kabullenmesi zor bir ölümdür. Bu nedenle şair şiirin devamında kardeşinin ölümüne şöyle tepki gösterir:

Neden böyle çabuk kesildi hızın?
Mavi göklerimden kaydı yıldızın.
Nasıl da karışıp gittin ansızın,
Yaylaların ince dumanlarına! (Z.A., İçlenme, s.21)

Özdemir bu şiirde kardeşinin ölümünü sorgulayan ve olan bitenin hızı ve beklenmedikliği karşısında duyduğu şaşkınlığı anlatan bir üslupla “Neden böyle çabuk kesildi hızın?”, “Nasıl da karışıp gittin ansızın” gibi tepkiler verir. Aslında şairin sorguladığı yalnızca ölüm değildir. Bu ölümün erken bir ölüm olması da şairin durumu kabullenmesini zorlaştırmıştır.

Özdemir için bir ağabeyden çok baba olduğu küçük kardeşinin ölümünü kabullenmek oldukça zordur. Şair, bir türlü kabullenemediği bu ölüm karşısında yapacak hiçbir şeyi olmadığını bilmesine rağmen kendini kardeşinin geri dönmesini istemekten alıkoyamaz. Üzerinden yıllar geçmesine rağmen şair içten içe kardeşinin geri dönmesini bekler.

Seher rüzgârıyla bahçemde esen,
Gün vurunca yeşil dallarda yüzen,
Muhacir kuşlarla dönüp de gelsen,
Eş olsan yurdumun ceylanlarına!

Tüter buğu buğu özlemin yerden,
Peygamberin bahçesinde güllerden,
Beş mübarek vakitte minarelerden,
Karışsan Tanrı’nın ezanlarına! (Z.A., İçlenme, s.21-22)

Bu dizelerdeki “muhacir kuşlarla dönüp gelmek”, “minarelerdeki ezanlara karışmak” gibi tabirler şairin bekleyişinin manevi bir bekleyiş olduğunu ve onun kardeşinin asla dönmeyeceğinin farkında olduğunu gösterir. Çünkü söz konusu geri dönüş senaryoları mecazî senaryolardır. Şair olmayacak bir şeyi olmayacak bir şekilde, soyut ve metaforik yollardan istemektedir.

Şiirin devamında şair artık, ölüye yalvarmaya başlar ve “Başını kaldırıp bir baksan n’olur?” şeklinde bir yalvarma ifadesi kullanır.

Ayetler.. hadisler.. dualarla nur...
Bir avuç toprağa “Yasin” okunur.
Başını kaldırıp bir baksan n’olur;
Yüce dağlarına, ormanlarına! (Z.A., İçlenme, s.22)

Geriye dönüşünün mümkün olmadığını neredeyse kabullenen şair hiç değilse mezarı başında “Yasinler, dualar” okuyan sevenleri için başını kaldırıp bakması için adeta yalvarır. Özdemir’in lise yıllarında yazdığı “Şehidin Mezarında...” şiirindeki “bir yığın toprağa ağlamak” tabiri burada da karşımıza çıkar. Şairin yaklaşık otuz yıl sonra yazdığı bu şiirde de ölüm için kullandığı “bir avuç toprağa Yasin okumak” ifadesi ölüm karşısındaki görüş ve tutumunun çok da değişmediğini gösterir.

Daha önce de belirttiğimiz gibi Nurettin Özdemir için ölüm “kimsesizlik”tir. Ailesine son derece düşkün olan Özdemir, ölümle beraber ailesinden uzaklaşan ölünün bu özleme nasıl dayandığını sorgulamaya başlar.

Anadan, oğuldan, yardan uzaksın!
O yerde “kimsesiz” nasıl yatarsın?
Hep böyle hasret mi uyuyacaksın,
Aybüke’lerine, Serhan’larına? (Z.A., İçlenme, s.22)

Şair bu dizelerde, ölen kimseyi hala dünya hayatı ve sevdikleriyle ilişki kurabilecekmiş gibi hayal etmiştir. “O yerde “kimsesiz” nasıl yatarsın?” ve “Hep böyle hasret mi uyuyacaksın, Aybükelerine, Serhan’larına?” ifadeleri ölen kimsenin de hayatta kalanlar gibi özleyebileceğinden yola çıkılarak yazılmıştır.

Ancak İslam inancına göre ölüler asıl sevdiklerine, özlediklerine kavuşmuş kimselerdir. Ölülerin geride kalanları özlemesi ya da onlar için herhangi bir şey düşünmesi veya hissetmesi mümkün değildir. Şairin bu dizelerdeki ölüyü sorgulayan tavrı tamamen duyduğu acının etkisiyle hissettiklerini doğrudan dile getirmesinin sonucudur.

Kardeşinin ölümünü bir türlü kabullenemeyen şair bu kez de ölümün kaçınılmaz olan mı yoksa kardeşinin tercihi mi olduğunu sorgular ve ölüye “Ecelin oku mu bağrını deldi?” yoksa “Ölüm mü hayattan daha güzeldi?” sorularını yöneltir. Sorduğu soruların cevabını elbette şair de bilmektedir ancak yine de bunu kabullenmek istemez.

Ecelin oku mu bağrını deldi?
Ölüm mü, hayattan daha güzeldi?
Hey oğul!.. seni çok göresim geldi.
El-pençe dikilsem divanlarına! (Z.A., İçlenme, s.22)

Duyduğu acı ve özlem giderek artan şairin istekleri karşılıksız kalmış, sorularına istediği cevapları alamamış ve ölümün mutlak katılığı karşısında yaşadığı çaresizlik onu pes ettirmiştir. Artık yapacak bir şeyi kalmayan ve isyan etmek de istemeyen şair, son dörtlükte durumu kabullenip sabra sığınır.

Yıkılmaz dağımdın; durulmaz selim.
Kırıldı kollarım; tutmuyor elim.
Nefesim kesildi; dönmüyor dilim.
Ey sabır!.. al beni ummanlarına. (Z.A., İçlenme, s.22)

Şiir boyunca ölümü ve ölüyü sorgulayan, onlarla hesaplaşan, anlamaya çalışan, kimi zaman duyduğu derin özlemin giderilmesi için yalvaran şair şiirin sonunda ölümün mutlaklığını kabullenir, yalvarışlarının kâr etmediğini görür ve acısının dinmesi için kardeşinin geri gelmesini istemek yerine bu acıya ve özleme dayanabilmek için sabır ister. “İçlenme” Özdemir’in ölüm karşısındaki

çırpınışıdır. Bu çırpınışı Özdemir'in tek çıkar yolu olan sabra sığınmasıyla sona ermiştir.

Özdemir'in ölüm temasını işlediği şiirler içinde en öne çıkan şiir “İçlenme”dir. Ancak Özdemir'in bu şiirdeki üslubu ve ölüme yaklaşımını hazırlayan 1959 yılında yayımlanan *Yitik Sevgi* isimli kitabındaki “Ölü” ve “Siyah Beyaz” başlıklı şiirler ve *Hayat Şiiri* ve *Yağmur Sonrası* kitaplarında yer alan, “Ölüm Üstüne” başlığı altında topladığı beş şiirden oluşan şiir dizisidir. Bu şiirlerden birincisi üç mısradan oluşan kısa, başlıksız bir şiirdir. İkincisi “Kemal Özdemir'in aziz rûhuna” hitabıyla yazdığı başlıksız şiir, üçüncüsü “Memduh Vecdi'ye” hitabıyla yazdığı “Bu Şiir Yarım Kalsın” başlıklı şiir, dördüncüsü “İçimdeki Karanlık” ve beşincisi ise “Yokluğunu Getiren Akşamlara” başlıklı şiirdir. Bu şiirlerin ikincisi ve üçüncüsü *Hayat Şiiri*'nde ayrı ayrı şiirler olarak yayımlanmış, *Yağmur Sonrası* kitabında ise diğer üç şiir eklenerek “Ölüm Üstüne” başlığı altında şiir dizisi halinde yayımlanmıştır.

“Ölüm Üstüne” şiirlerinden Kemal Özdemir'e ve Memduh Vecdi'ye yazılan şiirler Özdemir'in ölüm temalı diğer bütün şiirlerinden farklı olarak ölünün kendi ağzından yazılmıştır. Özdemir, Memduh Vecdi için yazdığı “Ölüm Üstüne III” şiirinde ölüye şunları söyler:

Böyle mi olacaktı son gidişim?
Bu kadar sade mi her yolculuk?
Bir yanda dostlarım, bir yanda eşim;
Bir yanda arkam sıra ağlayan çocuk!

Ve yollarda düğümlenen gözleri,
Öğrenmek istemez mi, gittiğim yeri?
Beklemez mi, bir akşam dönecek diye? (Y.S., Ölüm Üstüne III, s.60)

Bu şiirde şair kendini ölünün yerine koyarak bir ölümü anlatmaya çalışır. Ancak şairin ölüme yaklaşımı ölü açısından baktığında da pek değişmemiştir. Bu dizelerde şairin ölüm karşısında duyduğu memnuniyetsizlik ve ölümü sevmeme hali devam etmektedir. Özdemir'e göre şiiri ithaf ettiği Memduh Vecdi'nin son

yolculuğu olması gerekenden daha sadedir. Şair bu düşüncesini ölüye “Böyle mi olacaktı son gidişim? / Bu kadar sade mi her yolculuk?” sorularını sordurarak aktarır.

Özdemir, ölünün ağzından yazdığı bu dizelerde bile kalanların ruh halini anlatır. Onu ölüm ve ölüden çok geride bıraktıklarının çektiği acılar ve duydukları özlem ilgilendirir. Ölümünden sonrası ya da ölü olmak gibi konular Özdemir’in üzerinde durduğu meseleler değildir. Özdemir ölüme hep geride kalanın gözünden yorumlar. Ölümü sevmemesinin nedenlerinden biri de budur. Özdemir ölüm söz konusu olduğunda bencildir. O sadece birileri yok olduğu için değil, kendisi geride kalıp onun ölümüyle baş etmek zorunda kaldığı için de ölümü sevmez. O genellikle ölen için değil kalanlar için üzülür ve şiirin devamında ölüye şu soruyu sordurur:

Habersiz ayrılış böyle hayattan...

Ne idi umduğum bu seyahattan?

Ne idi dünyamda kalan hediye? (Y.S., Ölüm Üstüne III, s.35)

Şair, ölen kardeşine yönelttiği “Ölüm mü, hayattan daha güzeldi?” sorusunun bir benzerini burada ölünün kendisine sordurmuştur: “Ne idi umduğum bu seyahattan?”. Nurettin Özdemir şiirlerinin bazı bölümlerinde ölümü sanki ölenin tercihiymiş gibi aktarır. Sanki ölümler bir tercih yapmış ve ölmeyi seçmişler. Şair ölümün her türlü dünyevî kontrol, irade ve planın dışında olan bir şey olduğuna inanmak istemiyor gibidir.

Bir ölüye hitaben yazılmış olan “Ölü” şiirinde ise şair ölünün içinde bulunduğu durumu, ona birtakım sorular yönelterek kendince açıklamaya çalışır.

Alıp götürdüğün gibi mi her şey?

Ellerin eski güzelliğinde mi?

Hangi uçurumlar dolduruyor bakışlarını;

Mânasız, boş?

Rüyaların hangi uykularda bölüntülü?

Hangi anaforlar ortasındasın,

Şarkılarımdan uzak?

Ölü! (Y.Sev., Ölü, s.27)

Burada şair soru sorarken esasında ölünün hem fiziksel hem de metafiziksel durumunu açıklar. Bu dizelerdeki sorular aslında cevaplardır. Şairin anlatmak istediği ölünün içinde bulunduğu ve artık hiçbir şeyin onun için aynı olmadığı; ellerinin eski güzellikte olmadığı, bakışlarının artık manasız ve boş olduğu gibi fiziksel tarifler ve bunların yanında anafolar ortasında bir rüyada, bir bilinmezliğin içinde olmak gibi metafiziksel durumlardır. Şair ilk dört dizede neredeyse bir ceset tarifi yapar. Özdemir, adeta içinde bulunduğu durumdan ötürü ölüye acır. Ona göre ölü hayattan koptuğu ve bu dünyadan mahrum olduğu için artık ne eskisi kadar güzel ne de anlamlıdır. O artık anafolar içinde savrulmaktadır.

Daha sonraki dizelerde ise şair, ölünün geri dönmek isteyeceğini varsayarak şunları söyler:

Tadı yok dönmek istediğin hatıraların.

Boşuna yüzüyorsun bu uykularda,

Ölü! (Y.Sev., Ölü, s.27)

Özdemir ölülerin geri dönmek isteyeceklerini düşünür çünkü o ölüm fikrini sevmez. Bu nedenle şiirde hayata geri dönme arzusunda olan bir ölüden bahseder. Özdemir şiirde her ne kadar ölüye “dönmek istediğin hatıraların tadı yok” dese de dünyaya dönmek isteyen bir ölü fikri onun ölüm karşısındaki tutumunu göstermektedir. Şiirin devamında ise Özdemir dünyaya dönmek için çarpınan ölünün çabasının boşuna olduğunu anlatır.

Boşuna değil mi bu çarpınışlar,

Beyaz çağrısında karanlığın?

Hangi davetlere yöneliyorsun?

Nasıl olsa sırrını kaybettik şimdi

Mesafelerin; yakının, uzağın.

Artık istesen de kalkıp gelemezsin.
Yeniden açamazsın bahçemizde.
Ey ömrün bir defa açılan gülü!
Hoyrat rüzgârlarda savruluyorsun,
Ölü! (Y.Sev., Ölü, s.27)

Özdemir bu dizelerde ölümün mutlak ve dönülmez bir yol olduğunu anlatmaktadır. Ölümü “karanlığın beyaz çağrısı” olarak tanımlayan Özdemir, ölüm karşısındaki bütün çırpınışların boşuna olduğunu, artık ölünün dünyevi uzaklıklardan farklı olan dönülmez bir uzaklıkta olduğunu ve “hoyrat rüzgârlarda savrulduğunu” söylemektedir. Özdemir’in burada çizdiği tablo ölü için adeta acınası bir tablodur. Bu “Hoyrat rüzgârlarda savrulan”, geri dönmek isteyen ve bunun için çırpınan ancak bu isteğinin gerçekleşmesi imkânsız olan bir ölü tablosudur.

“Ölü” şiirinde ölümü “karanlığın beyaz çağrısı” olarak tanımlayan Özdemir’in, ölüm temasını ölüm ve dirim zıtlığını kullanarak işlediği “Siyah Beyaz” şiirinde de yine ölüm karanlık olandır.

Uzakta iki dağ;
Siyah-beyaz.
İki dağ arasında bir adam;
Ölü-dirî.

Siyahla-beyaz,
Ölümle-dirim,
Görebildiğim.

Siyahla-beyaz,
Bugünle-yarın,
Ölümle-dirim,
Çilesi insanların. (Y.Sev., Siyah Beyaz, s.40)

Bu şiirde beyaz diriliği, siyah ise ölümü temsil eder. Özdemir’e göre bu iki kavram siyahla beyaz kadar birbirinden ayırdır ve bunların arasındaki geçiş “insanların çilesi”dir. Hayatı böylesine seven bir insan için bir gün ölecek olmak, hatta bir gün bütün sevdiklerinin de ölecek olması fikri kabul edilmesi oldukça zor bir düşüncedir. Bu pencereden bakıldığında şairin ölüm ve dirimi insanlığın çilesi olarak görmesi daha da anlaşılır bir hâl alır.

Nurettin Özdemir’in ölüm temalı şiirlerinin arasında Mustafa Doğan’ın ölümü üzerine halk şiirindeki ağıta benzer bir üslupla yazdığı “Böyle Değildi” şiiri de vardır. Ölüm fikri ve felsefesi bakımından pek bir ehemmiyet taşımayan bu şiiri örnek olarak vermemizin sebebi diğer ölüm temalı şiirlerden farklı bir üslupla ve halk şiiri geleneğine yakın bir imgeleme kaleme alınmış olmasıdır. Bu şiir Özdemir’in çok daha özgün olan diğer şiirlerinin aksine kalıplaşmış tabirler ve sıradan bir ağıt formatıyla yazılmıştır.

Bir başka hava var çevrelerinde;
Ben gidende bizim eller böyle değildi.
Sular akmaz olmuş derelerinde;
Baharında seller böyle değildi. (Z.A., Böyle Değildi, s.38)

...

Kuşlar göç etmişler, ötmemek için.
Yaşlar sel olmuşlar, durmamak için.
Dallar boyun eğmiş, bilmem ki niçin?
Ağaçlarda dallar böyle değildi.

...

Ölümün sırrını çözemez oldum.
Bağrımda taşları ezemez oldum.
Senin destanını yazamaz oldum.
Destan yazan eller böyle değildi. (Z.A., Böyle Değildi, s.39)

Özdemir, “İçlenme”yi de buna yakın bir söyleyiş biçimiyle kaleme almıştır. Ancak “İçlenme” içerik ve düşünce bakımından bu şiirden çok farklıdır. Bu iki şiir şekil bakımından birbirine benzese de birinin ardında derin bir acıyla

gelen ölümü sorgulama fikri varken diğeri sadece bir ağıttan beklenenin yazıldığı, herhangi bir mersiyeden farkı olmayan bir şiirdir.

Nurettin Özdemir'in bütün şiirlerinin arasında ölümü güzel olarak nitelendirdiği tek şiiri bir dördlükten oluşan “Güzel” başlıklı şiirdir ve bu şiirde Özdemir, “Senin ellerinin sihrine değmişse eğer, / Yalnız hayat değil çocuğum, ölüm de güzel!”²⁵⁴ der.

Yine Özdemir'in son dönem şiirlerinden olan “Oyun” ve “Büyük Gerçek” şiirlerinde, artık yaşının ilerlemesiyle ölümü kabullendiğini ve ölüm fikrine İslami bir pencereden baktığını görürüz.

BÜYÜK GERÇEK

Yol kısaldı; bir şey kalmadı zamandan bekleyecek.

Hülyamıza bir ışık tutmuyor artık gelecek.

“Sûre-yi Zümmer'de” söylendi büyük gerçek;

“Ey Muhammet, şüphesiz sen de öleceksin,

onlar da ölecek!” (Z.A., Büyük Gerçek,

s.163)

OYUN

Ne dönmek istiyorum o eski bahçelere,

Ne yazmak istiyorum şi'rini sonsuzluğun.

Bir gün boyun eğmeden acımasız kadere.

İstiyorum rahatça sona ersin bu oyun. (Z.A., Oyun, s.158)

“Oyun” şiirinde dünya hayatını bir oyun olarak gören şairin “Ne dönmek istiyorum o eski bahçelere, / Ne yazmak istiyorum şi'rini sonsuzluğun.” dizelerinde Özdemir'in önceki şiirlerinin aksine ölümü ve geçen zamanı kabullenmiş bir tutum görülmektedir. Artık şair hep özlemini duyduğu geçmişe yani “o eski bahçelere” bile dönmek istemez. Onun artık tek bir dileği vardır o da “acımasız kadere boyun eğmeden rahatça oyunu bitirmek” yani ölmektir. Özdemir'in “Büyük Gerçek” şiirinde de buna benzer bir ölümü kabulleniş söz

²⁵⁴ Nurettin Özdemir, *Zaman ve Aşk* (Ankara: Eroğlu Basım Sanayi, 1997), 157.

konusudur. “Oyun” şiirinde “Ne dönmek istiyorum o eski bahçelere, / Ne yazmak istiyorum şi’rini sonsuzluğun.” diyen şair, “Büyük Gerçek”te aynı duyguyu “Yol kısaldı; bir şey kalmadı zamandan bekleyecek. / Hülyamıza bir ışık tutmuyor artık gelecek.” dizeleriyle anlatmıştır. Her iki şiirin de ilk iki dizelerinde şairin ölüm karşısındaki teslim oluşunu görürüz. “Büyük Gerçek” şiirinin kırıklı son dizesi ise “Zümer” suresinin 30. ayetinden iktibastır. Ölümün herkes için mutlak ve kaçınılmaz olduğunu anlatan bu ayetin alıntılanmış olması, bize Özdemir’in artık ölüm fikrine daha İslami bir açıdan baktığını göstermektedir.

3.1.8.Zaman

Türk edebiyatında zaman dendiğinde akla gelen ilk isim Ahmet Hamdi Tanpınar’dır. Onun “Ne İçindeyim Zamanın, Bursa’da Zaman, Zaman Kırıntıları”²⁵⁵ gibi şiirleri kendinden sonra gelen pek çok şairi etkilemiştir. Kendini Tanpınar’ın çırağı olarak gören Nurettin Özdemir de Tanpınar’ın şiirinden payına düşeni almış ve zaman mefhumunun işlendiği pek çok şiir yazmıştır. Özdemir’in “Mermerde Nakışlar”, “Amansız Koşu”, “Artık Vakit Geçti Yorgunum” ve “Mavi Zaman” şiirleri zaman temasını işlediği şiirlerinin en dikkat çekicileridir.

Nurettin Özdemir “Sonbahar” şiirinde zamandan şöyle bahseder:

Nihayet zaman geçti; pençesinde çırpınan bir kuş...

Zalim saatler, günler, aylar, mevsimler geçti. (Z.A., Sonbahar, s.51)

Bu şiirde zaman acımasız bir yırtıcı hayvan; şairin gençliği, ömrü ve hatıraları ise onun “pençesinde çırpınan” zavallı bir kuştur. Özdemir’e göre zamanın bütün parçaları; saatler, günler, aylar, mevsimler hep zalimdir. Çünkü onlar şairi çok sevdiği hatıralarından uzaklaştıracak, gençliğinden ve hayattan kopartacak olanlardır. Özdemir, “Aşka, Çocukluğa, Güzelliğe ve Zamana Şiir” başlıklı şiirinde ise zamanı insanları “garip ve uzun bir masala” sürükleyen ve hayat ağacının dallarından yapraklar düşüren bir rüzgâr olarak tasvir eder.

²⁵⁵ Ahmet Hamdi Tanpınar, *Bütün Şiirleri* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 2014), 23; a.g.e., 54; a.g.e., 75.

Çılgın fırtınalar ortasında hür,
Düşen her yaprağın hüznüyle mahzun...
Zaman bizi bizden alıp götürür,
Bir başka masala, garip ve uzun. (Z.A., Aşka, Çocukluğa, Güzelliğe ve Zamana Şiir, s.91)

Nasıl ki yapraklar zamanla sararıp soluyor ve nihayetinde dalından kopup düşüyorsa, insanoğlu da aynı şekilde yaşlanıyor ve zamanı dolduğunda hayattan kopuyordur. Şaire göre bunun sorumlusu da zamandır. Zaman, “bizi bizden alıp götürendir”. Burada şairin “bizi bizden almak” ile kastettiği ruhun bedenden ayrılması, “garip ve uzun masal” ise Âhiret hayatıdır. Ayrıca zaman hayat ağacının dallarından yapraklar düşüren ve “çılgın fırtınalara” sebep olan bir rüzgârdır. Bu rüzgâr estikçe zaman geçmekte ve ağacın yaprakları dökülmekte yani insanlar ölmektedir.

Özdemir’in zamanı rüzgârla bağdaştırdığı bir diğer şiiri ise “Kırılış I” şiiridir. Zamanın rüzgârla bağdaştırılması, rüzgârın zaman anlamıyla kullanılması klasik edebiyattan bu yana Türk şiirinde kullanılan bir imgedir. Nurettin Özdemir de kimi zaman “zaman” demek yerine “rüzgâr” metaforunu kullanır. Bu rüzgâr, “nereden estiği bilinmeyen” bir rüzgârdır.

Nereden estiği bilinmeyen rüzgâr,
Hoyratça savurdu yapraklarımı.
Dallarımı büküp büküp bıraktı;
Çatırtısız, acısız, acımasız...
Demek körpe dalların kırılışı böyle. (Z.A., Kırılış I, s.94)

Şair burada rüzgâr ve ağaç imgelerini kullanarak zamanın insan üzerindeki yıkıcılığından bahsetmektedir. Nereden gelip nereye gittiğini kimsenin bilemediği zaman, giderken arkasında kırık dallar, savrulmuş yapraklar bırakır. Özdemir’e göre zaman yapıcı değil yıkıcı bir olgudur çünkü zaman onu her geçen gün o çok korktuğu ölüme yaklaştırmaktadır. Özdemir’in bu tutumu Tanpınar’ın “Zaman

Kırıntıları” şiirindeki zaman yaklaşımı ile benzerlikler gösterir. Tanpınar da “Zaman Kırıntıları” şiirinde şöyle der:

Ben zamanı gördüm,
İçimde ve dışımda sessiz çalışıyordu,
Bir mezar böyle kazılırdı ancak,
Yıldırımsız ve baltasız,
Bir orman böyle devrilirdi!²⁵⁶

Tanpınar’ın bu dizelerindeki zamana atfedilen yıkıcı ve tahrip ediciliğin bir benzerini Özdemir’in şiirlerinde de görürüz. Tanpınar’da “bir mezar kazan”, “bir orman deviren” zaman, Özdemir’in şiirinde de ağacın “dallarını büken”, “yapraklarını savuran”, “insanı insandan alan”dır. Özdemir’e göre insan, zaman karşısında acizdir ve zamanın etkilerinden ve yıpratıcılığından kaçmak mümkün değildir. Şair “Amansız Koşu” şiirinde bunu şöyle ifade eder:

Bunca yıl kapımda bekleyen zaman,
Şimdi bir tay gibi doludizgin koşuyor.
İçim bağbozumu, yolum toz duman,
Bu çetin koşuya dayanmak çok zor. (Z.A., Amansız Koşu, s.162)

Özdemir bu mısralarda insanoğlunun zaman karşısındaki acziyetini anlatır. Şairin “zamanın kapıda beklemesinden” kastı gençlik yıllarıdır. İnsan gençken zamanın ondan aldıklarını göremez. Ancak insanın yaşı ilerledikçe zaman da “doludizgin koşmaya” başlar çünkü zaman gençken adeta genişleyen bir şeydir. İnsanlar yaşlandıklarında zaman onlar için daha çabuk akıyormuş gibi gelir çünkü onlar artık büyümüyor, ölüme yaklaşıyordur. İnsanlar büyümek için acele eder ve bu yüzden onlara zaman yavaş akıyor gibi gelir ama büyümeye değil de yaşlanmaya başladıklarında zamanın yavaşlamasını isterler çünkü artık yaklaştıkları ölümleridir. Ancak bu kez de zamanın akışı hızlanmıştır. Zaman

²⁵⁶ Tanpınar, *Bütün Şiirleri*, 76.

aslında herkes için aynı hızla akar, zamanı hızlandıran ya da yavaşlatan insanların beklentileridir.

Nurettin Özdemir'in zamanın akışını yavaşlatma isteğinin sebebi zamanın yıpratıcılığıdır. Özdemir “Artık Vakit Geçti Yorgunum” şiirinde zamanın kendisinde meydana getirdiği yıpranmayı anlatmıştır.

Artık vakit geçti; yorgunum.

Kavgasız, şarkısız ve umutsuz...

Beklemek, hep beklemek, beyhude, boş.

Ne kalbim yitik sevgilerle sarhoş,

Ne de mesut bakışlarına vurgunum.

Artık vakit geçti; yorgunum. (Z.A., Artık Vakit Geçti; Yorgunum, s.50)

Özdemir'in şiirinde zaman hep onun aleyhine işler. Bu şiirde olduğu gibi şair, vakit geçtikçe yorulur. Zaman geçtikçe umutlarını kaybeder. Zamanla artık sevecek gücü bile kalmaz. Zaman ondan sadece gençliğini değil bir davası olan, umutlu, seven ve birine vurgun olan ruhunu da alır. Yaşlanmış bir beden, yaşanmışlıklar ve zamanın yıpratıcılığı onun heyecanını yok etmiştir. Burada görüyoruz ki Özdemir'e göre zamanın yıpratıcılığı yalnızca bedenin, maddenin üzerinde değildir. Zaman başta ruh olmak üzere manevi olan şeyleri de eskitmekte, yıpratmaktadır. Şair bu durumu “Kırılış II” şiirinde şu dizelerle anlatır:

Nerden estiği bilinmeyen Rüzgâr,

Ne varsa alıp gitti güzelliklerden yana. (Z.A., Kırılış II, s.94)

Şairin nasıl gelip geçtiğini bir türlü anlayamadığı zaman geçip giderken güzel olan her şeyi de beraberinde götürmüştür. “Artık Vakit Geçti Yorgunum” şiirinde anlattığı gibi şaire yalnızca yorgun bir beden ve artık umut bile edemeyen bir ruh kalmıştır.

Nurettin Özdemir'in zaman temasını en yoğun ve boyutlu biçimde işlediği şiiri “Mermerde Nakışlar”dır. Bu şiir Özdemir'in sanatındaki Tanpınar ve Yahya Kemal etkilerinin en belirgin olduğu şiirdir. “Mermerde Nakışlar”, hem

Tanpınar'ın “Zaman Kırıntıları” hem de Yahya Kemal'in “Süleymaniye’de Bayram Sabahı”²⁵⁷ şiirlerinden etkiler taşır. “Mermerde Nakışlar” zaman ve tarih üzerine inşa edilmiştir. Özdemir şiir boyunca tıpkı “Süleymaniye’de Bayram Sabahı” şiirinde Yahya Kemal'in yaptığı gibi Beyazıt'ı seyrederek ve Beyazıt'ın mermerlerine bakıp bir medeniyetin tarihini görüp bu gördüklerini anlatır. Bu anlatım sırasında da zamanın eser üzerindeki etkileri vasıtasıyla geçmiş ve bugün kıyası yapar. Özdemir, karşısındaki abideye “zamanın penceresinden” bakar ve bu pencere ona zamanın acımasız yüzünü gösterir.

Mermerde düşünce, ürperme, âhenk;
Yılların bağrında koyulaşan renk.
Yaşıyor sır gibi, canlı ve derin
Mahzun rüyasında avizelerin.
Bu ıslak taşlara dökülür, güler,
Eski hatıralar içinde mermer,
Nakışların sessiz musikisini,
Nakleder bir zaman penceresinden. (Z.A., Mermerde Nakışlar, s.52)

Burada mermer eski medeniyetlerin, kadim olanın temsilcisidir. Üstelik bu mermer sadece güzelliğin (âhenk) ve ihtişamın (ürperme) değil aynı zamanda bir “düşünce”nin de sahibidir. Beyazıt'ı ve oradaki tarihi eser ve çeşmelerin mermerlerini izlerken yazıldığını düşündüğümüz bu şiirde mermer tarihle özdeşleştirilmiştir. Şiirin “Beyazıt; bir devri yaşayan mermer! (Z.A., Mermerde Nakışlar, s.54)” dizesi bunun bir kanıtı niteliğindedir.

Şiirin devamında şair seyrettiği mermerde bir devri, zamanı görür. Ancak zaman tarihle şairin arasına “aşılmaz (bir) hudut” çizmiştir. Zaman mermerdeki nakışlara yıllanmışlığın verdiği bir güzellik katarken o ihtişamlı yapının inşa edildiği devirle arasına da bir duvar örmüştür. Artık, şair ne kadar istese de o devre geri dönemez. Şairin özlemine çektiği o ihtişamlı devre geri dönememesinin tek sorumlusu da zamandır. Çünkü giden zaman geri döndürülemez.

²⁵⁷ Yahya Kemal, *Kendi Gök Kubbe* (İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti, 2010), 3-6.

Renk, ahenk ve ışık hendesesinden,
Bir dünya canlanır, bir devir başlar.
Hâlâ gülümseyen bu eski taşlar,
Bu muhteşem kapı, bu çılgın sükût,
Zamanın çizdiği aşılmaz hudut,
Yılların mermere işleyen dili,
Ahenkle zekânın çağlayan seli,
Taşıyor sihrini ebediyete... (Z.A., Mermerde Nakışlar, s.52)

Özdemir, mermerdeki nakışlara bakıp hem yıllanmış bir ihtişamı hem de zamanın o ihtişamdan alıp götürdüklerini görür. Zaman hem mermerdeki nakışları eskitmiş, hem de o eski büyük ve güzel medeniyeti alıp götürmüştür. Şair seyrettiği manzara üzerinden eski ve yeni karşılaştırması yapmış, yeninin eskinin güzelliğinden fersahlarca uzak olduğu sonucuna varmış ve bunun suçunu da zamana atmıştır. Çünkü eskinin eskimesinin tek sebebi “zamanın insaf bilmeyen eli”dir. Burada şair Tanpınar’ın Zaman Kırıntıları’ndaki bakış açısına yaklaşmıştır.

Ben zamanı gördüm,
Devrilmiş sütunları arasından
Çok eski bir sarayın.²⁵⁸

İşte sana senden kalan hatıra;
Ölümsüz hayatı yedi yüz yıla,
Sığdıran zekânın mermer heykeli,
Zamanın o insaf bilmeyen eli! (Z.A., Mermerde Nakışlar, s.53)

Tanpınar, “eski bir sarayın devrilmiş sütunları arasından” zamanı görürken Özdemir de “ölümsüz hayatı yedi yüz yıla sığdıran zekânın mermer heykeli”nde “zamanın insaf bilmeyen eli”ni görmüştür. Tanpınar zamanın yıpratıcılığını örneklendirirken bir mimari yapı olan sarayı, Özdemir ise birer sanat eseri olan

²⁵⁸ Tanpınar, *Bütün Şiirleri*, 77.

mermer şadırvanları ve sütunları ele almıştır. Nihayetinde her ikisinin de anlatmak isteği şey aynıdır. Tanpınar, zamanın yıpratıcılığını göstermek için “eski bir sarayın devrilmiş sütunları” ifadesini kullanmıştır. Özdemir ise zamanın bu olumsuz etkisini “zamanın o insaf bilmeyen eli” ifadesiyle vermiştir.

Özdemir’in şiirinde, geçmiş, bugün ve yarından oluşan zamanın en güzel ve kıymetli kısmı her zaman geçmiş kısmıdır. Bu nedenle Özdemir, “Mermerde Nakışlar”da zamanın alıp götürdükleri üzerinden bir tarih güzellemesi yapmıştır.

Karanlık ufuklar çekildi bir bir!

Durgun gözlerimde şahane devir,

Canlandı bir hayal inceliğiyle.

Düşünmek isterdin. “İşte vesile! “ (Z.A., Mermerde Nakışlar, s.52)

Şair Türklerin sahip olduğu o “şahane devri” düşünmekte ve zamanın o devirden geriye bıraktıklarını seyretmektedir. Bunu yaparken de kimi zaman Yahya Kemal’in “Süleymaniye’de Bayram Sabahı” şiirindeki tarihselliğe yaklaşmaktadır. Her iki şiirde de şairler bir tarihi yapıyı geçmişî yâd etme ve Türk tarihinin büyüklüğünü anma vesilesi olarak kullanmışlardır. Her iki şiirden alıntıladığımız bölümlere bakalım:

Atlılar koşuyor yeni bir fethe,

Yeni bir zaferi bekliyor kalbim;

Bu ne ulvî koşu sonsuza rabbim! (Z.A., Mermerde Nakışlar, s.52)

Bir geliş var!.. Ne mübârek, ne garîb âlem bu!..

Hava boydan boya binlerce hayâletle dolu...

Her ufuktan bu geliş eski seferlerdendir;

O seferlerle açılmış nice yerlerdendir.²⁵⁹

Her iki şiirden alıntıladığımız bu iki bölümde de neredeyse aynı tablo tasvir edilmektedir. Yahya Kemal’in “Hava boydan boya binlerce hayâletle

²⁵⁹ Beyatlı, *Kendi Gök Kubbemiz*, 3.

dolu... / Her ufuktan bu geliş eski seferlerdendir; / O seferlerle açılmış nice yerlerdendir.” şeklinde tasvir ettiği metafizik akın sahnesini Özdemir, “Atlılar koşuyor yeni bir fethe, Yeni bir zaferi bekliyor kalbim; / Bu ne ulvî koşu sonsuza rabbim!” dizeleriyle anlatmaktadır. Her iki şiirde de şairin gözünde, tarihi bir akın sahnesi şiire konu olan mekânda gerçekleşmektedir. “Mermerde Nakışlar”ın bu bölümünde tıpkı “Süleymaniye’de Bayram Sabahı” şiirinde olduğu gibi geçmişle bugün arasındaki perde kalkmış ve geçmiş kahramanları ve zaferleriyle bugüne gelmiştir.

Özdemir ve Yahya Kemal’in şiirlerinin bir başka benzer yönü ise tasvir ettikleri yapıları tarihle özdeşleştirmiş, geçmişle bugünü bu yapıların içinde bir araya getirmiş olmalarıdır.

Bu şanlı abide üstünde her an,
Eski yazıların aydınlığından,
Sessiz nağmelerle yükselişlerin.
En büyük zevkini duyar kalbinde,
Esrarlı gecenin maviliğinde,
Binlerce senelik saltanatların,
Bakiyelerini bekleyen yarın,
Bu eşsiz kapıdan nefes almakta

Yüksek kulelerde şanlı bayraklar,
Her an alev alev dalgalanmakta! (Z.A., Mermerde Nakışlar, s.53)

Bu sükûnette karışıkça karanlıkla ışık,
Yürüyor, durmadan, insanla hayâlet karışık;
Kimi gökten kimi yerden üşüşüp her kapıya,
Giriyor, birbiri ardınca, ilâhî yapıya.
Tanrı’nın mâbedi her bir tarafından doluyor,
Bu saatlerde Süleymâniye târîh oluyor.

.....

Ulu mâbed! Seni ancak bu sabâh anlıyorum;

Ben de bir vârisin olmakla bugün mağrûrum;
Bir zaman hendeseden âbide zannettimdi;
Kubben altında bu cumhûra barken şimdi,
Senelerden beri rû'yada görüp özlediğim
Cedlerin mağfîret iklimine girmiş gibiyim.²⁶⁰

Üslup olarak birbirine oldukça yakın olan bu iki şiir içerik olarak da pek çok noktada benzeşmektedir. Yahya Kemal, “Yürüyor, durmadan, insanla hayâlet karışık; / Kimi gökten kimi yerden üşüşüp her kapıya, / Giriyor, birbiri ardınca, ilâhî yapıya.” dizeleriyle ataların ruhlarının ve bugünün insanların aynı anda girdiği yani geçmişle bugünün aynı çatı altında olduğu tarihi bir yapıyı tasvir etmiştir. Buna karşılık Özdemir de “Eski yazıların aydınlığından, binlerce senelik saltanatların bakiyelerini bekleyen yarın(ın) bu eşsiz kapıdan nefes almakta” olduğunu söyleyerek söz konusu tarihi yapının içerisinde geçmişle geleceği birleştirmiştir. Yahya Kemal’in şiirinde “Ben de bir vârisin olmakla bugün mağrûrum” dizesiyle dile getirdiği şanlı bir tarihe sahip olmanın verdiği gururun bir benzerini Özdemir şiirinde “bu şanlı abide üstünde her an dalgalanan bayrakların zevkini kalbinde duymak” şeklinde anlatmıştır.

Özdemir’in zamana hem tarihi bir pencereden hem de yıpratıcılığı açısından eleştirel bir gözle baktığı “Mermerde Nakışlar” şiiri, şairin bir yandan tarih güzellemesi yaptığı, geçmişi hatırlayıp övündüğü bir yandan da zamanın alıp götürdüklerini düşünüp akıp giden zamanın yıpratıcılığına dikkat çektiği bir şiirdir. Bu şiirin tarihi kısımlarında Yahya Kemal, zaman felsefesinin yapıldığı kısımlarında ise Ahmet Hamdi Tanpınar etkileri vardır.

3.1.9.Özlem

Özlem teması Nurettin Özdemir’in şiirinde üç farklı bağlamda işlenmiştir. Bunlardan birincisi, Çocukluğa duyulan özlem; ikincisi, geçmişe ve güzel hatıralara duyulan özlem; üçüncüsü ise sevgiliye duyulan özlemdir.

²⁶⁰ Beyatlı, *Kendi Gök Kubbemiz*, 3-4.

3.1.9.1.Çocukluğa Duyulan Özlem

Güzel geçen çocukluğa duyulan özlem, Nurettin Özdemir'in şiirlerinde sıkça işlediği bir temadır. Özdemir'in çocukluğu Kelkit ve Gümüşhane'de kalabalık bir aileyle geçmiştir. Gümüşhane'deki ortaokul yıllarında kışları annesiyle beraber babası ve kardeşlerinden ayrı olsa da tatillerde hep onların yanlarındadır. Özdemir'in ailesinden ve Kelkit'ten kopuşu Trabzon Lisesi'ne yatılı olarak gitmesiyle olmuştur. Nurettin Özdemir'in şiirlerinde özlemini duyduğu çocukluk hep Trabzon Lisesi'nden önceki yılları, bilhassa Kelkit'te ailesiyle beraber geçirdiği zamanlardır. Bu nedenle çocukluk özlemini anlattığı şiirlerde hep arka planda “o küçük şehir” ve “meyve bahçeleri” vardır. Bunun örneklerinden biri “Yalnızlık Hülyaları I” şiiridir.

Sen çocuktun ve o şehir küçüktü;
Vişne dallarında arzularımız,
Alnımıza konan bir öpücüktü.

Rüyasını bile göremediğim,
Bahçelerin yıkık duvarlarından,
Eğildiğin sular, köpük köpüktü. (Z.A., Yalnızlık Hülyaları I, s.113)

Bu şiirdeki “küçük şehir, vişne dalları, duvarı yıkık bahçeler” Özdemir'in şiirlerinde Gümüşhane'yi tasvir ederken kullandığı ifadelerdir. Özdemir'in çocukluğuna duyduğu özlem bir bakıma Kelkit'e duyduğu özlemdir. Çok genç yaşlarda gurbete giden şair, çocukluk özlemini genellikle memleket özlemi ile beraber işlemiştir. Çünkü Özdemir için çocukluğu Kelkit, Kelkit de çocukluğu demektir. Özdemir'in çocukluk ve Kelkit özlemini bir arada işlediği şiirlerden bir diğeri ise “Aşka, Çocukluğa, Güzelliğe ve Zamana Şiir”dir.

Bu ev, bu dört duvar, bu harap bahçe;
Bu, beni çepçevre kuşatan sükût.
Bu her gün bambaşka bir düşüncede,
Beliren sonsuzluk ve zalim hudut.

...

Hırçın mesafeler, büyülü zaman;

Alnımda yılların kırıksıkları...

İşte en güzel şey; çocukluğumdan

Kalbime dökülen gün ışıkları! (Z.A., Aşka, Çocukluğa, Güzelliğe ve Zamana Şiir, s.91)

Şiirde önce çocukluğunun geçtiği mekânı anlatan şair daha sonra o yerde geçen çocukluğunun üstünden uzun zaman geçtiğini ve zamanın oradan uzakta geçtiğini belirtmek için “hırçın mesafelerden” ve “alnındaki kırıksıklıklardan” bahsetmiştir. Sonraki iki dizede ise “İşte en güzel şey; çocukluğumdan / Kalbime dökülen gün ışıkları!” ifadesiyle güzel geçen çocukluğunu vurgulamıştır. Çocukluğun aydınlık günleri artık uzakta kalmıştır ve şair o günleri özlemektedir. Bu nedenle hayatındaki “en güzel şey” çocukluğu ve o güzel çocukluktan kalbine gün ışıklarının dökülmesidir. Burada “gün ışıklarının kalbe dökülmesinden” kasıt o günleri hatırlamaktır.

Özdemir, çocukluk yıllarını anlattığı şiirlerde hep aynı tabloyu çizer. Bu tablo şairin ailesiyle yaşadığı Kelkit’teki ev, vişne bahçeleri, Kelkit’in taş evlerinin taş duvarlı bahçeleri ve Kelkit çayının olduğu bir Kelkit manzarasıdır. Özdemir’in çocukluğu bu tablonun içinde geçmiştir ve çocukluk özlemini konu ettiği şiirlerin tamamında fonda bu manzara vardır. Şair “Renklerin Dünyası III” şiirinde “muhayyilemizde yaşayan masal” olarak ifade ettiği çocuklunu yine bu peyzaj içinde anmıştır.

Ömrün bahçelerinde çağlayan nehir...

Meyveler, çocukluk ve küçük şehir,

Muhayyilemizde yaşayan masal. (Z.A., Renklerin Dünyası III, s.124)

Çocukluğunu bir masal gibi anımsayan şair bu masalı her düşündüğünde ona büyük bir özlem duyar ve bu özlem de şairin şiirlerine yansır. Özdemir’in çocukluğundan bir “masal” olarak bahsettiği bir başka şiir ise “Yetim İstanbul” şiiridir. Bu masal sonu hatırlanmayan belki de hatırlanmak istenmeyen bir

masaldır. Bir zamanlar gerçek olan ancak artık asla geri dönmeyecek o masalı hatırlamak kimi zaman da acı verir. O artık şairin “buğulu gözlerindeki bir rüyadır”.

Bir zümrüt masaldı çocukluğumuz;
Bembeyaz çiçekler söylediler onu.
Nedir, bilir misin unuttuğumuz?
Ömrün başlangıcı, masalın sonu.

Acısı duyulur bir yerimizde,
Küçük şehirleri hatırlamanın.
Bir sır gibi yaşar gözlerimizde,
Buğulu rüyası geçmiş zamanın. (Z.A., Yetim İstanbul, s.118)

Özdemir’in çocukluğunu “bembeyaz çiçeklerin söylediği bir zümrüt masal” olarak tanımladığı bu şiirde o günleri hatırlamanın verdiği hüznün işlenmiştir. Şairin çocukluk özlemi o kadar fazladır ki çocukluğunu düşünmek bile onu ağlatmaya yeter.

Düşündüğün ıııklı bir geceyse, unut!
Çok eski bir şarkıysa, hatırlama!
Çocukluğunsa, bu garip akşam saatlerinde
Gözlerinden geçen;
Ağlama! (Z.A., İstanbul Üzerine Üç Söyleyiş I, s.101)

Ailenin en büyük oğlu olan, evden erken yaşta uzaklaşmak zorunda kalan ve ailesinin sorumluluğunu hep üstüne alan Özdemir için çocukluk henüz mecburiyetlerin olmadığı, hayatının en özgür zaman dilimidir. Bu nedenle şair hayattan bunaldığında ya da hayatın kargaşası arasında durup düşündüğünde çocukluğunu sığınılacak bir liman olarak görür.

Çocukluk Özdemir için hayatının hep mutlulukla, güzelliklerle hatırlanacak olan dilimidir. Çok korktuğu ölümü bile ona unutturan tek şey

çocukluğu ve çocukluğundaki gibi hissettiği zamanlardır. Çocuklar ölümden korkmaz çünkü onlar ölümü tam olarak kavrayamaz, bir gün kendilerinin de ölecekleri akıllarına gelmez hatta ölüm fikrini hayal bile edemezler. Çünkü ölüm çocukların henüz öğrenmediği bir şeydir. Nurettin Özdemir'in çocukluk özleminin ardında yatan sebeplerden biri de henüz ölümle tanışmadığı, hayatında ölüm fikrinin yerinin olmadığı bir zamana geri dönme isteğidir. Şair bunu “Yağmur Sonrası” şiirinde şöyle ifade eder:

Çocukluğun o şen dünyasındayız.
Ölümü tahayyül acayip ve zor.
Bir garip rüyada gibi yaşıyor,
Vişne dallarında arzularımız.
Çocukluğun o şen dünyasındayız. (Z.A., Bir Yağmur Sonrası, s.115)

Bu şiirdeki çocukluk özleminin sebebi çocuklukta henüz ölümle tanışmamış olmak ve o dönemde insanın arzularının sadece bir rüyadan ibaret olmasıdır. Özdemir için büyümek, ölümle tanışmış olmak demektir ve hayatının belli dönemlerinde büyük kayıplar yaşayan şair için çocukluğun henüz ölümün tanınmadığı bir dönem olması tek başına, çocukluk günlerini özlemek için yeterli bir sebeptir. Şair burada “çocukluğun o şen dünyası” ifadesini kullanmıştır çünkü ölümün ve imkânsız arzuların olmadığı bir dünya huzurlu, şen bir dünyadır. Özdemir de bu huzurlu ve şen dünyayı özlemektedir.

3.1.9.2. Eskiye Duyulan Özlem

Nurettin Özdemir hayatı dolu dolu ve zevk alarak yaşamış, pek çok anı biriktirmiş bir insandır. Onun hayatının her döneminde özlenecek bir hatırası, yeniden yaşamak isteyeceği bir anısı vardır. Bu durum elbette ki şiirlerine de sirayet etmiştir. Özdemir'in “geçmiş özlemi” konulu şiirleri “çocukluk özlemi” ya da “sevgiliye duyulan özlem” konulu şiirleri kadar çok olmamakla beraber şiirleri arasında belirtilmeye değer bir yer tutmaktadır.

Özdemir şiirlerinde geçmişe duyulan özlem temasını işlemiştir çünkü ona göre “nereden estiği bilinmeyen bir rüzgâr”²⁶¹ olan zaman “güzellikten yana ne varsa alıp gitmiştir”²⁶². Onun özlemi güzele, güzelliğedir ve bu güzellikler geçmişte kalmıştır. Özdemir’in geçmiş zamana ve anılara duyduğu özlemi konu ettiği şiirlerinden biri “Farkında Mısın?” başlıklı şiirdir.

Gecenin tadı yok; farkında mısın?

Saçların bambaşka karanlıklarda

Ve sanki unutmuş gözbebeklerin,

Huzuru en eski hatıralarda.

...

Artık bu bahçede mesut değiliz.

İşte son daveti hatıraların!

Geriye dönecek çağında mısın?

Gecenin tadı yok; farkında mısın? (Z.A., Farkında mısın?, s.81)

Bu şiirde Özdemir, aslında şiir boyunca üç kez tekrar edilen “Gecenin tadı yok; farkında mısın?” dizesinin sebeplerini açıklamaktadır. “Gecenin tadı yoktur” çünkü artık ne huzur ne mutluluk ne de sevgili vardır. Sevgilinin saçları artık başka karanlıklardadır yani şairle aynı geceyi paylaşmamaktadır. Ayrıca şair “huzuru en eski hatıralarda unutmak” ifadesiyle geçmişin güzelliğini, huzurunu anımsamakta ve bu güzelliklerin, artık olmadıkları için, unutulduklarını söylemektedir. “Artık bu bahçelerde mesut değiliz” ifadesi de buna benzer bir anlamla kullanılmıştır. Şair bu dizelerle huzur ve mutluluk gibi güzel olan şeylerin artık sadece hatıralarda kaldığını anlatmaktadır. Nitekim şiirin sonunda sorduğu “Geriye dönecek çağında mısın?” sorusu da sadece bir tecâhül-i âriften ibarettir. Geçmişe dönmenin imkânsız olduğunun şair de farkındadır ancak o “Geriye dönecek çağında mısın?” sorusunu sorarak içindeki geri dönme isteğini dile getirmektedir.

²⁶¹ Özdemir, *Zaman ve Aşk*, 94.

²⁶² Özdemir, *Zaman ve Aşk*, 94.

Özdemir'in geçmiş özlemini işlediği şiirlerinden bir diğeri ise “Son” başlıklı, tek dörtlükten oluşan şiiridir.

SON

Nerede o günler; çılgınca sevildiğimiz,
Bir insanı bir tanrı gibi sevdiğimiz!
Açılan gül, yeşeren dal ve dudaklar...
Her şey geçecek; ne varsa güzel bildiğimiz. (Z.A., Son, s.162)

Şair burada da geçmiş özlemini “nerede o günler” ifadesiyle vermiştir. Geçen zaman şairin sevme tutkusunu alıp götürmüştür. O artık eskisi gibi “bir insanı bir tanrı gibi” sevemez çünkü böyle bir sevgi ancak gençlikte olur. İnsan olgunlaştıkça sevgisinin de aşırılıkları azalır. Şiirin son dizesindeki “Her şey geçecek; ne varsa güzel bildiğimiz.” ifadesi ise yine Özdemir'in zamanın güzel olan her şeyi alıp götürdüğü düşüncesinin bir ürünüdür. Pek çok güzel olan şey eskide kaldığı gibi bugünün güzellikleri de aynı şekilde geçip gidecektir.

Özdemir'in geçmiş özlemi konulu şiirlerinin biri de “Bu Şehrin Akşamları” şiiridir. Özdemir bu şiirde eski İstanbul'a ve Gümüşhane'ye ve bu şehirlerde geçirdiği güzel günlere duyduğu özlemi bir arada anlatır.

Bu şehrin akşamları böyle değildi.
Gemiler böyle yorgun kalkmazdı bu limandan.
Bu trenler böyle acı düdüğü çalmazdı.
.....
Meyhaneler bize daha yakın, daha dost;
Kadehler avucumuza daha sıcak gelirdi.
Bu şehrin akşamları böyle değildi.
.....
Bu şehrin akşamları: Çocukluk günleri,
Terk edilmiş limanlar, uzak sahillere...
Bahçelerinde hür çılgınlıkların uçuştığı küçük şehir.

Vişne çiçekleri, kayısılar, elmalar, etli kirazlar... (Z.A., Bu Şehrin Akşamları, s.130)

Özdemir bu şiirde hem İstanbul'a hem de Gümüşhane'ye ait imgeleri bir arada kullanmıştır. Bu şiirde “gemiler, liman, meyhaneler ve trenler” İstanbul'u, “küçük şehir, bahçeler, vişne çiçekleri ve kirazlar” ise Gümüşhane'yi temsil etmektedir. “Bu şehrin akşamları: Çocukluk günleri” dizesi çocukluğunun geçtiği Gümüşhane'yi anlatırken bir sonraki dize “Terk edilmiş limanlar, uzak sahiller” şeklinde devam etmiştir. Bu ifadeler is İstanbul'a özgü unsurların olduğu bir ifadedir. Şair ardından tekrar Gümüşhane günlerini anlatan imgeler kullanarak “Bahçelerinde hür çığlıkların uçtuğu küçük şehir” ifadesine yer vermiştir. Ancak Özdemir şiir boyunca “bu şehirlerin akşamları” şeklinde çoğul bir ifade değil “bu şehrin akşamları” ifadesini kullanmıştır. Bu noktada şairin asıl anlatmak istediğinin bir şehrin değişimi değil zamanın değişimidir. Şair “bu şehir” derken gerçek bir şehirden değil kendi hayatından bahsetmektedir. Şairin özlediği aslında o şehirler değil geçmişi ve güzel hatıralarıdır.

3.1.9.3. Sevgiliye Duyulan Özlem

Nurettin Özdemir'in şiirlerinde her dönem özlenen bir sevgili vardır. Bu sevgili kimi zaman kendi gurbetteyken Gümüşhane'de kalan Hikmet Hanım, kimi zaman İstanbul'daki eski bir sevgili, kimi zaman onu İstanbul'da bırakıp giden başka bir sevgilidir. Özlenen değişse de özlem değişmez. Özdemir sevgiliye karşı daimi bir özlem içindedir. “Hasretse; hasreti yüreğimde gör.”²⁶³ diyen Özdemir için özlenen kadar özlemek de güzeldir. Nurettin Özdemir, hayatının her döneminde adeta kendine özleyecek yarı gerçek sevgililer yaratmıştır. Nitekim Özdemir, Neşâtî'nin “bile” redifli gazelinin şah beyitine yazdığı tahmiste hicranın da ona başka bir haz verdiğini söylemektedir.

Sarıyor ruhumu yokluğunun hüsrânı bile.

Özledim birlikte geçen en kısa bir anı bile.

Başka bir haz veriyor bana hicranı bile.

²⁶³ Özdemir, *Zaman ve Aşk*, 88.

“Gittin amma ki kodun hasret ile canı bile.

İstemem sensiz olan sohbet-i yaranı bile.” (Z.A., Sevginin Gidişi, s.163)

Bu ebedi özlemin ve bu özlemden duyulan hazzın bir sebebi de şiidir. Özdemir, kendi içindeki bu yarı gerçek özlemlerini biraz da şiire konu edebilmek için yaratır. “Yılların yenemediği” bu özlem, onun mısralarında “ebedi ferahlık” olur.

Gün ışığında huzur,
Akşam saatinde yorgunluk,
Telefon zilinde telaş,
Mektup zarfında umut oldun.

Yılların yenemediği özlem,
Mısralarımda ebedî ferahlık oldun. (Z.A., Sevginin Özlemi, s.72)

Bu mısralardaki “mektup zarfı” ve “telefon zili” ifadelerinden söz konusu sevgilinin uzaklarda olduğunu anlıyoruz. “Sevginin Özlemi” isimli bu şiirde Özdemir, sevgiliyi ve ona duyduğu özlemi şiirinin malzemesi olarak görür ve kimi zaman “mektup zarfındaki umut”, kimi zaman “telefon zilindeki telaş”, “akşamları yorgunluğu”, “gün ışığında huzuru” olan sevgiliyi en nihayetinde “yılların yenemediği” yani asla dinmeyen bir özlem olarak tanımlar.

Nurettin Özdemir’in ilk şiirlerinde özlenen sevgili daha sonra da eşi olan çocukluk aşkı Hikmet Hanım’dır. İlk kitabı *Hayat Şiiri*’nin kitapla aynı adı taşıyan ilk şiirini “Hikmet’e” ithafile yayımlayan Özdemir, o dönem kendisinden uzakta olan sevgilisine ona olan özlemini anlatır.

O günler ne güzel, ne sıcaktılar.
O günler hayata bağlardı beni.
Sulara aksedip kalan çehreni,
Arıyor gözlerim nerdesin şimdi?
Nerdesin hasreti çekilen bahar? (H.Ş., Hayat Şiiri, s.3)

Sevilisiyle beraber geçirdiği günleri “O günler ne güzel, ne sıcaktılar. / O günler hayata bağlardı beni.” dizeleriyle yâd eden şair şiirin devamında sevgilisine duyduğu özlemi dile getirmek için “Sulara aksedip kalan çehreni, / Arıyor gözlerim nerdesin şimdi? / Nerdesin hasreti çekilen bahar?” ifadelerini kullanmıştır. Şair, sevgilisine “hasreti çekilen bahar” şeklinde hitap etmektedir çünkü onsuz geçen günlerinde mevsim hep kıştır. Mutluluğun, doğanın uyanışının ve canlılığın simgesi olan bahar mevsimi ancak sevgiliyle beraberken gelmektedir. O yokken mevsim, tabiatın uykuda olduğu, soğuk kış mevsimidir ve sevgili, kış günlerinde baharın özlediği gibi özlenmektedir.

Nurettin Özdemir, “Bu Şiir Yarım Kalsın” başlıklı şiirinde özlemlerini ve artık özlediği bu şeylerin üstünden geçen zamanla ona nasıl yabancı geldiklerini anlatmıştır.

Gecelerin davetinde ne var özlenen?
Hangi çılgın öpüşlerdir sabaha kadar,
Hangi yeminlerdir, hangi itiraflardır,
Düşündükçe şimdi bize yabancı gelen? (Z.A., Bu Şiir Yarım Kalsın, s.145)

Özdemir bu şiirde özlemini anlatabilmek için “Gecenin davetinde ne var özlenen?” sorusunu sormuş ve devamında bu soruyu tecâhül-i ârifle yine bir soru vasıtasıyla cevaplamıştır. Özlenen, çılgın öpüşler, yeminler ve itiraflardır ve bütün bunlar o kadar eskide kalmıştır ki artık düşündükçe şaire yabancı gelmektedirler. Çünkü o daimi bir özlem içindedir. Bir noktadan sonra özlemek özlenenin önüne geçmiştir. Şaire özlediği şeyleri bile unutturacak kadar uzun süren bir bekleyişin sonunda kimi zaman şair vuslattan ümidini keser. Ancak bu onun özleminin dineceği anlamına gelmez. Özlem, vuslat ümidi olmadığına da devam eder. Özdemir bunu “Yekpare Çağlayan III” şiirinde şöyle ifade eder:

Yolların ayakucunda,
Özlediğim biri vardır.
Ümitlerim avucunda,

Yeşermeyecek bahardır. (Z.A., Yekpare Çağlayan III, s.127)

Şair burada “ümitlerinin, özlediği sevgilisinin avucundaki yeşermeyecek bahar” olduğunu söylemektedir. Sevgili yolların ayakucunda yani uzaklardadır. Fakat âşığın kavuşma ümidi yoktur çünkü onun ümitleri sevgilinin avucundaki “yeşermeyecek bir bahardır”. Buradaki bahar vuslattır. Ancak bu baharın yeşermeyecek olması kavuşmanın imkânsız olduğunu göstermektedir. Şair baharın gelmeyeceğinin farkında olsa bile kendini özlemekten alıkoyamaz.

3.1.10.Yalnızlık

Yalnızlık, sosyal bir varlık olan insanın doğası gereği korktuğu, sevmediği bir durumdur. Yalnızlığın iki farklı türü vardır. Bunlardan biri tamamen fiziksel olan kişinin yanında başkalarının bulunmaması durumu, diğeri ise psikolojik yalnızlıktır. Psikolojik yalnızlık kalabalıklar içinde yaşanan bir soyutlanma hali, bir nevi psikolojik tecrittir. Her ikisinin de genellikle insanların tercih etmediği durumlar olmasının yanında, yalnız olmaktan ve yalnızlık fikrinden hoşlananlar da vardır. Nurettin Özdemir yalnızlığı tercih eden bu insanlardan biri olmamakla beraber yalnızlığı bu minvalde anlattığı “Yitik Sevgi” kitabına adını veren ve iki ayrı bölümden oluşan bir şiiri vardır.

İkiye bölünmüş yürekler içinde,
Yitirip bulamadığımız saadet
Ve cümle terk edilişlere bedel,
Yalnızlığın acayip güzelliği.
Artık ne kavga, ne kin, ne haset...
İkiye bölünmüş yürekler içinde,
Yitirip bulamadığımız saadet. (Z.A., Yitik Sevgi, s.151)

Bu şiir Özdemir’in yalnızlık güzellemesi yaptığı tek şiiridir. Şair yitirdiği sevgilinin ardından kendini teselli edebilmek için, bir bakıma kendini de kandırarak, yalnızlığın güzelliğinden bahsettiği bu şiirde yalnızlığı “cümle terk edilişlere bedel acayip bir güzellik” olarak tanımlamaktadır. Ancak gerçek

hissinin bu olmadığına farkındadır ki bu yalnızlığı “acayip” olarak nitelemiştir. Şair artık, “ikiye bölünmüş” yani ayrı düşmüş yüreklerinde beraber oldukları zamanların aksine kin, kavga ve hasretin olmadığını, hep aradıkları saadetin olduğunu söylemektedir. Şaire göre ayrılık sevgilisine ve kendine saadeti getirmiştir. Burada şiirin ismiyle bir tezat söz konusudur. Şair ayrılıkla beraber saadeti bulmuş ancak sevgiyi yitirmiştir.

Yalnızlık, yalnızlık korkusu ve yalnız kalma fikri, Özdemir’in üzerinde çokça düşündüğü şeylerdir. Özdemir’in yalnızlık temasını “Yalnızlık Hülyaları” ve “Acı Yalnızlık” gibi sadece yalnızlığı işlediği münferit şiirlerin yanında farklı temalarla bir arada işlediği 11 şiiri vardır.

Özdemir kalabalık bir ailede büyümüş, her zaman etrafında dostları, sevdikleri olmuş ve eşi, beş çocuğu, onların eşleri ve torunlarıyla beraber kendi ailesinde de bu kalabalık aile geleneğini sürdürmüş bir insandır. Böylesine kalabalığa alışkın bir insanın yalnızlığı sevmesi zordur. Aksine yalnızlık Özdemir’in en büyük korkularından biridir. Nurettin Özdemir’e göre ölüm ve yalnızlık birbirleriyle bağlantılı şeylerdir. Ölüm yalnızlığı getiren sebeplerden biridir. “Ölüm Üstüne” şiirlerinin dördüncüsü olan “İçimdeki Karanlık”ta şair bunu şöyle dile getirir:

Gittikçe büyüyor içindeki karanlık!

Gittikçe duyuyorum dehşetini ölümün!

.....

Fırtınalı bir gece ve uğultular...

Her yanımda yalnızlığın zalim çehresi,

Kaybolmuştur dünyamızın en tatlı sesi. (Z.A., İçimdeki Karanlık, s.35)

Bu şiir aslında Özdemir’in ölüm konulu şiirlerinden biridir ancak şair bu şiirin içinde ölümü yalnızlığın sebeplerinden biri olarak göstermiştir. Şairin çevresindeki her ölüm onu biraz daha yalnızlaştırmaktadır. Her ölüm onu bir kere daha “yalnızlığın zalim çehresi” ile yüz yüze getirmektedir. Özdemir için yalnızlık sevilmeyen bir şeyden çok korkulan bir şeydir. Kalabalıklara alışkın olan şairin yalnızlık korkusu sevdiklerini kaybettiğe daha da büyümektedir.

Özdemir için yalnızlık sebeplerinden biri de ayrılıktır. Bunu “Sevginin Susması” şiirinde şöyle anlatır:

Sustu, denizlerin ve ormanların uğultusu!

İçimizdeki gür kemanların sesi sustu!

Sustu,

Yüreklere büyüyen yalnızlık korkusu! (Z.A., Sevginin Susması, s.67)

Bu şiirde “sevginin susması” ayrılık anlamındadır. Ayrılıkla beraber şairin hayatındaki pek çok şey gibi gittikçe “büyüyen yalnızlık korkusu” da susmuştur. Sevgiliyle beraberken içinde sürekli büyüyen yalnızlık korkusu artık bitmiştir çünkü korktuğu şey başına gelmiştir. Zaten yalnız olan birinin yalnız kalmaktan korkması söz konusu değildir.

Özdemir’in ayrılık temalı şiirlerdeki yalnızlığın sebebi şairin etrafında insanların olmaması değil sevgilinin olmamasıdır. Şairin kendini yalnız hissetmesi için sadece sevgilinin gitmiş olması bile yeterlidir. Aşağıdaki örneklere bakalım.

İşitme bir kadın sesinde yalnızlığımızı!..

Ayrılıkların tılsımlı aynasında boy vermesin

Mahzunluğumuz. (Z.A., İstanbul Üzerine Üç Söyleyiş I, s.101)

Sen bırakıp gidiyorsun. Git, ne çıkar!

Nasıl olsa bütün şarkılar tükendi.

Bütün köşe başlarında ben yalnızım. (Z.A., Bu Şiir Yarım Kalsın, s.145)

Her iki şiirde de şairin yalnızlığının sebebi ayrılıktır. İlk şiirdeki “kadın sesinde yalnızlığı işitmek” ifadesi aslında yaşanacak değil yaşanmış bir şeydir. Şairin emir kipiyle söyledikleri aslında olanlardır. Şairin burada asıl söylemek istediği, bir kadın sesinde yalnızlığını hissettiği ve sevgilisinden ayrıken baktığı her aynada mahzunluğunu gördüğüdür. İkinci örnekte de benzer bir tablo vardır. Şair, sevgilinin gidişiyle kendini “bütün köşe başlarında yalnız” görmektedir.

Özdemir, “Gecede” şiirinde yalnızlıktan şöyle bahseder:

Yalnızlığın insafsız rüzgârında,

Yakan güneş, durgun deniz.. hepsi boş!(Z.A., Gecede, s.74)

Şaire göre yalnızlığın karşısında her şey boştur. Her şeyi olan bir insanın yalnız olması sahip olduklarının hepsini anlamsızlaştırır. Çünkü güzel olan her şey etrafında o güzellikleri paylaşacak birileri olduğunda güzeldir. Özdemir’e göre yalnız bir insanın hayattan zevk alması mümkün değildir.

Nurettin Özdemir için değil yalnızlığın kendisi, düşüncesi bile korkutucudur. Özdemir şiirlerinde “zalim yalnızlığın ürperten ayak seslerinden”²⁶⁴ bahseder. Onun için yalnızlık kadar yalnızlığın gelecek olması ihtimali de zalim ve ürperticidir. Özdemir şiirlerinde yalnızlık için “zalim, ürpertici, insafsız, korkulu, acı” sıfatlarını kullanmıştır. Bu sıfatlar Özdemir’in yalnızlığa bakışını ortaya koymaktadır.

Yalnızlık şairin çevresine bakışını da değiştiren bir durumdur. Şairin yalnız olması, çevresindeki her şeyin daha da kötüye gittiğini düşünmesine sebep olur. Özdemir bu durumu “Yalnızlık Çiçek Açtı İçimizde” şiirinde şöyle işlemiştir:

Yalnızlık Çiçek Açtı İçimizde

Büyüdü korkulu zamanlar.

Açılan gül, düşen yıldız büyüdü.

Büyüdü toprağın, suyun, böceğin sükûtu.

Dalda yaprağın sarısı büyüdü, kökte susuzluk...

Büyüdü tohumda sancı, karanlıkta gece.

Çocuğun gözlerinde büyüdü uykusuzluk.

Büyüdü yolların tenhalığı, yürekte aşk...

Ve yalnızlık çiçek açtı içimizde. (Z.A., Yalnızlık Çiçek Açtı İçimizde, s.75)

²⁶⁴ Özdemir, *Zaman ve Aşk*, 67.

Bu şiirde, yalnız kalan şair artık etrafını olduğu gibi görememektedir çünkü o artık çevresine bir yalnızlık penceresinden bakmaktadır. Bu pencereden “korkulu zamanlar” daha büyük, doğa daha sessiz, yapraklar daha sarı, toprak daha susuz ve yollar daha tenhadır. Şair artık her şeye yalnız olmanın getirdiği karamsarlıkla bakmaktadır. Bütün bu karamsarlığın içinde şair bir tezat yapar ve “yalnızlığın çiçek açtığını” söyler. Yalnızlığın çiçek açması, güzel olan şeylerin solması demektir çünkü güzellikler ve yalnızlık aynı yerde yaşayamaz.

3.2. Nurettin Özdemir’in Şiirlerinin Biçim ve Üslup Özellikleri

3.2.1. Nazım Biçimleri

Nurettin Özdemir şiirlerinin çoğunluğunda serbest nazım biçimini kullanmıştır. Özdemir’in şiirlerinin yaklaşık dörtte üçü dizelerin kümelenişi, vezin ve kafiye düzeni bakımından serbest şiir özelliği gösterir. Belli bir nazım biçimi ile yazılan ölçülü şiirleri ise daha çok Özdemir’in ilk şiirlerinde görürüz.

3.2.1.1. Halk Şiiri Nazım Biçimleriyle Olan Şiirleri

Nurettin Özdemir ilk şiirlerinde Âşık Edebiyatının nazım şekillerinden biri olan “koşma”yı denemiştir. Özdemir’in ilk kitabı Hayat Şiiri’nde bu tarzda yazılmış altı şiiri vardır. Bunlar; Böyle Değildi²⁶⁵, Köye Mektuplar²⁶⁶, Tanrıya Sesleniş²⁶⁷, Sesleniş I, II ve III²⁶⁸ şiirleridir. Özdemir bu şiirlerin kimisinde âşıklık geleneğindeki gibi mahlas kullanmıştır.

Böyle Değildi, 11’li hece ölçüsü ile ve 6+5 duraklı dördlüklerle yazılmıştır. 7 dördlükten oluşan bu şiirin ölçüye uymayan tek dizesi ilk dördlüğün ikinci dizesidir. Bunun sebebi de şairin bu dizeyi alıntılanmış olmasıdır. Şiirin kafiye şeması ise, koşma biçimine uygun olarak, abab, cccb, dddb... şeklindedir.

Bir başka hava var çevrelerinde;

“Ben gidende bizim eller böyle değildi.”

²⁶⁵ Özdemir, *Hayat Şiiri*, 17-118.

²⁶⁶ A.g.e. 26.

²⁶⁷ A.g.e. 31-32.

²⁶⁸ A.g.e. 23-24.

Sular akmaz olmuş derelerinde,
Baharında seller böyle değildi.

.....

Ölümün sırrını çözemez oldum:
Bağrımnda taşları ezemez oldum:
Senin destanını yazamaz oldum,
Destan yazan eller böyle değildi, (H.Ş., Böyle Değildi, s.17-18)
Köye Mektuplar şiiri de aynı ölçü ve durak düzeni ile yazılmış 3

dörtlükten oluşmaktadır. Dörtlüklerin kafiye şeması abab, cccb, dddb şeklindedir.

Saçların rüzgârla tel tel olunca,
Gözlerin uzağa dalmasın Ayşem.
Karanlık geceler rûha dolu[n]ca;
Seni kederlere salmasın Ayşem.

.....

Yamaçtan işitip bir çocuk sesi,
Sarmasın gönlünü aşkın hevesi.
Duyunca uzakta at kişnemesi.

Gözlerin yollarda kalmasın Ayşem. (H.Ş., Köye Mektuplar, s.26)

Şair, Tanrıya Sesleniş ve Sesleniş I,II, III şiirlerinde ise 8’li hece ölçüsünü kullanmıştır. Bu dört şiirde belli bir durak düzeni yoktur. Tanrıya Sesleniş aaaB, cccb, dddb... şeklinde kafiyeleyen 6 dörtlükten; Sesleniş I aBaB, cccb, dddb şeklinde kafiyeleyen 5 dörtlükten; Sesleniş II aaaB, cccb şeklinde kafiyeleyen 2 dörtlükten; Sesleniş III ise aaaB, cccb, dddb şeklinde kafiyeleyen 3 dörtlükten oluşmaktadır.

Kafamızda istifhamlar,
Damarlarda donan kanlar;
Acep bu korkulu anlar,
Niçindir Tanrım!.. Niçindir?..

.....

Tanrıdağlı da kulundur,
Gittiği senin yolundur;
Onun zihnindeki bu ur.
Niçindir Tanrım!.. Niçindir?.. (H.Ş., Tanrıya Sesleniş, s.31-32)

Gel sözümü dinle de sen.
Gidelim Tanrıdağına
Gönlü rüzgârlarda esen;
Gidelim Tanrıdağına

.....

Adım Tanrıdağlı benim,
Bozkurt kalbimdeki ben'im,
Sen bendensin, ben sendenim,
Gidelim Tanrıdağına (H.Ş., Sesleniş I, s.23)

Dert ki; çekilmez, bilirim.
Sen çekersin ben eririm;
Uğrunda canım veririm,
Söyle derdini derdini.

.....

Ufkunu duman sarıyor,
[Ön]ünde dize varıyor,
Tanrıdağlı yalvarıyor;
Söyle derdini derdini. (H.Ş., Sesleniş III, s.24)

Nurettin Özdemir'in koşma tarzında yazdığı şiirlerin sonuncusu *Zaman ve Aşk* kitabında yer alan Dost Mektubu²⁶⁹dur. 11'li hece ölçüsüyle yazılmış 7 dörtlükten oluşan bu taşlamanın yalnızca ilk üç dizesi 13 hecedir. Şiirin kalanı 6+5 durak düzeni ile yazılmış 11 heceli dörtlüklerden oluşmaktadır. Bu şiirin kafiye şeması abab, cccb, dddb... şeklindedir.

²⁶⁹ Özdemir, *Zaman ve Aşk*, 179-180.

İş mektubu değildir bu, dost mektubudur;

Okunmadan elden ele dolanmamalı.

Dost dediğin bir nikâhlı karıya benzer;

El'in kapısına yollanmamalı.

Yirmi ekim dedin, yirmi beş oldu.

Verdiğin sözlerin vadesi doldu.

Bir dağın ardında bir umut kaldı.

Umudum daha çok sallanmamalı.

.....

“Tanrıdağlı” idim, oldum “Özdemir.”

Soyuma “Hüseyinbeyoğlu” denir.

Dost yolunda biraz namım söylenir.

Ondan ötesini uzatmamalı. (Z.A., Dost Mektubu, s.179-180)

Özdemir'in *Hayat Şiiri*'nden sonraki kitaplarında da koşma tarzına yakın şiirleri vardır. Ancak bu şiirlerde koşma nazım şeklinin kuralları esnetilmiş, kimi zaman durak düzenlerine ve vezne uyulmamıştır. Bu şiirlerin çoğu üslup ve muhteva olarak da halk şiiri geleneğindeki koşmadan farklıdır. Bu nedenle söz konusu şiirler başka bir başlık altında incelenecektir. Nurettin Özdemir'in tam olarak koşma denebilecek şiirleri yalnızca *Hayat Şiiri* kitabında bulunur. Şair daha sonra halk edebiyatı çizgisinden uzaklaşmıştır.

Nurettin Özdemir'in koşma tarzına yakın bir şekilde yazdığı ve *Zaman ve Aşk* kitabında yer alan, her biri birer dördlük olan üç ayrı bölümden oluşan Duygu'ya Şiir başlıklı bir manzumesi de vardır. Bu şiir 7'li hece ölçüsüyle yazılmış ve I-II-III şeklinde ayrılan üç dördlükten oluşur. İlk bakışta üslup ve şekil itibariyle bu dördlüklerin her biri birer mani izlenimi verse de bu dördlükler, Özdemir'in tek başlık altında numaralandırdığı diğer şiirlerinin aksine, ortak bir kafiye düzenine sahiptir ve bu durum onları ayrı ayrı şiirler olarak değil tek bir şiir olarak değerlendirmemizi gerektirir. Bu şiirin kafiye şeması abab, cccb, dddb şeklindedir. Bu şiir koşmanın türlerinden biri olan güzelleme ile benzerlikler gösterir.

DUYGU'YA ŞİİR

I

Duygu güzel bir kızdır.
Dedesinin bir tanesi,
Sanki gökte yıldızdır;
Sanki buğday tanesi.

II

Büyüdü başak oldu.
Özü sevgiyle doldu.
Günle, güneşle yoğruldu,
Sanki ılık halesi.

III

Şimdi kocaman bir kız;
Pınar başları ıssız,
Gökten kayan bir yıldız,
Bir gönül şelalesi. (Z.A., Duygu'ya Şiir, s.16)

3.2.1.2. Yeni Türk Şiiri Nazım Biçimleriyle Olan Şiirleri

Nurettin Özdemir sone, terza rima ve triyole gibi Batı edebiyatından alınan nazım şekillerini de denemiştir. Özdemir, bu yeni tarzdaki şiirlerini yine ilk şiir kitabı olan *Hayat Şiiri*'nde ve Tanpınar'ın tavsiyesi ile Rilke okumaya başladığı dönemde yazmıştır. Şiir hayatının başında bir arayış içerisinde olan ve Rilke ile beraber Batı şiiriyle yakından ilgilenen Özdemir gördüğü yeni şekilleri denemiş ancak bu şiir biçimlerine tam olarak uymadığı gibi bu biçimlerde ısrarcı da olmamıştır.

Nurettin Özdemir'in terza rima biçimine benzer şekilde yazılmış, biri münferit diğer ikisi üç ve dörder şiirden oluşan iki şiir dizisi olmak üzere, sekiz şiiri vardır. Bunlar; Uğultulu Orman²⁷⁰, Yalnızlık Düşünceleri I-II-III²⁷¹ ve

²⁷⁰ Özdemir, *Zaman ve Aşk*, 83.

²⁷¹ A.g.e., 92.

Yalnızlık Hülyaları I-II-III-IV²⁷², tür. Bu şiirler üçer mısralık bentlerden oluşur. Ancak kafiye şeması terza rimada olduğu gibi örüşük değildir. Örneğin Uğultulu Orman²⁷³, ın kafiye şeması aba, cbc, dbd; Yalnızlık Düşünceleri I²⁷⁴, in kafiye şeması ise aab, ccb şeklindedir. Bu şiirlerde terza rima'nın sonunda yer alan tek mısra da yoktur.

UĞULTULU ORMAN

Uğultulu bir ormandayız.. Vakit gece.
Dudaklarımızda çaresizliğin ebedî şarkısı
Ve bakışlarımızda o hiç çözülme-yen bilmece.

Dönüşü olmayan bir yol.. sonrasızlık.. ölüm!..
Sararmış yaprakların ümitsiz fısıltısı
Halinde avuçlarına döküldüğüm.

Artık gel!.. Bırak yalnızlığı uzaklarda.
Tutuşsun yüreklerimizde sevişmenin hırsı
Ve erisin mutsuzluk alevden dudaklarda! (Z.A., Uğultulu Orman, s.83)

Nurettin Özdemir'in triyoleye benzer tarzda yazılmış üç şiirinin yanında bir tane de sone denemesi vardır. İki mısralık bir bölümden sonra iki dördlüğün geldiği 10 dizelik bir nazım şekli olan triyoleyi Özdemir şiirlerinde baştaki iki mısrayı şiirin sonunda aynen tekrar ederek uygulamıştır. Bu nazım şeklinin orijinal kafiye düzeni şu şekildedir: AB, aaaA, bbbB. Ancak Özdemir'in şiirlerinde kafiye şeması AB, cccc, dddd, AB/ab şeklindedir. Nazım biçiminin orijinalindeki kafiye düzeninin zorluğu şairi böyle bir değişikliğe yöneltmiş olabilir.

Özdemir'in *Hayat Şiiri* kitabındaki Gel²⁷⁵, Sensiz²⁷⁶ ve Deli Gönüm²⁷⁷ şiirleri triyoleye benzer şekilde yazılmış şiirleridir.

²⁷² A.g.e., 113-114.

²⁷³ A.g.e., 83.

²⁷⁴ A.g.e., 92.

²⁷⁵ Özdemir, *Hayat Şiiri*, 25.

GEL

Yollarda kalan gözlerimiz güldüler içten,
Başbuğ! Coşuyor milletin günlü sevinçten.

Gel!. gel de bizim kalbimizin hasreti dinsin.
Gel!. gel de bu millet seni görmekle sevinsin
Uçsun, kanat açsın, bu gönüller heyecandan;
Gel! gel de yaşat bizlere bir günde Lozan'dan

Anlat bana şanlar dolu tarihini anlat;
Kalbimde yanan sevgiye bir parça da sen kat
Ses ver bana, ses; Dumlupınar'dan İnönü'den
Ses ver, bana geçmişteki çok şanlı gününden

Yollarda kalan gözlerimiz güldüler içten,
Başbuğ! Coşuyor milletin günlü sevinçten. (H.Ş., Gel, s.25)

Özdemir'in sone tarzında yazdığı şiiri ise ilk olarak Memduh Vecdi'ye hitabıyla *Hayat Şiiri* kitabında yayımladığı ve sonraki kitaplarında Ölüm Üstüne şiirlerinin üçüncüsü olarak aldığı şiiirdir. Bu şiir sone nazım biçiminde olduğu gibi iki dördlük ve iki üçlükten oluşmaktadır. Şiirin kafiye şeması ise abab, cdcd, eef, ggf şeklindedir.

ÖLÜM ÜSTÜNE III

Gün başka doğdu bir sabah;
Bir başka rüzgâr esti bahçemden.
Yıllar nasıl geçti.. nasıl geçti.. ah!..
Ruh nasıl ayrıldı sessiz, bendenden!

²⁷⁶ A.g.e., 27.

²⁷⁷ A.g.e., 29.

Böyle mi olacaktı son gidişim?
Bu kadar sade mi her yolculuk?
Bir yanda dostlarım, bir yanda eşim;
Bir yanda, arkam sıra ağlayan çocuk!

Ve yollarda düğümlenen gözleri,
Öğrenmek istemez mi, gittiğim yeri?
Beklemez mi, bir akşam dönecek diye?

Habersi ayrılış böyle hayattan...
Ne idi umduğum bu seyahattan?
Ne idi dünyamda kalan hediye? (Z.A., Ölüm Üstüne III, s.34-35)

3.2.1.3. Dörtlüklerle Yazılmış Şiirleri

Nurettin Özdemir'in genellikle 8'li ve 11'li hece ölçüsüyle kafiyeli bir şekilde ve dörtlüklerle yazılmış pek çok şiiri vardır. Ancak bu şiirler hem muhtevaları hem de üslupları bakımından halk şiiri nazım biçimleri kategorisinde değerlendirilemez. Bu nedenle söz konusu şiirleri "dörtlüklerle yazılmış şiirleri" başlığı altında inceledik.

Bu şiirlere örnek olarak Özdemir'in İçlenme²⁷⁸, Mavi Zaman²⁷⁹, Avare Duygular²⁸⁰, Uzakta²⁸¹, Aşka, Çocukluğa, Güzelliğe ve Zamana Şiir²⁸², Yetim İstanbul²⁸³, Yekpare Çağlayan I, II, III²⁸⁴, Uzak İstanbul²⁸⁵ ve Bir Eski Zaman Güzeline Şarkı²⁸⁶ gibi şiirleri gösterilebilir.

Örneğin Mavi Zaman şiiri dörtlüklerle ve 11'li hece ölçüsüyle yazılmış olmasına rağmen halk şiiri nazım şekillerinden hiçbirine dâhil edilemez. 22 dörtlükten oluşan bu şiir koşma olamayacak kadar uzun olmakla beraber muhteva

²⁷⁸ Özdemir, *Zaman ve Aşk*, 21.

²⁷⁹ A.g.e. 57-61.

²⁸⁰ A.g.e., 82.

²⁸¹ A.g.e. 88.

²⁸² A.g.e. 91.

²⁸³ A.g.e. 118-119.

²⁸⁴ A.g.e. 125-127.

²⁸⁵ A.g.e. 99.

²⁸⁶ A.g.e. 172.

ve üslup bakımından da destan olarak değerlendirilemez. Bütün dörtlükleri kendi içinde kafiyelenen bu şiirin kafiye şeması abab, cdcd, efef... şeklindedir.

Billûr kadehlerde tılsımlı oyun,
Billûr kadehlerde mâna ve lezzet,
Dinmeyen hasreti bu yolculuğun,
Seninle yeniden başlayan hasret.

Yeniden ömrüme dökülen ıfık,
Kimsesiz dünyamı aydınlatan nur,
Gönül pencерemde yeşil sarmaşık,
Toprağıma yağın bereket, huzur... (Z.A., Mavi Zaman, s.59)

Avare Duygular şiiri de tıpkı Mavi Zaman şiirindeki gibi 11'li hece ölçüsüyle ve dörtlüklerle yazılmıştır ancak şiirin söyleyiş tarzı ve muhtevası halk şiiri geleneğinden oldukça uzaktır. Üstelik kafiye düzeni de Mavi Zaman'daki gibi dörtlüklerin kendi içinde kafiyelendiğı abab, cdcd, efef biçimindedir. Özdemir, dörtlükler ve hece ölçüsüyle yazdığı çoğı şiirinde hece veznini halk şiiri geleneğinden uzak modern bir üslupla harmanlayarak kullanmıştır.

AVARE DUYGULAR

Tutma ellerimden; çaresizlik bu!
Bırak yalnızlığa duygularımı!
İçimde sevmenin çılgın korkusu,
Zalimce bölüyor uykularımı.

Bir ses çağırıyor beni derinden.
Vuruyor masmavi sulara aksin.
Aşkın dönülmeyen sahillерinden,
Bir hatıra gibi bana dönersin.

İşte çocukluğun, o eski bahçe;

Dallarında umut yüklü kirazlar;
Zümrüt masallarla dolu bir bahçe,
Ve hür çığlıklarla tükenen yazlar! (Z.A., Avare Duygular, s.82)

Nurettin Özdemir'in dörtlüklerle yazılmış vezinsiz şiirleri de vardır. Eski Şarkı²⁸⁷, Ayır Ayır²⁸⁸, Çeşmi Siyah²⁸⁹, Değişik Çağrılar²⁹⁰ ve Kars Kalesi'ndeki Bayrak²⁹¹ şiirleri Özdemir'in vezinsiz dörtlüklerle yazılmış şiirleridir. Yalnızca Ayır Ayır şiirinin son bendi beş mısradır.

Örneğin Kars Kalesi'ndeki Bayrak şiiri dörder mısra halinde kümelenmiş 7 bölümden oluşur ancak mısralar arasında herhangi bir vezin birliği yoktur. Şiirin kimi kısımlarında kafiye unsurları gözlense de şiirin tamamında belli bir kafiye şeması yoktur.

KARS KALESİ'NDEKİ BAYRAK

Bir bayrak dalgalanıyor Kars Kalesi'nde,
Karabekir Paşa'dan yadigâr kalmış.
Bir bayrak ki, günün her saatinde,
Hudut boylarına renk salmış.

Gün görmüş; ufuklar boyunca
Şafaklar gibi dalgalanmış.
Bir bayrak ki, gölgesinde yaşayan
Toprak vatanmış.

.....

Kars Kalesi'ndeki bayrağı
Taşıyan bilekler bükülmemiş.
Yıllar var ki, o bayraksız
Bu topraklar gülmemiş. (Z.A., Kars Kalesi'ndeki Bayrak, s.8)

²⁸⁷ Özdemir, *Zaman ve Aşk*, 77.

²⁸⁸ A.g.e. 86.

²⁸⁹ A.g.e. 176.

²⁹⁰ A.g.e. 144.

²⁹¹ Özdemir, *Zaman ve Aşk*, 8.

Bunların yanında, Nurettin Özdemir'in tek bir dörtlükten oluşan çok sayıda şiiri vardır. Bu şiirlerin pek çoğunu *Zaman ve Aşk* kitabındaki “Dörtlükler” bölümünde toplamıştır. Ancak şairin bu bölüme koymadığı başka dörtlükleri de vardır.

Özdemir'in tek dörtlükten oluşan şiirlerinin çoğu hece vezni ile, hece vezni ile olmayanlar da ölçsüz olarak yazılmıştır. Bu sebeple onları aruz vezni ile yazılan tek dörtlüklerden oluşan rubai ya da tuyuğ şekli ile adlandıramayız. Ancak onlara rubai ve tuyuğun halk şiirindeki karşılığı olan mani de diyemeyiz. Bu şiirler hem söyleyiş hem de kafiye şeması bakımından maniden farklıdır.

OYUN

Ne dönmek istiyorum o eski bahçelere,
Ne yazmak istiyorum şi'rini sonsuzluğun.
Bir gün boyun eğmeden acımasız kadere.
İstiyorum rahatça sona ersin bu oyun. (Z.A., Oyun, s.158)

Abab şeklinde kafiyelenen ve 14'lü hece kalıbıyla yazılmış olan bu şiir, genellikle 7'li hece kalıbı ile yazılan ve aaxa şeklinde kafiyelenen mani biçimiyle adlandırılmaz. Üstelik bu şiirde manilerin en belirgin özelliği olan doldurma dizeler de yoktur.

Nurettin Özdemir'in sadece kitaplarında bu şekilde kaleme alınmış 48 şiiri vardır. Gül'ü Beklerken²⁹², Nihal'e²⁹³, Siyah-Beyaz²⁹⁴, Gitme, Kal²⁹⁵ ve Kader²⁹⁶ bunlara örnektir.

3.2.1.4. Beyitlerle Yazılmış Şiirleri

Nurettin Özdemir'in beyitlerle yazılmış dokuz şiiri vardır. Ancak bu şiirlerin hiçbirinde aruz vezni kullanılmadığı için bu şiirleri divan şiiri nazım şekilleri ile adlandıramayız. Bu dokuz şiirin bazıları hece vezni ile yazılmışken bazılarında belli bir vezin yoktur. Özdemir'in beyitlerle yazdığı ve hece veznini

²⁹² Özdemir, *Zaman ve Aşk*, 14.

²⁹³ A.g.e. 15.

²⁹⁴ A.g.e. 183.

²⁹⁵ A.g.e. 157.

²⁹⁶ A.g.e. 159.

kullandığı şiirleri şunlardır: Cennet Ülke²⁹⁷, Sevgi Şiirleri II²⁹⁸, III²⁹⁹, Emirgân'da Gece³⁰⁰, Toptan Cevap³⁰¹.

Örneğin Cennet Ülke 11'li hece ölçüsüyle yazılmış 7 beyitten oluşan bir şiirdir. Toptan Cevap şiiri ise 14'lü hece ölçüsüyle yazılmış 12 beyitten oluşur. Bu şiirler ilk bakışta birer divan şiiri örneği izlenimi verse de hiçbirisi ne kafiye şeması ne vezin ne de muhteva bakımından herhangi bir divan şiiri biçimine uygun değildir.

CENNET ÜLKE

Tutun rüyalarım, tutun elimden; O
"Toprak Anne"ye götürün beni!

İnin meleklerim, inin göklerden;
İnin de "Kâbe"ye götürün beni!

Eğilin akşamlar ve mesafeler;
Zamandan öteye götürün beni!

.....

Kuran'lı, İhlas'lı yolun sonunda,
O "Cennet Ülke"ye götürün beni! (Z.A., Cennet Ülke, s.37)

Özdemir'in herhangi bir vezne bağlı kalmadan beyitler hâlinde yazdığı şiirleri ise şunlardır: İkili Güzellik³⁰², İstanbul Sabahı³⁰³, Emirgân'da³⁰⁴, Tarabya'da³⁰⁵.

İKİLİ GÜZELLİK

Bir çift alageyik bir korulukta

²⁹⁷ A.g.e. 37.

²⁹⁸ A.g.e. 65.

²⁹⁹ A.g.e. 66.

³⁰⁰ A.g.e. 107-108.

³⁰¹ A.g.e. 181-182.

³⁰² Özdemir, *Zaman ve Aşk*, 29.

³⁰³ A.g.e. 98.

³⁰⁴ A.g.e. 106.

³⁰⁵ A.g.e. 109.

Ve bir dalda yan yana iki güvercin,

İki yavru ceylan bir su başında

Ve bir kayadan yükselen iki kartal,

Yarışan iki doru tay dumanlı bir yaylada

Ve bir sıra dağda gün vurmuş iki doruk,

.....

-Heyy oğul iki ok, iki mermi!

-Atılıp gitti biri. (Z.A., İkili Güzellik, s.29)

3.2.1.5. Bentlerle Yazılmış Şiirleri

Özdemir, İçimdeki Karanlık³⁰⁶, Sonbahar³⁰⁷, Bir Yağmur Sonrası³⁰⁸ ve Gurbetin Yası³⁰⁹ şiirlerini 5'lik benlerle; Farkında mısın?³¹⁰, Bu Şiir Yarım Kalsın³¹¹, Yitik Sevgi I³¹² ve Yitik Sevgi II³¹³ şiirlerini 7'şer dizelik bentlerle; Mektup³¹⁴ ve Dönüş³¹⁵ şiirlerini 6'şar mısralık bentlerle yazmıştır. Bu şiirlerdeki tek istisna 6 bentlik Dönüş şiirinin son bendinin 8 mısradan oluşmasıdır.

3.2.2. Nazım Türleri

Nurettin Özdemir'in şiirlerine lirizm hâkimdir. Onun didaktik, satirik ya da epik türde yazdığı şiirler belli sayıda olmakla beraber dramatik şiiri hiç yoktur. Özdemir pek çok şiirinde pastoral öğeleri kullanmış olmasına rağmen bütünüyle pastoral şiir denebilecek bir manzume de kaleme almamıştır. Şiirlerinde sıkça köy hayatından ve doğadan bahseden şairin pastoral şiir özelliklerini en çok gösteren şiirleri bile bütüne bakıldığında lirik manzumelerdir.

³⁰⁶ Özdemir, *Zaman ve Aşk*, 35.

³⁰⁷ A.g.e. 51.

³⁰⁸ A.g.e. 115.

³⁰⁹ Özdemir, *Hayat Şiiri*, 22.

³¹⁰ Özdemir, *Zaman ve Aşk*, 81.

³¹¹ A.g.e., 145.

³¹² A.g.e., 150-151.

³¹³ A.g.e., 151.

³¹⁴ A.g.e., 132.

³¹⁵ A.g.e., 128.

Nurettin Özdemir'in didaktik türdeki şiirleri Büyük Gerçek³¹⁶, Kalın Sağlıcakla³¹⁷, Bu Yol³¹⁸ ve Geçer³¹⁹ şiirleridir.

GEÇER

Her şey geçer hayatta, ikbal de, devlet de geçer.
Gençlik de geçer, güzellik de, servet de geçer.
Lâkin, öylesine nadir insanların ömrü,
İnsanlığa, halkına, ülkesine hizmetle geçer. (Z.A., Geçer, s.174)

Özdemir'in satirik şiirleri ise *Zaman ve Aşk* kitabının "Fiskeler ve Sitemler" isimli son bölümünde yer alan Dost Mektubu³²⁰, Toptan Cevap³²¹, Aç ve Çıplak³²² ve Siyah-Beyaz³²³ şiirleridir.

AÇ VE ÇIPLAK

Demek, Karaköy Meydanı'nda taşın çıplaklığı ayıp.
Demek, yirminci asırda böyle emrediyor ahlâk.
Çevir başını da seyret zavallı Anadolu'yu;
Bütün evlatları yarı aç,yarı çıplak.! (Z.A., Aç ve Çıplak, s.183)

Özdemir'in epik olarak adlandırılabilen tek şiiri ise *Hayat Şiiri* kitabındaki Gurbetin Yası³²⁴ başlıklı şiirdir.

Hasreti erittik içerimizde,
Bulutlar birikti gözlerimizde,
Yiğitlik, Şeydalık hepisi bizde,
Düşmana söyleyin çekilsin yoldan
Türkler akın etti, Türkler, dört koldan.

³¹⁶ A.g.e., 165.

³¹⁷ A.g.e., 173.

³¹⁸ A.g.e., 173.

³¹⁹ Özdemir, *Zaman ve Aşk*, 174.

³²⁰ A.g.e. 179-180.

³²¹ A.g.e. 181.

³²² A.g.e. 183.

³²³ A.g.e. 183.

³²⁴ Özdemir, *Hayat Şiiri*, 22.

Haydi Tanrıdağlım iş düştü sana!..
Ne düşün geçmiş, ne dön arkana;
Kurulan tuzaklar dursun bir yana..
Çekilsin kılıçlar, silinsin pası;
Atılsın gönülden gurbetin yası. (H.Ş. Gurbetin Yası, s.22)

Nurettin Özdemir'in elimizde bulunan eser ve yayınlarında yer alan şiirlerinin içinde, yukarıda adı geçen şiirler dışındakilerin hepsi lirik manzumelerdir.

3.2.3. Ahenk Unsurları

3.2.3.1. Vezin

Nurettin Özdemir, şiir yazmaya hece vezniyle başlamıştır. Özdemir'in en eski tarihli şiirleri hece vezniyle yazılmıştır ve ilk şiir kitabı *Hayat Şiiri*'nde de hece vezninin ağırlığı görülmektedir. Ancak sonraki şiirlerinde heceyi tamamen terk etmemekle beraber çoğunlukla serbest biçimde şiirler kaleme almıştır.

Özdemir'in önceki şiirlerini de ihtiva eden son şiir kitabı *Zaman ve Aşk*'ta şiirlerinin çoğunluğunun serbest biçimde olduğu görülür. Ancak Özdemir'in serbest biçimde yazılmış bazı şiirlerinin belirli parçaları hece veznine uymaktadır.

Ölüm Üstüne IV³²⁵ şiiri, Özdemir'in serbest biçimin içinde hece veznine yer verdiği şiirlerine örnek olarak gösterilebilir. Dört bentten oluşan bu şiirin ilk iki bendi serbest son iki bendi ise 6+5 duraklı 11'li hece ölçüsü ile yazılmıştır.

Gittikçe büyüyor içimdeki karanlık!
Gittikçe duyuyorum dehşetini ölümün!
Değişiyor sabahlarla penceremde gün.
Çekiliyor bahçemden bahar ve ışık.
Gittikçe büyüyor içimdeki karanlık!
.....

³²⁵ Özdemir, *Zaman ve Aşk*, 35.

Bir sabaha karşı / çözüldü büyü.
Bir deli çılgınlıkla / ürperdi sular.
En tatlı yerinde / kaldı uykular.
En tatlı yerinde / kestim türküyü.
Bir sabaha karşı / çözüldü büyü.

Yaman attı avcı / okunu yaman!
Yaman vurdu beni / ciğer köşemden!
Alıp götürdüler / bir şeyler benden,
Bir şeyler eksildi / garip dünyamdan.
Yaman attı avcı / okunu yaman! (Z.A., Ölüm Üstüne IV, s.35-36)

Nurettin Özdemir'in tamamen hece vezniyle yazdığı 37 şiiri vardır. Kalan şiirleri ise serbest biçimde ya da hece ve serbest biçim karışık olarak yazılmıştır. Özdemir, hece vezni ile yazdığı şiirlerde en çok 11'li hece veznini kullanmıştır. Şairin hece vezni ile yazdığı şiirleri şunlardır:

11'li hece ile olan şiirleri:

İçlenme (Z.A., s.21-22) (İlk dörtlük hariç 6+5 duraklı.)
Cennet Ülke (Z.A., s.37) (6+5 duraklı)
Böyle Değildi (Z.A., s.38-39) (6+5 duraklı)
Hayat Şiiri (Z.A., s.43-46) (duraksız)
Mermerde Nakışlar (Z.A., s.52-54) (6+5 duraklı)
Mavi Zaman (Z.A., s.57-60) (duraksız)
Sevginin Halleri (Z.A., s.65) (6+5 duraklı)
Sevginin Hüznü (Z.A., s.66) (6+5 duraklı)
Farkında mısın? (Z.A., s.81) (6+5 duraklı)
Avare Duygular (Z.A., s.82) (6+5 duraklı)
Uzakta (Z.A., s.88) (ilk dizesi hariç 6+5 duraklı)
Aşka, Çocukluğa, Güzelliğe ve Zamana Şiir (Z.A., s.91) (6+5 duraklı)
Yalnızlık Düşünceleri I-II-III (Z.A., s.92) (6+5 duraklı)

- Emirgân'da Gece (Z.A., s.107) (6+5 duraklı)
- Yalnızlık Hülyaları (Z.A., s.113-114) (6+5 duraklı)
- Bir Yağmur Sonrası (Z.A., s.115-117) (6+5 duraklı)
- Yetim İstanbul (Z.A., S.118-119) (6+5 duraklı)
- Renklerin Dünyası I-II-III (Z.A., s.122-124) (son bendin ilk dizesi hariç 6+5 duraklı)
- Dönüş (Z.A., s.128-129) (6+5 duraklı)
- Mektup (Z.A., s.132-133) (6+5 duraklı)
- Toprak Anne (Z.A., s.158) (duraksız)
- Dost Mektubu (Z.A., s.179-180) (ilk ve üçüncü dörtlükleri serbest, kalan 5 dörtlük duraksız 11'li hece)
- Gurbetin Yası (H.Ş., s.22) (duraksız)
- Köye Mektuplar (H.Ş., s.26) (6+5 duraklı)
- 14'lü hece ile olan şiirleri:
- Güzel (Z.A., s.157) (duraksız)
- Oyun (Z.A., s.158) (7+7 duraklı)
- Toptan Cevap (Z.A., s.181) (7+7 duraklı)
- Siyah-Beyaz (Z.A., s.183) (7+7 duraklı)
- Gel (H.Ş., s.25) (duraksız)
- Sensiz (H.Ş., s.27) (duraksız)
- Hatıralar (H.Ş., s.28) (duraksız)
- Deli Gönlüm (H.Ş., s.29) (duraksız)
- 8'li hece ile olan şiirleri:
- Yekpare Çağlayan I-II-III (Z.A., s.125) (sadece birinci şiirin ilk iki dizesi sekiz heceden fazladır) (duraksız)
- Sesleniş I-II-III (H.Ş., s.23-24) (duraksız)
- Tanrıya Sesleniş (H.Ş., s.31-32) (duraksız)

Yukarıdakilerin dışında Özdemir'in, 12'li hece ölçüsü ile yazdığı Güzel (Z.A., s.157) ve 7'li hece ölçüsüyle yazdığı Duygu'ya Şiir (Z.A., s.16) başlıklı iki şiiri vardır.

Kitaplarında ve tespit ettiğimiz dergilerde yaklaşık 180 şiiri olan Özdemir'in hece vezni ile yazdıklarının dışındaki bütün şiirleri serbest tarzdadır. Özdemir'in aruz vezni ile yazılmış şiiri yoktur. Kimi şiirlerinin hece sayıları aruz veznine uygun olsa da şiirler aruz kalıplarından herhangi birine tam olarak uymamaktadır.

3.2.3.2. Kafiye ve Redif

Nurettin Özdemir özellikle ilk şiirlerinde kafiyeyle önem vermiştir. İlk şiirleri arasında bulunan az sayıdaki serbest şiirlerde bile kafiye kullanmaya özen göstermiştir. Daha sonraki şiirlerindeki kafiye kullanımı ilk şiirlerindeki kadar belirgin ve kurallı olmasa da kafiye, Özdemir'in şiiri için her zaman önemli bir ahenk unsuru olmuştur. Özdemir şiirlerinde en çok tam ve zengin kafiye, çapraz ve düz uyak düzenleri ile kullanmıştır. Özdemir şiirlerinin özellikle ilk dörtlüklerinde çapraz kafiye tercih etmiştir.

Özdemir kimi şiirlerinde klasik kafiye şemalarının dışına çıkarak aabb, ccdd, eeff...; aaax,aaax... ya da Axxb, Axxb... gibi kendine has kafiye örgüleri kullanmıştır.

(aabb, ccdd,eeff...)

Gözler konuşurken gecenin maviliğinde,
Sen gel benim ucsuz ve bucaksız ruhuma **in de**
Seyreyle ufuklar boyu sonsuzluğu bir **an**;
Seyreyle de zevk al, şu geçen hatıralardan.

.....

Günler geçecek belki de hep senden habersiz
Günler geçecek.. belki de kalbimdeki bir **iz**;
Mazide kalan demleri hep döndürecektir.
Bir şarkı ki; her nağmesi yıllar sürecektir. (H.Ş., Hatıralar, s.28)

(aaax, aaax, aaax...)

Boy verdiğin aynalara bak!

Aynalar güzelliğinle sıcak,

Ha kırıldı kırılacak.

Çekilsene!

Eğildiğin sulara bak!

Sular yüzün gibi ak-pak,

Ay vurunca parlayacak.

Durulsana!

.....

Tükenen gecelere bak!

Gecenin ötesi şafak,

Seninle aydınlanacak.

Doğsana! (Z.A., Değişik Çağrılar, s.144)

(Axxb, Axxb, Axxb...)

Vatan,

Antalya'da bir mavi su,

Posof'ta bir çorak tarla,

Gümüşhane'de bir yemyeşil bahçedir.

Vatan,

Sivas Yaylası'nda

Yıldız bakışlarıyla aydınlanan

İpissiz bir gecedir.

.....

Vatan,

Küçük ellerinin avuçladığı

Sade bir toprak parçası değil, çocuğum!

Toprakla büyüyen bir kutsal düşüncedir. (Z.A., Vatan I, s.3)

Özdemir şiirlerinde redifi de hem ek halinde hem de kelime halinde çokça kullanmıştır. Nurettin Özdemir’in şiirlerinde redif ahenge olduğu kadar, anlama da hizmet eder. Onun kelime hâlinde kullandığı redifler şiirin anlamına ve duygusuna katkı sağlar. Özdemir’in kelime halinde kullandığı rediflere bazı örnekler:

Tutun rüyalarım, tutun elimden;

O “Toprak Anne”ye **götürün beni!**

.....

İnin de “Kâbe”ye **götürün beni!**

.....

Zamandan öteye **götürün beni!**

.....

O “Cennet Ülke”ye **götürün beni!** (Z.A., Cennet Ülke, s.37)

Bir başka hava var çevrelerinde;

Ben gidende bizim eller **böyle değildi.**

.....

Baharında seller **böyle değildi.**

.....

Bahçelerde güller **böyle değildi.**

.....

Sana giden yollar **böyle değildi.**

.....

Destan yazan eller **böyle değildi.** (Z.A., Böyle Değildi, s.38)

Yaz geçiyor; başımda bahar yeli **yok.**

Susmuş bütün eşya zamana karşı; dili **yok.**

Ne kadar çırpınsa da kalbim, beyhude!..

Artık o eski bahçeler, o ince sevgili **yok.** (Z.A., Çırpınış, s.158)

Özdemir’in ek halinde kullandığı rediflere örnekler:

Çocuktun;

Dilinde en masum şarkılar vardı.

.....

Mevsim bahardı.

.....

Henüz başka bir âlem girmemişti rüyana.

.....

Dünyana.

.....

Duymamıştın deli rüzgârların uğultusunu.

.....

Ölüm korkusunu. (Z.A., Başka İklimlere Sefer İçin Zorun Neydi?, s.89)

Bu aydınlık, bakışlarının güneşe vurmasıdır.

Bunlar saç değil, sarı güllerin savrulmasıdır.

.....

Kalbimin ansızın gözlerine vurulmasıdır.

.....

Özlenen, bir sualin, bir bakışta sorulmasıdır.

.....

İnsanın bir amansız koşuda yorulmasıdır. (Z.A., İstanbul Sabahı, s.98)

Sen çocuktun ve o şehir küçüktü;

.....

Alnımıza konan bir öpücüktü.

.....

Eğildiğin sular, köpük köpüktü. (Z.A., Yalnızlık Hülyaları, s.113)

3.2.3.3. Yardımcı Unsurlar

Nurettin Özdemir şiirlerinde vezin ve kafiye'nin yanında ahenge yardımcı unsurlar orak mısra tekrarı, kelime tekrarı ve mısra kırılması gibi yöntemleri de

kullanmıştır. Bu yöntemlerin kimisi sadece şekil amaçlıyken kiminin anlama katkıda bulunmak ve şiirin duygusuna vurgu yapmak gibi amaçları da vardır.

3.2.3.3.1. Mısra Tekrarları

Mısra tekrarı Özdemir'in şiirlerinde sıklıkla kullandığı bir yöntemdir. Özdemir'in mısra tekrarlarına yer verdiği 23 şiiri vardır. Bu 23 şiire bakıldığında şairin mısra tekrarlarını en çok bentlerin ilk mısralarında yaptığı görülür. Şair bazen de bu tekrarları bentlerin ilk ve son dizelerinde veya şiirin ilk ve son dizelerinde yapar. Bunların dışında Özdemir'in şiirlerinde herhangi bir düzene dâhil olmayan mısra tekrarları da vardır.

Nurettin Özdemir'in mısra tekrarı yaptığı şiirleri şunlardır:

Ölüm Üstüne II (Z.A., s.33-34) (2. bendin 5. mısrası ve 4. Bendin 5. mısrasında tekrar edilmiştir.)

Ölüm Üstüne IV (Z.A., s.35-36) (Bentlerin ilk mısraları son mısralarında tekrar edilmiştir.)

Artık Vakit Geçti, Yorgunum (Z.A., s.49-50) (Şiirin ilk mısrası son bent hariç bütün bentlerin başında tekrar edilmiştir.)

Eski Şarkı (Z.A., s.77) (Şiirin ilk mısrası şiirin sonunda tekrar edilmiştir.)

Yıllardan Sonra (Z.A., s.80) (Şiirin ilk mısrası şiirin sonunda tekrar edilmiştir.)

Farkında mısın? (Z.A., s.81) (Aynı mısra bentlerin başında ve sonunda tekrar edilmiştir.)

Başka İklimlere Sefer İçin Zorun Neydi? (Z.A., s.89) (Şiirin ilk mısrası bütün betlerin başında tekrar edilmiştir.)

Bir Yağmur Sonrası (Z.A., s.115-117) (Bentlerin ilk mısraları son mısralarında tekrar edilmiştir.)

Kubbeler Şehri Yetim (Z.A., s.120-121) (Şiirin ilk mısrası bütün betlerin başında tekrar edilmiştir.)

Dönüş (Z.A., s.128-129) (Bentlerin ilk iki mısraları bentlerin sonlarında tekrar edilmiştir. Yalnızca son bentte 2. ve 3. mısralar bendin sonunda tekrar edilmiştir.)

Bu Şehrin Akşamları (Z.A., s.130-131) (Aynı mısra bentlerin başında ve sonunda tekrar edilmiştir.)

Mektup (Z.A., s.132-133) (Bentlerin ilk iki mısraları bentlerin sonlarında tekrar edilmiştir. Yalnızca son bentte 2. mısra bendin sonunda tekrar edilmemiştir.)

Uzaklardaki Kadın –Hatıralardan Kaçış- (Z.A., s.134-135) (Bentlerin ilk mısraları son mısralarında tekrar edilmiştir.)

Uzaklardaki Kadın –Akşamların Tükendiği Saatler- (Z.A., s.135) (İlk bendin ilk iki mısrası bendin sonunda tekrar edilmiştir.)

Şehirler, Mesafeler ve Sen V (Z.A., s.141) (Şiirin ilk mısrası 4. bendin ilk mısrasında tekrar edilmiştir.)

Bu Şiir Yarım Kalsın (Z.A., s.145) (Bentlerin ilk iki mısraları bentlerin sonlarında tekrar edilmiştir.)

Yitik Sevgi II (Z.A., s.151) (Bentlerin ilk iki mısraları bentlerin sonlarında tekrar edilmiştir.)

Bir Eski Zaman Güzeline Şarkı (Z.A., s.172) (İlk dördlüğün son mısrası son dördlüğün son mısrasında tekrar edilmiştir.)

Sesleniş I (H.Ş., s.23) (İlk dördlüğün son mısrası bütün dörtlüklerin sonunda tekrar edilmiştir.)

Sesleniş II (H.Ş., s.24) (İlk dördlüğün son mısrası bütün dörtlüklerin sonunda tekrar edilmiştir.)

Sesleniş III (H.Ş., s.24) (İlk dördlüğün son mısrası bütün dörtlüklerin sonunda tekrar edilmiştir.)

Sensiz (H.Ş., s.27) (İlk beyitin ikinci mısrası son beyitin ikinci mısrasında tekrar edilmiştir)

Tanrıya Sesleniş (H.Ş., s.31) (İlk dördlüğün son mısrası bütün dörtlüklerin sonunda tekrar edilmiştir.)

Bunların dışında Özdemir'in şiirin ilk beyitini son beyitte tekrar ettiği iki şiiri vardır. Bunlar *Hayat Şiiri* kitabındaki Gel³²⁶ ve Deli Gönüm³²⁷ başlıklı şiirlerdir.

³²⁶ Özdemir, *Hayat Şiiri*, 25.

3.2.3.3.2. Kelime Tekrarları

Kelime tekrarı Özdemir'in sadece ahenk için değil anlamı pekiştirmek için de kullandığı bir metottur. Özdemir'in kelime tekrarlarını şiirin içinde belli bir sistematikte yaptığı şiirlerinin yanında farklı dizelerde ve farklı yerlerde yaptığı şiirleri de vardır. Özdemir'in belli bir sistemle kelime tekrarı yaptığı şiirlerine örnek olarak Sonbahar³²⁸, Mavi Zaman –Sen-³²⁹ ve Ayrı Ayrı³³⁰ şiirleri gösterilebilir.

Sen **delice** bakarsın, ben **delice**;

Biz **delice** bakışmayı bilmeyiz.

Çılgın davetler geçer gözlerimizden;

Biz bakışmayız.

Sen **delice** gülersin ben **delice**;

Biz **delice** gülüşmeyi bilmeyiz.

Sevincimiz bölünür akşamlarla;

Biz gülüşmeyiz.

Sen **delice** seversin, ben **delice**;

Biz **delice** sevişmeyi bilmeyiz.

Yüreklerimiz çırpınır eteklerinde;

Biz sevişmeyiz. (Z.A., Ayrı Ayrı, s.86)

Önce bir eylül **geçti** bakışlarından, sırlıslıkla.

Uçuşan bulutlarla deli-divane bir gökyüzü **geçti**.

Geçti son ışıklarıyla bir güneş, bir kocaman gül,

Bir kuru dal, bir sarı yaprak, bir durgun su.

Islak kanatlarında umut taşıyan muhacir kuşlar **geçti**.

.....

³²⁷ Özdemir, *Hayat Şiiri*, 29

³²⁸ Özdemir, *Zaman ve Aşk*, 51.

³²⁹ A.g.e., 60.

³³⁰ A.g.e., 86.

Nihayet zaman **geçti**; pençesinde çırpınan bir kuş...
Zalim saatler, günler, aylar mevsimler **geçti**.
Geçti yenilmez kahramanlar.. O eski tanrılar...
Kıyısız deniz, ufuksuz gök, orman ve sonrasızlık
Ve çöl sabahlarında uyanılmış derin uykular **geçti**. (Z.A., Sonbahar, s.51)

Şair kimi zaman da kelime tekrarlarını belli bir düzene bağlı kalmadan yapar. Buna örnek olarak Sevginin Susması³³¹, Bahçemdeki Son Gül³³² ve Yalnızlık Çiçek Açtı İçimizde³³³ şiirleri gösterilebilir.

Sevgi **sustu**!
Sustu bütün güzellikler.. her şey!
Dal, yaprak, ışık, su...
Sustu, denizlerin ve ormanların uğultusu!
İçimizdeki gür kemanların sesi **sustu**!
Sustu,
Yüreklere büyüyen yalnızlık korkusu!
Ve çılgın davetlerin ürpertisi **sustu**! (Z.A., Sevginin Susması, s.67)

Bahçemdeki **son** gül, **son** şarkı, **son** ışık.
Sevginin ufuklarında kanat çırpınan **son** duygu.
Son güzellik, sihirli davetlerde büyüyen **son** sarmaşık.
Ölümsüzlüğün aynasında parıldayan **son** tebessüm.
Son kahkaha, dağılan bir güneşin dayanılmaz aydınlığı.
Baharı saklayan göğüsler, bayıltan rayiha.
Yeşermesinde hüznün eriyip kaybolduğu **son** umut. (Z.A., Bahçemdeki Son Gül, s.68)

Özdemir kimi zaman da duyguyu arttırmak ve dikkat çekmek için kelime tekrarlarını peş peşe yapar.

³³¹ Özdemir, *Zaman ve Aşk*, 67.

³³² A.g.e. s.68.

³³³ A.g.e. 75.

Bir yanda babanın yokluğu, bir yanda senin ayrılığın;
Bağrında durmadan kaynayan bir ince sızı!

Şimdi beş vakit namazda **dualar... dualar... dualar...** (Z.A., Serhan'a
Şiirler –Babaannen-, s.27)

Bir duman dolar gözlere.

Bir ses duyulur muttasıl:

Unut.. unut.. unut.. unut!.. (Z.A., Şehirler, Mesafeler ve..., s.153)

3.2.3.3.3. Mısra Kırılmaları

Nurettin Özdemir ahengi sağlamak ve kimi zaman da kafiye dikkat çekmek için şiirlerinde mısra kırılmalarına yer vermiştir. Özdemir'in şiirlerindeki mısra kırılmalarında genellikle kırık mısraın ikinci kısmı tek kelimeden oluşur. Bunun sebebi şairin hem o kelimenin oluşturduğu kafiye dikkat çekmek hem de özellikle o kelimeye vurgu yapmak istemesidir.

Özdemir, 12 şiirinde mısra kırılması metodunu uygulamıştır. Şairin mısra kırılmasına yer verdiği şiirlerine örnek olarak aşağıdaki dizeler gösterilebilir.

Bahçemiz yemyeşil bir kilim,

Kelkit kilimi.

Bahçemizdeki ağaçlar boylu boslu,

Baban gibi. (Z.A., Serhan İçin Şiirler –Bahçemiz-,

s.24)

Sularda bir beyaz köpük,

Dağlarda bir mavi duman

Ellerin!

Açılınca bir esmer gül,

Yumulunca bir tebessüm,

Avucumda yumulan

Ellerin!

.....

Arzuların en sığağı,
En çılgını davetlerin,
Alnımda yanan

Ellerin! (Z.A., Ellerin, s.76)

Gerilmiş oksan, dur!

Çıkma!

Atılmış kurşunsan, dur!

Vurma!

Boşanmış zamansan, dur!

Akma!

Çevrilmiş nazarsan, dur!

Bakma! (Z.A., Korkunç Çağı, s.87)

Korkunç uçurumlardır titreten kalbimizi,

Muhacir kuşların sonsuz maviliklere düşmek

Korkusu değil. (Z.A., Uzak Uğultu,

s.97)

Hem halkımızın, hem gönlümüzün fethine

memur oldun.

Bizi yıktın; ama sen ebedî uykuda mamur oldun.

Girerek Peygamberimin o güzel bahçesine,

Toprağa rahmet ve karanlık alemlere nur oldun. (Z.A., Nur Oldun, s.175)

3.2.3.3.4. Ses Benzerlikleri

Nurettin Özdemir'in sıkça kullandığı ahengi sağlama yöntemlerinden biri de ses benzerlikleridir. Özdemir şiirlerinde hem asonans hem de aliterasyonlarla ahengi destekler.

Aliterasyon, “bir ya da birden fazla mısrada aynı ünsüz seslerin birkaç kez tekrarıdır”³³⁴. Asonans ise “bir ya da birden fazla mısrada aynı ünlü seslerin birkaç kez tekrarıdır”³³⁵. Bu benzerlikler kimi zaman yalnızca tek ses değil hece düzeyinde de olabilir.³³⁶ Nurettin Özdemir’in şiirlerindeki asonans ve aliterasyonlara örnek olarak aşağıdaki dizeler gösterilebilir:

Kartal nasıl kalkarsa geniş kanatlarıyla bir kayadan

Ve nasıl boşanırsa Çimen Dağları’nın bağrından

Kelkit suyu (Z.A., Serhan İçin

Şiirler –Türkülerimiz-, s. 28)

Taştan taş ahenk taşırdı sular.

Güller yanağında **katmer katmer**di.

Kalbim senin **için en** güzel yerd.

Aşkın yeli **ılgın ılgın** eserd. (Z.A., Hayat Şiiri, s.43)

Ellerin çenende penceredesin.

Buğday renkli gözlerinde bir şey var!

Sonbahar **akşamlarından ıslak,**

Yaz sabahlarından taze bir şey. (Z.A., Esmer, s.17)

Saltanatın neden sonra ermedi?

Duydum **ölümünü** gözüm görmedi. (Z.A., Böyle Değildi, s.39)

Hüznü, düşüncesi, ürperişiyle

Ve böyle muhteşem gösterişiyle, (Z.A., Mermerde Nakışlar, s.54)

3.2.3.3.5. Ara Söz ve Konuşma Çizgileri

Nurettin Özdemir şiirlerinde kimi zaman ara sözlere ve konuşma çizgilerine yer vermiştir ancak bunlar şairin sık kullandığı metotlar değildir.

³³⁴ Nurullah Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemleri* (Ankara: Edebiyat Otağı Yayınları, 2006), 239.

³³⁵ Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemleri*, 240.

³³⁶ A.g.e., 239-242.

Özdemir yedi şiirinde ara söz, iki şiirinde de konuşma çizgisi kullanmıştır. Şair ara sözleri detay vermek, duyguyu güçlendirmek; konuşma çizgilerini ise her iki şiirin de sonunda asıl mesajı vermek için kullanmıştır.

Nurettin Özdemir'in konuşma çizgisi kullandığı şiirler:

Bir çift alageyik bir korulukta
Ve bir dalda yan yana iki güvercin,

.....

-Heyy oğul iki ok, iki mermi!

- Atılıp gitti biri. (Z.A., İkili Güzellik, s.29)

Artık vakit geçti; oyalanma, bohçanı topla.
Ölümü de olgun ve metanetle kucakla.
Dünya, ikbal ve servet için hüzünlenmeye değmez.
Tut Hakk'ın elinden, dostlara seslen:

- kalın sağlıcakla! (Z.A., Kalın

Sağlıcakla, s.173)

Nurettin Özdemir'in ara söz metodunu kullandığı şiirler:

-Evimizi daha sonra anlatacağım-

Evimizin önünde küçük bir havuz, (Z.A., Serhan için Şiirler –Bahçemiz-, s.24)

Omuzların omuzlarıma, boyun boyuma kavuştuğunda,

Şöyle sarılıp, bağrıma basıp, alnından öperek,

-Ve eğer o anda dilim dönerse-

İşte; “tıpkı babana benziyorsun” demek için. (Z.A., Serhan için Şiirler – Ailemiz-, s.26)

-Ahh, sesim güzel olsaydı da ben söyleseydim!-

Ama türkülerimizi en güzel baban söylerdi. (Z.A., Serhan için Şiirler – Türkülerimiz-, s.28)

Kaldırıp seyretti beni,

Bakışlarının tılsımlı aynasında.

-ki içlerinde güneşler doğuyordu-

Sonra bir sır gibi usulca öptü dudaklarımı. (Z.A., Sevginin Gelişi, s.65)

Bıraktım çocuk ellerine, ki ellerin,

-Bir eşi görülmemiş güzelliğinde-

Bir bulutu, bir damla kanı, bir gözyaşını,

Yoğurup sihirli şarkılarla geceler boyu,

Yeniden gömdüler toprağın ıslak derinliğine. (Z.A., Gül Masalı, s.73)

Ellerin yine öyle çocuksu, güzel.

-Ah! o ilk açılan çiçekler gibi ellerin.-

Yüreğinde yenilmeyen bir özlem,

Dudaklarında yılanmış şarapların tortusu,

Gülüşlerin sanki bir ömre bedel! (Z.A., Yıllardan Sonra, s.80)

Sana Tanrım gönülden nasip etsin;

Karamsarlığı, ümitsizliği ezen bir yıl

Ve ömür çizgisini –gecinden, çok gecinden-

Rahat ve onurla çizen bir yıl! (Z.A., Cumhurbaşkanımız Muhterem Süleyman Demirel'e Saygıyla... III, s.170)

3.2.4. Dil ve Üslup

Nurettin Özdemir'in şiir dili günlük konuşma dilini esas alan, sade ve anlaşılır bir dildir. Onun şiirlerinde ne İkinci Yeni şiirindeki gibi kapalı bir anlatım ne de divan şiirindeki gibi söz sanatlarıyla dolu bir anlatım vardır. Özdemir şiirlerini bir şeyler anlatmak ve anlaşılacak için yazar. Okuyucudan şiiri

anlayabilmesi için ekstra bir çaba beklemes. Özdemir'in şiirleri çoğu zaman ilk okuyuşta anlaşılabilir olacak şiirlerdir.

Nurettin Özdemir şiirlerinin çoğunda dil bilgisi kurallarına uymuş olsa da bazen sanat kaygısı ile Türkçenin imla ve cümle yapısına uymayan ifadeler de kullanmıştır. Ancak kimi zaman bilinçli kimi zaman ise farkında olmadan yapılan bu hatalar etkili ve sanatlı bir anlatımı amaçlayan şiir dili için göz ardı edilebilir.

Nesir için geçerli olan dil bilgisi kurallarına uyma zorunluluğu, şiir için geçerli değildir. Şiirin söz dizimi, nesirden farklıdır. Şiirde dil bilgisi kurallarına tam anlamıyla bağımlılık aranmaz. Şiir bir sanattır. Dolayısıyla şair, sanatını en çarpıcı bir biçimde ortaya koyabilmek için dil bilgisi kurallarıyla oynayabilmektedir.³³⁷

Özdemir'in şiirinde de eksilteli cümleler, ek yanlışlıkları, noktalama ve imla hataları, anlatım bozuklukları vardır. Özellikle ilk iki kitabı *Hayat Şiiri* ve *Yağmur Sonrası*'nda yazım yanlışları fazladır. Şair önceki kitaplarında yer alan şiirlerini bütün şiirlerini topladığı *Zaman ve Aşk* kitabına alırken imla ve noktalama yanlışlarının bir kısmını düzeltmiştir. Ancak şiirlerindeki dil sapmaları, eksilteli cümleler ve anlatım bozuklukları gibi kural hataları genellikle etkili bir anlatım yakalayabilmek ve bir şiir dili oluşturabilmek için yapılmıştır ve şair bunlarda herhangi bir düzeltme yoluna gitmemiştir. Çünkü "ortak millî dilin sanatçıya göre ele alınış ve işleniş tarzı üslûbu verir"³³⁸ ve bu hatalar onun dili işleyiş tarzı olup üslubunun da bir parçasıdır.

Nurettin Özdemir'in İstanbul Türkçesini esas alan bir şiir dili vardır. Yöresel ağızların, argo kelimelerin ya da sokak ağzının örnekleri onun şiirinde yok denecek düzeydedir. Özdemir yalnızca iki şiirinde yerel söyleyişe yer vermiştir. Bunlar, *Hayat Şiiri* kitabındaki "Böyle Değildi" ve "Tanrıya Sesleniş" şiirleridir.

Bir başka hava var çevrelerinde;
"Ben gidende bizim eller böyle değildi."
Sular akmaz olmuş derelerinde,
Baharında seller böyle değildi. (H.Ş., Böyle Değildi, s.17)

Kafamızda istifhamlar,

³³⁷ Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemleri*, 190.

³³⁸ A.g.e., 196.

Damarlarda donan kanlar;
Acep bu korkulu anlar,
Niçindir Tanrım!. Niçindir? (H.Ş., Tanrıya Sesleniş, s.31)

Bu iki şiirin dışındaki yerel söyleyişler yalnızca şairin şiirlerinin içindeki alıntılanmış şarkı ve türkü sözlerinde geçer. Bunlar şairin kendi cümleleri olmadığı için bu alıntılarını şiirlerindeki mahallî söyleyişlere örnek olarak vermiyoruz.

Nurettin Özdemir, şiirlerinde genellikle Lirik bir üslup kullanmıştır. Özdemir'in ilk şiirlerini dışarıda tutarsak vatan, millet ve kahramanlık gibi hamasi konuları işlediği şiirlerinde bile bir lirizm hissedilir. *Hayat Şiiri*'nden sonraki kitaplarının hiçbirinde toplulukları harekete geçirmek, bir aksiyon oluşturmak için yazılmış ve yüksek sesle okunması gereken şiirler yoktur. Klasik manada epik diyebileceğimiz şiirlerinin örneklerini yalnızca ilk kitabı *Hayat Şiiri*'nde görürüz. Bu şiirler Özdemir'in lise yıllarında yazdığı şiirlerdir. Özdemir'in sonraki dönemde yazdığı en hamasi şiirleri diyebileceğimiz “Vatan” ve “Kars Kalesi'ndeki Bayrak” şiirleri bile bir hareketi değil bir düşünceyi anlatmak, insanları harekete geçirmek için değil düşüncelerini, hissetmelerini sağlamak için yazılmıştır.

Özdemir'in en sık kullandığı ikinci üslup ise hitabet üslubudur. Ancak Özdemir'in bu üslubu kullandığı şiirler bir topluluğa değil bir kişiye hitap eden şiirlerdir. Yaşadıklarını yazan bir şair olan Özdemir'in bu üslubu kullanarak yazdığı şiirlerde hitap ettiği kişiler de doğal olarak hayatındaki insanlardır. Bunlar kimi zaman kardeşleri, kimi zaman eşi, kimi zaman ise arkadaşlarıdır. Nurettin Özdemir'in “Ölü”³³⁹, “İçlenme”³⁴⁰, “Karıma”³⁴¹, “Rahmetli Ethem'e”³⁴², “Nihal'e”³⁴³, “Kalın Sağlıcakla”³⁴⁴ gibi şiirleri hitabet üslubunu kullandığı şiirlerinden bazılarıdır.

³³⁹ Özdemir, *Zaman ve Aşk*, 146.

³⁴⁰ A.g.e., 21-22.

³⁴¹ A.g.e., 13.

³⁴² A.g.e., 15.

³⁴³ A.g.e., 15.

³⁴⁴ A.g.e., 173.

Nurettin Özdemir bu iki üslubun dışında hiciv, iç konuşma ve övgü üsluplarını da az sayıda şiirinde kullanmıştır. Örneğin “Aç ve Çıplak”³⁴⁵ şiirinde hiciv, “Başka İklimlere Sefer İçin Zorun Neydi?”³⁴⁶ şiirinde iç konuşma, “Bir Eski Zaman Güzeline Şarkı”³⁴⁷ şiirinde ise övgü üslubunu kullanmıştır.

3.2.4.1. Söz Varlığı

Şairlerin kullandıkları, tercih ettikleri kelimeler onlara kendi üsluplarını ortaya koymada yardımcı olur. “Bazı şairlerin şiirlerinde öne çıkan, belirgin olan anahtar kelimeler vardır. Bu anahtar kelime kadrosu belli bir atmosferi tamamlamada ve kurmada yardımcı olan unsurlardır.”³⁴⁸ Nurettin Özdemir’in şiirindeki anahtar kelimelerin bazıları ise şunlardır: bahçeler, vişneler, küçük şehir, büyük şehir, uzak, davetler, istasyonlar, köyler, mesafeler, muhacir kuşlar...

Bu kelimelerin her birinin şairin hayatında bir karşılığı vardır. Örneğin küçük şehir, eski bahçeler, vişne dalları şairin çocukluğunu ve çocukluğuna duyduğu özlemi anlatan şiirlerinin ortak kelime kadrosudur. Büyük şehir, tren istasyonları, mesafeler, muhacir kuşlar ve uzak dağ köyleri ise memleket hasretini, gurbeti konu alan şiirlerinin ortak kelime kadrosudur.

Şairin şiirlerinde tercih ettiği ikilemeler, deyimler, hitaplar ve sıkça kullandığı tamlamalar, söz öbekleri şairin üslubunu ve hatta şiirinin baskın temalarını anlayabilmek için son derece önemlidir. Bu nedenle Özdemir’in şiirlerindeki kelime grupları aşağıda incelenmiştir.

3.2.4.1.1. İkilemeler

İkilemeler Nurettin Özdemir’in özellikle sıfat görevinde iken ismin özelliğini daha baskılı bir biçimde belirtmek ve zarf görevinde ise nitelendirdiği fiile ya da zarfa dikkat çekmek için sıklıkla kullandığı kelime guruplarıdır. Özdemir, anlamın dışında ahenge yardımcı olması için de ikilemeleri kullanır. Özdemir’in çok sık kullandığı ikilemelerin oluşturduğu fonetik ahenk, aliterasyon

³⁴⁵ A.g.e., 183.

³⁴⁶ Özdemir, *Zaman ve Aşk*, 89.

³⁴⁷ A.g.e., 172.

³⁴⁸ Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemleri*, 195-196.

ve asonanslar şiirindeki önemli ahenk unsurlarından ve üslubunun önemli parçalarındandır.

Özdemir'in şiirlerinde kullandığı ikilemeler şunlardır: pul pul, pırıl pırıl, alay alay, bölük bölük, sevip sevip, buram buram, usul usul, buğu buğu, çeşit çeşit, gürül gürül, ölü diri, dalga dalga, katmer katmer, baş başa, art arda, ılgın ılgın, alev alev, bir bir, dal dal, yaprak yaprak, mevsim mevsim, yorgun argın, deli divane, oylum oylum, kendi kendine, büküm büküm, kıvrım kıvrım, dönüp dönüp, parça parça, bulup bulup, ılık ılık, bahar bahar, umut umut, yıldız yıldız, kocaman kocaman, büküp büküp, dalga dalga, rüzgâr rüzgâr, damla damla, yudum yudum, nefes nefes, nakış nakış, parıl parıl, ayrı ayrı, ak pak, kıyı bucak, usul usul, gizli gizli, ışıl ışıl, para pul, çağıl çağıl, tomur tomur, bulut bulut, tel tel, diri diri, güm güm.

3.2.4.1.2. Deyimler

Şiirlerini günlük konuşma diliyle yazan Özdemir'in şiir dili için deyimler son derece önemlidir. Her ne kadar hayatının büyük bir bölümünü büyük şehirlerde ve şehir hayatı içinde geçirmiş olsa da Özdemir, Anadolu kültürüyle büyümüş ve her zaman halkla ve halk kültürüyle iç içe olmuştur. Onun bu halk adamı kimliği şiirlerine de sirayet etmiştir. Şiirlerinde sıkça kullandığı deyimler de bunun kanıtlarından biridir.

Nurettin Özdemir'in şiirlerinde kullandığı deyimlere bazı örnekler:

Toprağın bağrında çatlayan tohumlar gibi.

Bir yayla gecesinde yüreklerimiz geldi avucumuza.

Bir yayla gecesinde gönül verdik, can verdik. (Z.A., s.6)

Vatan uğrunda el-pençe divan, hazır-tetik! (Z.A., s.7)

Gün görmüş; ufuklar boyunca (Z.A., s.8)

Kars Kalesi'ndeki bayrağı

Taşıyan bilekler bükülmemiş. (Z.A., s.8)

Büyük şehirler tütmesin gözlerinde buram buram. (Z.A., s.18)

Kırıldı kollarım; tutmuyor elim.

Nefesim kesildi, dönmüyor dilim. (Z.A., s.22)

Boy attıkça seninle büyür umutlarımız. (Z.A., s.24)

Şöyle sarılıp, bağrıma basıp, alnından öperek, (Z.A., s.26)

Tozlu yollarda heder olmuş gelinliği! (Z.A., s.27)

Düşüvermiş yollara yalınayak, (Z.A., s.34)

Yürekler bir korla dağlanmış gibi,

Yollarım önümde bağlanmış gibi, (Z.A., s.39)

Sulara aksedip kalan çehreni,

Arıyor gözlerim, nerdesin şimdi? (Z.A.,s.43)

Beyaz gelinliklerle salınıp giden (Z.A., s.49)

Bu vapur benim için demir almalı (Z.A., s.55)

Kurulup oturdu baş köşeye, kendinden emin. (Z.A., s.65)

Kalbimi sarıp sarmaladım bir gece; (Z.A., s.73)

Bir ağaç gibi dalbudak salan garipliğime bakma! (Z.A., s.87)

Kafalar dumanlanır (Z.A., s.105)

Bir kurşun sesine hasret gövdemi;
Sersinler bu şehrin bahçelerine. (Z.A., s.129)

Böle kasvet çökmezdi yüreğimize apansız. (Z.A., s.130)

Lafı döndürmenin yoktur manası. (Z.A., s.180)

3.2.4.1.3. Tamlamalar

Nurettin Özdemir'in üslubunu anlayabilmek ve anahtar kelime kadrosunu ortaya koyabilmek için sıklıkla kullandığı tamlamaları da tespit etmek gerekir. Özdemir'in şiirlerinde belli bağlamlar için kullandığı kalıp tamlamalar vardır. Örneğin gurbet temalı şiirlerinde “muhacir kuşlar, büyük şehirler, küçük şehir” gibi tamlamaları; çocukluk özlemi temalı şiirlerinde “küçük şehir, eski bahçe, vişne dalları” gibi tamlamaları; geçmişe ve sevgiliye duyulan özlemi anlattığı şiirlerinde ise “uzak dağ köyleri, çılgın davetler, sihirli/tılsımlı ayna, eski şarkı” gibi tamlamaları sık sık kullanır.

Nurettin Özdemir'in şiirlerinde en çok kullandığı tamlama “eski şarkı” tamlamasıdır. Özdemir şiirlerinde yaklaşık 15 kere bu tamlamayı kullanır. Özdemir kimi zaman şarkı kelimesiyle “o şarkı, o eski şarkı ya da sihirli şarkı” gibi tamlamalar da yapar. Şair farklı şiirlerinde yaklaşık 12 kere “küçük şehir”, 10 kere “eski bahçe”, 8 kere “muhacir kuşlar”, 6’şar kere de “çılgın davet” ve “sihirli/tılsımlı ayna” tamlamalarını kullanmıştır. Şair kimi zaman da “eski bahçe” tamlamasına yakın bir anlamla “harap bahçe” tamlamasını kullanır.

Özdemir'in “uzak” kelimesiyle kurduğu ve gurbet ve özlem temalı şiirlerinde sıkça kullandığı kalıp tamlamalar da vardır. Bunlar; “uzak köyler, uzak unutulmuş kasabalar, uzak dağ köyleri, uzak Anadolu kasabaları, uzak mesafeler” gibi tamlamalardır.

3.2.4.1.4. Hitap İfadeleri

Özdemir özellikle hitabet üslubunu kullandığı şiirlerinde hitap ettiği kişiye samimiyetini göstermek için bazı hitap ifadeleri kullanır. Bunlar kimi zaman hitap

ettiği kişinin isminin iyelik eki ile çekimlenmiş hali, kimi zaman da o kişiye taktığı lakaptır. Ancak bu saydığımız hitap şekilleri de dâhil olmak üzere Özdemir'in en çok kullandığı hitap “çocuk / çocuğum” hitabıdır. Özdemir şiirlerinde bu hitabı hem kardeşleri için hem sevgilisi için hem genel bir hitap kelimesi olarak hem de gerçekten kendi çocuklarına hitap etmek için kullanmıştır. Özdemir'in şiirlerinde kullandığı hitap ifadeleri genel olarak şunlardır: çocuğum, çocuk, Esmer, Esmerim, Ayşem, Serhanım.

Vatan,
Küçük ellerinin avuçladığı
Sade bir toprak değil, çocuğum! (Z.A., Vatan I, s.3)

Yağmur olalım, rüzgâr olalım, emret de çocuk!
Sen uğruna can koyduğumuz taptaze Nihal'sin. (Z.A., Nihal'e, s.15)

Sarışın başaklı tarlalar misâli, Esmer!
Büyük şehirleri düşünmekte sin... (Z.A., Esmer, s.17)

Senin masal çağın geçti çocuğum!
Sana küçük hikâyeler anlatacağım. (Z.A., Serhan için Şiirler –Açış-, s.23)

Hey.. Serhanım, arslanım, tosunum benim!
Alp Dağları'nın eteğinde büyüyen çiçeğim! (Z.A., Serhan için Şiirler –
Türkülerimiz-, s.27)

Yalnızlık gider bir yere.
Bir yerden gelir çaresizliğim.
Bizi mesafeler ayırdı çocuk!
Ben de mesafeler gibiyim. (Z.A., Sevgi Şiirleri XII, s.72)

Saçların rüzgârda tel tel olunca,
Gözlerin uzağa dalmasın Ayşem.

Karanlık geceler rûha dolu[n]ca;

Seni kederlere salmasın Ayşem. (H.Ş., Köye Mektuplar, s.26)

3.2.4.1.5. Nidalar

Nurettin Özdemir kimi zaman duygu yoğunluğunu aktarmada yardımcı unsur olarak, kimi zaman hitap ettiği kişi ya da olguya seslenmek için “Ey!”, “Hey!”, “Ah!”, “Uyy!” gibi nidalar kullanmıştır. Şair bu nida ifadelerine genellikle mısraların başında yer vermiştir. Nurettin Özdemir, kitaplarında yer alan 13 şiirinde nida ifadeleri kullanmıştır. Bunlardan bazıları aşağıda örnek olarak verilmiştir.

Ecelin oku mu, bağırını deldi?

Ölüm mü hayattan daha güzeldi?

Heyy oğul!.. seni çok göresim geldi.

El-pençe dikilsem divanlarına! (Z.A., İçlenme, s.22)

Arzum çiçek açsın bu son baharda.

Ey aşk!.. Alev alev ruhumu sar da;

Bozulmuş görmesin gönül baharı. (Z.A., Hayat Şiiri, s.43)

Ve duygularımı. Ah! onlar.. ki her biri,

Ayrı bir aşkın rüzgârında darmadağın. (Z.A., Gül Masalı, s.73)

Uyy! Bu göğüs değil, bu kucak değil.

Toprak da anne, fakat sıcak değil. (Z.A., Toprak Anne, s.158)

3.2.4.2. Cümle

Söz konusu şiir olduğunda cümlelerin yapısı ve kuralları düz yazıdaki gibi kesin değildir. Şair kendi tasarrufunca metnin sanatsal yönünü arttırmak için cümleleri kısaltabilir, bölebilir ya da eksik bırakabilir. Nurettin Özdemir’in şiirlerinde de kimi zaman nesre yaklaşan hatta neredeyse şiirin eleğinden hiç geçmemişçesine düz konuşma cümlelerini andıran cümleler vardır. Özdemir’in

şiiirlerindeki nesre yaklaşan cümleler genellikle ulantı örnekleridir. Cümleyi mısralara yayma olarak tanımlanan Fransızcası enjambement (anjanbman) olan ve Türkçede ulantı denilen³⁴⁹ bu metod Özdemir'in sıkça kullandığı bir yöntemdir. Özdemir'in şiirlerindeki ulantılara bazı örnekler:

Akşamüstleri küçük bahçemizde attı mı eli kulağa,
Pöske Dağları'ndan ansızın kopan bir çığ gibi,
Sanki bir büyük boşluğa salıverirdi bizi. (Z.A., Serhan için Şiirler –
Türkülerimiz-, s.28)

İnançsız yaşanan, boşuna giden,
Yirmi bir yılının acısıydı bu.
.....
Bu kadar senedir boşuna giden,
Günlerin acısı unutulmalı. (Z.A., Hayat Şiiri, s.44)

Bu kapı üstünde bugün ve yarın,
Altın tuğralarda geçmiş yılların,
Aydın tebessümü sarmakta bizi. (Z.A., Mermerde Nakışlar, s.53)

Özdemir'in şiirlerindeki cümleler her zaman tam bir cümle değildir. Nurettin Özdemir kimi zaman yüklemi olmayan yani eksilteli cümleler kullanır. Bunu bazen tasvir yapmak için bazen de bilinçli olarak şiirin söyleyişine sanatsallık katmak için yapar.

Saltanatın yarım, tahtın perişan;
Yıldızlarla süslü bahtın perişan. (Z.A., Böyle Değildi, s.38)

Bu dizelerdeki cümleler tam bir cümle değildir çünkü bu ifadelerin tam bir cümle olabilmesi için ekfiil almaları gerekir. Olması gereken “Saltanatın yarım tahtın perişandır. / Yıldızlarla süslü bahtın perişandır.” şeklinde cümlelerdir.

³⁴⁹ Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemleri*, 189.

Ancak şair söyleyiş güzelliği katmak için bu cümleleri bilinçli olarak eksik bırakmıştır.

Geçmiş de ömründen sayısız bahar,
Aklıma gelmeyen sanki bir şey var;
Sisli muhayyile, belirsiz hayal... (Z.A., Hayat Şiiri, s.45)

Bu dizelerde ise şair hatırlayamadığı şeyi açıklarken “sisli muhayyile” ve “belirsiz hayal” ifadelerini kullanır ancak bunu tam bir cümle ile vermez. Aslında şairin söylemek istediği şey “Aklıma gelmeyen şey, sisli bir muhayyile ve belirsiz bir hayal gibidir.” Fakat bu söyleyiş şiir dili için çok uzun olduğu için şair yalnızca benzetileni vermekle yetinmiştir.

Geçti en güzel yüzüyle asil ve mağrur bir kadın;
Dağılmış saçlar, buğulu gözler, dudaklar, eller... (Z.A., Sonbahar, s.51)

Burada ise şair bahsettiği kadını tasvir ederken gördüklerini yalnızca sıralar. Cümlenin sonuna bir yüklem getirerek cümleyi anlamlandırmak okuyucuya bırakılmıştır. Buradaki tasviri tam bir cümle haline getirecek olursak ortaya şöyle bir ifade çıkacaktır: “Geçti en güzel yüzüyle asil ve mağrur bir kadın; / Dağılmış saçları, buğulu gözleri, dudakları ve elleriyle geçti.”

Şairin cümlelerinde eksik bıraktığı öge her zaman yüklem değildir. Kimi zaman bağlaçları veya edatları da kullanmaz.

Nihayet zaman geçti; pençesinde çırpınan bir kuş...
Zalim saatler, günler, aylar, mevsimler geçti. (Z.A., Sonbahar, s.51)

Buradaki ilk dizede şair “ile” bağlacını kullanması gerektiği halde kullanmamıştır. Bu dizenin okuyucunun anlaması gereken hâli şudur: “Nihayet zaman, pençesinde çırpınan bir kuş ile geçti.”

3.2.4.3. Doğa Unsurları

Doğa, onunla iç içe bir çocukluk geçiren Nurettin Özdemir'in hayatında ne kadar önemli bir yer tutuyorsa şiiri için de o derece önemlidir. Dağlar, yaylalar, akarsular, hayvanlar, hava olayları, gök cisimleri onun için hep olduklarından fazlasını ifade ederler. Şiirlerinin hiçbirisi tam olarak pastoral şiir özelliği göstermemesine rağmen Özdemir, konu her ne olursa olsun pastoral öğeleri şiirlerinde sıkça kullanmıştır.

Oğullarım büyür dağlarda,
Hürlüğünce gelecek zamanların;
Yağmurla, güneşle, ayazla. (Z.A., Bende Yaşayanlar, s.11)

Özdemir'in şiiri için önemli bir yardımcı öge olan doğa, onun üslubunun da belirleyicilerindendir. Özdemir'in şiirlerinde doğa bir benzetme unsuru olarak her zaman başrolde. Ona göre neredeyse güzel olan her şeyde doğadan bir iz vardır ve güzel olan her şeyin doğada bir karşılığı vardır.

Senin gözbebeklerinde yaylaman rengi vardır.

Senin gözlerinde yaylaman geceleri,

.....

Bir türkü tutturmuştur Palandöken'den.

Bir türkü tutturmuştur; hasret kokar,

Kekik kokar, yayla kokar, yar kokar. (Z.A., Ağam Nereden Aşar Yolu

Yaylanın III, s.6)

Sen bahçemizden bir ağacın dalısın;

Körpe, zarif, alımlı ve ince.

Ve ömrün peteğinden süzölmüş balısın;

Değişti dünyamızın tadı sen gidince. (Z.A., Serhan için Şiirler –Özlem-, s.24)

Özdemir'in şiirlerinde dağlar hem genel anlamıyla hem de özel olarak isim isim belirttiklerinde belli şeyleri ifade ederler. Heybetleri ve yükseklikleri ile insanlarda genellikle güç, dayanıklılık, sağlamlık, büyüklük gibi şeyleri çağrıştıran dağlar bu yönleriyle Özdemir'in şiirinde de benzetme unsuru olarak kullanılmışlardır.

“Değil gelen ve giden”,
Değil bir duman gibi dağılan, rüzgârla.
Sana karşı beşlediğim bir büyük sevgidir;
Yarışır dağlarla. (Z.A., Bende Yaşayanlar, s.11)

Özdemir bir coğrafi rejimi, bir bölgeyi ya da şehri belirtmek istediğinde ilk olarak o yerin coğrafi unsurlarından yararlanır. Şehrin ya da ülkenin adını söylemek yerine oradaki nehirlerden ya da dağlardan bahseder.

Hey.. Serhan'ım, arslanım, tosunum benim!
Alp Dağları'nın eteğinde büyüyen çiçeğim! (Z.A., Serhan için Şiirler –
Türkülerimiz- s.27-28)

Yollarımız bulut bulut tozlandı,
Atlarımız Tanrıdağ'a yollandı, (H.Ş., Gurbetin Yası, s.22)

Yel vurunca sallanır kavaklar usul usul;
.....
Biri bir iğde ile sarmaş dolaş,
Dibinden akıyor Kelkit Çayı. (Z.A., Serhan için Şiirler –Bahçemiz-, s.25)

Özdemir bazen şiirlerinin duygu atmosferini oluşturmak için de doğadan yararlanır. Örneğin şiire hâkim olan duyguyu vermek için o duyguyu yansıtan doğa tasvirleri yapar. Dallar, çiçekler, hayvanlar, ağaçlar hep şiirin atmosferine göre şekil alırlar. Nurettin Özdemir'in şiirlerinde peyzaj şiirdeki temanın bir parçasıdır.

Kuşlar göç etmişler, ötmemek için.
Yaşlar sel olmuşlar, durmamak için.
Dallar boyun eğmiş, bilmem ki niçin?
Ağaçlarda dallar böyle değildi. (Z.A., Böyle Değildi, s.39)

Dal kuru, yaprak sarı, meyve kal.
Ve gönlünde yaşanmamış arzular.
Bir gelmemiş günün hüznü içinde,
Yaşarsın, kalbinde büyük tevekkül;
Düşünülmez artık açılacak gül. (Z.A., Hayat Şiiri, s.46)

Bir çift alageyik bir korulukta
Ve bir dalda yan yana iki güvercin,

İki yavru ceylan bir su başında
Ve bir kayadan yükselen iki kartal,
.....

İki yeşil yaprak gecikmiş bir sonbaharda
Ve asırlık bir bahçede iki tomurcuk gül,

-Heyy oğul iki ok, iki mermi!

-Atılıp gitti biri. (Z.A., İkili Güzellik, s.29)

Bütün bunların dışında Özdemir'in şiirlerinde doğa unsurlarından en çok yararlandığı nokta doğadan aktarmalardır. Nurettin Özdemir hem insandan doğaya hem de doğadan insana aktarmayı şiirlerinde sıkça kullanır. Özdemir'in doğadan insana yaptığı aktarmalara örnekler:

Yağmur olalım, rüzgâr olalım, emret de çocuk!
Sen uğruna can koyduğumuz taptaze Nihal'sin. (Z.A., Nihal'e, s.15)

Es rüzgâr!.. Erisin başımın karı.

Aksın taştan taş ahenk sular da. (Z.A., Hayat Şiiri, s.43)

Özdemir'in şiirlerindeki insandan doğaya aktarmalara örnekler:

Deli rüzgârlar okşuyor beni, el değil.

Nasıl söylense o şarkı güzel değil. (Z.A., Eski Şarkı, s.77)

Gözlerinin garip güzelliğinden,

Sular çalivermiş güzelliğini. (Z.A., Yalnızlık Hülyaları II, s.114)

3.2.4.4. Alıntılamlar

Nurettin Özdemir şiirlerinde değişik kaynaklardan alıntılar yapmıştır. Ancak Özdemir'in en çok alıntı yaptığı kaynaklar şiire yakın formlar olması sebebiyle şiirin ahengine de katkı sağlayacak olan türküler ve şarkılardır. Bunun yanında Özdemir'in başka şairlerin şiirlerinden yaptığı alıntılar da vardır. Örneğin "Sevgi Şiirleri"nin on ikincisi olan "Sevginin Özlemi"³⁵⁰nde Özdemir, Louis Aragon'un "Elsa'nın Gözleri"³⁵¹ şiirinden bir ifadeyi alıntılammıştır.

Suların ürperten derinliğinde...

Ve Elsa'nın afyon renkli gözleri gibi,

"Camın kırılan yerindeki maviliğinde."

Sonra hep var oldun; her şeyde, hepsinde. (Z.A., Sevgi Şiirleri XI, s.72)

Buradaki "camın kırılan yerindeki mavilik" ifadesi Aragon'un şiirinden alıntıdır. Özdemir aynı şiirde bir de kendi şiirinden alıntı yapmıştır. Şair, yine "Sevgi Şiirleri" dizisinden bir şiir olan "Sevginin Halleri" başlıklı şiirin tamamını "Sevginin Özlemi" şiirinin içinde alıntılammıştır.

Nurettin Özdemir, "Sevginin Gidişi" şiirinde de divan şairi Neşâtî'nin "bile" redifli gazelinin matla beyitine üç mısra ekleyerek bir tahmis yapmıştır.

³⁵⁰ Özdemir, *Zaman ve Aşk*, 72.

³⁵¹ Luis Aragon, *Aşk Şiirleri*, çev. Orhan Veli Kanık (İstanbul: Kırmızı Yayınları, 2009), 26.

SEVGİNİN GİDİŞİ

Sarıyor ruhumu yokluğunun hüsrânı bile.
Özledim birlikte geçen en kısa bir anı bile.
Başka bir haz veriyor bana hicrânı bile.
“Gittin amma ki kodun hasret ile canı bile.
İstemem sensiz olan sohbet-i yaranı bile.”

Nurettin Özdemir’in şarkı ve türkülerden yaptığı alıntılara örnekler:

Türküler söylenir imalı;
Haset yüklü, sevinç yüklü türküler:
“Demirciler, demir döver tunç olur.
Sevip sevip ayrılması güç olur.” (Z.A., Esmer, s.18)

Öylesine yükselir duygularımız hoyrat bir maya’dan
Ve öylesine hür bir feryat böler derin bir uykuyu.

“Yavru yavru, hele yavru, Kelkit’in altı bağlar.

Kar yağar, hele yavru, kar yağar seki bağlar.” (Z.A., Serhan için Şiirler –
Türkülerimiz-, s.28)

Taşlar tutulur elde
Ve bir şarkı dillerde:
“Turna gelmez diyardan.
Haber çıkmadı yar’dan.” (Z.A., İstanbul Bildiğin Gibi I, s.103)

3.2.5.Şiirlerin İsimleri

Nurettin Özdemir şiirlerine dört farklı şekilde isim vermiştir. Bunlardan ilki şiirin içinde geçen, çokça tekrar edilen bir kelimeyi ya da şiirin en vurucu ifadesini başlık olarak kullanmak, ikincisi şiirin herhangi bir yerinde geçmeyen ancak şiirin atmosferini ve duygusunu veya yazılış amacını yansıtan özgün bir

başlık kullanmak, üçüncüsü tek bir başlık altında topladığı aynı konuyu işleyen ya da birbirinin devamı olan şiirlere I-II-III şeklinde numaralar vermek, dördüncüsü ise yine bir ana başlık altındaki birbiriyle bağlantılı şiirlere alt başlıklar vererek isimlendirmektir. Özdemir bu yöntemlerden en çok başlığı şiirin içinden seçme yöntemini kullanmıştır. Özdemir'in bu şekilde başlık verdiği şiirlerine örnek olarak “Destanlar İçinde Aziziye”, “Esmer”, “Cennet Ülke”, “Böyle Değildi”, “Yalnızlık Çiçek Açtı İçimizde”, “Ellerin” ve “Yetim İstanbul” gibi şiirleri gösterilebilir.

Nurettin Özdemir'in şiirin içindeki ifadelerden ve kelime kadrosundan bağımsız olarak başlık verdiği şiirlerine ise “Bende Yaşayanlar”, “İçlenme”, “Hayat Şiiri”, “Gül Masalı”, “Avare Duygular” ve “Gün Yağmuru” şiirleri örnek olarak gösterilebilir.

Özdemir'in bir ana başlık altında alt başlıklarla isimlendirdiği 3 şiir dizisi vardır. Bunlar; “Serhan İçin Şiirler”, “Mavi Zaman” ve “Uzaktaki Kadın” isimli şiir dizileridir. Örneğin “Serhan İçin Şiirler” başlıklı şiir dizisi her biri şiirin ilgili bölümünü açıklayan “Açış – Tanıtma – Özlem – Bahçemiz – Ailemiz – Babaannen - Türkülerimiz” isimli yedi bölümden oluşur.

Nurettin Özdemir'in ortak bir başlık altında topladığı ve özel alt başlıklarla değil I-II-III-V... şeklindeki numaralarla sıraladığı şiirlerden oluşan 13 şiir dizisi vardır. Bunlar; “Ölüm Üstüne”, “Eski Şarkılar”, “Yalnızlık Düşünceleri”, “Kırılış”, “İstanbul Bildiği Gibi”, “Yalnızlık Hülyaları”, “Renklerin Dünyası”, “Yekpare Çağlayan”, “Şehirler, Mesafeler ve Sen”, “Ağam Nereden Aşar Yolu Yaylanın?”, “Acı Yalnızlık”, “Yitik Sevgi” ve “Sesleniş” dizileridir. Ayrıca Özdemir, “Sevgi Şiirleri” isimli şiir dizisinde ve “Cumhurbaşkanımız Muhterem Süleyman Demirel'e Saygıyla...” başlık şiirlerde hem numaralandırma hem de alt başlık verme yöntemini kullanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ESERLERİ

Nurettin Özdemir'i *Hayat Şiiri*, *Yağmur Sonrası*, *Yitik Sevgi*, *Vakit Geçti* *Yorgunum* ve *Zaman ve Aşk* isimli beş şiir kitabı vardır. Bu beş kitabın dışında *Hisar*, *Varlık*, *Şadırvan*, *Türk Sanatı* gibi pek çok dergide de şiirleri yayımlanmıştır. Bazı istisnalar dışında dergilerde yayımlanan şiirlerinin pek çoğu kitaplarında da yer almıştır.

Özdemir'in ilk iki kitabı *Hayat Şiiri* ve *Yağmur Sonrası*'nın hacimli kitaplar olduğu söylenemez. Bunun yanında bu iki kitapta imla ve baskı hataları da oldukça fazladır. Çalışmamızda Özdemir'in şiir kitaplarının ilk baskıları incelenmiştir.

4.1. Hayat Şiiri

Nurettin Özdemir'in ilk kitabı olan *Hayat Şiiri* 1949 yılında yayımlanmıştır. 32 sayfalık küçük hacimli bir kitap olan *Hayat Şiiri*'nde 18 şiir bulunmaktadır. Özdemir *Hayat Şiiri*'ni “ağabeyim” dediği Kemâl Kefeli'ye ithaf etmiştir. Özdemir bu kitabı yayımladığında henüz bir üniversite öğrencisidir. Kitapta pek çok imla ve baskı hatası vardır.

4.1.1.4 Kitabın Bölümleri

İki bölümden oluşan kitabın ilk bölümünde 7, ikinci bölümünde 11 şiir bulunmaktadır. Kitabın ikinci bölümü “Geçmiş Günler” ismini taşımaktadır. Kitabın ilk bölümünde yer alan şiirler; *Hayat Şiiri*, *Emirgânda Gece*, *Mektup*, *Böyle Değildi*, *Bu Şiir Yarım Kalsın*, ? ve “Kemâl Özdemir'in Aziz Ruhuna” ithafıyla başlıksız olarak yazılmış şiirdir. *Hayat Şiiri*'nin “Geçmiş Günler” bölümünde ise *Gurbetin Yası*, *Sesleniş I-II-III*, *Gel*, *Köye Mektuplar*, *Sensiz*, *Hatıralar*, *Deli Gönlüm*, *Günahsız Adam* ve *Tanrıya Sesleniş* şiirleri bulunmaktadır.

Nurettin Özdemir, *Hayat Şiiri*'ndeki şiirlerin çoğunda yazıldıkları tarihi belirtmiştir. Kitabın ilk bölümündeki şiirlerin çoğunluğu 1948 tarihli'dir. İkinci bölümdeki şiirler ise 1944, 1945 ve 1946 tarihli şiirlerdir. Yani Özdemir bu bölümdeki şiirleri İstanbul'a gelmeden önce yazmıştır. Bu şiirlerin "Geçmiş Günler" başlığı altında toplanmasının sebebi konuları değil yazılış tarihleridir.

4.1.2.İthafılar

"Ağabeyim Kemâl Kefeli'ye sevgiyle" ithafıyla başlayan kitaptaki şiirlerden beşi bir kişiye ithaf edilmiş, üçünün başına ise çeşitli notlar düşülmüştür. Kitabın ilk şiiri olan *Hayat Şiiri*'nin başında, "Hikmet'e: Dünyada, kimseye minnet etmeksizin sana verebileceğim şeylerin başında bu mısralar gelir." Şeklinde bir ithaf bulunur. Ayrıca bu şiirin içindeki bir bölüm de "Fevzi Öztürk'e" ithaf edilmiştir. Emirgânda Gece şiiri "Nizamettin Kamberoğlu'na", başlığı olmayan bir mersiye "Mustafa Doğan'ın Aziz Ruhuna", "Bu Şiir Yarım Kalsın" başlıklı şiir ise "Memduh Vecdi'ye" ithafıyla yayımlanmıştır.

Özdemir'in daha sonra *Yağmur Sonrası* kitabına da aldığı "Mektup" şiiri "Sevilen daima düşünülür" notuyla; "Hatıralar" başlıklı şiir, " O şarkı seni bir defa ağlatmıştı, Sen beni ömrüm boyunca ağlattın. Seni ve o şarkıyı unutmayacağım." notuyla; "Tanrıya Sesleniş" ise kitaba sonradan eklenmiş olan "Gecenin saat birine, yer altından gelen uğultulara, beşik gibi sallanan karyolama; sebepsiz çığlıklara, hedefi belirsiz koşulara, velhasıl; bir geceye ve zelzeleye dairdir." notuyla yayımlanmıştır.

4.2. Yağmur Sonrası

Nurettin Özdemir'in ikinci kitabı olan *Yağmur Sonrası* 1955 yılında yayımlanmıştır. 25 şiirin yer aldığı 64 sayfadan oluşan kitabı Özdemir, "Anneme" ithafıyla neşretmiştir. Kitabın kapak tasarımı ve bölümlerinin başındaki çizimler Said Maden'e aittir. Kitaptaki 25 şiirin ikisi daha önce *Hayat Şiiri* kitabında yayımlanmış olan "Mektup" ve "Emirgânda Gece" şiirleridir.

Özdemir, *Yağmur Sonrası* kitabındaki şiirlere tarih düşmemiştir. Ayrıca ilk kitapta olduğu gibi pek çok yazım ve imla hatası bulunan kitabın özenli bir redaksiyondan geçtiği söylenemez.

4.2.1. Kitabın Bölümleri

Altı bölümden oluşan kitabın bölümleri sırasıyla “Bir Yağmur Sonrası”, “Anadolu Bir Halk Türküsünde Yaşamaktadır”, “Çocukluğa, Küçük Şehirlere, İlk Aşka, Senin Gidişine ve İstanbul Şehrini Yetimliğine Şiirler”, “Mermerde Nakışlar”, “İyiki Uzaklardasın Gafil Esmer” ve “Başka İklimlere Sefer için Zorun Neydi?” şeklinde isimlendirilmiştir. Her bölümün başında bölümdeki şiirlerin temasını yansıtan illüstrasyonlar bulunur.

Kitaptaki bölümlerin isimleri o bölümde bulunan şiirlerin temalarına göre verilmiştir. Kitabın “Bir Yağmur Sonrası” ve “Mermerde Nakışlar” bölümlerinde yalnızca bölümle aynı adı taşıyan şiirler bulunur. Üç şiirden oluşan “Anadolu Bir Halk Türküsünde Yaşamaktadır” bölümü Anadolu, milliyetçilik ve vatanperverlik gibi temaların işlendiği “Ağam Nereden Aşar Yolu Yaylanın”, “Destanlar İçinde Aziziye” ve “Kars Kalesindeki Bayrak” şiirlerini ihtiva eder.

Yağmur Sonrası kitabının “Çocukluğa, Küçük Şehirlere, İlk Aşka, Senin Gidişine ve İstanbul Şehrini Yetimliğine Şiirler” isimli üçüncü bölümü genellikle İstanbul etrafında şekillenen ve hem bir ayrılığın hem de çocukluğa ve memleketeye duyulan özlemin anlatıldığı dokuz şiirden oluşur. “Çocukluğa, Küçük Şehirlere, İlk Aşka, Senin Gidişine ve İstanbul Şehrini Yetimliğine Şiirler” bölümündeki şiirler şunlardır: “Mektup”, “Emirgânda Gece”, “Yetim İstanbul”, “Kubbeler Şehri Yetim I-II”, “Renklerin Dünyası”, “Yekpâre Çağlayan”, “Yalnızlık Hülyaları”, “İstanbul Üzerine Üç Söyleyiş”.

Kitabın beşinci bölümü olan “İyiki Uzaklardasın Gafil Esmer” bölümünde aşk ve sevgi temalı, altıncı bölümü olan “Başka İklimlere Sefer için Zorun Neydi?”de ise yalnızlık ve geçmişe duyulan özlem temalı şiirler bulunur.

4.2.2. İthafılar

Özdemir kitabın ilk bölümünü “Fethi Gemuhluoğlu’ya”, dördüncü bölümünü ise “Hüsnü Küçük’e” ithaf etmiştir. Bu iki bölümün dışında kalan bölümler ve şiirlerde herhangi bir ithaf ifadesi bulunmamakla beraber bazı şiirlerin başında çeşitli açıklamalar ve epigraflar kullanmıştır.

“Bir Yağmur Sonrası” şiirinin başında Şinasi Özdenoğlu’nun “Kalbim uçurumlarda açan bir çiçek / O kadın bu kalbi nerden bilecek” dizeleri ve “Esmer” şiirinin başında ise şiirin yer aldığı bölümün de adı olan ve Şevket Rado’nun Şevket Hıfzı takma adıyla yazdığı “İyi ki uzaklardasın gâfil esmer” dizesi epigraf olarak verilmiştir.

Özdemir, “Yetim İstanbul” ve “Renklerin Dünyası” şiirlerinin başına da birer açıklama niteliği taşıyan notlar eklemiştir. “Yetim İstanbul”un başındaki not şiirin bulunduğu bölümün adı ile neredeyse aynı olan “Çocukluğa, küçük şehirlere, ilk aşka, senin gidişine ve İstanbul şehrinin yetimliğine dairdir” şeklindeki nottur. “Renklerin Dünyası” şiirinin başında ise daha çok şiirin arka planını ve yazılış amacını anlatan ve okuyucuya değil şiirin yazıldığı sevgilinin şaire hitabı niteliğinde bir not bulunmaktadır. Söz konusu not şu şekildedir: “ ‘Sen gidersen yetim kalır İstanbul’ diyorsun. Benim ayrılığında İstanbulun yetimliğini duyarsan Hisar’a git.. Kandilli’ye çık.. Mirgün’de otur.. Boğazı seyret ve istersen gözlerimi hatırla...”

4.3. Yitik Sevgi

Nurettin Özdemir üçüncü şiir kitabı olan *Yitik Sevgi*’yi 1959 yılında yayımlamıştır. 36 şiirin yer aldığı 64 sayfadan oluşan kitap “İthaf” başlığı altındaki “Ama sen artık kalbinle yaşamıyorsun ki...” ifadesiyle başlar. Kitabın kapak tasarımı Özdemir’in ilk kitabında olduğu gibi Hikmet Duruer’e aittir. *Yitik Sevgi*, Özdemir’in Önceki kitaplarının aksine bölümlerden oluşmaz.

Yitik Sevgi kitabındaki şiirlerden biri Özdemir’in daha önce *Hayat Şiiri* ve *Yağmur Sonrası* kitaplarında da yer verdiği “Mektup” şiiridir. Bunun dışında Özdemir, *Yağmur Sonrası* kitabında bulunan 11 şiire *Yitik Sevgi*’de yeniden yer vermiştir. Bu şiirler; “Şehirler Mesafeler ve Sen”, “Esmer”, “Yıllardan Sonra”, “Farkında Mısın?”, “Mermerde Nakışlar”, “Bir Yağmur Sonrası”, “Yalnızlık Hülyaları”, “Ağam Nereden Aşar Yolu Yaylanın?”, “Başka İklimlere Sefer için Zorun Neydi?” ve “İstanbul Üzerine Üç Söyleyiş”tir.

4.3.1 .Şiirler

Özdemir'in *Yitik Sevgi* kitabında şiirlerde aşk, ayrılık, özlem ve ölüm gibi temaları işlemiştir. Özellikle ayrılık ve ardından gelen özlem kitabın genel atmosferini oluşturan ve şiirlerin çoğunluğunda ana tema olarak işlenen konudur. Bu kitap, adeta kaybedilen bir sevgilinin arkasından tutulan yas gibidir ve hem içerik hem de diğer kitaplardan ayrılan şekil özellikleri ve başındaki ithaf yazısı ile okuyucuda eski bir sevgiliye adanmış izlenimi uyandırır. Özdemir *Yitik Sevgi*'de vatan, millet ve Anadolu gibi konulara neredeyse hiç yer vermemiştir. *Yitik Sevgi*'deki vatan konulu tek şiir Özdemir'in *Yağmur Sonrası* kitabından aldığı "Ağam Nereden Aşar Yolu Yaylanın?" başlıklı şiirdir.

Yitik Sevgi kitabında Özdemir önceki kitaplarından aldığı şiirlerin üzerinde bazı değişiklikler ve eklemeler yapmıştır. *Yağmur Sonrası* ve *Hayat Şiiri*'nden aldığı toplam 12 şiirin hemen hepsinde küçük imla ve noktalama değişiklikleri yapmıştır. Bu küçük değişikliklerin dışında üç bölümden oluşan "Şehirler, Mesafeler ve Sen" başlıklı şiire dördüncü bir bölüm eklemiş, *Yağmur Sonrası* kitabında iki dördlük ve iki üçlükten oluşan "Farkında mısın?" başlıklı şiiri ise yedişer mısralık iki bent halinde yeniden düzenlemiştir.

Yitik Sevgi kitabındaki şiirlerde şekil özellikleri bakımından en dikkat çekici olan nokta bazı şiirlerin tamamen büyük harflerle yazılmış olmasıdır. Bu şiirler şunlardır: "Mes'ud Şiir", "Uzakta", "Umutsuz Şiir", "Gözlerindeki", "Bilmediğin", "Yıllardan Sonra", "Gün Yağmuru", "Siyah Beyaz", "Farkında mısın?".

4.3.2 .İthafılar

Yitik Sevgi "Ama sen artık kalbinle yaşamıyorsun ki..." ithafıyla başlamaktadır. Bunun dışında kitabın içindeki yeni şiirlerin hiçbirinde herhangi bir ithaf bulunmamaktadır. Ancak önceki kitaplardan alınmış olan şiirler yine aynı ithaflarla yeniden basılmıştır.

4.4. Vakit Geçti Yorgunum

Nurettin Özdemir'i dördüncü şiir kitabı olan *Vakit Geçti Yorgunum*, 85 şiirin yer aldığı 132 sayfalık bir kitaptır. Kitap 1981 yılında yayımlanmıştır. Kitabı kapak tasarımı Hikmet Duruer'e aittir.

Özdemir, *Yağmur Sonrası* ve *Yitik Sevgi* kitaplarında olduğu gibi *Vakit Geçti Yorgunum*'da da daha önceki kitaplarında yer alan şiirlere yer vermiştir. Bu şiirlerin çoğu *Yitik Sevgi* ve *Yağmur Sonrası* kitaplarında bulunan şiirlerdir. Özdemir, *Hayat Şiiri* kitabında yer alan şiirlerden yalnızca dördünü bu kitapta yeniden yayımlamıştır. Aşağıdaki tabloda Özdemir'in *Vakit Geçti Yorgunum*'da yeniden yayımladığı şiirleri yer almaktadır.

Tablo 1. *Vakit Geçti Yorgunum* kitabındaki ortak şiirler

	Hayat Şiiri (1949)	Yağmur Sonrası (1955)	Yitik Sevgi (1959)	Vakit Geçti Yorgunum (1981)
Yıllardan Sonra			✓	✓
Bende Yaşıyan			✓	✓
Mes'ud Şiir			✓	✓
Şehirler Mesafeler ve Sen			✓	✓
I-II-III-IV				
Işıklı Çağrı			✓	✓
Ayrı Ayrı			✓	✓
Korkunç Çağrı			✓	✓
Uzakta			✓	✓
Mektup			✓	✓
Dönüş			✓	✓
Gözlerindeki			✓	✓
Bilmediğin			✓	✓

Tablo 1. *Vakit Geçti Yorgunum* kitabındaki ortak şiirler (Devam)

Değişik Çağrılar		✓	✓
Uzaktan		✓	✓
Bu Şiir Yarım Kalsın		✓	✓
Ölü		✓	✓
Acı Yalnızlık I-II-III		✓	✓
Yitik Sevgi I-II		✓	✓
Yıkıntı		✓	✓
Mavi Zaman		✓	✓
Siyah Beyaz		✓	✓
Gün Yağmuru		✓	✓
Şehirler Mesafeler ve ...		✓	✓
Bir Yağmur Sonrası	✓	✓	✓
Aşam Nereden Aşar Yolu	✓	✓	✓
Yaylanın? I-II-III			
Destanlar İçinde Aziziye	✓		✓
Kars Kalesindeki Bayrak	✓		✓
Yetim İstanbul	✓		✓
Kubbeler Şehri Yetim I	✓		✓
Renklerin Dünyası I-II-III	✓		✓
Yalnızlık Hülyaları I-II-III-IV	✓	✓	✓
Yekpare Çağlayan I-II-III	✓		✓
İstanbul Üzerine Üç	✓	✓	✓
Söyleyiş I-II-III			
Mermerde Nakışlar	✓	✓	✓
Esmer	✓	✓	✓
Esmer	✓		✓
Başka İklimlere Sefer İçin	✓	✓	✓
Zorun Neydi?			

Tablo 1. *Vakit Geçti Yorgunum* kitabındaki ortak şiirler (Devam)

Yalnızlık Düşünceleri	✓	✓
I-II-III		
Aşka, Çocukluğa, Güzelliğe ve Zamana	✓	✓
Şiir		
Farkında Mısın?	✓	✓
Ölüm Üstüne I-II-III- IV-V	✓	✓
Hayat Şiiri	✓	✓
Mektup	✓	✓
Böyle Değildi	✓	✓
Emirgân'da Gece	✓	✓
Uzaktaki Kadın	✓	✓
Bu Şehrin Akşamları	✓	✓

Özdemir, *Vakit Geçti Yorgunum*'da yeniden yayımladığı bu şiirlerin pek çoğunda imla ve noktalama değişiklikleri yapmıştır. Bunun yanında bazı şiirlerde şekil değişiklikleri de yapmıştır. Özdemir, “Uzaktan”, “Destanlar İçinde Aziziye”, “Renklerin Dünyası”, “Farkında Mısın?”, Emirgân'da Gece” ve “İyi ki uzaktadasın gâfil esmer” epigrafiyla yayımladığı “Esmer” şiirinin mısra kümelenişinde değişiklikler yapmıştır. Yitik Sevgi'deki “Bende Yaşayan” başlıklı şiirin bağlığını “Bande Yaşayanlar” olarak değiştirmiş ve “Kubbeler Şehri Yetim I ve II” şeklindeki iki şiirin yalnızca birincisini alarak numaralandırmadan “Kubbeler Şehri Yetim” başlığıyla yayımlamıştır. “Korkunç Çağrı” şiirinde ise “Çevrilmiş nazar ol / Gel... / Boşanmış zaman ol / Gel...” dizelerinin yerlerini “Boşanmış zaman ol / Gel... / Çevrilmiş nazar ol / Gel...” şeklinde değiştirmiştir.

Özdemir, *Vakit Geçti Yorgunum* kitabında yeniden yayımladığı sekiz bölümlük “Mavi Zaman” şiirinde ise bölümlerin sıralanışını değiştirmiştir. Bu şiirin bölümleri *Yitik Sevgi* kitabında “Sual – Açış – Başlangıç - Şarap ve Sen -

Şarkılar ve Sen – Sen – Ümit - Çaresiz Davet” şeklinde iken *Vakit Geçti Gorgunum*’da “Sual – Açış - Şarkılar ve Sen – Başlangıç - Şarap ve Sen – Sen – Ümit - Çaresiz Davet” şeklinde sıralanmıştır.

Özdemir, ilk olarak *Hayat Şiiri* kitabında “Sevilen daima düşünülür” notuyla yayımladığı ve *Yağmur Sonrası* ve *Vakit Geçti Yorgunum*’da yeniden yer verdiği “Mektup” başlıklı şiiri *Hayat Şiiri* ve *Yağmur Sonrası*’ndakinden farklı olarak II ve III şeklinde numaralandırarak üç bölüme ayırmıştır.

Nurettin Özdemir, *Vakit Geçti Yorgunum* kitabında yeniden yayımladığı şiirlerinde yalnızca şekil değişiklikleri yapmış, şiirlerin içeriklerinde herhangi bir değişiklik yapmamıştır.

4.4.1.Kitabın Bölümleri

Kitap; “Aile Ağacı”, “Dörtlükler”, “Yitik Sevgi”, “Yağmur Sonrası, Çocukluğa, Küçük Şehirlere, İlk Aşka, Seni Gidişine ve İstanbul Şehrini Yetimliğine Şiirler”, “Hayat Şiiri” ve isimlendirilmemiş bir ilk bölüm olmak üzere altı bölümden oluşmaktadır.

4.4.2.İthafılar

Nurettin Özdemir, *Vakit Geçti Yorgunum* kitabında yeniden yayımladığı şiirlerinin dışında tek bir şiirinin başına bir ithaf yazısı koymuştur. Bu şiir Özdemir’in Fethi Gemuhluoğlu’na “Rahmetli Fethi Gemuhluoğlu’nun aramızdan hiç ayrılmıyan necip ruhuna ihtiramla,” notuyla yayımladığı başlıksız tek bir dörtlükten ibaret olan şiirdir. Bu şiirin dışında bir ithaf veya epigrafla yayımlanan şiirlerin hepsi Özdemir’in önceki kitaplarında yer alan şiirlerdir ve aynı ithaflarla yeniden yayımlanmışlardır.

4.5.Zaman ve Aşk

Nurettin Özdemir’in beşinci kitabı “Bütün Şiirler” alt başlığıyla yayımladığı *Zaman ve Aşk*’tır. Bu kitap 1997 yılında yayımlanmıştır. Feyzi Halıcı’nın “Şiir İnsanoğlunun Özgürlüğüdür” başlıklı yazısıyla başlayan *Zaman ve Aşk*’ın kapak tasarımı ve bölüm başlarındaki çizimler Canan Bayram’a aittir. Kitapta toplam 131 şiir bulunmaktadır. *Zaman ve Aşk* “Bütün Şiirler” adı altında

yayımlanmış olsa da Özdemir'in bu kitapta yer almayan ancak önceki kitaplarında bulunan ve daha önce dergilerde yayımlanmış olan 30 kadar şiiri vardır. Özdemir'in *Zaman ve Aşk* kitabında olmayıp önceki kitaplarında yer alan 12 şiiri şunlardır:

? (H.Ş.)

Gurbetin Yası (H.Ş.)

Sesleniş I-II-III (H.Ş.)

Gel (H.Ş.)

Köye Mektuplar (H.Ş.)

Sensiz (H.Ş.)

Hatıralar (H.Ş.)

Deli Gönlüm (H.Ş.)

Günahsız Adam (H.Ş.)

Tanrıya Sesleniş (H.Ş.)

Kubbeler Şehri Yetim II (Y.S.)

İki Harfli Dünya (Y.Sev.)

4.5.1. Kitabın Bölümleri

Zaman ve Aşk; “Vatan”, “Bende Yaşayanlar”, “İçlenme”, “Ölüm Üstüne”, “Hayat Şiiri”, “Zaman, Sevgi Şiirleri”, “İstanbul Bildiğin Gibi”, “Bir Aşkın Şiirleri”, “Yitik Sevgi”, “Dörtlükler”, “Gönül Armağanları” ve “Fiskeler ve Sitemler” isimli on üç bölümden oluşmaktadır.

Kitabın ilk bölümü olan “Vatan” Yahya Kemal’in “Cihan, vatandan ibarettir itikadımca.” ve “Tahayyülümde vatan, kalsın eski haliyle.” dizeleriyle başlamaktadır. “Bende Yaşayanlar” bölümü, “Onlar ki her biri kalbimdedir benim.” ifadesiyle, “İçlenme” bölümü ise “Kardeşim Rahmetli Ethem’in aziz ruhuna:” ithafının altındaki “zaman aramıza girdikçe, sana daha çok yaklaştığımı hissediyorum.” ifadesiyle başlamaktadır. Kitabın dördüncü bölümü olan “Ölüm Üstüne” ise yine Yahya Kemal’in “Birçok gidenin her biri memnun ki yerinden; / Birçok seneler geçti; dönen yok seferinden.” dizeleriyle başlamaktadır. “Hayat Şiiri” bölümü, “Hikmet’e: dünyada kimseye minnet etmeden, sana

verebileceklerimin başında, bu mısralar gelir.” ithafıyla, “Zaman” bölümü ise Ahmet Hamdi Tanpınar’ın “Ne içindeyim zamanın, / Ne de büsbütün dışında.” dizelerinin alıntılandığı epigrafla başlamaktadır. “Sevgi Şiirleri” bölümü Özdemir’in “Ve bir el uzanır, usulca okşar, / Sevgiyi, bilinmez bir yerimizde.” dizeleriyle başlarken “İstanbul Bildiği Gibi” bölümü Yahya Kemal’in “Baktım, konuşurken daha bir kere güzeldin. / İstanbul’u duydum, daha bir kere sesinde.” dizeleriyle başlamaktadır. *Zaman ve Aşk*’ın dokuzuncu bölümü olan “Bir Aşkın Şiirleri”, Rainer Maria Rilke’den alıntılanmış olan “Ah! içimizdeki bu yangını söndürmeye çalışmadan, bağrımızda taşısak.” epigrafi ve Yahya Kemal’in “Dindirmez, anladım, bunu hiçbir güzel kıyı; / Bir bitmeyen susuzluğa benzer bu ağrıyı.” dizeleriyle başlamaktadır. “Yitik Sevgi” bölümünün başında “Ölümsüz aşk!.. / Ah!.. O hiç dinmeyen ağrı.” ifadesi ve Neşâtî’nin “Ettik o kadar ref-i taayyün ki Neşâtî, / Âyîne-i pür tâb-ı mücellâda nihanız.” beyiti bulunurken “Dörtlükler” bölümünde herhangi bir ithaf ya da epigraf bulunmamaktadır. Kitabın “Gönül Armağanları” bölümü divan şairi Nef’î’nin “Rind-i aşkız hasılı Nef’î-yi bîperva gibi / Âşinaya âşına bîgâneye bîgâneyiz” beyitiyle başlamaktadır. Kitabın son bölümü olan “Fiskeler ve Sitemler”in başında ise “Ey felek, hiç korkmadın mı inkisarımdan benim! / Hışm-ı tâb-ı serkeşimden âlem eylerken hazer.” dizeleri yer almaktadır.

4.5.2.İthafılar

Özdemir, önceki kitaplarında yer alan şiirleri *Zaman ve Aşk* kitabında yine aynı ithaflarla yayımlamıştır. Bunların dışında “Serhan İçin Şiirler”i şu notla yayımlamıştır:

SERHAN, kardeşim Rahmetli Ethem’in oğlu ve hayatta kalan en canlı hatırasıdır.

Bu mısralar, O’nun yabancı diyarlarda geçirmeye mecbur kaldığı çocukluk günlerinde, baba tarafında ailemizin kök değerleri ile bağlarını koruması, güzelliklerini gönlünde yaşatabilmesi için yurdun uzak dağlarından yakılmış çoban ateşleridir.

SERHAN, şimdi yirmi beş yaşında genç bir hukukçudur. Yanaklarından öpebilmek için ben parmaklarımın üstünde yükselmeye mecbur kalıyorum. Ömrümün batan gün döneminde, arkamda bir karlı dağ gibi durmaktadır.³⁵²

³⁵² Özdemir, *Zaman ve Aşk*, 23.

Nurettin Özdemir, “Sevgi Şiirleri”nin on birincisi olan “Sevginin Özlemi”nin başına ise şu ifadeleri eklemiştir:

Bu mısralar, Gümüşhane’de, o güzel bahçelerde geçen çocukluğuma, ömrün o altın çağında tanıdığım emsalsiz bir güzelliğe ve bütün güzelliklere yıllardan sonra gönderilmiş özlem dolu bir selâmdır.³⁵³

Zaman ve Aşk kitabının “Gönül Armağanları” bölümündeki her şiirin başında bir ithaf vardır. Bu şiirlerden ilk dördü çeşitli nedenlerle dönemim cumhurbaşkanı Süleyman Demirel’e yazılmış ve “Cumhurbaşkanımız Muhterem Süleyman Demirel’e Saygıyla...” başlığı altında toplanmış olan şiirlerdir. Bu şiirleri “Sema-Aydın Doğan’a Sevgilerimle” ithafıyla yayımlanan “Tanrının Okşadığı Tablo” şiiri takip etmektedir. Özdemir, “Bir Eski Zaman Güzeline Şarkı” başlıklı şiiri ise “Gerçekten Güzel Vedita Demir Hanımefendiye” ithafıyla yayımlamıştır. “Kalın Sağlıcakla” şiirini İdris Yamantürk’e, “Bu Yol” şiirini Gökhan Evliyaoğlu’na, “Geçer” şiirini Nurettin Çarmıklı’ya, “Nur Oldun” şiirini Fethi Gemuhluoğlu’na, “Kabrinin Kenarında” şiirini H.M. Özok’a ithaf eden şair, “Çeşmi Siyah” başlıklı şiiri ise sanatçı Hamiyet Yüceses’e ithaf etmiştir. “Çeşmi Siyah” şiirinin başındaki “Rahmetli Hamiyet Yüceses’in Ardından” ifadesinin altında şu açıklama bulunmaktadır:

Hamiyet Yüceses Hanımefendi, bir çağlayana benzeyen coşkun sesinin güzelliği ile Türk musikisinin imkânlarını zenginleştirmiştir.

Bu mısralar, geçmiş yılların sihirli aynasında boy veren sıcak hatıralar dünyasından, onun müstesna sanatkar şahsiyetine rahmet duygusu ve niyazı ile gönderilmiş özlem dolu bir selamdır.³⁵⁴

4.6. Nurettin Özdemir’in Gazete ve Dergilerde Yayımlanan Şiir ve Yazıları

Nurettin Özdemir, kitaplarında yer alan şiirlerinin çoğunu öncelikle çeşitli edebiyat dergilerinde yayımlamıştır. Özdemir’in kişisel arşivinde ve başta Millî Kütüphane ve Beyazıt Devlet Kütüphanesi olmak üzere çeşitli üniversite ve şehir kütüphanelerinde ve çevrimiçi arşivlerde yaptığımız tarama sonucunda derlediğimiz liste aşağıda verilmiştir. Bu derleme Özdemir’in kişisel arşivinde karşılaştığımız ve hayatı boyunca bir şekilde temas ettiği gazete ve dergiler esas alınarak yapılmıştır.

³⁵³ A.g.e., 70.

³⁵⁴ Nurettin Özdemir, *Zaman ve Aşk* (Ankara: Eroğlu Basım Sanayi, 1997), 176.

4.6.1. Dergilerde Yayımlanan Şiirleri

- Şehirler, Mesafeler ve..., *Boğaziçi* 6 (1982): 11.
- Şehidin Mezarında, *Boztepe* 1 (1946): 3.
- Köye Mektuplar, *Boztepe* 1 (1946):14.
- Hatıralar, *Boztepe* 5 (1947): 4.
- Jaleler, *Boztepe* 5 (1947): 16.
- Gurbetin Yası, *Boztepe* 6 (1947): 6.
- Mesafeler ve Sen, *Çağrı* 6 (?): 8.
- Değişik Çağrılar, *Çağrı* 14 (1959): ?.
- Gözlerindeki, *Çağrı* 15 (?): 15.
- Mavi Zaman, *Çağrı* 17 (?): 10.
- Eski Şarkı, *Çağrı* 50 (1962): 5.
- Ellerin, *Çağrı* 144 (1970): 9.
- Benim Gülüm, *Çağrı* 152 (1970): 4.
- Hayran İstanbul, *Çağrı* 152 (1970): 10.
- Sen Gitme Sakın, *Çağrı* 174 (1972): 18.
- Başka Dünyalarda, *Çağrı* 179 (1972): 14.
- Sen Geline, *Çağrı* 179 (1972): 14.
- Değişik Çağrılar, *Çağrı* 404 (1993): 6.
- Kubbelere Şehri, *Damla* 3-65, c.3 (1950): ?.
- İkili Güzellik, *Damla* 3-65, c.3 (1950): ?.
- Esmer, *Gurbet* 3 (1954): 14.
- Yalnızlık Hülyaları, *Hisar* 3 (1950): 9.
- Eski Şarkılar, *Hisar* 10 (1964): 9.
- Eski Bahçeler, *Hisar* 10 (1964): 9.
- Artık Vakit Geçti Yorgunum, *Hisar* 18 (1965): 5.
- Destanlar İçinde Aziziye, *Hisar* 36 (1953): 5.
- Başka İklimlere Sefer İçin Zorun Neydi?, *Hisar* 39 (1953): 7.
- Bu Şehrin Akşamları, *Hisar* 52 (1954): 12.
- Farkında mısın?, *Hisar* 56 (1954): 11.
- Yıllardan Sonra, *Hisar* 57 (1955): 4.

- Mektup, *Hisar* 60 (1955): 12.
- Yıllardan Sonra, *Hisar* 62 (1955): 8.
- Dönüş, *Hisar* 68 (1956): 6.
- Yalnızlık Çiçek Açtı İçimizde, *Hisar* 68 (1968): 10.
- Uzakta, *Hisar* 71 (1956): 4.
- Çağrı, *Hisar* 74 (1956): 13.
- Gecede, *Hisar* 81 (1970): 5.
- Gül Masalı, *Hisar* 82 (1970): 9.
- Son, *Hisar* 83 (1979): 5.
- Kurtuluş, *Hisar* 83 (1979): 5.
- Sır, *Hisar* 84 (1970): 11.
- Geçmiş Zaman İçinden, *Hisar* 85 (1971): 5.
- Beklemek, *Hisar* 86 (1971): 9.
- Alev, *Hisar* 86 (1971): 9.
- Sonbaharda, *Hisar* 87 (1971): 5.
- Masal Gibi, *Hisar* 89 (1971): 7.
- Uzaklarda, *Hisar* 91 (1971): 6.
- Uzaklardan, *Hisar* 94 (1971): 14.
- Bir Bahara Şiir, *Hisar* 95 (1971): 22.
- İstanbul Sabahı, *Hisar* 96 (1971): 11.
- Kırılış, *Hisar* 102 (1972): 7.
- Sen Gitme Sakın, *Hisar* 103 (1972): 4.
- Gönül Varlığım, *Hisar* 104 (1972): 4.
- Yorgun, *Hisar* 108 (1972): 18.
- Başka Dünyalarda, *Hisar* 111 (1973): 21.
- Gece'de – In the Night, *Hisar* 119 (1973): 21.
- Vatan, *Hisar* 144 (1975): 6.
- Sihirli Şarkı, *Hisar* 147 (1976): 10.
- Avare Duygular, *Hisar* 148 (1976): 22.
- Uğultulu Orman, *Hisar* 152 (1976): 12.
- Aile Ağacı, *Hisar* 171 (1978): 15.
- Avare Düşünceler, *Horon* 1 (1954): 17.

- Neş'eye Doğru, *İnan* 14-15 (1944): 28.
- Köye Dönerken, *İnan* 16 (1945): 29.
- Azap, *İnan* 17 (1945): 35.
- Gel, *İnan* 24 (1946): 24.
- Neden, *İnan* 33 (1947): ?.
- Hayat Şiirinden Mısralar, *İnan* 37 (1948): 23.
- Uzaydaki Kadın, *İstanbul* 1 (1955): 18.
- Ölüm Üstüne, *İstanbul* 3 (1955): 45.
- İkili Güzellik, *Kemalist Ülkü* 173 (1983): 18.
- Emirgân'da, *Kıyı* 99 (1994): 8.
- Kim Alırsa Ona, *Komünizme Karşı Mücadele* 17 (1951): ?.
- Ağam Nereden Aşar Yolu Yaylanı?, *Sanat* 4 (1950): 5.
- Kapı, *Şadırvan* 12 (1949): 13.
- Kubbelere Şehri Yetim, *Şadırvan* 16 (1949): 6.
- Yekpare Çağlayan, *Şadırvan* 20 (1949): 14.
- Esmer, *Şadırvan* 22 (1949): 14.
- Eski Hikâye, *Şadırvan* 25 (1949): 18.
- Yetim İstanbul, *Şadırvan* 29 (1949): 7.
- Saadet, *Şadırvan* 34 (1949): 6.
- Avare Düşünceler, *Türk Dili* 25 (1953): 21.
- Sevgi Şiirleri I-II, *Türk Dili* 471 (1991): 161-162.
- İkili Güzellik, *Türk Dili* 472 (1991): 226.
- Bir Eski Zaman Güzeline Şiir, *Türk Dili* 473 (1991): 267.
- Sevgi Şiirleri IV-V, *Türk Dili* 484 (1992): 868.
- Şiirli Mektuplar III: Bahçemiz, *Türk Dili* 500 (1993): 232.
- Ailemiz, *Türk Dili* 500 (1993): 233-234.
- Baba Annen, *Türk Dili* 500 (1993): 234.
- İçlenme, *Türk Dili* 501 (1993): 408.
- Emirgân'da, *Türk Dili* 509 (1994): 389.
- Duygu'ya Şiir, *Türk Dili* 511 (1994): 39.
- Zaman ve Sen, *Türk Dili* 521 (1995): 456-457.
- Şiirli Mektuplar IV: Eski Bahçe, *Türk Dili* 524 (1995): 945-947.

- Vatan, *Türk Dili* 541 (1997): 33.
- İstanbul Semtlerinden (Kandilli’de, Emirgân’da, Tarabya’da), *Türk Dili* 550 (1997): 305-306.
- Kader, *Türk Edebiyatı* 6 (1972): 7.
- Eski Bahçe, *Türk Edebiyatı* 7 (1972): 9.
- Kars Kalesindeki Bayrak, *Türk Edebiyatı* 58 (1978): 18.
- Bir Başka Telaş, *Türk Edebiyatı* 77 (1980): 9.
- Oyun, *Türk Edebiyatı* 78 (1980): 14.
- Yalnızlık Düşünceleri, *Türk Sanatı* 5 (1953): 4.
- Aşka, Çocukluğa, Güzelliğe ve Zamana Şiir, *Türk Sanatı* 7 (1953): 3.
- Yekpâre Çağlayan, *Türk Sanatı* 9 (1953): 11.
- Renklerin Dünyası, *Türk Sanatı* 12 (1953): 7.
- Dertleşme I-II, *Türk Sanatı* 13 (1953): 5.
- Dertleşme III, *Türk Sanatı* 14-15 (1953): 7.
- Ayır Ayrı, *Türk Sanatı* 45 (1956): 6.
- Yıldızsız Bir Step Gecesi, *Türk Sanatı* 46 (1956): 6.
- Dönüş, *Türk Sanatı* 47 (1956): 9.
- Seni Düşünüyorum, *Türk Sanatı* 57-58 (1957): 16.
- Gün Yağmuru, *Türk Yurdu* 3 (1959): ?.
- Bende Yaşayan, *Türk Yurdu* 7 (1959): 18.
- Rubâiler, *Türk Yurdu* 11 (1960): ?.
- Gözlerimdeki, *Varlık* 497 (1959): 19.
- Ölü, *Varlık* 508 (1959): 12.
- Uzak Uğultu, *Varlık* 577 (1962): 11.

4.6.2. Dergilerde Yayımlanan Yazıları

- Struga’dan Kelkit’e, *Boğaziçi* 7 (1983): ?.
- Bir Yazının Hatırlattıkları, *Boztepe* 1 (1946): 2-3.
- İnönü Havacılık Kampı ve Lisemiz, *Boztepe* 4 (1946): 1-2.
- Kıbrıslı Bir Şair: İlkay Adalı, *Çağrı* 410 (1994): 12.
- Bir Şiir Çağlayanı: Kıyıdağ Ağa, *Çağrı* 411 (1994): 14-15.
- Şehirler Mesafeler ve Sen, *Hisar* 58 (1955): 10-11-17.

- Şiir ve Politika, *Hisar* 115 (1973): 15.
- Ayrılığa ve Yolculuğa Dair, *İnan* 29 (1947): 13-15.
- Diviana Commedia, *İnan* 34-35 (1947): 4-7.
- Diviana Commedia, *İnan* 36 (1948): 29-30.
- Diviana Commedia, *İnan* 37 (1948): 10-21.
- Korktular Utanmadılar, *Serdengeçti* 10 (1950): 11.
- Şiirli Mektuplar I, *Türk Dili* 488 (1992): 111-112.
- Şiirli Mektuplar II: Zaman ve Sen, *Türk Dili* 490 (1992): 299-300.
- Şiirli Mektuplar V, *Türk Dili* 535 (1996): 49-51.
- Şiirli Mektuplar VI, *Türk Dili* 539 (1996): 549-552.
- Şiirli Mektuplar VII: Özlenen Yıllar, *Türk Dili* 546 (1997): 576-579.
- Orhan Seyfi Orhon'a Açık Mektup, *Yeni Çağ* 10 (1946): 6-7-9.

4.6.3. Gazetelerde Yayımlanan Yazıları

- “Gel”, *Halk*, 29 Mayıs 1946.
- “O’nu Beklerken”, *Halk*, 29 Mayıs 1946.
- “Kurtuluşumuzun Gerçek Manası”, *Kazankaya*, 13 Şubat 1957.
- “Rahmetli Mehmet Turgut’a İhtiramla”, *Kazankaya*, 29 Temmuz 2009.
- “Bekçi Gecenin Neresindeyiz?”, *Kelkit*, 13 Kasım 1953.
- “Arada Bir: Sevgili Turan Tuğlu’ya”, *Kuşakkaya*, 20 Ocak 2006.
- “Eğik Ağaçlar’dan Ulu Çınarlara”, *Kuşakkaya*, 3 Nisan 2006.
- “İlim ve Sanat veya Yaz Rüyası”, *Kuşakkaya*, 16 Mart 2007.
- “Yavuz Bülent Bakiler veya Türklüğün Yiğit Yürekli Oğlu”, *Kuşakkaya*, 4 Nisan 2007.
- “Telefondaki Ses”, *Kuşakkaya*, 6 Nisan 2007.
- “Çocukluğun Sakin ve Güzel Günleri”, *Kuşakkaya*, 3 Mayıs 2007.
- “İstanbul Hanımefendiye Mektuplar: Türk İstanbul”, *Kuşakkaya*, 10 Mayıs 2007.
- “İstanbul Hanıma Mektuplar Batan Gün Devrine Giren Ömürden Pasajlar”, *Kuşakkaya*, 16 Mayıs 2007.

- “İstanbul Hanımefendiye Mektuplar: Batan Gün Devrine Giren Bir Ömürden Pasajlar”, *Kuşakkaya*, 11 Haziran 2007.
- “Hacı Bey, Hacı Hüsrev Bey, Hacı Hüsrev Doğan Bey, Adil Bey, İrfanî Bey (Koton Bey), Rahmetli Mustafa Doğan Bey”, *Kuşakkaya*, 17 Ağustos 2007.
- “Büyük Hocam Zihni Gümüştekin’e İhtiramla”, *Kuşakkaya*, 3 Eylül 2007.
- “İstanbul Hanımefendiye Mektuplar II”, *Kuşakkaya*, 17 Aralık 2007.
- “İstanbul Hanımefendiye Mektuplar: İstanbul’un Şiirli Çayhaneleri”, *Kuşakkaya*, 8 Mart 2008.
- “Gümüşhane –Kuşakkaya- Şiirimiz ve Şairlerimiz”, *Kuşakkaya*, 23 Eylül 2008.
- “Ali Coşkun Hirik”, *Kuşakkaya*, 24 Eylül 2008.
- “Kurtuluşumuzun Gerçek Manası”, *Kuşakkaya*, 13 Şubat 2009.
- “Küçük Şehir ve Ali Coşkun Hirik’in Şiir Dünyası”, *Kuşakkaya*, 13 Mart 2009.
- “Uzak Vatanlar”, *Kuşakkaya*, 5 Haziran 2009.
- “Küçük Şehrin Büyük Aşkı”, *Kuşakkaya*, 14 Aralık 2009.
- “Küçük Şehrin Büyük Aşkı”, *Kuşakkaya*, 17 Aralık 2009.
- “Şiirli Mektuplar 1: Değerli Romancı ve Edebiyatçı Sevinç Çokum Hanımefendiye Saygılarımla”, *Kuşakkaya*, ? (Özdemir’in kişisel arşivinden)
- “İlahi Veda”, *Kuşakkaya*, ? (Özdemir’in kişisel arşivinden)
- “İstanbul Hanıma Mektuplar: Batan Gün Devrine Girmiş Bir Ömürden Pasajlar”, *Kuşakkaya*, ? (Özdemir’in kişisel arşivinden)
- “Yazar Sevinç Çokum: Nurettin Özdemir’den İki Mektup”, *Kuşakkaya*, ? (Özdemir’in kişisel arşivinden)
- “Mesafeler ve Sen”, *Ocak*, 12 Ekim 1956.
- “Şiirli Mektuplar”, *Yeni Çağ*, 7 Ekim 1996.
- “Hisar’ın Kapanışı”, ? (Özdemir’in kişisel arşivinden)

SONUÇ

1927 Gümüşhane doğumlu olan Nurettin Özdemir iki dönem milletvekilliği yapmış siyasetçi ve hukukçu bir şairdir. Nurettin Özdemir, ilkokulu Kelkit'te, ortaokulu Gümüşhane'de okumuş, Trabzon Lisesinde başladığı lise eğitimini ise Haydarpaşa Lisesinde tamamlamıştır. Yüksek öğrenimini İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde alan Özdemir, 1956 yılında hukuk fakültesinden mezun olarak avukatlık kariyerine başlamıştır.

1951 yılında Cumhuriyet Halk Partisi'ne üye olan Özdemir, 1961 yılında Cumhuriyet Halk Partisi Gümüşhane milletvekili olarak Kurucu Mecliste görev yapmıştır. 1965 yılında milletvekilliği sona eren Özdemir, aynı yıl düzenlenen seçimlerde tekrar aday olmuş ancak kazanamamıştır. Nurettin Özdemir, 1968 yılında yeniden aday olmuş ve ikinci defa Cumhuriyet Halk Partisi Gümüşhane milletvekili olarak meclise girmiştir.

1973 yılında milletvekilliği sona eren Özdemir, o tarihten sonra bir süre serbest avukatlık yapmış, 1981 yılında ise Kültür Bakanlığı Müşavirliğine atanmıştır. 1988 yılında Türkiye Kızılay Derneği Genel Merkez Kurulu üyeliğine, 1991'de ise Kızılay Genel Başkanvekilliğine seçilen Özdemir, 2004 yılına kadar bu görevi devam ettirmiştir.

Nurettin Özdemir'in kardeşi Ethem Özdemir, 1975 yılında geçirdiği bir trafik kazasında hayatını kaybetmiştir. Özdemir'i derinden sarsan bu ölüm, şairin sanatını da etkilemiştir.

Alzheimer ve Parkinson hastası olan Özdemir, 2016 yılında vefat etmiştir. Özdemir'in naaşı, Türkiye Büyük Millet Meclisinde düzenlenen törenin ardından memleketi Gümüşhane'nin Kelkit ilçesindeki aile kabristanlığına defnedilmiştir.

İlk şiirini 1944 yılında Trabzon'un yerel bir gazetesinde yayımlayan şairin şiirleri ve yazıları o tarihten sonra *Hisar*, *Çağrı*, *Şadırvan*, *Türk Dili*, *Kuşakkaya* ve *Türk Sanatı* gibi pek çok dergi ve gazetede yayımlanmıştır. Nurettin Özdemir'in *Hayat Şiiri* (1949), *Yağmur Sonrası* (1955), *Yitik Sevgi* (1959), *Vakit Geçti Yorgunum* (1981) ve *Zaman ve Aşk* (1997) isimli beş şiir kitabı bulunmaktadır.

Şiir yazmaya başladığı ilk yıllarda hece vezniyle şiirler kaleme alan Özdemir, bu şiirlerde genellikle vatan, millî duygular, yiğitlik ve Türklük gibi konuları işlemiştir. Sonraki yıllarda serbest nazma dönen şair, daha bireysel konulara yönelmiş ve hece vezni ile olan bağını tam olarak koparmamakla beraber, şiirlerinin büyük çoğunluğunu serbest nazımla yazmıştır.

Nurettin Özdemir, ismi *Hisar* dergisi ve şairleriyle çokça anılsa da, herhangi bir gruba bağlı kalmamış ve şiirlerini zaman zaman saf şiire yaklaşan bir anlayışla kaleme almıştır. Milletvekilliği dolayısıyla siyasi bir kimliği de olan Özdemir, lise yıllarında yazdığı birkaç şiir dışında, şiirlerine ideolojileri katmamıştır.

Nurettin Özdemir'in şiirlerinde en çok işlediği konular; aşk, özlem, gurbet, aile, zaman ve ölümdür. Şiirlerinin büyük çoğunluğunda bireysel konular işleyen şairin az sayıda olsa da vatan ve vatan sevgisi temalı şiirleri de vardır.

Sanat hayatının ilk dönemlerinde kimi zaman “Tanrıdağlı”, “Hüseyinbeyoğlu” ve “Fikri Nur” takma adlarını kullanan Özdemir'in ilk şiirlerinde halk şiiri geleneğinin etkileri görülür. Özdemir, ilk dönemde halk şiirine yakın manzumeler yazmış ve daha sonra zaman zaman Batı edebiyatından alınan nazım şekillerini de denemiş olsa da şiirlerinin genelini serbest nazımla kaleme almıştır.

Şiirlerini ilhamla ve genellikle hayatındaki olaylardan esinlenerek yazan Özdemir, şiirlerinde gündelik dile yakın, sade ve özenli bir dil kullanmıştır. Özdemir'in sanatının en büyük gayesi iyi ve güzel şiirdir. Özdemir, hem sanat hayatında hem de sanatının en büyük kaynağı olan kişisel yaşantısında her zaman güzelliğe büyük bir önem vermiştir.

Şiirlerinde genellikle lirik bir üslup kullanan Özdemir'in şiir dilinde sıkça kullandığı ve üslubunda yer edinmiş olan imge ve tamlamalardan bazıları şunlardır: muhacir kuşlar, küçük şehir, eski bahçeler, çılgın davetler, uzak dağ köyleri. Bu ifadeler Nurettin Özdemir'in üslubunun ve söz varlığının en ayırt edici imgeleridir.

Nurettin Özdemir, sanat hayatı boyunca doğrudan ya da dolaylı olarak bazı şairlerden etkilenmiştir. Özdemir'in sanatını etkileyen edebiyatçıların başında Yahya Kemal Beyatlı ve Ahmet Hamdi Tanpınar gelir. Şiirinin olgunluk

döneminde Özdemir, bu isimlere yaklaşmaya çalışmıştır. Özdemir'in kimi şiirlerinde konu, söyleyiş ve imge bakımından bu isimlerden etkilendiğini söylemek mümkündür. Ahmet Hamdi Tanpınar ile bizzat tanışan ve çeşitli edebî sohbetlerde bulunan Özdemir, kimi kaynaklarda “Tanpınar'ın ırağı” olarak anılmaktadır.

Özdemir'in ilk dönem şiirlerinde ise Faruk Nafiz Çamlıbel, Orhan Seyfi Orhon, Orhan şaik Gökyay ve Hüseyin Nihal Atsız gibi hece vezni ile milliyetçi ve epik şiirler yazan şairlerin etkisi vardır. Bu isimlerin etkisi en çok şairin ilk şiir kitabı olan *Hayat şiiri*'nde görülür.

Nurettin Özdemir, Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinin büyük bir kısmına tanıklık etmiş, pek çok yazar ve şairle bir arada bulunmuş, Türk edebiyatının önde gelen dergilerinde şiirleri yayımlanmış ve neticede kendine has bir sanat ve şiir dili ortaya koyabilmiş olması sebebiyle Türk edebiyatı tarihinde yer edinmesi gereken bir isimdir.

KAYNAKLAR

- Aslan, Harun. “Nurettin Özdemir (Hayatı-Sanatı-Şiirleri)”. Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, 1997.
- Ayvazoglu, Beşir. “Mektepten Memlekete: Yahya Kemal Yerlilikten Ne Anlıyordu?”, *Hayal Şiir: Yahya Kemal Beyatlı Şiiri Üzerine Makaleler* içinde, ed. Ali Alkan İnal. 109-123. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2008.
- Beyatlı, Yahya. Kemal. *Kendi Gök Kubbemiz*. İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti, 2010.
- Bezirci, Asım. *İkinci Yeni Olayı*. İstanbul: Evrensel Basım Yayın, 2005.
- Çetin, Nurullah. *Şiir Çözümleme Yöntemleri*. Ankara: Edebiyat Otağı Yayınları, 2006.
- Çıkla, Selçuk. *Türk Edebiyatında Manzum Poetikalar*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2015.
- Çınarlı, Mehmet. “Nurettin Özdemir ve Yeni Şiir Kitabı”. *Türk Dili* 563 (1998): 416-419.
- Çokum, Sevinç. “Nurettin Özdemir”. Erişim 16 Ocak 2019. <https://www.sevinc-cokum.info/?p=791>
- Çokum, Sevinç. Ahmet Haşim’i Duymak, ?. (Özdemir’in kişisel arşivinden alınmıştır.)
- Dranaz, Faik. “Boztepe Çıkarken”. *Boztepe* 15 (1946): 1.
- Dranaz, Faik. *Cehennem Kayası*. İstanbul: Akbaba Yayınevi, 1963.
- Dranaz, Faik. *Doru Beygir’in Serüvenleri*. Ankara: Doğu Matbaası, 1984.
- Emiroğlu, Öztürk. *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hisar Topluluğu*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2007.
- Enginün, İnci. *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2014.
- Enginün, İnci. *Yeni Türk Edebiyatı Tanzimat’tan Cumhuriyet’e*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2015.
- Ersoy, Mehmet Âkif. *Safahat*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2015.

- Halıcı, Feyzi. “Nurettin Özdemir’in Sözlüğünde Şiir İnsanoğlunun Özgürlüğüdür”. *Türk Dili* 549 (1997): 205.
- Hirik, Ali Coşkun. *Hisarda Bir Burç Nurettin Özdemir*. Ankara: Gümüşhane Belediyesi Kültür Yayınları, 2008.
- Hüseyinbeyoğlu, “Bekçi Gecenin Neresindeyiz?” *Kelkit*, 13 Kasım 1953.
- Hüseyinbeyoğlu. “Kurtuluşumuzun Gerçek Manası” *Kazankaya*, 13 Şubat 1957.
- Işık, İhsan. “Dranaz, Faik”, *Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi*. 3: 1907. Ankara: Elvan Yayınları, 2006.
- Işık, İhsan. “Yener, Cemil”, *Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi*. 9: 3862-3864. Ankara: Elvan Yayınları, 2006.
- Işık, İhsan. “İlhan Attila”, *Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi*. 5: 1803-1810. Ankara: Elvan Yayınları, 2006.
- Işık, İhsan. “Nurettin Özdemir”. *Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi*. 2: 1434-1435. Ankara: Elvan Yayınları, 2006.
- Kahraman, Alim. “Orhon, Orhan Seyfi”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 33: 389-390. Ankara: TDV Yayınları, 2007.
- Kalpakkı, Mehmet. “Eski Şiirin Rüzgârında Bir Avrupalı: Yahya Kemal”, *Hayal Şiir Yahya Kemal Beyatlı Şiiri Üzerine Makaleler* içinde, ed. Ali Alkan İnal. 9-7. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2008.
- Kaplan, Mehmet. *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar 2*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2010.
- Kaplan, Mehmet. *Şiir Tahlilleri 2*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2012.
- Kaplan, Mehmet. *Tanpınar’ın Şiir Dünyası*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2013.
- Karaca, Alâattin. *İkinci Yeni Poetikasi*. Ankara: Hece Yayınları, 2010.
- Karagöz, Bahattin. “Bir Şiir ve Ötesi”. *Kuşakkaya*. 27 Eylül 2010.
- Kısakürek, Necip Fazıl. *Çile*. İstanbul: Büyük Doğu Yayınlar, 2012.
- Kolcu, Ali İhsan. *Zamana Düşen Çılgılık: Tanpınar’ın Şiirinin Epistemolojik Temelleri ve Tanpınar’ın Şiir Estetiği*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2002.
- Kozan, Ümit - Kızılkoyun, Fevzi. “Doğumunun 80’inci yıldönümünde şair Özdemir için toplantı” *Hürriyet*, 26 Nisan 2008.
- Millet Meclisi Tutanakları, c.1/ 8/ 13/ 18/ 19/ 20/ 23/ 24/ 25/ 31/ 36/ 39/ 42. Erişim 12.11.2018. https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/td_v2.tutanak_

sonuc?v_meclis=&v_donem=&v_yasama_yili=0&v_cilt=&vbirlesim=&v_sayfa=&v_anabaslik=&v_altbaslik=&v_mv=nurettin%20%20ozdemir&v_sb=&v_ozet=&v_bastarih=&v_bittarih=&v_kayit_sayisi=15&v_kullanici_id=14699132&v_gelecek_sayfa=1

- Okay, M. Orhan. *Necip Fazıl Kısakürek*. İstanbul: Şûle Yayınları, 2006.
- Orhon, Orhan Seyfî. “Bay Nurettin Özdemire”. *Yeni Çağ* 10 (1946): 7-9.
- Özdemir, Hikmet. “Umut”. *Hisar* 90. (1971): 20.
- Özdemir, Hikmet. “Sen Gelince”. *Çağrı* 179. (1972): 14.
- Özdemir, Nurettin. “Köye Dönerken”. *İnan* 16 (1945): 29.
- Özdemir, Nurettin. “Azap”. *İnan* 17 (1945): 35.
- Özdemir, Nurettin. “Bir Yazının Hatırlattıkları”. *Boztepe*. 15 Şubat 1946.
- Özdemir, Nurettin. “Orhan Seyfîye Açık Mektup”. *Yeni Çağ* 10 (1946): 6-10.
- Özdemir, Nurettin. “Gel”. *Halk*. 29 Mayıs 1946.
- Özdemir, Nurettin. “O’nu Beklerken”. *Halk*. 29 Mayıs 1946.
- Özdemir, Nurettin. “Diviana Commedia”. *İnan* 34-35 (1947): 4-7.
- Özdemir, Nurettin. “Diviana Commedia”. *İnan* 36 (1948): 29-30.
- Özdemir, Nurettin. “Diviana Commedia”. *İnan* 37 (1948): 19-21.
- Özdemir, Nurettin. “Hayat Şiirinden Mısralar”. *İnan* 37 (1948): 23.
- Özdemir, Nurettin. *Hayat Şiiri*. İstanbul: Ahenk Matbaası, 1949.
- Özdemir, Nurettin. “Korktular Utanmadılar”. *Serdengeçti* 10 (1950): 11.
- Özdemir, Nurettin. “Kim Alırsa Ona” *Komünizme Karşı Mücadele*, 1 Nisan 1951.
- Özdemir, Nurettin. *Vakit Geçti Yorgunum*. Ankara: Eroğlu Matbaası, 1981
- Özdemir, Nurettin. *Zaman ve Aşk*. Ankara: Eroğlu Basım Sanayi, 1997.
- Özdemir, Nurettin. “Eğik Ağaçlar’dan Ulu Çınarlara” *Kuşakkaya*, 3 Nisan 2006.
- Özdemir, Nurettin. “İlim ve Sanat veya Yaz Rüyası” *Kuşakkaya*, 16 Mart 2007.
- Özdemir, Nurettin. “Çocukluğun Sakin ve Güzel Günleri” *Kuşakkaya*, 3 Mayıs 2007.
- Özdemir, Nurettin. “Batan Gün Devrine Giren Bir Ömürden Pasajlar” *Kuşakkaya*, 16 Mayıs 2007.
- Özdemir, Nurettin. “Batan Gün Devrine Giren Bir Ömürden Pasajlar” *Kuşakkaya*, 11 Haziran 2007.

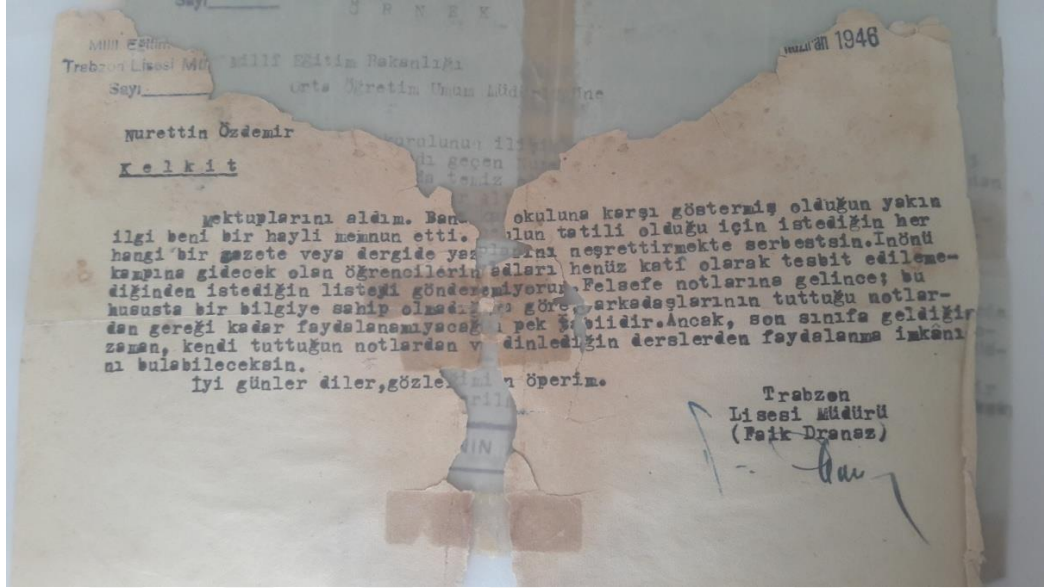
- Özdemir, Nurettin. “Büyük Hocam Zihni Gümüştekin’e İhtiramla” *Kuşakkaya*, 3 Eylül 2007.
- Özdemir, Nurettin. “İstanbul Hanımefendiye Mektuplar: İstanbul’un Şiirli Çayhaneleri” *Kuşakkaya*, 8 Mart 2008.
- Özdemir, Nurettin. “İlahi Veda” *Kuşakkaya*, ?.
- Özdemir, Nurettin. “Yazar Sevinç Çokum: Nurettin Özdemir’den İki Mektup” *Kuşakkaya*, ? . (Özdemir’in kişisel arşivinden alınmıştır.)
- Özdemir, Nurettin. “Batan Gün Devresine Giren Bir Ömürden Pasajlar” *Kuşakkaya*, ? . (Özdemir’in kişisel arşivinden alınmıştır.)
- Özdemir, Nurettin. “İstanbul Hanımefendiye Mektuplar: İstanbul’un Şiirli Çayhaneleri” *Kuşakkaya*, ? . (Özdemir’in kişisel arşivinden alınmıştır.)
- Sazyek, Hakan. *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2006.
- Sevilen Genç Şairler: Nurettin Özdemir”. *Genç Kalem*. 3 Kasım 1947.
- Tan, Nail. “Yitirdiklerimiz”, *Türk Dili* 778 (2016): 117-118.
- Tanpınar, Ahmet Hamdi. *Yahya Kemal*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2001.
- Tanpınar, Ahmet Hamdi. *Bütün Şiirleri*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2014.
- Toz, Hıfzı, “Hisar Dergisi Hakkında Bir Değerlendirme Çalışması”. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 1994.
- Tuğlu, Turan. “6 Eylülde Yapılacak Halk Oylamasıyla İlgili Olarak Eski Milletvekilimiz Av. Nurettin Özdemir ile Bir Sohbet”. *Kuşakkaya*. 28 Ağustos 1987.
- Tuğlu, Turan. “Gümüşhane Valiliği Dün Özdemir’i Konuk Etti” *Kuşakkaya*, 27 Aralık 2007.
- Tuğlu, Turan. “Gösterişsiz ama Görkemli Şair”. *Nurettin Özdemir Şiir Yarışması Seçkisi*: Gümüşhane: Kelkit Belediyesi Kültür Yayınları, ?.
- Uludağ, Süleyman. “aşk”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4:11-17. Ankara: TDV Yayınları, 1991.
- Uysal, Sermet Sami. *Şiire Adanmış Bir Yaşam: Yahya Kemal Beyatlı*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları, 2006.
- Yalçinkaya, Mehmet, “Mavi Dergisinin İncelenmesi”. Yüksek Lisans Tezi, Kırklareli Üniversitesi, 2013.

- Yemiş, Mustafa. “Feyzi Halıcı’nın Hayatı ve Halk Edebiyatına Katkıları”. Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi, 2010.
- Yener, Cemil. *Vâridât- Şeyh Bedreddin; İnceleme ve Çeviri*. İstanbul: Elif Yayınları, 1970.
- Yener, Cemil. *Türk Halk Edebiyatı Antolojisi*. İstanbul: Bateş Yayınları, 1973.
- Yener, Cemil. *Halit Ziya Uşaklıgil’e Dair*. İstanbul: Toker Yayınları, 1974.
- Yener, Cemil. *Fuzûlî*. İstanbul: Bahar Matbaası, 1977.
- Yılmaz, Fatih. “83 Yaşında Tanpınar’ın Çırağı Olmayı Sürdürüyor”. *Sabah Kültür Sanat*. 1 Şubat 2010.
- ?. “Nurettin Özdemir”, *Tanzimat’tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*. 2: 819. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2010
- ?. “Kelkit’te Nurettin Özdemir Kültür Evi Açıldı”, *Milliyet*, 3 Aralık 2007, erişim 17 Aralık 2018, <http://www.milliyet.com.tr/kelkit-te-nurettin-ozdemir-kultur-evigumushaneyerelhaber2443178/?fbclid=IwAR2i3CalYuRrURvpfG0kOf109HFpvekMZ9rs7SFmHmvlXz0pzZbpJKEbwoE>
- ?. Kelkit Çayı Şiir Yarışması Düzenlenecek” *Kuşakkaya*, 21 Haziran 2017. Erişim 17 Aralık 2018. <http://www.kusakkaya.com.tr/nurettin-ozdemir-siir-yarismasi-duzenlenecek-8664.html>.

EKLER

Ek-1: Belgeler

Belge 1: Trabzon Lisesi Müdürü Faik Dranz'ın Nurettin Özdemir'e yazdığı mektup

Belge 2:Nurettin Özdemir'in lise karnesi

19 — 19 Ders yılı 5..... Sınıf Not

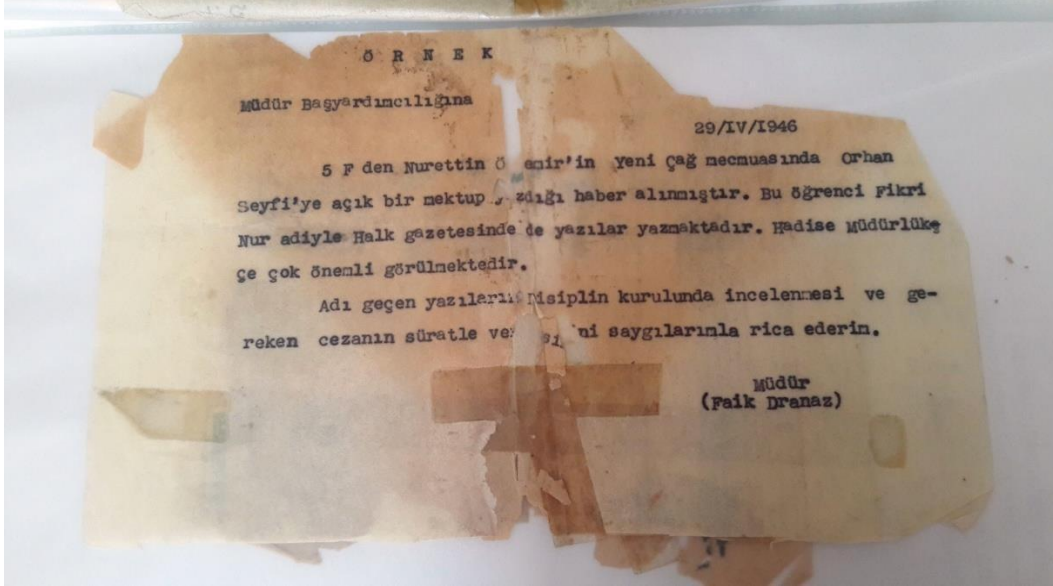
Dersler	Notlar			Sınıf geçme notu	
	1. Kanat notu	2. Kanat notu	3. Kanat notu	Rakamla	Yazıyla
Edebiyat	8	2	8	8	Seviri
Filozofi — Sosyoloji	6	6	8	2	Yeni
Psikoloji	3	6	5	5	Yeni
Tarih	5	2	4	5	Yeni
Coğrafya	5	4	5	5	Yeni
Geometri	8	4	3	5	Yeni
Cebir					
Astronomi					
Teknik					

MAARİF MATBAASI
1944

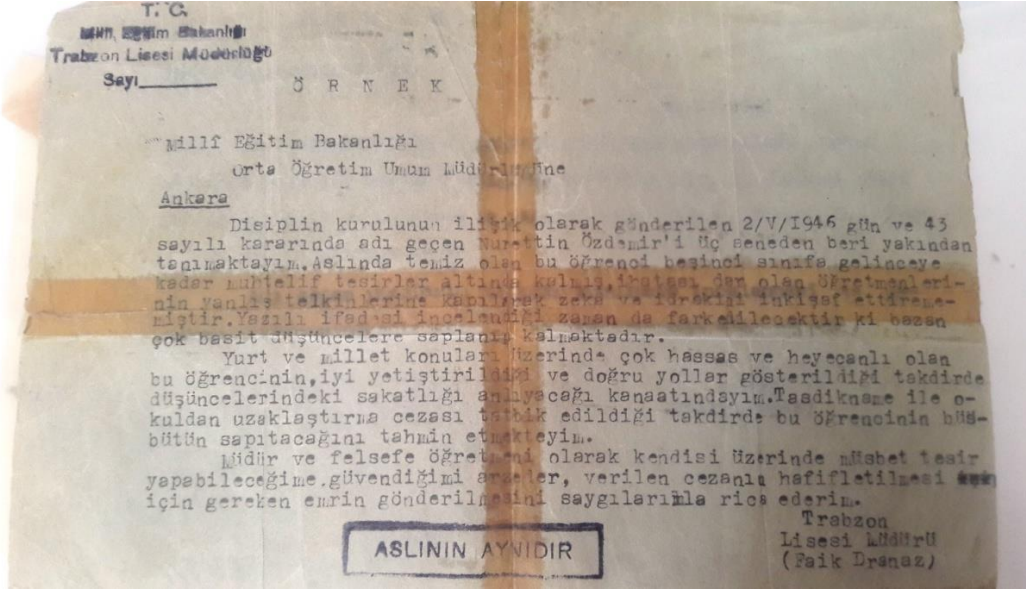
..... Şube talebesinden 982 No. Karnesidir

CEZALAR	Talebenin ders yılı içinde aldığı cezalarla devamı		
	Ders yılı birinci bölümü	Ders yılı ikinci bölümü	Ders yılı üçüncü bölümü
İhtar			
Tekdir			
Okuldan uzaklaştırma			
Devam ettiği günler	Ok. evvel 45	Ok. sonra 68	59
Geç kağıdı günler	Ok. sonra		
Okul müdürünün imzası			
Talebe velisinin imzası			
Talebenin sınıfını geçip geçmediği	Geçti		
Talebenin sınıfını geçmişse derecesi	Yeni		
Müdür	Müdür Muavini		

Belge 3: Trabzon Lisesi Müdürü Faik Dranaz'ın Nurettin Özdemir'in disiplin kuruluna sevki için yazdığı dilekçe

Belge 4: Faik Dranaz'ın Özdemir hakkında Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim
Umum Müdürlüğüne yazdığı dilekçe

Belge 5: Nurettin Özdemir'in hazırladığı öz geçmiş

Adı Soyadı : Nurettin ÖZDEMİR
Şöhreti : Hüseyinbeyoğlu
Doğum Tarihi : 5 Ekim 1927 Kelkit
Telefonlar : 0 312 285 12 03 ev
0 312 433 47 62 Büro
0 312 425 23 76 Kızılay
Faks : 0 312 433 19 29 - 417 76 82
Eğitim : İstanbul Hukuk Fakültesi
Lisan : Fransızca - orta

- 5 Ekim 1927 yılında Kelkitte doğdum. Hüseyinbeyoğlu ailesine mensubum. Annem Kezban Rukiye tanınmış bir din adamının kızıdır. Babam Fikri Özdemir ise; yerel yöneticilerdendi.

- Trabzon ve Haydarpaşa Liselerinde okudum. 1951 de İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdim. Dünyaca tanınmış alim, Roma ve Medeni Hukuk Ord.Prof.Dr.Andreas Schwarz, Finans İlmi Ord. Prf.Dr.Fritz Neumark, Ticaret Hukuku Ord.Prof.Dr.Ernest E.Hirsch ve Devletler Hukuku Ord.Prof.Dr.Charles Crozat hocalarım oldu.

- 1951 yılında, çocukluk arkadaşlarımdan Hikmet Odabaşıoğlu ile evlendim. Biri kız, dördü erkek beş çocuğumuz var.

- Aynı yıl, Büyük İsmet İnönü'nün başında bulunduğu Cumhuriyet Halk Partisine girdim ve yerel yöneticilerden oldum. İş ve çalışma hayatına serbest Avukat olarak başladım ve halen sürdürmekteyim.

- Askerliğimi 1959 yılında Ankarada yedek subay olarak yaptım. Piyade yedek subay okulunun 49.dönem ikincisiyim. Paraşüt ve planör "C" Brovesi sahibiyim.

- 1961 yılında, Gümüşhaneden Cumhuriyet Halk Partisi Milletvekili seçilerek Parlemantoya girdim. 1972 yılına kadar Türkiye Büyük Millet Meclisinde Gümüşhane'yi temsil ettim. Bu arada TBMM Başkanlık Divanında "İdare Amiri" olarak görev yaptım.

- 1980 yılında Kültür Bakanlığı Müşavirliğine atandım ve 1982 de Kültür Bakanlığı Müşavirliğinden Milletvekilliği statüsünde emekli oldum.

✦ - 1980 Askeri müdahalesinden sonra; müdahale ile Başbakanlıktan uzaklaştırılan Süleyman Demirel'in siyasi haklarının iadesini sağlamağa çalışan hareketin yöneticileri arasında bulundum ve Süleyman Demirel ile şahsen rabıtalandım.

- 1988 de Türkiye Kızılay Derneği Genel Merkez Kurulu Üyeliğine, 1991 yılında Kızılay Genel Başkanvekilliğine seçildim. Halen bu görevi yürütmekteyim.

- Özel olarak san'at ve şiirle uğraşıyorum. Ülkemde ve Balkanlarda tanınan bir şairim. "Hayat Şiiri" "Yağmur Sonrası" "Yitik Sevgi" ve "Vakit Geçti Yorgunum" isimli şiir kitaplarım yayınlanmıştır. Ayrıca gazete ve dergilerde siyaset, san'at, ahlâk konuları ile memleketin ekonomik sorunları üzerine makale ve mektuplarım yayınlanmış, radyo ve televizyonlarda konuşmalarım olmuştur. 1981 de Yugoslavya'da Struga şiir akşamları festivalinde, 1992 de "12.Dünya Şairler Kongresinde" ülkemi temsil ettim.

- Ankara-Maltepe Rotary Kulübü, Anadolu Kulübü, İlesam "İlim ve San'at Eserleri Sahipleri Kuruluşu" üyesiyim.

...../.....

Belge 5 (Devam): Nurettin Özdemir'in hazırladığı öz geçmiş

- WHO'S WHO İN EUROPE'de "Avukat" "Gazeteci" "Politikacı" ve "Şair" sıfatlarımla yer aldığım gibi, aynı sıfatlarla "MEYDAN LAORUS" Ansiklopedisinde de yer almış bulunuyorum. Hakkımda, Erzurum Atatürk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü tarafından:

Günümüz Türk Şiiri,
Nurettin Özdemir, Hayatı,
Edebi Kişiliği ve Eserleri
konulu ilmi bir tez çalışması yapılmıştır.

10. Ağustos. 1994

"
Nurettin ÖZDEMİR

Belge 6: Nurettin Özdemir'in birinci milletvekilliği mazbatası

Kanun No: 306 / 34

Çevre : 39

Milletvekilliğine seçilmiş olanlara verilecek tutanak

III : Günışhan

Soyadı ve Adı	Doğum yeri ve tarihi	Meslek veya sanatı	Mensup olduğu partinin adı	Seçim hakkında itiraz ve şikâyet olup olmadığı	DÜŞÜNCELER
Özdemir Nurettin	Kelkit 1927	Avukat	C.H.P.	Olma mış tır	

Milletvekili seçimi kanunu gereğince ilimizde yapılan seçim sonunda Özdemir Nurettin'in nin ilimizden Milletvekili seçilmiş olduğunu gösterir bu tutanağın iki örneği Kurulumuz tarafından Yüksek Seçim Kuruluna gönderilerek bir örneği de kendisine verildi.

19 / 10 / 1961

(Adil Çiğdemir)

Öye

wa. (logot)

(Muhbir Beyaz)

Öye

2

(Enver Çivitel)

Belge 8: Nurettin Özdemir'in ikinci milletvekilliği mazbatası

Yasa M. 306/34
447/1
533
636

Örnek : 95

Cumhuriyet Senatosu üyeliğine Seçilmiş olanlara verilecek tutanak
Milletvekilliğine

İl : G Ü M Ü Ş H A N E

Soyadı ve Adı	Doğum Yeri ve tarihi	Meslek veya sanatı	Bağlı olduğu siyasi partinin adı	Seçim hakkında itiraz ve şikâyet olup olmadığı	D Ü Ş Ü N C E L E R
ÖZDEMİR NURETTİN	KEİKİT-1927	AVUKAT	CUMHURİYET HAK PARTİSİ . .	-	

Milletvekili seçimi ve 447 sayılı Yasalar gereğince çevremizde yapılan seçim sonunda Nurettin Özdemir nin çevremizden Cumhuriyet Senatosu üyeliğine seçilmiş olduğunu gösterir bu tutanağın iki örneği Kurulumuz tarafından Yüksek Seçim Kuruluna gönderilerek bir örneği de kendisine verildi.

13 / 18/19.69

Başkan
Tahsin Çörtöğlü

Üye
Nur Güneş

Üye
Julide Devecioğlu

$$\begin{array}{r} 3. \text{Dönem} \\ - 181 \\ \hline \end{array}$$
HAL. TERCUMESI (Kucen)

224

Belge 10: Nurettin Özdemir'in nüfus kayıt örneği

NÜFUS KAYIT ÖRNEĞİ		Kişi Durumu (Kendisi)		İli		İlçesi		Cilt Adı		Cilt Kodu	Aile Sıra No
		Ölüm		Gümüşhane		Kelkit		KÜÇÜK CAMI		1	4
BSN	C	Yakınlık	T.C. Kimlik No	Adı	Soyadı	Baba Adı	Anne Adı	Doğum Yeri ve Tarihi	Medeni Hali	Tescil Tarihi	Olay Tarihleri
16	E	Kendisi		NURETTİN	ÖZDEMİR	FIKRI	KEZBAN	KELKİT 01/07/1927	Evli	22/08/1928	Ölüm:25/08/2016 Evlilik:02/08/1950 Boşanma:
25	K	Eşi		HIKMET	ÖZDEMİR	HAMDİ	ÇİÇEK	KELKİT 05/09/1927	Dul	24/06/1930	Ölüm: Evlilik:02/08/1950 Boşanma:
26	E	Oğlu		MEHMET GÖKHAN	ÖZDEMİR	NURETTİN	HIKMET	KELKİT 23/03/1951	Evli	10/04/1953	Ölüm: Evlilik:08/07/1976 Boşanma:
28	K	Kızı		ASLIHAN	ÖZDEMİR	NURETTİN	HIKMET	KELKİT 15/06/1954	Evli	08/07/1954	Ölüm: Evlilik:16/07/1978 Boşanma:
30	E	Oğlu		KURŞAT FIKRI	ÖZDEMİR	NURETTİN	HIKMET	KELKİT 14/08/1956	Evli	23/08/1956	Ölüm: Evlilik:13/10/1982 Boşanma:
31	E	Oğlu		CELALETTİN CENGİZ	ÖZDEMİR	NURETTİN	HIKMET	KELKİT 01/01/1959	Bekar	12/01/1959	Ölüm: Evlilik: Boşanma:
32	E	Oğlu		HAKAN TÜRKMEN	ÖZDEMİR	NURETTİN	HIKMET	KELKİT 09/04/1962	Evli	03/05/1962	Ölüm: Evlilik:31/07/2004 Boşanma:

KİŞİ YERLEŞİM YERİ ADRES BİLGİSİ				
Adres No	Adres Türü	Beyan Tarihi	Taahhüt Tarihi	Açık Adres
1468671654	İl/İlçe Merkezi	21/02/2011	21/02/2011	NASUH AKAR MAH. 1407 SK. DOSTLAR SİTESİ C BLOK. NO: 1 İÇ KAPI NO: 75 ÇANKAYA / ANKARA

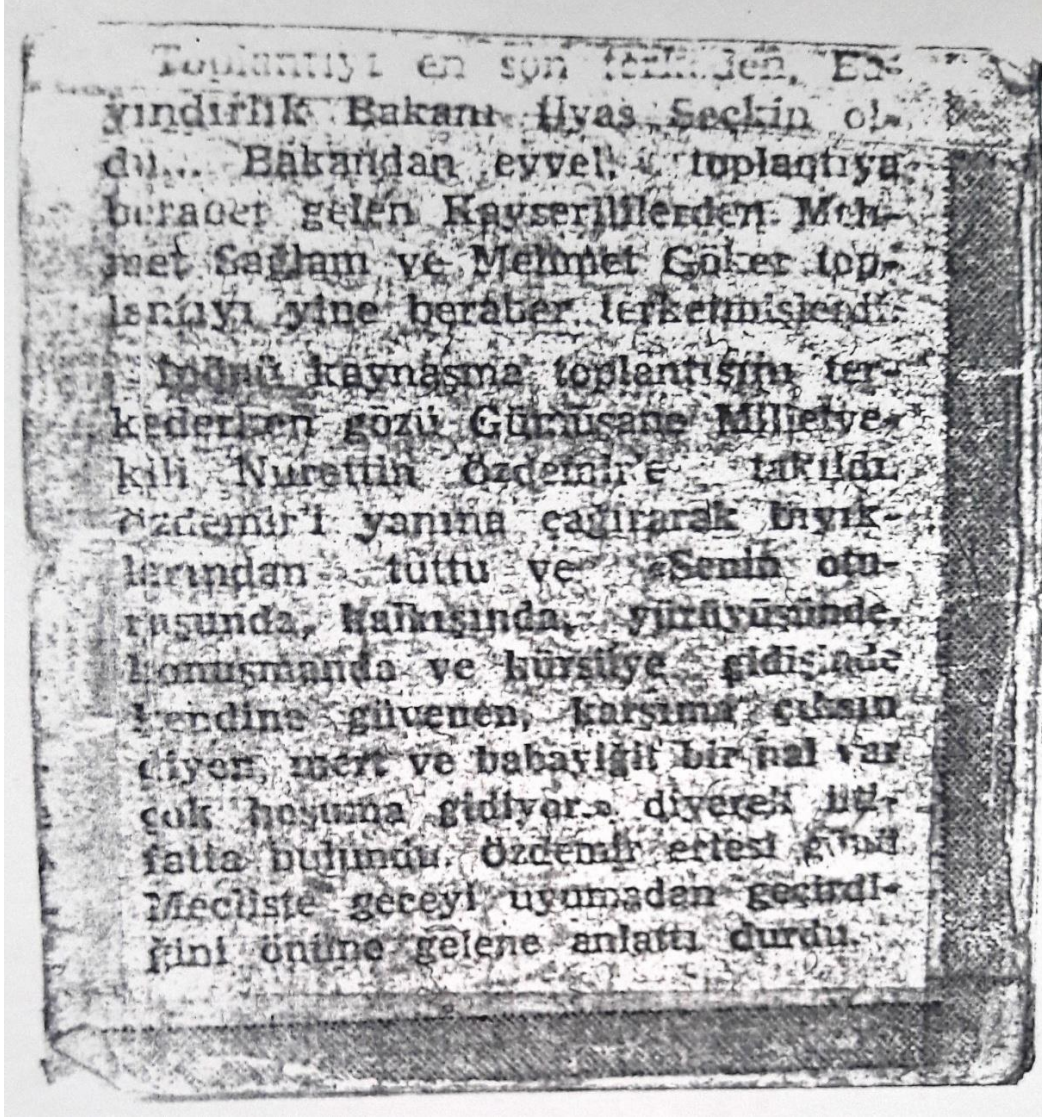
T.C. Sosyal Güvenlik Kurumu

201803101120470854

Sayfa 1 / 1

Belge 11: İsmet İnönü'nün Özdemir için söylediklerini konu eden bir gazete haberi

Belge 12: Süleyman Demirel'in Nurettin Özdemir'e yazdığı tebrik yazısı

Süleyman Demirel
Cumhurbaşkanı

Ankara, 6 Kasım 1993

Sayın Av. Nurettin Özdemir,

Muhterem Kardeşim,

Mektubunuzu ve eki kitabı aldım.
Sizi tebrik ediyorum. Şiiriniz beni de hislendirdi.
Başarılarınızın devamını dilerim.
Selam ve sevgiler.

Süleyman Demirel
Cumhurbaşkanı

S. Demirel

Belge 13: Nurettin Özdemir'in 4 (a) hizmet dökümü

T.C.
SOSYAL GÜVENLİK KURUMU BAŞKANLIĞI
EMEKLİLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

10.05.2018

Konu : Sigortalılık Tescil Ve Hizmet Kaydı Tespiti

İLGİLİ MAKAMA

T.C. Kimlik No : 38053408528
Adı : NURETTİN
Soyadı : ÖZDEMİR
Baba Adı : FİKRİ
Doğum Yeri : KELKİT
Doğum Tarihi : 01.07.1927

Sosyal Güvenlik Kurumu kayıtlarının incelenmesinde, yukarıda kimlik bilgileri bulunan şahsın 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine tabi 25 _____ 5, (c) bendine tabi _____ sicil numarası ile tescil kaydı bulunduğu tespit edilmiş olup hizmet bilgileri ektedir.

Bilgi edinilmesini arz ederim.

S.G.K Uzun Vade Hizmet Dökümü

Toplam 4a Uzun Vade PÖGS : 1980, Toplam 4c PÖGS : 0

Sgret. Kolu	Sgret. Statüsü	Sicil No	Adı Soyadı	Meslek Kodu	İşyeri/ Kurum/ Sandık No	Ünité	Dönem	Belge Türü	Belge Kd/ Bsmk/ Drc Kd	Giriş Tarihi	Gün	PEK/ Bsmk Dgr/ Ek Gösterge	Çıkış Tarihi	Eksik Gün Nedeni
4a	506/3 Aylık Bordro	0600009664868	NURETTİN ÖZDEMİR	80983	06091	1975/02	Asıl	7		90	10.800.00			
4a	506/3 Aylık Bordro	0600009664868	NURETTİN ÖZDEMİR	80983	06091	1975/03	Asıl	7		90	13.140.00			
4a	506/3 Aylık Bordro	0600009664868	NURETTİN ÖZDEMİR	80983	06091	1975/04	Asıl	7		90	13.140.00			
						1975				270	37.080.00			
4a	506/3 Aylık Bordro	0600009664868	NURETTİN ÖZDEMİR	80983	06091	1976/03	Asıl	7		90	13.140.00			
4a	506/3 Aylık Bordro	0600009664868	NURETTİN ÖZDEMİR	80983	06091	1976/04	Asıl	7		90	13.140.00			
						1976				180	26.280.00			
4a	506/3 Aylık Bordro	0600009664868	NURETTİN ÖZDEMİR	80983	06091	1977/01	Ek	7		90	14.400.00			

 hd220e8e70b30a9f73710

1 / 3

Belge 13 (Devam):Nurettin Özdemir'in 4 (a) hizmet dökümü

Sgtr. Kolu	Sgtr. Statü	Sicil No	Adı Soyadı	Meslek Kodu	İşyeri/ Kurum/ Sandık No	Ünvan	Dönem	Belge Türü	Belge Kd/ Bsmk/ Drç Kd	Giriş Tarihi	Gün	PEK/ Bsmk Dgr/ Ek Gösterge	Çıkış Tarihi	Eksik Gün Nedeni
4a	506/3 Aylık Bordro	0600009664868	NURETTİN OZDEMİR		80983	06091	1977/02	Ek	7		90	14,490.00		
4a	506/3 Aylık Bordro	0600009664868	NURETTİN OZDEMİR		80983	06091	1977/03	Ek	7		90	14,490.00		
4a	506/3 Aylık Bordro	0600009664868	NURETTİN OZDEMİR		80983	06091	1977/04	Ek	7		90	14,490.00		
TOPLAM							1977				360	57,960.00		
4a	506/3 Aylık Bordro	0600009664868	NURETTİN OZDEMİR		80983	06091	1978/01	Ek	7		90	14,490.00		
4a	506/3 Aylık Bordro	0600009664868	NURETTİN OZDEMİR		80983	06091	1978/02	Ek	7		90	23,220.00		
4a	506/3 Aylık Bordro	0600009664868	NURETTİN OZDEMİR		80983	06091	1978/03	Ek	7		90	23,220.00		
4a	506/3 Aylık Bordro	0600009664868	NURETTİN OZDEMİR		80983	06091	1978/03	Ek	7		0	3,510.00		
4a	506/3 Aylık Bordro	0600009664868	NURETTİN OZDEMİR		80983	06091	1978/04	Asıl	7		90	23,220.00		
4a	506/3 Aylık Bordro	0600009664868	NURETTİN OZDEMİR		80983	06091	1978/04	Ek	7		0	3,510.00		
TOPLAM							1978				360	91,170.00		
4a	506/3 Aylık Bordro	0600009664868	NURETTİN OZDEMİR		80983	06091	1979/01	Asıl	7		0	3,510.00		
4a	506/3 Aylık Bordro	0600009664868	NURETTİN OZDEMİR		80983	06091	1979/01	Ek	7		90	23,220.00		
4a	506/3 Aylık Bordro	0600009664868	NURETTİN OZDEMİR		80983	06091	1979/02	Asıl	7		90	23,220.00		
4a	506/3 Aylık Bordro	0600009664868	NURETTİN OZDEMİR		80983	06091	1979/02	Ek	7		0	3,510.00		
4a	506/3 Aylık Bordro	0600009664868	NURETTİN OZDEMİR		80983	06091	1979/03	Asıl	7		90	23,220.00		
4a	506/3 Aylık Bordro	0600009664868	NURETTİN OZDEMİR		80983	06091	1979/04	Ek	7		0	10,170.00		
4a	506/3 Aylık Bordro	0600009664868	NURETTİN OZDEMİR		80983	06091	1979/04	Asıl	7		90	23,220.00		
TOPLAM							1979				360	110,070.00		
4a	506/3 Aylık Bordro	2501006351205	NURETTİN OZDEMİR		80983	0601	1980/01	Asıl	7		90	36,000.00		
4a	506/3 Aylık Bordro	2501006351205	NURETTİN OZDEMİR		80983	0601	1980/02	Asıl	7		90	56,250.00		
4a	506/3 Aylık Bordro	2501006351205	NURETTİN OZDEMİR		80983	0601	1980/03	Asıl	7		90	56,250.00		
4a	506/3 Aylık Bordro	2501006351205	NURETTİN OZDEMİR		80983	0601	1980/04	Asıl	7		90	56,250.00		
TOPLAM							1980				360	204,750.00		
4a	506/3 Aylık Bordro	2501006351205	NURETTİN OZDEMİR		80983	0601	1981/01	Asıl	7		90	56,250.00		
TOPLAM							1981				90	56,250.00		
4a	506/3 Aylık Bordro	2501006351205	NURETTİN OZDEMİR		80983	0601	1982/01	Asıl	7		0	0.00	18.03.1982	
TOPLAM							1982				0	0.00		

hd220e8e70b30a9f73710

2 / 3

Belge 14: Nurettin Özdemir'in bir röportajı

SANATICILARLA SOHBETLER :

N U R E D D İ N Ö Z D E M İ R

1- NE ZAMANDANBERİ VE NİÇİN YAZIYORSUNUZ. SİZİ BÜYÜK BİR OKUYUCU KİTLESİ İ
AŞK ŞAİRİ OLARAK TANIMAKTADIR. YAZIŞ SEBEPLERİ ARASINDA BU ŞEKİLDE TA
NINMANIZIN ROLÜ NEDİR.

1- Bu güne kadar sadece kalbim için yazdım. ALLAH'ın birliğ'ine ve
büyüklüğüne , AŞK'ın ve DOSTLUK'ların güzelliğine inandım. Büyük şehir
lerde çetin ve hareketli on yedi senem geçti. İnandıklarım uğrunda daima
hazır-ol vaziyetinde, gözlerim sabit noktada ve el-pençe divan durdum.
Büyük kavgalara girdim. Nice, güzel bahar günlerini körpe bileklerimde
kelepçe, tel örgüler ve demir parmaklıklar arkasında geçirdim. En aziz
varlıklarımı, hayatımı dolduran en tatlı sesleri kaybettim. Fikir ana-
forları ortasında, kalbimle-kafam arasında bunaldığım zamanlar, fırtına
lı- borali geceler çok oldu. Üstüne yalınayak bastığım toprak ve hüzün
lerimizin iştirak halinde bulundugundan asla şüphe etmediğim insanlarla
rabıtamı hiç bir zaman kaybetmedim. Şimdi gene gölgesi üstümüze bir zul
met gibi çöken koca dağların eteğinde, uzak köylerde , onların arasın
da, onların sevinç ve ıstıraplarıyla haşır-neşirim. Diyebilirim ki aradan
geçen on yedi sene içinde şah-dolarından yakaladığım ve acısını can-evim
de duyduğum huzursuz Anadolu realitesi ifadesini daha çok cümlelerimde bul
du ve ben şiirimi bu güne kadar hiç=~~her~~=şeyin=~~en~~ kalbimden başka hiç bir
şeyin emrine vermedim. KALBİM İSE; daima yıkık ve tedirgin, daima yıkık ve
çaresiz ve daima mesafelerin avucunda ezik yaşadı. Bu yüzden mısralarım bi
rez alaca-karanlık ve huzursuzdur. Bir gün içimde çok narin şeyler kırıldı
ve bütün güzellikler kayboldu. Artık mısralarıma aşk'sız bir lisan bulma
ğa çalışıyorum.

2- BU TAAHVÜLDEN SONRA AŞK VE KADIN HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİNİZİ SORABİLİR
MİYİM?

2- Kolay söylenmeyecek kadar sert. Fakat, mademki söz bu noktaya geldi,
söyliyeyim. Öyle zannediyorum ki kadın hayatımızda iki esaslı noktada me
kan tutuyor. Devrimizde, saç ve tenin ötesinde ki hasletleri ~~ne~~
yok denecek kadar nadir iktisap eder kadın ya Ana, yahut metres olmak
istidadındadır. Ya gecelerin rahminde büyüyen şafaklar gibi nur-topu
oğullar büyütüyor, yabutta okyanuslarda ansızın patlayan fırtınalar gibi
şehvet yatagında kıvranıp duruyor. Bunun aksini iddia edenler beri gelsin.
AŞK ise; er-geç mücer olunacak bu iki nokta arasındaki oyalanmadan başka
bir şey değildir. Kısacası: saç ve tenin ötesinde inanılacak tek varlık
ALLAH, terennüm edilecek tek şey, şehvetin dışında ve üstünde fikirlerin
büyüttüğü DOSTLUK'lardır . Ötesi boş.

2- Şiirimizin son yıllarında güçlü yoldan ayrıldı diyenlerimiz olduğu
kadar, şiirimiz her zamankinden daha verimli ve aydınlık diyenlerimiz z de
eksik değil. Siz bu yönlerden ne düşünüyorsunuz?

2- Bu mevzuda herkesin dediği ve yapmak istediğiyle birlikte, ben de geliş
mesini ve yönelişlerini yakından takip ediyorum. Güçlü ve aydınlık yoldan
ne kestettiğinizi anlayamadım. Verimlilikten muradınız şiir ve şair bollu
ğu ise, şiirimizin verimli olduğuna söyleyebilirim. Ben, kendisine yaban
cı fonksiyonların şiire yükletilmesine taraftar değilim. Şiir denince be
nim aklıma, gücü, aydınlığı, huzuru , lezzeti ve uzaresiyle kemal halinde
eser geliyor. Şairlerimizin eserleri bu nitelikleri taşıyorlarsa demek ki
güçlü ve aydınlık yoldalar.

4- YENİ KUŞAKTAN BEĞENDİĞİNİZ BİR KAÇ ŞAİR İSİMİ VERİRMİSİNİZ.

4- Bizden evvelki kuşak henüz tesir ve ehemmiyetini kaybetmemiştir. Öyle
bir kalemede atlayıp geçemeyiz. Muhip, Tanpınar, Kısakürek, Arancı, Dağlar
ca, Sütüven, Ailebi, Asya, Defne, Gökyay ve çağlar hala zevkimizin doyul
maz usaresidir. Bizim kuşakta Atilla İlhan, Feyzi Halıcı, Osman Atilla,
İlhan geçer, B.Sitki Erdoğan gibi, sizin bildiğiniz ve herkesin sevdiği

II

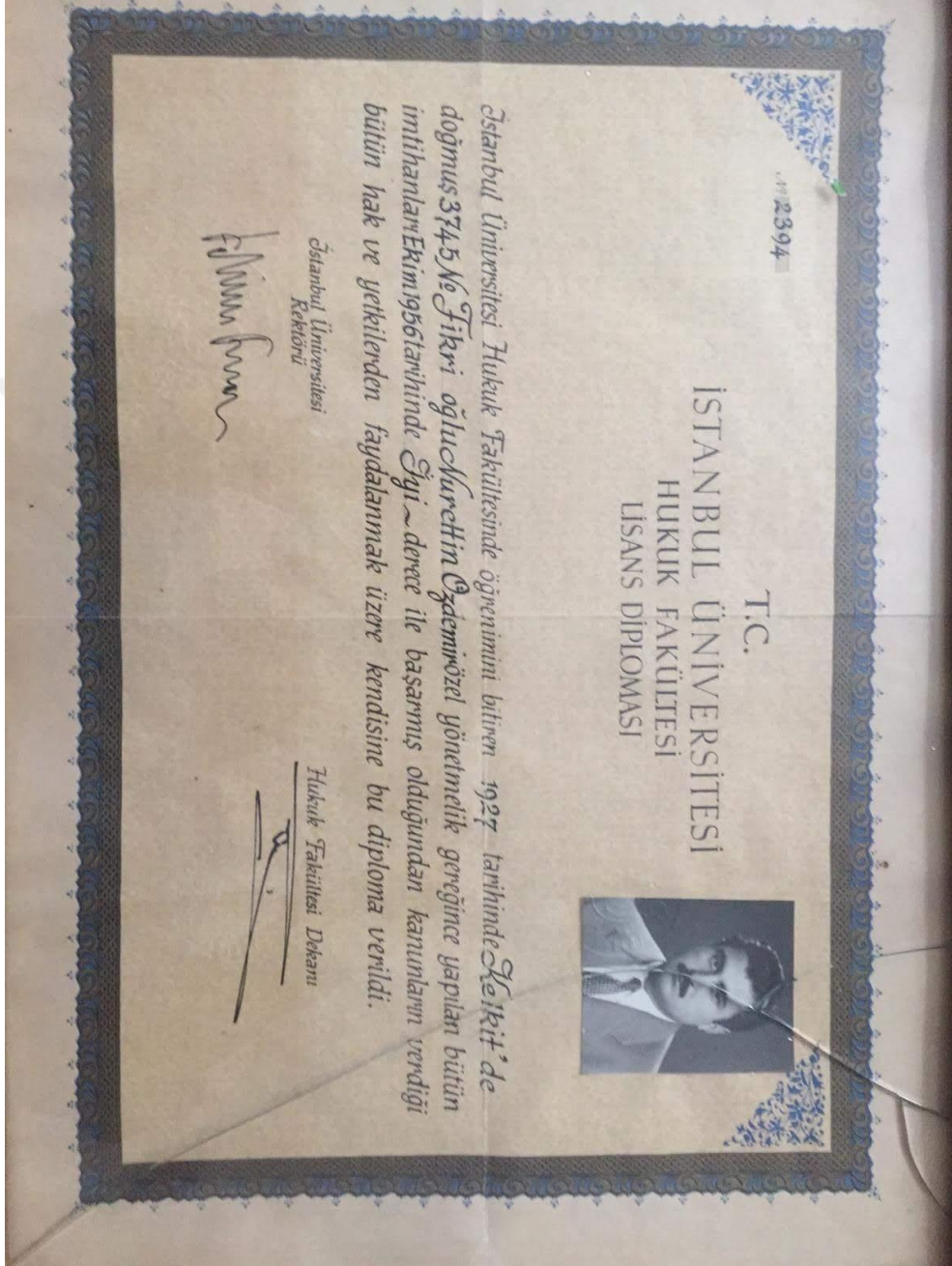
- isimlere pek az ilave de bulunacağım. Kaya Bilgegil, Sezai Karakoç, Fatma Süzme Afyonlu, Gökhan Evliyaoglu, Gülten Akın ve Asaf Çiyiltepe gibi.
- 5- SİZİ MODERN-ŞİİRİN GENÇ KUŞAĞIN BAŞARILI ŞAİRLERİNDEN BİRİ BİLİYORUZ MODERN ŞİİR TUTUMUNU NASIL KAZANDIĞINIZ VE YAYINLANMIŞ ESERLERİNİZ HAKKINDA BİRAZ BİLGİ VERİRMİSİNİZ?
- 5- İlk gençlik denemelerim hariç, şiirim hep duygu, inanış ve zevklerim çerçevesinde ve hep kendi ölçüleri içinde tekamül etti. Şiirimizin kök-derinliklerinden başlayıp gelen gelenekleriyle, zamanın ve yeni dünyaların zevkini yakından takibederek, kendi imkanlarım dahilinde bir sentez meydana getirmeye çalıştım. Şiire yabancı olduğuna inandığım akımlara ben de yabancı oldum. Bu bakımdan birinci ve ikinci yenilerin anlayışına göre pek modern bir şair sayılmam. Esasen olmak da istemedim. 1949'da HAYAT ŞİİRİ, 1955'de YAGMUR SONRASI adı altında şiirlerimi yayınladım. Her iki kitabımın da mevcudu kalmadığından beni öyle sık sık afakanlar basmamaktadır.
- 6- SİZİN HAKKINIZDA YAZANLARIN HEYH HEP SİZİ BAZI ŞİİRLERİNİZDE SEZİLEN HAMDİ TANPINAR HAVASINI BİR KUSUR OLARAK TESBİT EDEBİLİRLER. SİZ NE DERSİNİZ?
- 6- Bunu söyleyenlerin çoğu, san'at dünyasına adımlarını attıkları gün, usta olduklarına inanmaktadırlar. Benim, ilk çıraklık yıllarımı Hamdi Tanpınara özenmekle geçirdiğim doğrudur ve ben bunu bilerek, Hamdi Tanpınar'ın şiirindeki form, söyleyiş ve muhteva zenginliğine inanarak yapmışımdır. Ben san'atta çıraklık devresinin lüzumuna ve hayli uzun devam ettiğine inanırdım. Şiirimizin geçmişindeki zenginliği görüp zevkine veremeyenler geleceğe sağlam eser bırakamazlar. Genç arkadaşlarıma çok uzağı değil, yakın geçmişte Beyatlı, Aras, Tanpınar, Kısakürek, Tecer ve Sütüvenle türkçeye kazandırılan imkanları, şekil mükemmelliğini ve söyleyiş güzelliğini yakından incelemelerini tavsiye ederim. Daha muhkem bir san'at anlayışına giden aydın yolları, ancak o zaman keşfedebileceklerdir.
- 7- Yabancı ŞAİRLERDEN BAŞARILI BULDUGUNUZ BİR KAÇ İSİM VERİRMİSİNİZ?
- 7- Kimseyi eslından tetkik edemedim. Bu hayatımın yenilmez hüznlerinden biridir. Bu sebeple başarılı bulmaktan çok, tercümeleri nisbetinde beğenmek mevzuu bahis olabilir. Bodler ile Valeri'yi inandıklarımın, Rimbo ile RİLKE'yi daha çok kendi zevklerim çerçevesinde daima sevdim. Son zamanlarda yanımda taşıdığım kitapların başında M.L.U. BİRİDGE'NİN NOTLARI gelmektedir.
- 8- SON BİR SUAL DAHA. HUSUSİ HAYATINIZDA EN ÇOK SEVDİĞİNİZ. CİDDİYE ALDIĞINIZ VE NEFRET ETTİĞİNİZ ŞEYLERİ SÖYLİYEBİLİR MİSİNİZ?
- 8- Hay hay. En çok sevdiklerim şüphesiz, bir gün büyük şehre, bir BOZKURT sürüsü gibi, taze bir kanla incek OGULLARIM ve onların eteğinde büyüdüğüleri UZAK ve KOCA DAĞLAR. En çok ciddiye aldığım ŞİİR, en çok nefret ettiğim KALLEŞLİK ve İHANETTİR. Bak dinle sevdiklerimin hepsini bir arada göreceksin.

"Gel seninle koca dağlara çıkalım
Ancak büyük koca dağlar benim aşkıma eş
O dağlar, o her gün dgar ye güneş
Oradan dört yana hükmeder o iklim.

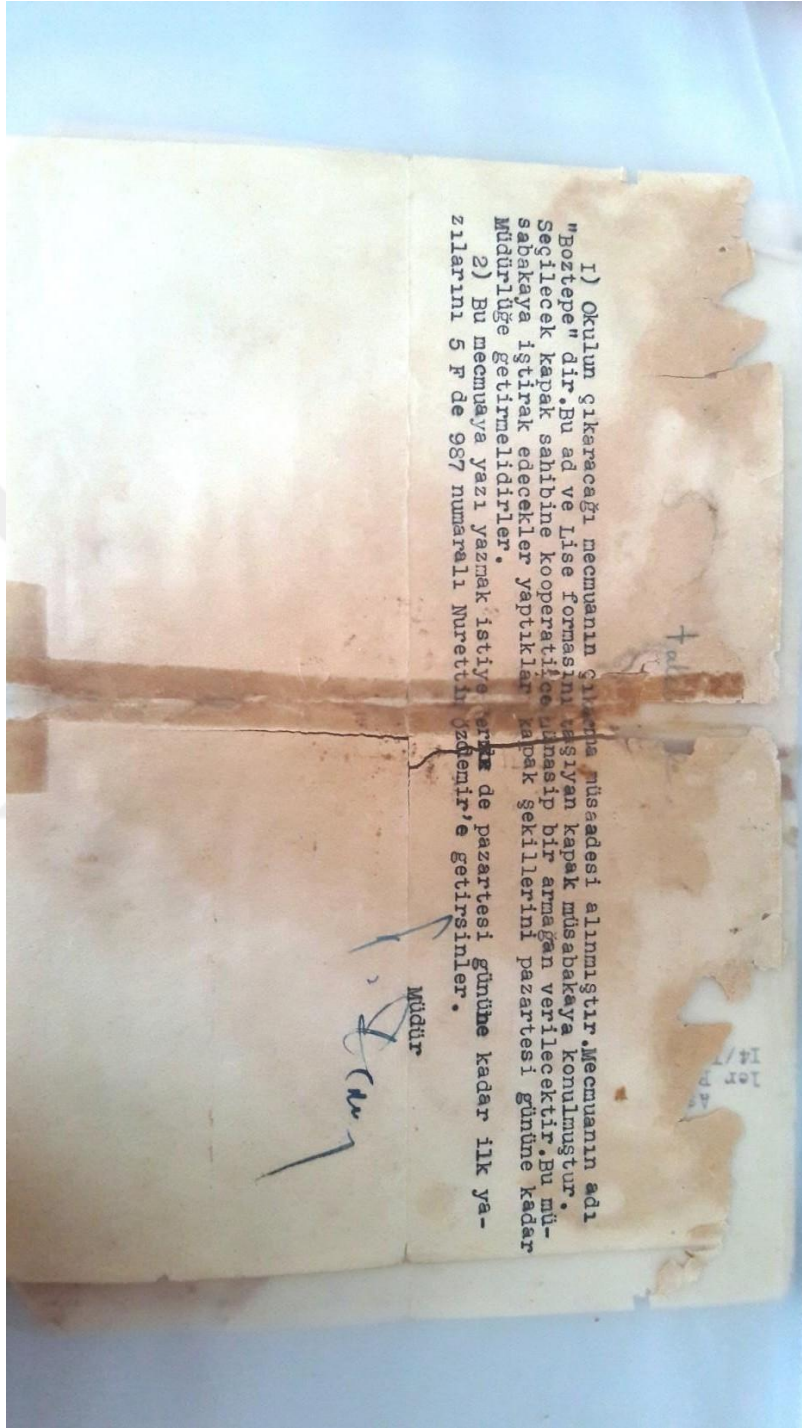
Koroğlu gibi o dağlarda hür yaşarım ben
Ne arzularıma vurulmuş piranga
Nede aşkın sonu vardır o dağlarda
Var sen ağaçlar gibi her yıl yemişlen

Boşuna sarmaz şu belini kollarım
Gebe kalırsın tutup her öpüşümde
Ve bir gün taze kanla iner şehre
Bir bozkurt sürüsü gibi oğullarım.

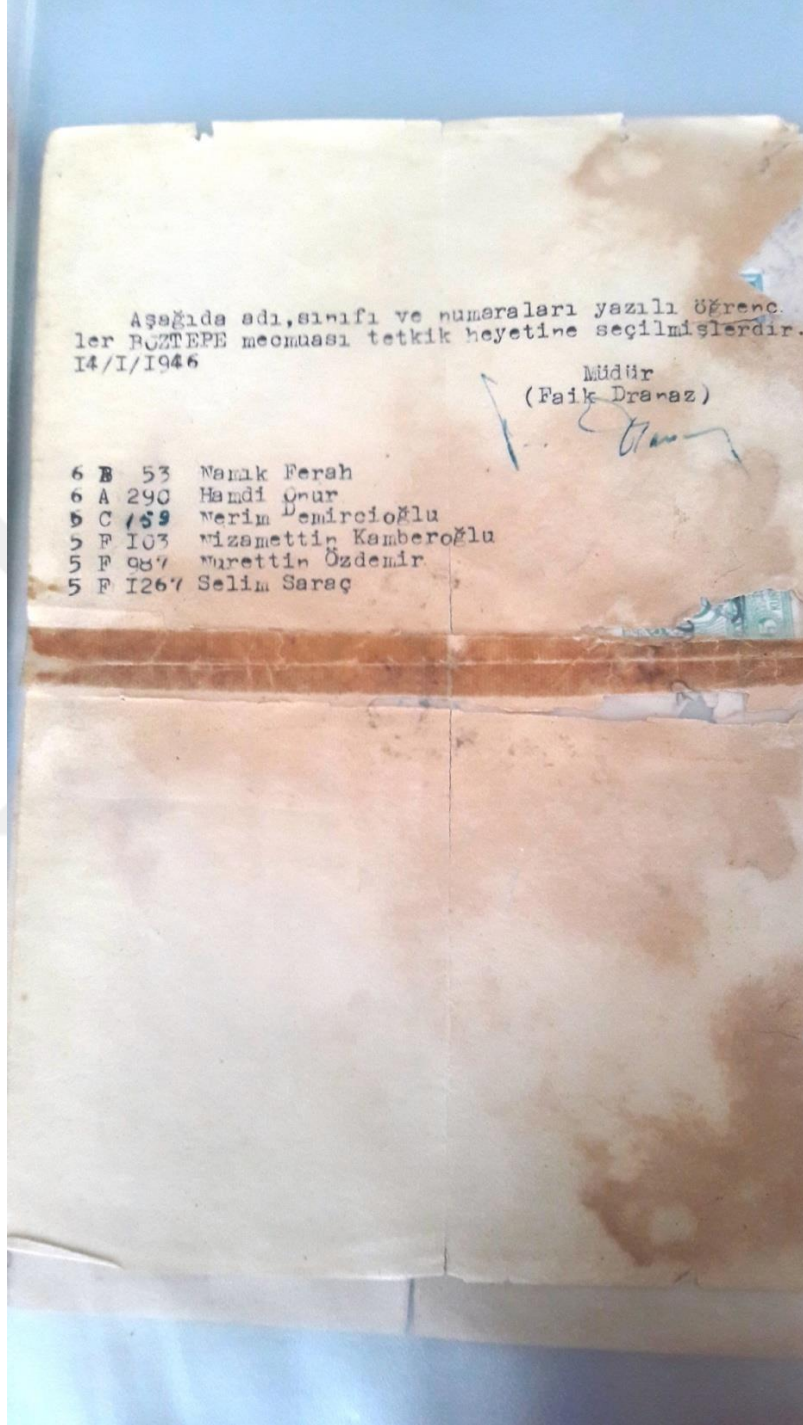
Belge 15: Nurettin Özdemir'in üniversite diploması

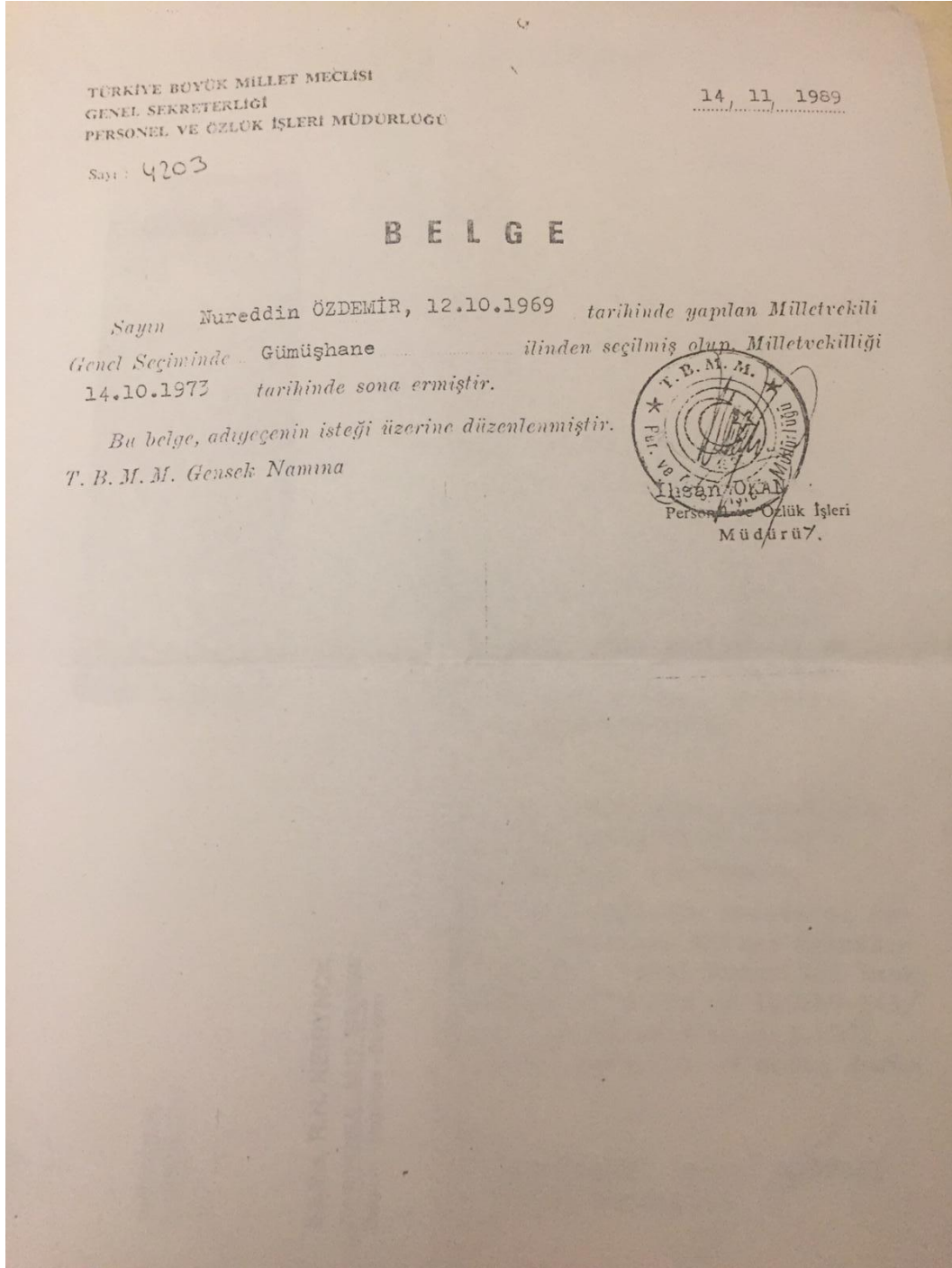
Belge 16: Boztepe dergisinin izin ve kapak tasarımı yarışması duyurusu

Belge 17: *Boztepe* dergisinin inceleme kurulu yazısı

Belge 18: Nurettin Özdemir'in ikinci milletvekilliğinin sonlandığına dair belge

Belge 19: Nurettin Özdemir'in Kültür Bakanlığı Müşavirliğine atandığına dair belge

T.C.
KÜLTÜR BAKANLI
ÖZLÜK İŞLERİ VE EĞİTİM DAİRESİ BAŞKANLIĞI

Sayı : 208.1
Şube : 02.1 - 3533
Konu : Atanmanız hk.

Ankara 13 Mart 1981

Nurettin ÖZDEMİR
Balgat girişi Ziyabeğ Cad.
Dostlar Sitesi C. Blok No: 75
BALGAT/ANKARA

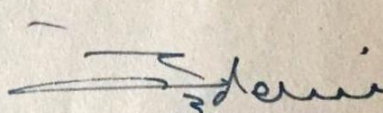
İlgi : 10.3.1981 tarihli dilekçeniz.

Bakanlığımız Müşavirliğine atandığınızla
..... atandığınıza dair onay örneği ekte gönderilmiştir.

Adı geçen Müşavirliğe
.....göreve başlamak üzere en geç (15) gün
içinde müracaat etmeniz gerekmektedir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Ek : 1 Onay örneği

KÜLTÜR BAKANI a

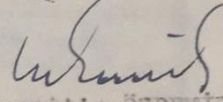
Özdemir RASMACIOĞLU
Özlük İşleri ve Eğitim Dairesi Başkanı T.

Belge 20: Nurettin Özdemir'in göreve başladığına dair Müşavirler Kurulu Başkanlığına yazdığı yazı

MÜŞAVİRLER KURULU BAŞKANLIĞI'NA

Bakanlığımız Müşavirliğine tayinim ile ilgili 13.3.1981 tarih ve 2666 sayılı Bakanlık Onayı'nı 23.3.1981 tarihinde tebelluğ ederek, aynı gün Bakanlık Müşavirliği görevine başladım.

Gereğine bilgilerinizi arz ederim. 23.3.1981

Nurettin ÖZDEMİR
Bakanlık Müşaviri

Belge 21: Nurettin Özdemir'in Kültür Bakanlığı Yayın Tetkik Danışma Kurulu üyeliğine seçildiğine dair belge

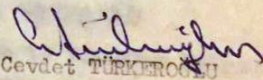
T. C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
TANITMA VE YAYIMLAR DAİRESİ BAŞKANLIĞI

Sube : Yayın 02. 2 1574
Sayı : 317. 0
Konu : Yayın Tetkik Danışma Kurulu üyeliğinin hk.

27 Ağustos 1981
...../...../1981

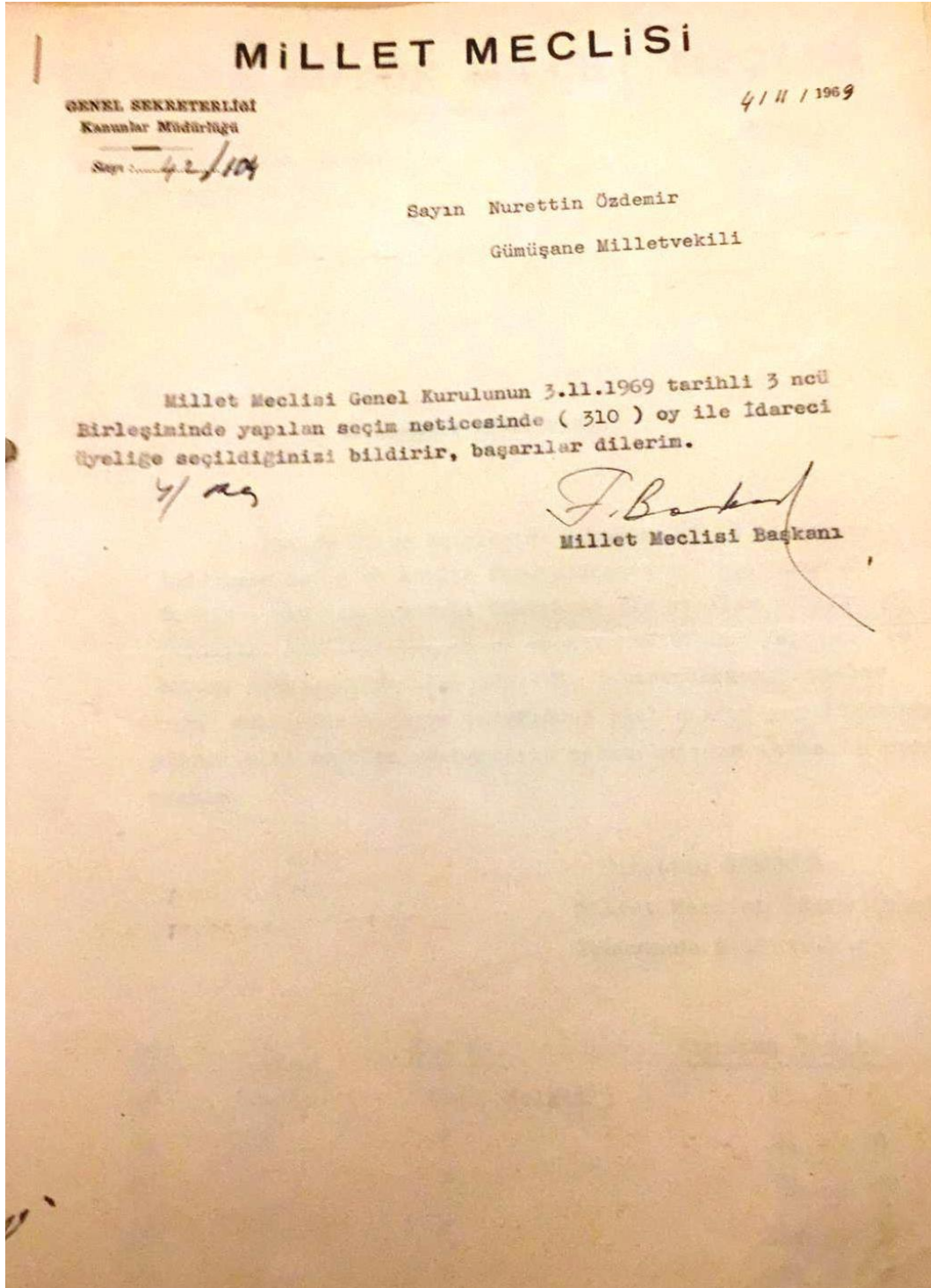
SAYIN NURETTİN ÖZDEMİR
Bakanlık Müşaviri

Makamın 26. 8. 1981 gün ve 317. 0.1641 sayılı onayı ile "Yayın Tetkik Danışma Kurulu" üyeliğine seçilmiş bulunuyorsunuz.
Çalışmalarınızda başarılar diler, bilgilerinizi ve gereğini saygı ile rica ederim.

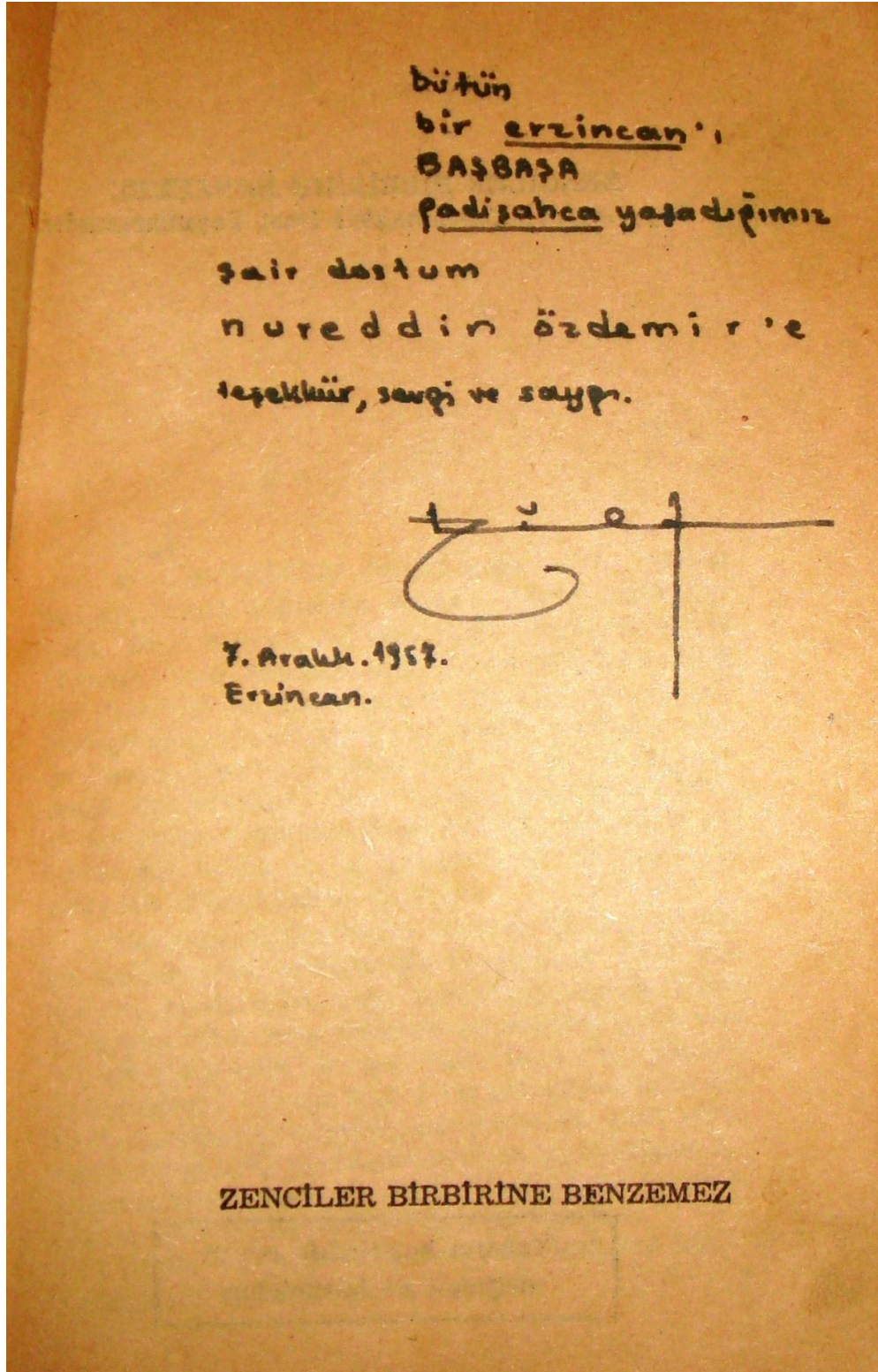

Cevdet TÜRKEROĞLU
Tanıtma ve Yayınlar Dairesi Başkanı

Yayın
sılı Yayınlar Yönetmeliği

Belge 22: Nurettin Özdemir'in Meclis İdare Amirliğine seçildiğine dair belge

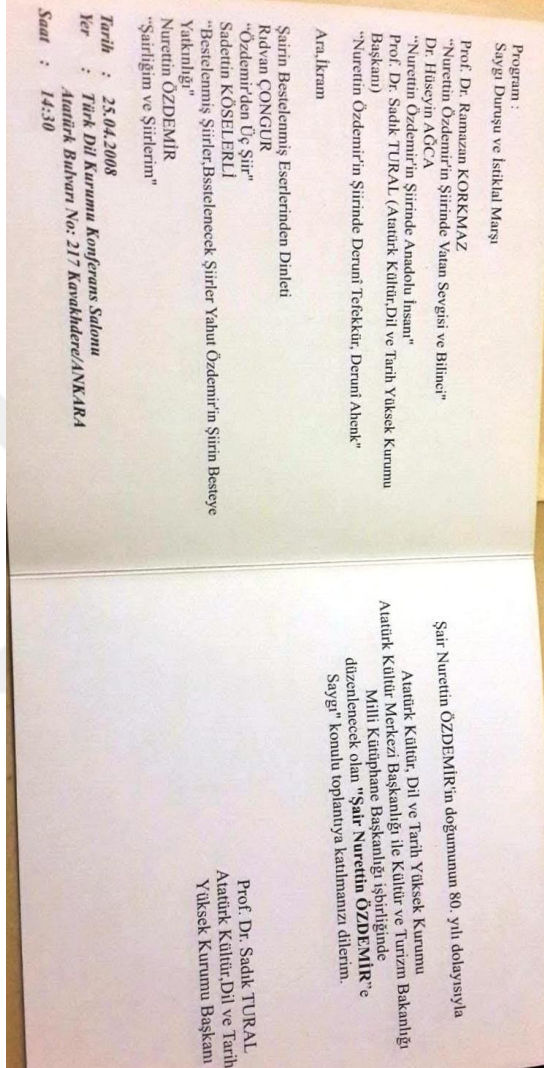
Belge 23: Attilâ İlhan'ın Nurettin Özdemir'e hediye ettiği imzalı kitabı

Belge 24: 12. Dünya Şairler Kongresi'ne katılan Özdemir'e Kültür Bakanlığınca verilen teşekkür belgesi

Belge 25: Nurettin Özdemir'in doğumunun 80. Yılında adına düzenlenen etkinliğin davetiyesi

Belge 26: Abdurrahman Öz'ün Nurettin Özdemir'e yazdığı mektup

" DONYADA EN MES'UT ANLAR OKUMAKLA GEÇEN ZAMANLARDIR .. "

MÜMTAZ KİTABEVİ
Gazete, Mecmua, Kitap ve Damga Pulu Bayii
ABDURRAHMAN ÖZ
OKUL KİTAPLARI, ROMANLAR, GAZETELER, DAMGA PULU
KIYMETLİ KÂĞIT ve KIRTASIYE SATIŞ YERİ
Yeni Pazar Çarşısı, Belediye Karşısı 4 Nu. Edincik

EN İRGÂND A S A B A H

Bir tılsımlı rüya içinde boğaz;
Dalları uçuna birikmede hâz.
Mehtap dökülmede sulara pul, pul
Bir baston bir başa canım İstanbul...

Dağılmış serpilmiş yamaçlarında.
Bir sızrı bölüştük dal uçlarında
Sevda yaprak yaprak avuçlarında.
Gezindik bu tenha yollar boyunca...

.....

Mazi nakış, nakış bize gülmede;
Bir sâhil feneri yanıp sönmeye.
Düşmede yollara gölgelerimiz,
Bir hâlîya içinde ~~erir~~ erir gibiyiz...

Nureddin Özdemir
(Kasım 1960 12. Sayı Serdengeçti
Mecmuasından ~~sayı~~ 2. Şahifeden)

31/5/1964 Pazar günü Edincik Belediyesindeki konuşmanı
dinlerken bir gazeteci olarak dikkat ettim... Dinleyenlerin ek-
serisinin gözlerinde yaş vardı... Eğer dedim; Bizim Serdengeçti-
deki Nureddin Özdemir bu Nureddin Özdemir ise sözlerinde % 100
hakikat vardır, mutlaka samimidir... Sözü sözleriniz arasında
hakukçu olduğunuzda söylediniz... İşte o zaman "tamam" dedim.

Bu bizim Nureddin Özdemir... Gidip Serdengeçti cildini almak ve
yazılarının altına hatıra olarak imzalarının atılmasını rica
etmek hatırıma gelmedi değil, ama o kadar içten, o kadar samimi
o kadar garazsız konuşuyordunuz ki karşında bir partili, bir Halk
Partili değil de adetâ Serdengeçtiden bir fert konuşuyor sandım.
Orada bulunanlarla beni de büyülemiştiniz... Bu neden mi ???
Siz partici değilsiniz de, ondan... Siz bir halk adamı, samimi adam,
gözü adamısınız da ondan... Sizin gibilerin varlığı diğer kötü
particilerin varlığını keşiyor tikiyor, Sizin yüzünüz suyu hürme-
tine kötü particilere rey veriyor... Sizi bütün varlığınızla tebrik
ederim,,, Partici olmadığınızdan partinize başarılar dilemem,,, Sade-
ce Allah'dan memlekete faydalı olacakların muzaffer olması için
temennide bulunurum...

1/6/1964
Fardeşiniz: Abdurrahman Öz

Belge 27: Sevinç Çokum'un Nurettin Özdemir için yazdığı "Huzuru Dokuyan Şair" başlıklı yazısı

Huzuru dokuyan şair

Sevinç Çokum

Nurettin Özdemir, huzurun şiirlerini yazdı hep.. Arasanız tarasanız o şiirlerde öfke pek bulamazsınız. Ama hüznü seçebilirsiniz... O da işte ölümü anlatırken. Kaybettiği kardeşinin acısıyla karılmış şiirlerinde bu vardır ya da el ayak çekilmiş şehirlerden bir ayak sesi beklerken... Gümüşhaneli olmasına ve Ankara'da oturmasına rağmen daha önceki tahsil döneminin geçtiği ve sık sık geldiği İstanbul'u yazmasıyla ben onu İstanbullu bir şair olarak kabul ederim. Biraz da Yahya Kemal ve Ahmet Hamdi Tanpınar çizgisinde sürmüş dünyasıyla... Çünkü İstanbullu olmak için onu sevmek, onda yaşamak, onun dilinden anlamak, onu satır satır çözmek yeterlidir.

Bir de Rilke sevgisi var onda. Yeni yayımlanan "Zaman ve Aşk" adlı kitabında Rilke'den de küçük bir alıntı yer alır. "Ah! içimizdeki bu yangını söndürmeye çalışmadan bağrımızda taşısak..." Safiyeti, insan tabiatındaki asıl cevheri yakalama arzusu... Yıllar önce Rilke'yi bana da işaret eden Nurettin Özdemir'dir.

İstanbullu şair, demiştim, fakat o bir yönüyle hâlâ Kelkitlidir. Geçmişiyse, eşi ve çocuklarıyla, dolu bir yürek, geniş bir aile onunkisi... Kelkit Çayı çevresinde boylanmış, hayat bulmuş insanlar... Bir seçkin aile... Kaybettiği kardeşi Ethem ve ardında kalan oğlu Serhan, dedeler, nineler büyük

bir çınara benzeyen soyunun dalları hep o şiirlerindedir. Şair "Hüseyinbeyoğulları" diye anılan; soy ağacından, Hüseyin Beyzade Çakır İbrahim Ağadan, at biner, cirit oynar Fikri Beyden, anlı şanlı ve padişahın fermandan Hüseyin Kadı'dan, bahçeler içre ninelerden halalardan övgüyle söz eder. Gül ve iğde fidanlarına karışmış güzellikleri, insana yaraşır yığıtlıkları önümüze serer.

Eskileri ve yenileri bir araya getiren "Zaman ve Aşk'ta şairin son güzelliklerin derleyicisi olduğunu görüyoruz. Özdemir için dünyaya, güzel sakan şair de diyebiliriz.

Seninle güzeldi kubbeler şehri
Senin yüzün kadar büyüü şehir,
Boğaz, sahil boyu, firuze nehri
Ve garip rüyalar içinde sefer

Uzakta Küçüksu, Kandilli, Hisar.
Kimsesiz yollarda ayak seslerin.
Bana gülümsüyor asırlık çınar,
Dalları içinden mavi gözlerin.

Aşkın sahilinde böldük nasibi.
Yollar ölesiye bekler gölgeni.
Suyun ve toprağın sarısı gibi,
Şimdi bir başkalık sarıyor beni.

Ay sarmaşıklardan gülüyor artık;
Işıklar düşmüyor sulara pul pul
Şimdi yollarının hepsi karanlık
Şimdi herşeyiyle yetim İstanbul!
(Yetim İstanbul şiirinden..)

Saf duyguların, berraklığın, bahar
rüzgarlarının, pembe suların, tazeliklerin,
aydınlıkların, güvercin kanatlarının, dost
seslerinin, eski şarkıların, hayal gemilerinin
şairidir. Bu sesi duymak isteyenler içindir
"Zaman ve Aşk..."

25 Ocak 2001 tarihli Türkiye Gazetesi

Büyük şairdir Özdemir

Rasulî kal

30 / 5 / 2018

NAMIK KEMAL
ZEYBEK

"Necip Fazal da bizim büyük şairimiz, Nâzım Hikmet de, Nihal Atsız da önemli yazarımız. Aziz Nesin'i gülmece edebiyatımızdan çıkarırsanız yeri dolduramaz bir boşluk olur. Biz değerimizi

siyasi ve ideolojik görüşlerine göre üleşmeyi bırakalım ve hepsini birden benimseyelim" demiştim.

Bu sözleri önceden söylemiştim ama Kültür Bakanı olduğum sırada önem kazanmıştı. Kimileri şaşırdı, kimileri de kızdı. Adına "Nâzım Kemal" diyenler de oldu. Sonradan Rahmetli Türkeş de Nâzım'dan şiir okuyunca onu da benden bilenciler oldu. Hayır, kendi seçmiydim.

Nurettin Özdemir'in şairliği ise çok ilginçtir. CHP'den milletvekili seçildiği ve orada siyaset yaptığı için sağcılar, dünya görüşü milliyetçilik temeline olduğu için de solcular yeterli kadar önemsemедiler. Böylece değerli şair Nurettin Özdemir ortada kaldı.

1969 seçimlerinde Gümüşhane'den milletvekili adayydı. Ben de Şiir Kaynakam'yım. Daha iki yıl öncesine kadar MHP'nin Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'nı yapmıştım ve haber her gittiğim ilçeye benden önce gidiyordu.

Yüksək gönüllü Nurettin bey, beni ziyarete geldiğinde selamını ayaktan aldım ve de ezberimden okumaya başladım:

Bu aşkın dâdâlar bir oynadı göz bekelerimize

Bu aşkın seni bu daha duyduk Erzurum şehri

Bir daha belâlılık göğsümüzde

Uzak hatırlar gibi

Şiirin tamamını okuyup bitirdiğimde yüzündeki tatlı penbeliği bugün gibi hatırlarım.

Oturduk ve konuştuk. Benimsediğimiz partiler ayrı olsa da yüreklerimiz birli.

Benim kaynakam olarak adı ve yansıması olmak görevimdir... Onun da benden siyasi konuda başka beklentisi yoktur.

Gecenin kâhıdır hocca

Prof. Sadık Tural, Atatürk Yüksək Kurumu Başkanı olarak değerli şairimizin yasğını kutlanmasını gerçekleştirdi.

Benim, şairimizin birçok şiirini ezbere bildiğimi ve "derin bir soluk olarak" sık sık okuduğumu anlattı.

Oyleydi... Bugün de bellegimde kalan şiirleri vardır ve sık sık okurum:

"Ağam, nereden aşır yolu yayla mı?"

okunmaz mı?

Tadı olmayan gecelerde gecenin tatsızlığından tat çıkmak için "Farkında mısın?" okunmaz da ne okunur.

Gecenin tadı yok farında mısın?

Sadaların hamsıya baranlıklarında

Bilmen uzakta mı yakında mısın?

Gecenin tadı yok farında mısın?

Nurettin Özdemir şairdir ve şiir adamıdır. Aydın Doğan'ın insanlara karşı nezaketi bililir de şairimize karşı ayırı

ilgisi kişiliğiyle birlikte şairimizdir şairim.

Rahmetli Hacı Hüseyin Doğan'ın ölüm gününde yemekle aynı masada sohbet ediyorduk. Şairimizin masamıza doğru geldiğini görünce ayağa kalkıp ona doğru yöneliğimde, içimden geldi, yüksək sesle

"Ağam, nereden aşır yolu yayla mı?" diye başlayarak şiiri okumaya başladım. İki misra söyleydi:

Yenden kaderimiz yazılı kof Dağı'na

Dumlu ya, Çöktece'ye, Palandöken'e,

Çöktece'yi hep unuttum. Yine unuttum.

Aydın Doğan'ın şiirini, "Çöktece'ye"

Evet bu... ve güzel okuyan

Aydın Abi bu şiiri de ezbere biliyordu.

Ne sandınız? Sadece para kazanmayı mı biliyor sanıyorsunuz?

Tanrı'nın Okıdığı Tablo'yu da okuyarak şairimize uzun ömür ve çok

üçün dilerim mi? Nurettin Özdemir'den Doğan ailesine:

"Çimen tazeliğinde güzel bir kız

Gümüşhan'e den

Ve Kalkın ten yabaklı, yağır bir delikanlı...

Zamanı boyasına değerdendir,

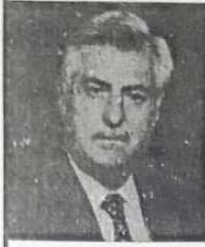
Boyasına güzel bulur olsun, hevesim

Ve Tanrı'nın okuduğu bir tablo kahur canlı,

Yuvanın sofrasını, geçkânında stel

Omurtan bu altın çağında geçerken

gizdesiniz.

Yazar Sevinç Çokum: NURETTİN ÖZDEMİR'DEN İKİ MEKTUP

Nurettin ÖZDEMİR

Ağabeyliği, dostluğu bugüne dek sürmüş olan Şair (Gümüşhane Milletvekili) Nurettin Özdemir'in 1973 yılında yazdığı iki mektup:

Kalabalıklar içinde yalnızlığı, sokakların şaşkınlığını, büyük ve tenha meydanların garipliğini, eski ve dağınık bir odanın sıcaklığını ve bütün bunlarla birlikte bir insanın kendi kendini aramasını bilirim.

Bunu okumaktan çok, yaşamışımıdır. İstanbul'da geçen ilk gençlik yıllarım bu duygularla, İstanbul'un birbirinden güzel semtlerine sinmiş hatıralarla doludur. Şimdi bir yabancı gibi okuduğum ilk şiirlerim arasında karşılaştığım nadir mısralar; çok yakından tanıdığım ve yıllardır içimde taşıdığım bir genç adamı onunla-aramızdaki korkunç ruh ürpertilerini çok canlı bir şekilde ifade etmektedir. Eğer öykülerinize "prelud" olarak kullandığınız her biri bir yüzük kaşı gibi nadide mücevher güzelliğinde olan mısralarınızı okumasaydım belki onları size sunmak cesaretini kendimde bulurdum. Ama, artık çok güç...

Yazarken de Tanpınar'la tanışıklığınızı tahmin etmiştim. Sade renkleri değil, hayata bakışı, onu kucaklayışı, kaçışı, ürpertileri, ömrün sahillerini yoklayan mısraları, sanat güzelliklerimize, şehirlerimizin ve insanlarımızın hayatına eğilişi, tarih şuuru, geçmiş zamanla gelecek arasında kurduğu altın köprü her şeyi, hepsi enteresandır. Abdullah Efendinin Rüyaları'nı Erzurumlu Tahsin'i hatırlayın. Anadolu bozkırında, bilmem kaç kilometre hızla giden bir tren penceresinde gördüğü ince yoldan geçmiş zamana inişini, mimarimiz, klasik ve halk musikimiz, resmimiz üzerinde yaptığı gezintileri, şiirin narin kanatları üstündeki pervazını, hayranlıkla takip etmemek mümkün değildir. Ah..sizin..aynı zamanda hocanız olmasını ne kadar çok isterdim.Yaprak hışırtısı gibi konuşurdu. Şiirim çoktan onun tesirinden kurtuldu.Ama bilin ki onunla iç bağlarımı bir türlü koparamadım.

Sait Faik ve Peyami Safa Bey üzerinde bir başka zaman duracağım. Şimdi mühim olan sizsiniz ve eseriniz. Onu besleyen velut kaynağı ve süsleyen dekoru bulmağa çalışıyoruz. Tutuk ve yorgun olduğumu fark ediyorum. Bu kadarı bile sizin eserinizin gayretiyle. Bu arada bir iki günlüğüne İstanbul'a gelmiştim. Başkaları için. Sizi arayamadım. Bu imkânı kendim için geldiğim bir zamana sakladım. Sizinle aramda eserinizden ve sanatınızdan başka bir şeyin bulunmasını arzu etmedim. Öyle ayaküstü veya telefonla bir hal-hatır soruş, bir iki nezaket cümlesi, sıkışık bir anın tedirginliği yabancı geldi bana. Yazış tarzımı anlatmıştım. Herhalde garipsemezsiniz. Size sevgilerimi, çoğalan takdir duygularımı ve başarı dileklerimi sunarım.

Ankara'yı teşrif ederseniz, sevinirim.

26.4.1973.Gökdele NurettinÖzdemir

Sevinç Çokum

Ankara'yı teşrif ederseniz, sevinirim.

26.4.1973. Gökdelen Nurettin Özdemir

Aslında size, Rilke'den önce, A. Hamdi Tanpınar'ı salık vermem lazımdı. Belki de, benim, çıraklığını yıllarca severek yaptığım, Türk san'at hayatını çok hakim bir noktadan, çok değişik ve renkli bir bakışla seyreden bu büyük usta ile; onun her biri diğerinden ayrı bir mükemmeliyette ve lezzette olan eserleri ile tanışıklığınız var. Belki de Rilke gibi ilk defa ziyaretine koştuğum Narmanlı Yurdundaki kitaplarla dolu dağınık ve ihmal edilmiş odasında; "Eşik'i, "Zaman Kırıntılarını bu her biri yüzlerce mısraı bulan emsalsiz şiirleri benden ezbere dinledikten sonra huzur ve şaşkınlık içinde bana dönüp; "Bütün bunların hepsi güzel., ama beni bırak..dünyada benden çok büyük ustalar var..git ve Rilke'yi oku," diyecek, beni o güne kadar değer bildiğim her şeyden silkeleyip kapısının önüne bırakan erişilmez parıltıyla ilk defa karşılaşıyorsunuz

Hangisi olursa olsun..öyküleri sizin süzölmüş bir usaresi olan açış mısralarınız ile ilk girişlerdeki yumuşaklığın ruh yoklamaları, "Bir Eski Sokak Sesi"ndeki "Siz ölümün rengini bir delikten gördünüz mü?" diye başlayan ve "Acıya isyan ettirmeyen bu güç, ona nereden geliyordu? Neden solgun güzelliği gülümser gibiydi? Bu insan üstü sabır, hayatı, o büyük yalanı kavradığı için miydi? Belki de bir yerde gülenleri düşünerek gülümsüyordu." diye devam eden paragraflardaki derinliğine gözlemler; bu sihirli iklimlerle gizli temasların varlığını ortaya koymaktadır.

Şüphesiz dikkatli bir bakış yaprakları çevirirken "Anış"ın ilk paragrafında "çocuğun denizi yakından görünceye kadar ki halini anlatan satırlarla " dostluğu düşünüyorum diye başlayan satırları ürperti ve hayranlıkla okuyacaktır. Hatta her öykünün bir yerinde mutlaka, beklenmedik bir zamanda karşılaşılan tıpkı güneş altındaki çok köşeli bir mücevherin parıltıları gibi, göz kamaştırıcı satırlarla karşılaşacaktır.

Gerçi bazen, şahısların ortaya çıkışı, konuşmalar, hareketin ifadesi başlangıcın ahenginde olmuyor, insan bir frekans düşüklüğü ile karşılaştığı zehabına kapılıyor.Fakat hemen yeni bir öyküde ruh., özlediği seviyenin üstüne çıkıyor.

Bence eserin doğrudan doğruya kendisi demek olan dil; güzelden çok fazla mükemmele yakın. Tasvirler canlı, ifade temiz. Diyebilirim ki sevimli bir baskıya sahip olan küçük kitabınız, elimde kafamda ve kalbimde, hemen her hafta gönderilen emsaliyle kıyas edilmeyecek genişlikte bir yer tuttu. Bütün gayretime rağmen, aldığım değişik lezzeti aynen anlatmağa gücüm yetmedi. Noksanımı anlıyorum ve ilk mektubumda belirttiğimi zannediyorum. Her halde beni başışlarsınız. Adetim bu tarz kağıtlara yazıp muhatabıma göndermektir. Devam mı alıp alıştığınız zaman ümit ediyorum ki bana çok görmeyeceksiniz. Size sevgilerle başarı ve mutluluk dileklerimi, daha büyük eserlerinize karşı sakladığım gözlemleri gönderiyorum, aziz sanatçı.

Nurettin Özdemir

İstanbullu Hanıma Mektuplar

Batan gün devresine girmiş
bir ömürden pasajlar

Nurettin ÖZDEMİR

Azizem hanımefendi,

Bu gün sizinle, san'at, siyaset ve sosyal bakımdan İstanbul'a açılan pencere Haydarpaşa Lisesi üzerindeki sohbetimize devam edeceğiz.

Azizem hanımefendi,

Haydarpaşa Lisesi Türkiye'nin en büyük, en kalabalık liselerinden biriydi. Kendi öğrencilerinden başka, özel liselerin öğrencileri de, "mezuniyet" imtihanlarına burada girmekteydiler. Lise binası, çevredeki sivil ve askeri kamu kuruluşlarına ait tarihi binalarla hem ahenk olmakla beraber, geride kendine mahsus özellikleri hakim olan "yük, tarihi bir bina idi. Bölgeye adını veren ve damgasını vuran "Selimiye" kılasının hakimiyeti içinde dört tarafa cephe ve nakışlı yontma taşlardan yapılmış duvarlarla çevriliydi. Ortasında bütün öğrencileri alacak genişlikte bir avlusu vardı. Üst katlarda leyli öğrenciler yatardı. Bu katlar, Kadıköy ve Haydarpaşa iskelelerinin telaşlı cıvıltısına, Karacaahmet ve Üsküdar'ın sakin ruhaniyetine, Sarayburnu'nun uzak mehabetine ve Boğaziçi'nin tilsimli güzelliğine hakimdi. Tramvay, Haydarpaşa İstasyon iskelesinden kalkar, Kadıköy'ün kenarından, askeri ve sivil hastanelerin arasından ve lisenin önünden geçerek Karacaahmet'ten Üsküdar'a inerdi.

Haydarpaşa bir bakıma Çamlıca'ya yaslanmış gibiydi. Tramvay ve vapur yolcuları öğrenciler için çok keyifli olurdu. Genç gönüllerin iskele maceraları hepken ekseriyetle bu yolculuklarda başlar ve devam ederdi. "Bağlarbaşı'nın bir gonca cıvan olan yosması" ile bu yolculuklarda tanışılır, ve Çamlıca tepelerinin asude köşelerinde baş-başa kalınırdı.

Gene bu yolculuklarda, gençlerle biletleşir ve yolcular arasında, zeka pırıltısı taşıyan espriler, şakalar ve latifeler yapılırdı. Tramvay lisenin önüne gelince biletiç:

-Gençler, Haydarpaşa, lise diye seslenir,

Karacaahmet'e gelince de:

-Haydi ihtiyarlar Karacaahmet, mezarlık diye takılırdı.

O çağlarda, benim için Karacaahmet mezarlığı ve hatta İstanbul'un bütün mezarlıkları ve mezar taşlarındaki yazılar başlı-başına bir inceleme konusu idi.

Mezar taşı yazılarında saadet ve faciaların örtülü ifadelerini bulur, şiir konusu için olmasa bile hikaye için enteresan konular çıkıyıp işleyebilirdim.

Büyük isimlerin sade mezar taşı genç ve güzel kızların nedamet taşıyan feryatları hep bu taşların sakit her-cümresinde aks-ı sedasını buluyordu. İşte karşında göz alan bir mezar taşı, üstünde güzel bir kız resmi, altında acı ve nedamet yüklü bir mısra-ı berceste:

"Bir hata ile mahvettik gül açan bahçeleri"

"Bir hata ile mahvettik"

Azizem Hanımefendi,

Başta, Mürüt Bahaaddin Ömeköl olmak üzere, Haydarpaşa Lisesinin her daima, çok seçkin bir öğretim kadrosu vardı. Türk Edebiyatı'nın o çağda şöhrete kavuşmuş bütün seçkinleri, meslek hayatlarının yorgunluklarını atmak, dinlenmek ve yetenekli öğrencilerini yetiştirmek üzere, hepisi burada toplanmışlardı.

Sınıfta öğretmen gibi mesafeli davranan, şiirlerini arkadaş gibi okuyup değerlendiren çapkın edebiyat öğretmenim Ali Sedat OKSAL.

Kendilerinden önce eserleri ve şöhretleri ile tanıştığımız Mehmet Bahcet Yazar'lar, Yahya Saim'ler, Eflatun Cem Güneyler, Vasfi Mahir Kocatürk'ler, Hüseyin

Nihal Atsız'lar, Enver Naci Gökse'nler ve daha niceleri, edebiyat mihnetli bir öğrenci olarak gözlerimi kamaştırıyor, Trabzon Lisesindeki gerçekten değerli hocam Cemil Yener'in yokluğunu aratmıyorlardı. Şiir ve diğer edebiyat kolları ile meşgul olan ve gelecekte haklı bir üne kavuşan öğrenciler de bu litemizden yetişmişlerdir. "KANDİL" isimli, güzel başlıklı kitabı ile adeta içimizdeki kıskançlık duygularını uyandıran Fikret Baha BERKE ile tanışmış bir Yargıtay üyesinin yakını olup, yazılarını mahalli bir gazete neşretmek imkânına sahip olan ALİ BAYTOK, daha o zaman her konudaki konuşmaları ile kendisini ön planda göstermeye çalışan CEVAT GERAY, saltandaşlı tahlilleriyle göz dolduran Tunçelilli arkadaşım Kemal Sürekli Benim "Mektup" isimli şiirimi okuya beni teşvik eden sonraları gerçekten çok şöhretli şairi Cemal Süreyya ve daha niceleri bu lise pencerelerinden ve İstanbul'un san'at ve fikir hayatına katılmamızı sağlamışlardır.

Haydarpaşa günleri döneminde şahsen Haydarpaşalı olmayıp, ancak Haydarpaşalı çok sevdiğimiz sevimli, zarif ve bönkör Cahit Kırış marifetiyle tanışıp "ölüncüye kadar edebî fikri ve şahsi dostluğumuzu devam ettirdiğimiz ve burada tanıtmayı bir dostluk borcu, bir kadirbilirlik saydığımız bir alim, sanatçı da GÜNÜNÜ ŞAIR M. Kaya Bilgegil'dir. Yüksek muallimden yeni mezun olmuş, bir lisede edebiyat öğretmenliği yapan M. Kaya Bilgegil, liseye cahidi ziyarete geldikçe şiir üzerine konuşuyor, aramızdaki edebî rabıta kuvvetlendiriyor şiir anlayışımıza yeni ufuklar açıyordu.

M. Kaya Bilgegil'in, "CEHENNEM MEYVASI" isimli, küçük boy, güzel ve dikkailli baskılı 90 sahifelik bir kitabı yeni çıkmıştı. Bu kitabında başında, 44 sahifelik "ŞİİR VE MABADI" başlıklı şiirin ne olduğunu ne olmadığını tartışan bir tahlil ve terkip bölümü vardı. Diğer kısım "mensure"lere ayrılmıştı.

O sene Ahmet Hamdi Tanpınar müfettiş olarak sınıfımıza gelmiş ve ben meşhur "Bursa'da Zaman"ı kendisinin dinlemek ayrıcalığına kazanmıştım.

Şiirin ne olduğu, ne olmadığı hakkında ileri sürülen edebî mülahazaları okumaya irdelemeye çalışıyordum. Şiirde, dil'in, mananın, ses'in, musiki ve ahenğin mısranın, kelime ve ses yapısının ne olduğunu ve önemini anlamaya başlamıştım.

Cehennem meyvesindeki Şiir ve Mabadi başlıklı uzun tahlil ve terkip yazısı önüme yeni ufuklar açmıştı. Şiirde dil'in önemini, dil'in her şey demek olduğunu sezmıştim. Artık benim için şiir dil'di.

Dil'in özü idi, dil'in çiçeği idi.

"Cehennem Meyvesi"ndeki "Sigara, Rakı, Fal, Fahi, Üç şes gibi mensureleri sevmekle beraber M. Kaya Bilgegil'in elden ele dolayan, "Kilis ARIFE", "EMİRGAN - ŞİİRİ" üzerimde aynı bir tesir yapıyor, okudukça şiirin ufuklarında kanat çırpıyorduk.

Azizem Hanımefendi,

Haydarpaşa Lisesinde tabiatla ve insana bakma açım genişlemiş, insanın verdiği hüz ve heyecanların yanı sıra insan zeka ve emeği ile yapılmış mimari eser, musiki eserleri, şiirin çerçevesini, mükemmelliğini hazırlayan ve tamamlayan temel unsurlar olup insana aynı heyecanı, aynı ruh ırpırmesini vermektedir.

Azizem hanımefendi,

Artık Haydarpaşa'nın hasan öğrencilerini tanzim eden duvarlarından sınırlı Ayasofya'nın bir binisi kökçaklayan ve birbirine güç veren kubbelerinden, Sultanahmet ve Süleymanlıya nesilleri umut dağıtan kapısından, bir çeşme kitabesinden, bir eski kütüphane penceresinden, zafr bir yahın dantel gibi boğaz sularına akseden sülûletinden büyük ve kadim Türk İstanbul'un kalmışsa eğer, dostluk havasında sohbetlerimize devam edebiliriz. Sağlık ve mutluluklar

Belge 31: Nurettin Özdemir'in milletvekilliği yaptığı döneme dair TBMM Genel Sekreterliğince düzenlenen belge

T. C.
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ GENEL SEKRETERLİĞİ
Personel ve Özlük İşleri Müdürlüğü

Sayı : A.01.0.GNS.0.12.00.02/ 8033

28 AĞU 1997

B E L G E

....Fikri..... oğlu Kelkit 1927 doğumlu NURETTİN ÖZDEMİR
...12.10.1969..... tarihinde yapılan Milletvekili Genel Seçiminde GÜMÜŞHANE ilinden seçilmiş
olup, Milletvekilliği ..14.10.1973..... tarihinde sona ermiştir.

Bu belge adı geçen in isteği üzerine düzenlenmiştir.

T.B.M.M. GEN. SEK. NAMINA

ekspres.com
Yerel Basında 50. yıl
07 MAYIS 2012 PAZARTESİ
Sayfa: 4

ABDÜLKADİR GÜLER
e-mail: kadirguler123@hotmail.com

ŞAİR NURETTİN ÖZDEMİR ve BURSA'DA ZAMAN ŞİİRİ

Geçen ki bir yazımda Prof. Dr. Hüseyin Gezer, M. Kemal Yılmaz ve Nurettin Özdemir söz etmiştim. TBMM 'de (10 Nisan 2012) .Burada mecliste birlikte bir öyle yemeğini yedikten sonra meclis kulislerinde çay, kahve molasını vermiştik. Söyleşimlerde sanat, edebiyat ve özellikle şiirden söz açıldı. Hepimiz şiirlerimizden bir iki örnek sunduk. M. Kemal Yılmaz şiirden zarar gelmez, şiir şiir... Yine şiir... Şiirin ekmeği yenilir, çayı, kahvesi içilir. Sıkılınca, özülünce ve daralınca hep şiire sığınırım. " diyordu.

Bu arada Şair Nurettin Özdemir Cumhuriyet dönemi şair ve yazarlarımızdan Ahmet Hamdi Tanpınar'dan söz etti. A.Hamdi Tanpınar (D. 23 Haziran 1901- Ö. İstanbul 24 Ocak 1962), şair ve yazardır. Aynı zamanda bir devlet adamıdır. 1919 yılında girdiği İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinden mezun oldu. (1923).Fakülte olduğu günlerde hocalarını Cenap Şahabettin, Yahya Kemal, Fuat Köprülü, Ferit Kam, Yusuf Şerif İzzet, Ali F

rem Bolayır, Hasan Ali Yücel Mustafa Nihat Özön, Mehmet Halit Bayrı, Necmettin Halil Onan, gibi tanınmış şair ve yazarlardan ders aldı.

Türk Dili ve Edebiyatı Yeni Türk Edebiyatı gibi Kürsülerde profesör olarak Üniversitelerde ders verdi (1939). 1943-1946 yılları arasında Maraş'tan Milletvekili olarak parlamentoya girdi. Şiir, roman, hikâye gibi konularda birçok sayıda eserleri yayımlandı. Örnek olarak Huzur (1949), Saatleri Ayarlama Enstitüsü (1961), Mahur Beste (1975), Sahnenin Dışındakiler (1973), Aydaki Kadın yazılmış romanlarından sadece birkaçıdır. Ayrıca deneme, inceleme, araştırma, mektup, senaryo ve çeviri gibi konularda 20 den fazla yapıtı vardır.

Şimdi şair Nurettin Özdemir'in ezberden okuduğu ve hepimizin dikkatle dinlediği Şair A.Hamdi Tanpınar'ın "BURSA'DA ZAMAN" adını taşıyan şiirini burada sizlerle paylaşıyor ve A. Hamdi Tanpınar'ı saygıyla ve rahmetle ananım diyorum:

BURSA'DA ZAMAN

Bursa'da eski bir camii avlusu,
Küçük şadırvanda şakırdayan su.
Orhan zamanından kalma bir duvar...
Onunla bir yaşta ihtiyar çınar
Eliyor dört yana sakın bir günü.
Bir rüyadan arta kalmanın hüznü
İçinden gülüyor bana derinden.
Yüzlerce çeşmenin serinliğinden
Ovanın yırtılı göğün mavisi
Ve mîm

Bir zafer müjdesi burda her isim:
Sanki tek bir anda gün, saat, mevsim
Yaşiyor sihrini geçmiş zamanın
Hala bu taşlarda gülen rüyanın
Güvercin bakışlı sessizlik biziyle.
Çınlıyor bir sonsuz devam vahiyle.
Gümüşlü bir fecrin zafer aynası.
Muradiye, sabrın acı meyvası.
Ömrünün timsali beyaz Nilüfer,
Türebeler, camileri eski bahçeler,
Şanlı hikayesi binlerce erin
Sesi nabzım olmuş hengamelerin
Naklede yadını gelen geçene.

Bu hayalde uyur Bursa her gece.
Her şafak onunla uyanır, güler
Gümüş aydınlıkta serviler, güller
Serin hülyasıyla çeşmelerinin.
Başındayım sanki bir mucizenin.
Su sesi ve kanat şakırtısından
Billur bir avize Bursa'da zaman.

Yeşil Türbesini gezdik dün akşam,
Duyduk Bir musiki gibi zamandan
Çinilere sinmiş Kur'an sesini.
Fetih günlerinin saf neşesini
Aydınlanmış buldum tebessümünle.

İsterdim bu eski yerde seninle
Başbaşa uyumak son uykumuzu,
Bu hayal içinde... ve ufkumuzu
Çepçevre kaplasın bu ziya, bu renk,
Havayı dolduran uhrevi ahenk.
Bir ilah uykusu olur elbette
Ölüm bu tılsımlı ebediyette
Belki de rüyası büyük cetlerin,
Beyaz bahçesinde su seslerinin.(1)

Ahmet Hamdi Tanpınar

1- Resimli ve Metinli Şairler ve Yazarlar Türk Edebiyatı Anı Defteri Hazırlayan: İhsan İŞİK, Ankara - 2006.

Ahmet Haşim'i duymak

Sevinç Çokum

ŞAIR Nurettin Özdemir'le araya hiçbir kırılgınlığın girmedığı, giremeyeceği mesafe ölçülerde süren bir dostluğum var. 1972'den bu yana... Demek ki otuzüç sene olmuş. O benim ağabeyim, her zaman olumlu, umutlu bir pencere açmıştır bana. Özdemir'in bütün yakınları, dostları için böyle bir yürek taşıdığını düşünüyorum. Hayat Şiiri, Yağmur Sonrası, Yitik Sevgi, Vakit Geçti Yorgunum, Zaman ve Aşk gibi adlar taşıyor kitapları. Ahmet Haşim'den, Tanpınar'dan doğru gelen çizgide, dünyaya güzel bakışın, bazen de hüznün kapısında durarak yazdı, yazmaktadır... Şiirleri Varlık, İstanbul, Şadırvan, Aile, Hisar, Çağrı gibi dergilerde yer almış, Yusuf Mardin ve Talat Sait Halman tarafından İngilizceye çevrilmiştir. Sekip Ayhan Özişik, Selahattin İçli, Erol Sayan'ın bestelediği şiirleri olduğunu öğrendim.

Nurettin Özdemir, Gümüşhane doğumlu ama lise ve üniversite çağıyla birlikte yarı İstanbullu ve oturma mekânı olarak Ankaralı. Şimdi hayatta olmayan birçok değeri tanımış, onları kitap yapsa iyi olur. Telefonda adları geçince bunları düşündüm. Attila İlhan'dan, Cemal Süreya'ya kadar...
Ve de Tanpınar

Geçende yine bir telefon bağlantısında Ahmet Haşim'in, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın konu olduğu bir sohbet geçti aramızda. Şimdi sürekli paraya dayalı, duyguların ordan burdan kırıldığı, ortada kemirilmiş kaba saba bir şeylerin kaldığı, gençlerin aşkın ne olduğunu sorduğu, saygıların, hoşgörülerin yitirildiği dünyada

Ahmet Haşim'i, Ahmet Hamdi Tanpınar'ı hatırlamak o güne başka bir anlam katmaktı tabii.

Ahmet Haşim'in o uzunca şiirlerinde dil biraz ağırdır, terkipler vardır. Fakat hepsinde değil.

Yeşil ve gölgeli dallarda gizlenen ve gülen

Evim... Bugün bana ait, bugün benimsin sen...

derken, saf Türkçeyle karşı karşıyayız.

Bütün meabid-i meçhule-i ümmid-i beşer

dediğinde ise, Fecr-i Ati topluluğunun özelliği belirgindir. Nurettin Özdemir "Ancak daha sonraları (bağımsız bir şair olduktan sonra) onun o sade Türkçeyle yazdıkları çok başkadır." diyor. Bu türe örnek bir şiirini okuyor ezberden.

Akşam yine toplandı derinde...

Canan gülüyor eski yerinde

Canan ki gündüzleri gelmez

Akşam görünür havz üzerinde

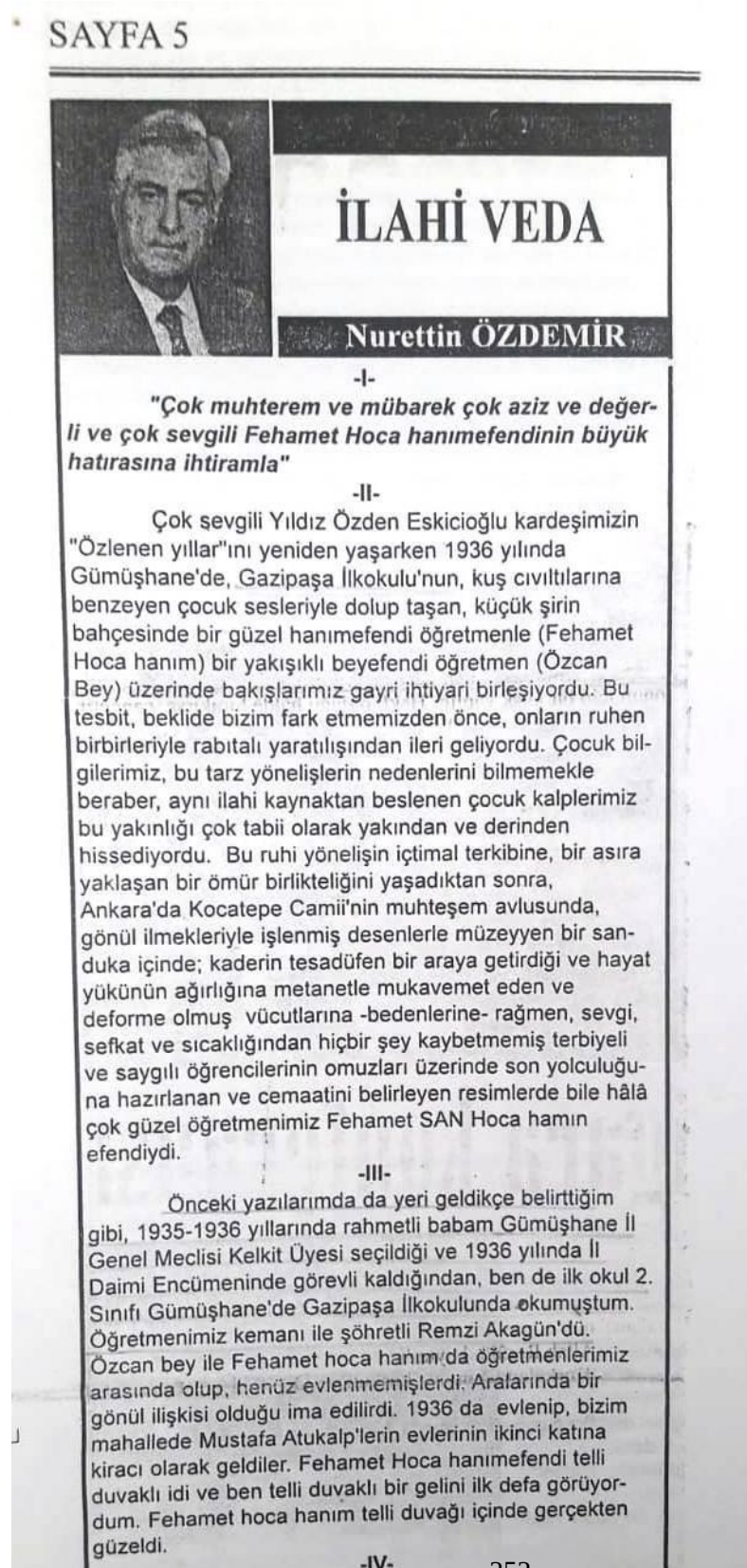
Mehtap kemer taze beline

Üstünde şema gizli bir örtü

Yıldızlar onun güldür elinde.

Ahmet Haşim'in nüfuz etmediği pek az şair vardır herhalde. Üzerinden ne kadar zaman geçerse geçsin Ahmet Haşim eskimiyor, yıpranmıyor; modaların ötesinde her şeyiyle, gerçek üstücülüğü ile de bir o kadar yeni. Düşünün, yıl 2006, neredeyse ve biz Nurettin Özdemir'le Ahmet Haşim'den söz ediyoruz. Bunca tuhaflıklar arasında. Ve Özdemir "Hamdi Bey, Yahya Kemal'in talebesidir, dostudur. Ancak Hamdi Bey, Yahya Kemal'den çok, Ahmet Haşim'in dünyasına, yakındır" diyor. Evet Yahya Kemal'de daha çok "biz", Ahmet Hamdi ve Ahmet Haşim'de ise "ben" odak noktasıdır. Eğer havada bir kasvet varsa, ışık sızdırmayan, yağmura benzemeyen yağmurlar yağıyorsa, çiçekler eski renginde ve kokusunda açmıyorsa onların şiirleri bir dünya oluverir size. Böyle düşündüm, insan hakları, şu, bu çığırtkanlığında bulunmayıp insana güzel şeyler vermiş olan şairlerin, yazarların değerini bir kez daha anladım.

Belge 34: Nurettin Özdemir'in Kuşakkaya gazetesinde yazdığı "İlahi Veda" başlıklı yazı

-IV-

Bizim oturduğumuz mahallede, Özcan Beyin kendisinden büyük iki erkek kardeşiyle yani ağabeyiyle oturuyordu. Hamit- Mahmut San kardeşler namıyla maruf ve şehir halkının ihtiyacının kısm-ı küllisini karşılayan büyük bir mağazaları; önemli bir kısmını karayollarının yola kalbetmesine rağmen emsallerine nisbetle büyük sayılabilecek muntazam güzel bir bahçe içinde, iki kardeşin çocuklarıyla birlikte oturacakları kadar geniş ve Gümüşhane'ye özge bir sitilde yapılmış güzel bir konakları vardı.

İki kardeş ikisi de hafız olan iki kız kardeş ile evliydi. Erkekler ve kadınlar arasında edebe ve adaba riayeti şart kılan bir terbiye sistemi hakimdi. Mahmut Bey ticari alanda çok faal ve müteşebbisti, Hamit Bey, kendisine çok yakışan peygamberane sükûneti içinde, İl Genel Meclisi Üyeliği Belediye Reisliği, İktidar partisi başkanlığında bulunarak daha ziyade halkın sorunlarıyla ilgilenirdi.

Başlangıçta büyük kardeşlerin bu evliliği tasvip etmedikleri ima edilmişse de, Güzel Gelin, iş hanımlığı ve ev hanımlığı konularındaki üstün becerisi büyüklere saygı, küçüklere sevgi ile aile fertlerine olduğu kadar, öğretmen olarak yurt çocuklarının yetişmesinde gösterdiği üstün başarı ile toplumun takdir ve hayranlığını toplamıştır. Eşine, çocuklarına, aile fertlerine, komşularına -olduğu kadar- daha sonra eşinin milletvekili olarak faal siyaset içinde bulunduğu sırada seçmenlerine karşı davranışları ile dürüst ve örnek bir insan olmuştur.

-V-

Bütün bunların dışında, benim bu aile ile ifadesinden haz ve huzur duyacağım özel bir rabıtam daha var.

Hamit beyin, adı yalnız ailesine ve Gümüşhane'ye değil, Türkiye'yi ve ulusumuza iftihar verecek derecede mükemmel yetişmiş büyük oğlu Adnan ile yaştaş olup, ortaokul sıralarından itibaren aynı evlerde, aynı yurtlarda, otellerde, pansiyonlarda beraber kaldık. Başarı da eşit gibi görünsek bile o'nun bilgisine ve olgunluğuna karşı duyduğum hayranlığı burada bir defa daha ifadeden haz duyarım mutlu olurum.

Ailenin hayatta olanlarına başsağlığı ve uzun ömürler dilerim, Hakkın rahmetine kavuşanların mekanı cennet olsun .

İSTANBULLU HANIMEFENDİYE MEKTUPLAR:

Nurettin ÖZDEMİR

Azizem Hanımefendi,

Yollar kısaltıkça İstanbul uzaklaşıyor ve insanın içinde, İstanbul'a gitmek arzusu azalıyor- dumura uğruyor. Ölümün düğünler, bayramlar günü birlik zaruret ziyaretleri haline geldi.

Eski İstanbul hafızalarımızda uzak bir hatıradan ibaret kaldı. İstanbul'a gitmek imkanı doğunca, insan, sevdiklerine, özlediklerine kavuşacağı, İstanbul semtlerine sinmiş güzellikleri yeniden yaşayacağı diye sevinmiyor. Halbuki Eski ve Türk İstanbul'u semtlerine sinmiş özel güzellikleriyle yaşamak için ne güzel bir başlangıç yapmıştık. Ahmet Hamdi beyin, Yahya Kemal için yaptığı özlü terkip ve tasvir, "İstanbul'u, güzel bir kadını sever gibi sevmek... geçmiş zamanı ölümsüz eserleriyle İstanbul semtlerinde bütün canlılığıyla duymak ve yaşamak, gençliğin cömert çeşmelerinden boşanan köpüklü hatıralar suyunu yıkanmak, Bebekten, Küçüksu'dan veya Kandilli'den kalkmak üzere olan, çocuk ellerle kurulmuş bir vapuru kaçırmamak için telaşla gelip oturduğu pencere kenarında, dalgın dalgın boğaz manzaralarını seyreden bir eski aşınayı, "sen böyle hayran bakıyorken manzaraya" "Bilemezsin sana hayran birinin baktığını" diyerek özele seyretmek.

Ve gene İstanbul'un bizim için, bozulmuş pörsümüş hayatına bu milletin özlü mayasından takviyede bulunmak için, gene Ahmet Hamdi ölümsüz "BEŞ ŞEHİR" kitabında "ERZURUM"u anlatırken, kolaylıkla sahip olabilecekleri miri arazilerini tabii ve beşeri afetlerle fakir ve muhtaç köy halkına dağıtmaktaki adaletlerini, memleket sevgilerini, asalet, zarafet ve misafirperverliklerini çok veciz ve canlı cümlelerle anlattığı: "CİNİS" Beylerinin, İhtiramlı Mutahhar Beyin kendilerine çok yakışan hasletlerle temsilciliğini yapan Torunları Erzurum Eski Milletvekili Aziz Rasim Cinişli'nin, cömert, zarif ve alçak gönüllü refakatinde bir "EMİRGAN" dinlenmesi yaparak çınarların altında yesarı hatlarıyla müzeyyen ve hendeseyle mağrur çeşmenin yanı başında; Hazreti Faruk Nafiz'in "Köy camii, meşruta, muvakkit

yeri, meydan / Meydanda koyun kahvesi, kestane, çınar, çam / Çay, Nargile, mermerde. tüten çifte buhardan / Göynümle gözüm tazelenir burada her akşam" dediği "YEŞİL KÖŞE"DE bir parça dinlensek, ve sonra aylardan, yıllardan beri bize musallat olan bozulmuş, kayıp İstanbul illetinin bunaltısından sıyrılarak Rahmetli M. Kaya Bligil'in anlatmayıp daha mufassal olarak yaşadığı hülyalı İstanbul'u, sanatına mağrur Halil Efendi'nin billur istikanlarda demlediği ve sevimli Nimet'in aydın tebessümüyle ikram ettiği çaylarımızı mısraların sihirli aynasında seyretecek.

"Bir yazdı ağustos ayından altın
Akan bir mevsimdi tel tel saçların
Rüyadan ziyade okşadı bizi
Uzanan sihirli eli zamanın
Yollar hülya kadar ılık, yumuşak
Ardımızdan uysal uysal akarak
Dağıldı geliştirdi dar bir avluda
Duyguyu billura kalbeden suda
Ferah ferah aktı nazarlarımız
Yanağında hala altın bir zaman
Sıcak sıcak güler tuğra ardından
Bu çeşme üstünde yazılı kalan
Kitabe, itaat mağrur hendese
Ki bu güzel rüya çerçevesinde
Hükmeder ışığa kokuya sese
Ölümlerin ölmez ıstıbadıdır.
Sonra yüzümüzü dönüp denize
İlahi bir sükûn gibi oturduk
Solda tuğralı bir kahve duvarı
Sağda cami, üstte haz duyguları
Halinde uçan sihirli dallar
Kahveci eba en ced asil, efendi
Islak bir şafaktan kokuyu, rengi
Süzüp de doldurmuş karelerine
Yudum yudum içtik biz çay yerine
En güzel zamanın güzelliğini
Bu çay dudakların üstünde uçan
Buhar buhar hazdan çekilen demdir
Bu çay yalnız Mirgün seferlerinde
Billura emanet kalan neşemdir
Zekimden dağılan seyyal bir ruhu
Kâseler gösterdi bizlere buğu
Kadehlerde şule halinde visal
Bu günkü İstanbul'un acı ve dayanılmaz realitesini
anca şule halinde bir visal parlatır ve aydınlatır. İstersiniz
yaşadığımız muhayyel rüya alemi devam etsin. Gelecek
mektupta buluşmak üzere. Sevgilerle.

Belge 36: Nurettin Özdemir'in nüfus cüzdanı

T. C.

100 KURUŞ 100

NÜFUS HÜVİYET CÜZDANI

562863

M-1

No. 51

İşbu cüzdan otuz iki sayfadır.

Erkek mi
Kadın mı

Babasının adı

Anasının adı

Doğum yeri

Doğum tarihi

Soyadı

Adı

Fikri

Kazban
Rukiye

Kalkit

5-10-1927

D. yüz yirmi yedi

Dini

Mezhebi

İş

Medeni hali [*]

Eoy

Göz

Renk

Vücütçe sakatlığı
veya noksanlığı

[*] Yani bekâr mı, ? evli mi ? dul mu ?
boşanmış mı ? boşanmış mı ?

Nüfus kütüğüne yazılı olduğu yeri

Vilâyeti

Kazası

Nahiyesi

Mahalle veya köyü

Sokağı

Hane No.

Cilt No.

Sahife No.

Gümüşhane

Kalkit

M.

Küçük Camı

4

1

10

Belge 36 (Devam): Nurettin Özdemir'in nüfus cüzdanı

Ne suretle verildiği [*]	Zorinden
Bu nüfus cüzdanında Adı ve hıviyeti yazılı olan <i>Nurettin Özdemir</i> Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak nüfus kütüğünde kayıtlıdır. Bu cüzdan <i>Kelkit</i> 7-4-1976 nüfus idaresinden verilmiştir.	
Emm GÜVEN NÜFUS BAŞMEMURU KELKIT Mühür 562863 M	
[*] Zayıfından, tebdilen veya yeniden veyahut doğum suretile verildiği behemehal yazılmalıdır.	
Soguk damga pul mahalli	
Maktu pul	

Belge 37: Nurettin Özdemir'in Kültür Bakanlığınca düzenlenen personel hareket onayı

T.C. KÜLTÜR BAKANLIĞI Özlük İşleri ve Eğitim Dairesi Başkanlığı				☐ ATANMA (.....) ☐ ADAYLIK KALDIRMA ☐ GÖREV DEĞİŞTİRME ☐ ÜST DERECE KADROYA ATANMA ☐ YER DEĞİŞTİRME ☐ KADEME İLERLEMESİ ☐ DERECE YÜKSELMESİ ☐ YOLLUKLU ☐ YOLLUKSUZ			
Adı, Soyadı Nurettin ÖZDEMİR		Sicil No.		Doğum yeri ve tarihi Kelkit-1927			
Okunmuş durumu İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi		Askerlik durumu Yedek Subay					
ESKİ DURUMU				YENİ DURUMU			
		Sınıfı		Genel İdare Hizmetleri			
Genel İdare Hizmetleri İken, T.C. Başbakanlık Genel Müdürlüğüne intibakı 1.6.1973 tarihine göre yapılmıştır.		Görev yeri		Kültür Bakanlığı			
		Unvanı		Bakanlık Müşaviri			
Kadro D.	Maaş D.	Kademesi	Göstergesi	Kadro D.	Maaş D.	Kademesi	Göstergesi
3	3	5		1	1	1	1050
Derece kademe ve göstergesi							
Ek ödemeler				İş gücü : 800x6 = 4.800.- Ek göstergesi : 1300			
Dayanağı 657 sayılı Yasa'nın değişik 59. maddesine göre.							
GEREĞİNDE YAPILACAK AÇIKLAMA							
1. Mecburi hizmeti varsa süresi :							
2. Üst derece kadroya atananların :							
Emekli keseneğine esas aylığının derecesi 2 Kademesi 1							
3. Keseneğine hak aylığının derecesi 1, kademesi 4							
Yukarıda yazılı işlemin yapılması Bakanlık makamının onayına arz olunur.							
Teklif edenin adı, soyadı, unvanı, imza, tarih Özlük İşleri ve Eğitim Dairesi Başkanı				İşe başladığı tarih		Ayrıldığı tarih	
				Kayıt tarih ve 13 Mart 1981		2665	
Özdemir BASHACIOĞLU				Dağıtım			
Bakanlık Başmüdürlüğü				Bakanlık Başmüdürlüğü			
Kadro				Kadro			
Kademe				Kademe			
Sicil				Sicil			
Bütçe				Bütçe			
Tahakkuk				Tahakkuk			
İlgiliye				İlgiliye			
Maylayanın adı soyadı unvanı imza tarih uygundur. 13/3/81				Güzide TAŞTAN Suba Müdür V.			
Cihad BABAN KÜLTÜR BAKANI							

Belge 38: Nurettin Özdemir'in sigortalı hizmet süresi için Emekli Sandığı Genel Müdürlüğüne yazdığı dilekçe

EMEKLİ SANDIĞI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NE

A N K A R A

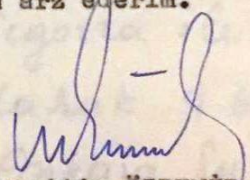
Özü : Sigortalı hizmetlerime ait sürenin
tesbit ve celbedilmesi hakk.

Sigorta Sicil Nu : 9.664.868
Emekli Sicil Nu : 27-753-006

Kurumunuz iştirakcilerindendim. 1.10.1974 tarihinde ilgimi
keserek, Sigorta ile ilgilendim ve " Serbest Avukat " olarak 9.664.868
sicil numarası ile S.S.K. Ankara Şubesi Md. pirimlerimi yatırdım. Bu
ilgim 1.10.1974 tarihinden 1.4.1981 tarihine kadar devam etmiştir.

23.3.1981 tarihinde KÜLTÜR Bakanlığı'nda " Bakanlık Müşaviri " görevine bağlayarak Kurumla yeniden ilgilendim.

Emeklilik ve intibak bakımından Sigortalı hizmet süremi
Sigortadan celbine müsaadelerinizi saygılarımla arz ederim.

Nurettin ÖZDEMİR
Bakanlık Müşaviri

Belge 39: Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü tarafından Özdemir'in avukatlık stajına dair düzenlenen belge

T. C.
ADALET BAKANLIĞI
Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü

Sayı : 17752
Konu : Dileğinin İkt.

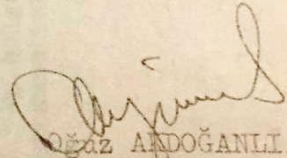
Ankara
22 Haziran 1978

Seyran Murettin Özdemir
Avukat
İzmir Caddesi 55/15
ANKARA

Emekli Sandığına ibraz edilmek üzere avukatlık stajında geçen sürenizin bildirilmesine dair dilekçeniz tetkik edildi.

Bakanlığımızda mevcut avukatlık dosyanızın incelenmesinde 6 Aralık 1956 tarihinden 5 Haziran 1957 tarihine kadar Erzincan Mahkemeleri nezdinde, 6 Haziran 1957 tarihinden 24 Aralık 1957 tarihine kadar da avukat yanında staj yaptığınız anlaşılmıştır.

Bilgi edinilmesini rica ederim.

Özalp ANDOĞANLI
Adalet Bakanı Y.
Hukuk İşleri Genel Müdürü

*Aslı C. ibidir
23.3.981
[Signature]*

Belge 40: Türk Hava Kurumu Eminönü Şubesince Özdemir'in kurumda çalıştığı yıllara dair Türk Hava Kurumu Genel Başkanlığına gönderilmek üzere düzenlenen belge

607-3-1974

TÜRK HAVA KURUMU
İST-Emine... Şubesi...
E. No. : 61 ... Özdemir'in ... süresi.Hk.da.

TÜRK HAVA KURUMU GENEL BAŞKANLIĞINA
ANKARA

İlgi : 23-3-1974 gün ve PER:6071-333 sayılı yazı.

İlgi : 1927 Kelkit doğumlu Nurettin ÖZDEMİR Sicil No:338 Kurumu'muza 1-6-1949 yılında girmiş 30-11-1950 tarihinde ayrılmış olduğu şube arşiv kayıtlarından öğrenilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Burhanettin Çetiner
Burhanettin Çetiner
T.H.K.Eminönü Şubesi Başkanı

T.C. HAVA KURUMU	
EMİNE ŞUBESİ	
1927	1950
1927	1950
1927	1950

30.3.1974

Ek No : 021 10 04 (DIN A : 148x210) Şahin Matbaası 1973

Belge 41: Nurettin Özdemir'in Struga Şiir Akşamları etkinliğindeki temsilci kimliği

СТРУШКИ ВЕЧЕРИ НА ПОЕЗИЈАТА
STRU GA PO ET RY E V E N I N G S
СТРУЖСКИЕ ВЕЧЕРА ПОЭЗИИ
SOI REES PO ET IOUES DE STRUGA

СТРУГА — ДОМ НА ПОЕЗИЈА ТЕЛ. 72-150
Struga — House of Poetry
SFR YUGOSLAVIJA — MAKEDONIJA

DELEGATE'S IDENTIFICATION CARD
LES-GENERALITES
ЛИЧНЫЕ ДАННЫЕ
ЛИЧНА КАРТИЧКА

Nom-Name NURETTİN ÖZDEMİR
Имя и фамилия (en caractères d'imprimerie-please print)
Име и презиме

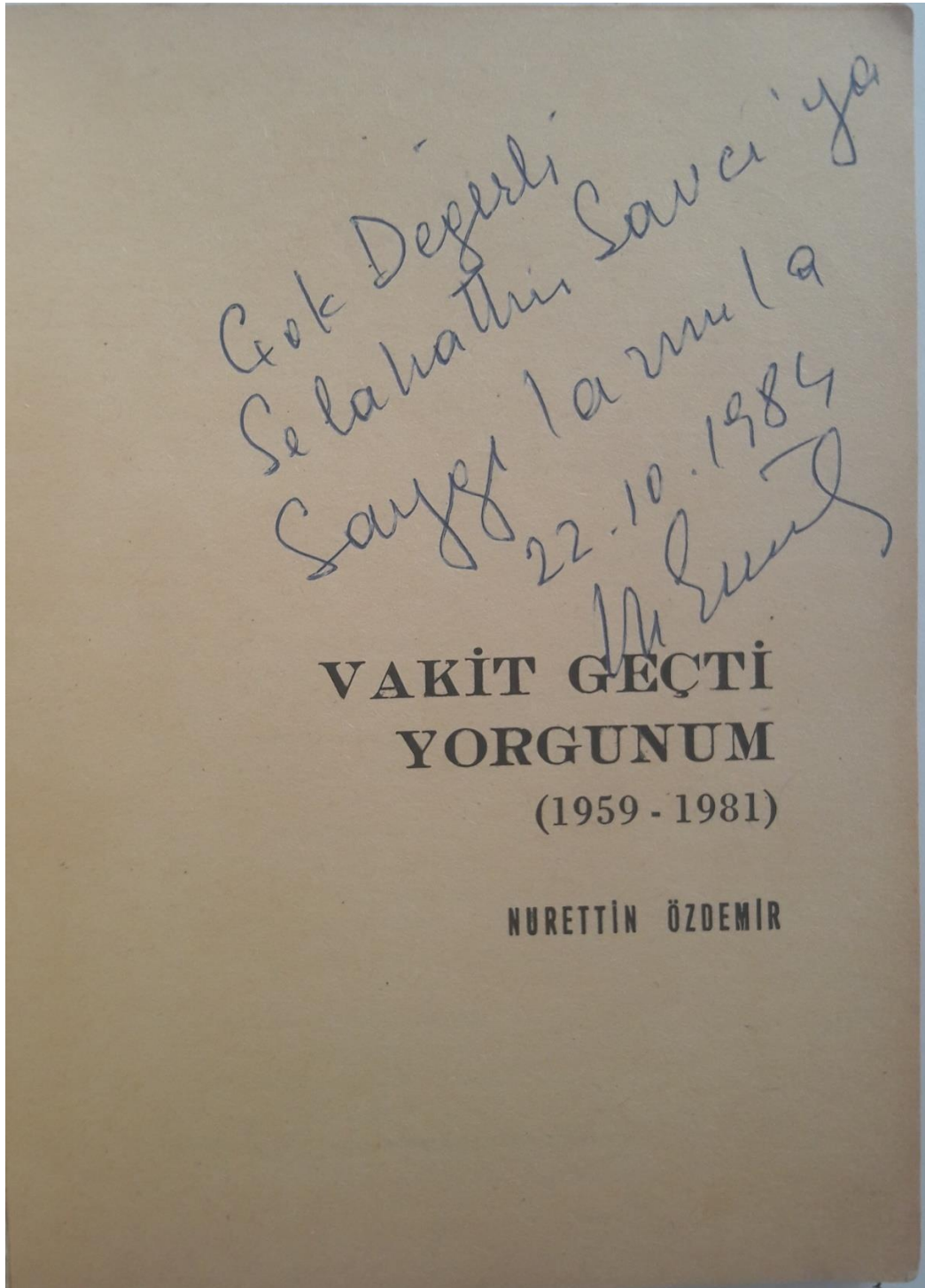
Adresse-Adress BALGAT-ZİYABEY CAD. DOSTLAR SİTESİ C/75 ANK
Адреса

Pays-Country TÜRKİYE
Страна
Земја

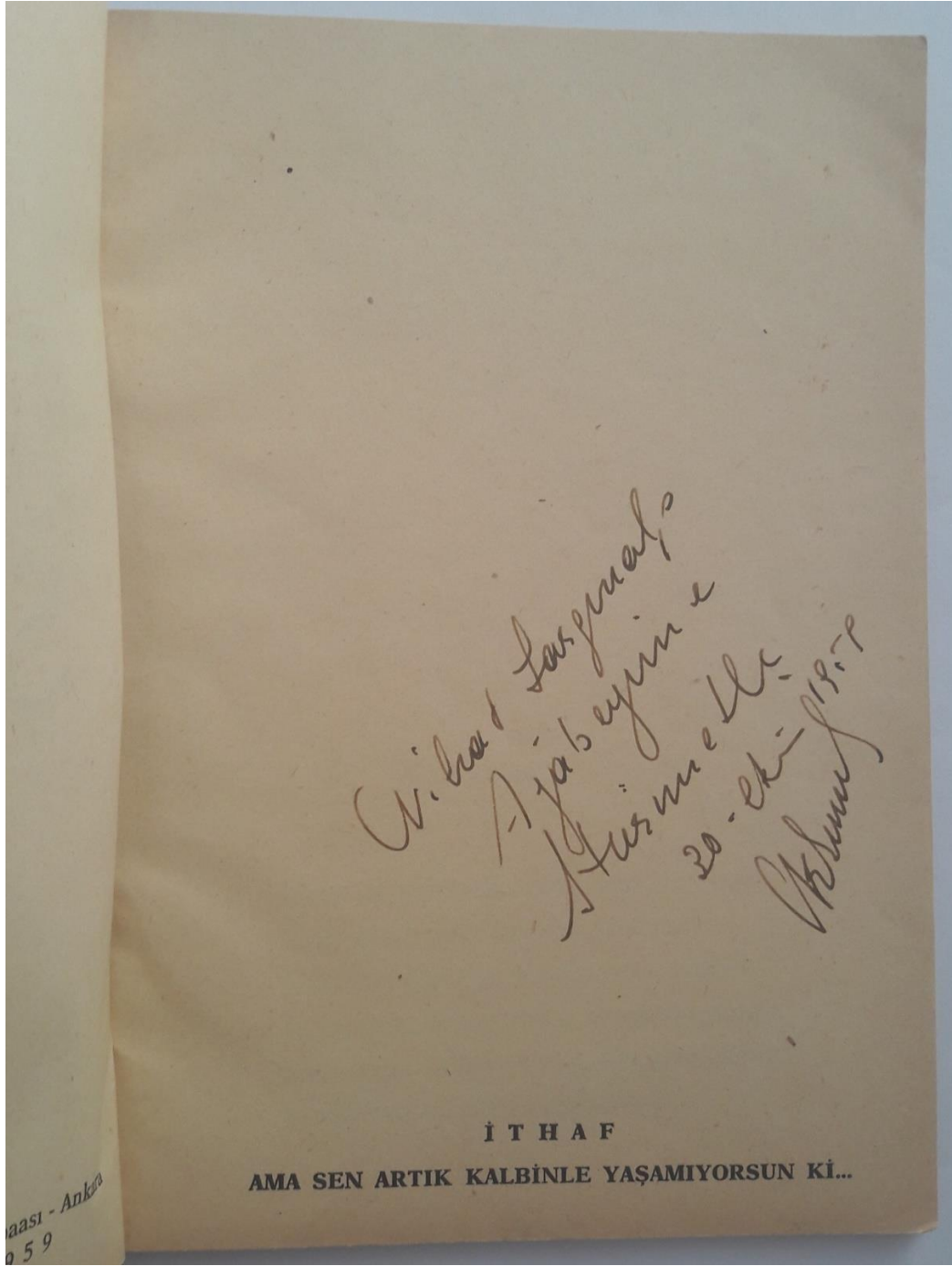
Téléphone-Телефон 134389-182268

Bio-bibliographie - Био-библиография 5.Ekim 1927 de KELKİT'te doğdum.
1951 de İST.ÜNİ. HUKUK FAKÜLTESİNİ bitirdim.AVUKAT olarak
çalışıyorum.1961-1965 ve 1969-1973 yılları arasında TBMM
de GÜMÜŞHANE milletvekili olarak bulundum.Evliyim.Biri
kız, dördü erkek olmak üzere beş çocuğum var.ŞİİR KİTAP-
LARIM: HAYAT ŞİİRİ 1949, YAĞMUR SONRASI 1955, veYİTİK
SEVGİ 1959 dir. 1959-1980 yılları arasında çeşitli dergi
lerde yayınlanan şiirlerimi diğer şiirlerimle birlikte bir
kitapta toplamak üzereyim.

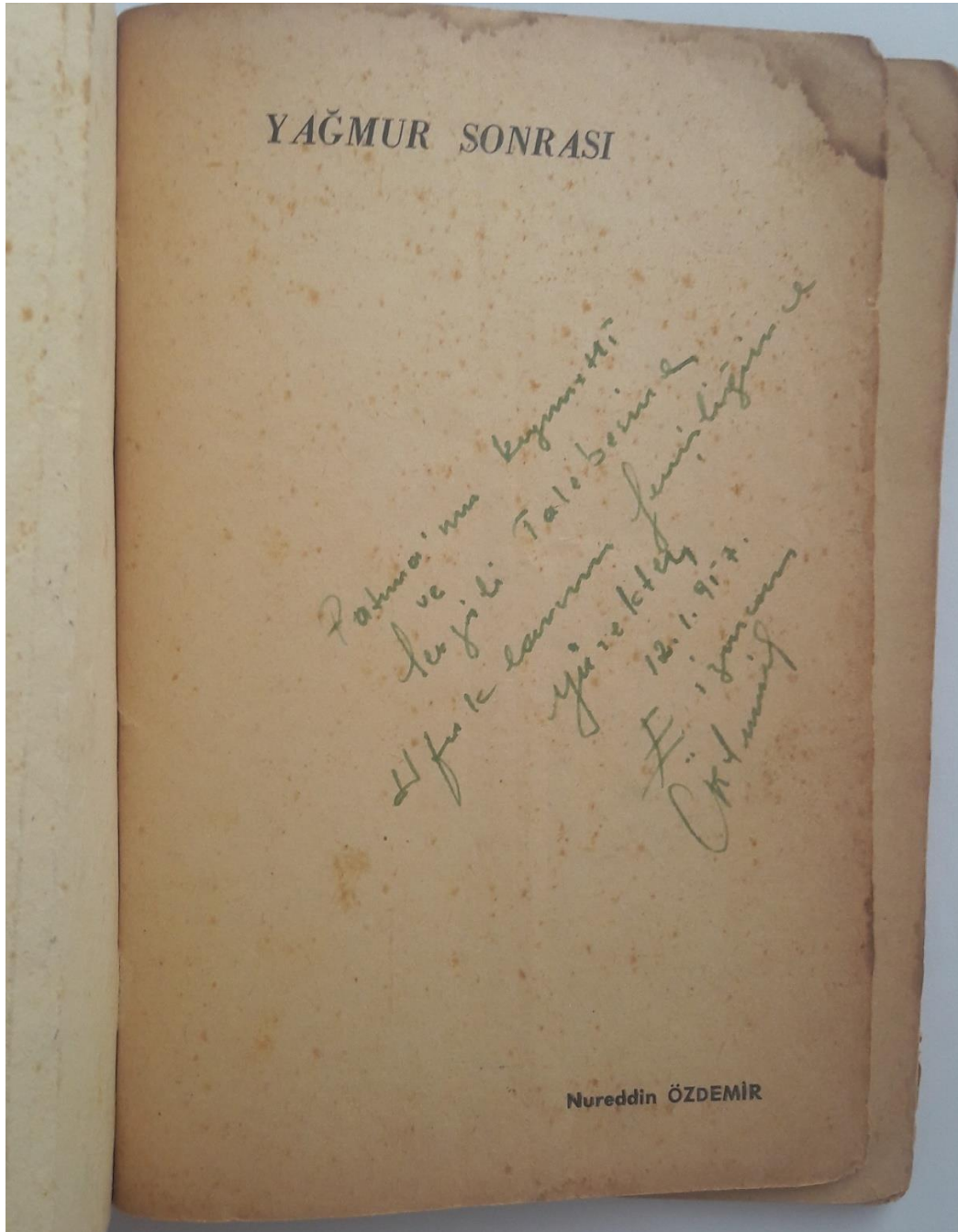
Belge 42: Nurettin Özdemir imzalı Vakit Geçti Yorgunum kitabı

Belge 43: Nurettin Özdemir imzalı Yitik Sevgi kitabı

Belge 44: Nurettin Özdemir imzalı Yağmur Sonrası kitabı

Ek-2: Ashhan Güven ile Yapılan 2 Mart 2018 Tarihli Görüşme

İlk olarak Nurettin Özdemir'in anne-babası ve kardeşleri hakkında bize bilgi verebilir misiniz?

Annesi Yukarı Özlüce, eski adıyla Sıpanazat denen köyden Molla Kadir'in kızı. Uzun boylu, ince, narin bir kadın... Babası Kelkit'ten Fikri Özdemir... Ethem Bey'in oğlu... Kelkit'te belediye meclis üyeliği yapmış, okur-yazar sayılabilecek bir isim. Dört çocukları var. Büyük halam Hezaker Özdemir... Dedemin amcasının oğluyla evlenmiş. Babam ikinci çocuk, üçüncü çocuk Nihal Odabaşıoğlu, dördüncü çocuk da Ethem Özdemir. Büyük halam erken evlenmiş. Küçük halam ise evlenene kadar bir süre bizimle yaşadı. Babam, İstanbul'da hukuk okumuş. Amcam da Ankara Ziraat Fakültesinden mezun...

Hüseyinbeyoğlu namının nereden geldiği hakkında bir bilginiz var mı?

Eski dedelerimizden biri adı Hüseyin Bey... Bu isim oradan geliyor. Babam Serhan'a Şiirler'de bunlardan bahsediyor. Orada hem ailemizi hem bahçemizi hem de evimizi tanıtıyor ve amcamı Serhan'a anlatıyor. Çünkü Serhan, babası öldükten sonra beş yaşında bizden ayrıldı. Bir dönem annesiyle birlikte Almanya'ya gitti. Lise ikinci sınıftayken annesi vefat edince de Ankara'ya amcasının (Nurettin Özdemir) yanına geldi ve üniversiteyi bitirip, işini kurup evleninceye kadar da amcasının himayesinde kaldı.

Dedenizin ölümü hakkında neler biliyorsunuz? Kaynaklar beklenmedik bir ölüm olduğunu ve siyasi bir sebebi olduğunu yazıyor.

Evet, dedemin ölümü beklenmedik bir ölümüş. Babam daha lise yıllarında ülkenin toplumsal, siyasi ve kültürel hayatıyla ilgilenen bir insanmış. Hukuk fakültesindeyken de politikayla ilgileniyormuş. Dedem de Kelkit'teki belli ailelerden birine mensup... Seçimlerin olduğu bir dönemde, 1954 yılında bir akşam yemeğinde, bana anlatılana göre kasıtlı bir şekilde, sırf babamı lokantaya çekip de olay çıkarmak için veyahut da daha tarafsız bir bakışla karşılıklı bir tartışma sonucunda birisi bir sandalyeyi kaldırıp dedemin başına vuruyor ve dedem birkaç saat sonra vefat ediyor. Bu bana anlatılan tabii... Bu kasıtlı değil de

kavga sırasında da olmuş olabilir. Bu sırada babam Kelkit'te ama bu olaylar olurken dedemin yanında değilmiş. Bunu Namık Kemal Zeybek de bir köşe yazısında yazıyor. “Nurettin Özdemir aslında milliyetçidir ama bu olaylardan sonra CHP'ye gitti” diyor.

Dedem öldükten sonra babam ailenin büyüğü olarak kalıyor. O zaman babam hukuk fakültesinde okuyor, amcam ise Erzurum Lisesinde okuyor. Büyük halam evli, küçük halam ise evde ve biz hep birlikte yaşıyoruz. Babam bu durumda ailenin reisliğini üstleniyor ve bu babam ölünceye kadar da böyle devam ediyor. Babam sadece bizim değil bütün Özdemir ailesinin büyüğüydü. Gücü ve imkânı olduğu sürece hem Kelkit'teki herkese hem de Ankara'ya geldiğinde buradaki tanıdıklara elinden gelen bütün yardımı yapmış ve her zaman destek olmuştur. Bütün arkadaşları da onun bu tarafına hep vurgu yaparlardı.

Nurettin Bey'in çok genç yaşta siyasetle içli dışlı olduğunu biliyoruz. Peki, milletvekilliği yılları nasıldı? Bu dönemde ailesi olarak siz neler yaşadınız?

Babam 1961'de milletvekili seçildiğinde benden küçük üç kardeşim ve annemi alarak Ankara'ya geldi. İkinci milletvekilliği sırasında ise biz ailece Ankara'ya geldik. Babam birinci milletvekilliği sırasında Ankara'ya gelene kadar evimiz on kişilik kalabalık bir evdi. Babaannem, amcam, halam ve bizler hep beraber yaşıyorduk. Sonra ikinci milletvekilliği sırasında babaannemle beraber Ankara'ya geldik. 1986'da babaannem vefat edene kadar da babaannem bizimle beraber yaşadı.

Gümüşhane o dönemde daha muhafazakâr ve sağ görüşlü partilerin hâkim olduğu bir yerdi ama babam kişilik olarak insanlara çok yakındı ve iletişimi çok kuvvetliydi. Yani CHP'den ikinci sırada olmasına rağmen milletvekili seçildi. Bunun nedeni babamın kişiliği idi. İnsan sevgisi, sabrı ve insanlara yakınlığından ötürü seçilebiliyordu. Çünkü insanlar bilirlerdi ki Nurettin Özdemir'in kapısını istediğin saatte çalabilirsin. Nurettin Özdemir'in evinde istediğin saatte misafir olabilirsin. Bunun için illa bir partili olmana gerek yok. Senin gidip onun kapısını çalman ve bir istekte bulunman yeterlidir. Biz sabrı, inancı ve insanlara yardım etmeyi ondan öğrendik. Bence siyasi hayatında başarılı olmasının arkasında da bu

yatıyor. Kişisel ve insani ilişkileri kuvvetli olduğu için Ankara’da da kuvvetli bir politik duruşu vardı. Evimiz her zaman kalabalıktı. Kapımız herkese açıktı.

Babam bir politikacı olarak çok çalışıyordu. Biz bazen babamı günlerce görmezdik. Zaman zaman seçmenlerle de ilgilenmemiz gerekirdi. Onun için ben daha sonradan politikaya hep soğuk baktım.

Nurettin Bey’in üniversite yıllarında kısa bir tutukluluk dönemi olmuş.

Babanız o dönemle ilgili neler anlatırdı?

Evet, Mareşal Fevzi Çakmak için devlet milli yas ilan etmeyince öğrenciler ayaklanmış ve babam da bu öğrencilerin arasındaymış. Kısa bir tutukluluk dönemi oluyor ama bana çok ilginç gelen bir anısını anlatırdı babam. Babam ve Necip Fazıl aynı koğuştaymış. Necip Fazıl’ın dişi ağrıyormuş ve babama demiş ki “Nurettin, aklımın dişi ağrıyor aklımın dişi...” Meğer Necip Fazıl’ın yirmilik dişi ağrıyormuş. Babamla Necip Fazıl’ın tanışıklıkları oradan geliyor.

Babam o dönemde düşünce itibariyle tamamen milliyetçi, ben ona Turancı da diyorum aynı zamanda, “Tanrı Türk’ü korusun” diyen bir yapıdaymış. Babamın bu vatanperverliği hiç geçmedi. Ölünceye kadar vatanperver, ileri görüşlü, Atatürkçü, Cumhuriyete inanan ve uygar bir yaşam düzeyine inanan bir insan olarak yaşadı.

Bir gün ben lise sondaydım, saat dokuz sıraları ve kış... Ankara’da hava kararmış. Arabayla bir yerden geliyoruz... Kızılay’da bir kadın tek başına yürüyor. Ben şaşırıp “Kadın tek başına mı yürüyor?” dedim. O dönem ben Erzincan’dan yeni gelmişim daha henüz düşünce yapısı olarak küçük şehrin kurallarıyla düşünüyorum. Yaşadığım yerin gelenek ve göreneklerine bağlı olarak bu tür şeyleri kabullenip yaşayabilecek durumda değilim o zaman. Bu bana garip geldi. O saatte bir kadının sokakta olması... Babam bana dönüp dedi ki “Kızım, bir ülkenin gelişmişliği kadınlarının gece sokakta güven içinde dolaşmasından bellidir.”

Bunu söyleyen insan geleneksel aile yapısına çok değer veren bir insan. Ben babamın ataerkil oluşunu hep vurguluyorum çünkü erkek egemen bir toplum

yapısına da inanıyordu. Diğer taraftan da kadınların özgür, rahat ve mutlu yaşamasını da savunan bir insandı babam.

Ben Erzincan'dan Ankara'ya geldiğim yıl lise son sınıftaydım. Erzincan'dan geldim ve Ankara'da bir liseye kaydolacaktım. Biz hangi lise olsun diye düşünürken arkadaşları babama beni kız lisesine göndermesini söylüyorlar. Babam da benim kızım kız lisesine gitmez, gitse de mutlu olmaz diyor. “O, erkek çocuklarıyla yaşamaya alışmış, onu karma bir liseye vermeliyim” diyor.

Babam çok farklı bir insandı. Hem geleneklerine çok bağlı hem de çok ileri görüşlü, açık fikirli bir insandı. Ben ilkokul beşinci sınıftayken beni “Notre Dame de Sion”'a göndermek istedi. İstanbul'da bir Fransız okulu ve yatılı... Halam istemediği için gitmedim. Babam oğullarına tanıdığı eğitim imkânlarını her zaman bana da tanıdı.

Nurettin Bey'in arkadaş çevresinde bildiğiniz başka hangi isimler vardı?

Attila İlhan'la Erzincan'da tanışıp dost olduklarını biliyorum. Babam Erzincan'da serbest avukatlık yaparken Attila İlhan da orada askermiş. Hatta Attila İlhan “Zenciler Birbirine Benzemez” kitabını imzalayıp babama hediye etmiş.

Nurettin Bey ve Hikmet Hanım'ın tanışması ve evlilikleri hakkında bildiğiniz kadarıyla bize bilgi verebilir misiniz?

Annemle babam çocukluk arkadaşymışlar. Dedelerim arkadaşmış. Babamlar Kelkit'te oturuyorlar, annemler ise Torul'dan gelip Erzincan'a yerleşmişler. Annemin ailesi Erzincan'ın tanınmış ailelerinden Odabaşıoğlu ailesi... Erzincan'da mütaitlik yapıyorlar. Bir de Kelkit'in köylerinden biri onlara ait. Yazın gidiyorlar o köye. Babamlar da yazları o köye gidiyorlar ve bu şekilde çocuklukları bir arada geçiyor. Yani yetişme çağlarında da zaten birbirleriyle gönül ilişkileri oluyor ve herkes de onları yakıştırıyor. 18 yaşında nişanlanıyorlar, 22 yaşında da evleniyorlar. Babam ilk şiirlerini anneme yazıyor.

O dönem babam anneme pek çok mektup da yazıyor. Annem de kimsenin elinden mektup almamış olmamak için mektubu getiren kişiye “minderin altına

koy, ben senin elinden mektup almam sonra Nurettin'in mektubunu aldı derler” diyor ama mektubu da göndermiyor.

O mektuplardan bugüne kalan var mı hiç?

Herhalde annem onları sinirlenip yırttı çünkü hiç görmedim ben o mektupları. Sanırım babama bir şeyden dolayı kızmış çünkü babam sosyal çevresi geniş bir insandı. Mektupları da kızgınlıkla yırttım diyor annem.

İşte hayatları böyle geçiyor. 1952’de evleniyorlar, beş çocukları oluyor. Ağabeyim Mehmet Gökhan birinci çocuk, ben ikinci çocuğum, Fikri Kürşat üçüncü çocuk, Cengiz Celalettin dördüncü çocuk, Hakan Türkmen beşinci çocuk.

Çocukların isimlerini Nurettin Bey mi vermiş?

Benim ismimi annem koymuş. Erzincan’daki depremde ölen yengesinin ismiymiş “Aslı”. Sonuna “han” getirmiş.

Ağabeyim Gökhan’ın adı “Gökhan Evliyaoğlu” babamın çok yakın arkadaşı olduğu için oradan geliyor.

Fikri Kürşat... Fikri, dedemin adı... Ben doğduktan üç dört ay sonra dedemi kaybediyoruz ve benden sonra doğan erkek çocuğa dedemin adını veriyorlar. Kürşat adını da amcam koyuyor. Amcam da ziraat fakültesinde okurken o dönemin Millî Türk Talebe Birliği başkanlarından birisi.

Cengiz Celalettin’in ismini ise o zamanlar senatör olan Şiranlı Doktor Hüsrev Polat koyuyor. O günü ben hatırlıyorum. Hüsrev Polat bizim eve geldi. O dönem seçimlere çalışıyorlar babamla. Hüsrev Polat’ın Kelkit’e geldiğini duyanlar da doktor geldi diye gelip muayene olmak istiyorlar. O da bizim evde bir odada hastalara bakıyor, onların şikâyetlerini dinliyor. O sırada annem de yeni doğum yapmış. Hüsrev Polat bir odadan diğerine geçerken “bu çocuğun adını ben koyacağım” deyip adını Cengiz koyuyor. Sonra diyor ki “diğer kardeşleri hep çift isimli bunun adı da Celalettin Cengiz olsun”. İlginç olan Hüsrev Bey’in kardeşinin iki çocuğu varmış ve birinin adı “Cengiz” diğerininki de “Celalettin”miş. Ben bunu yıllar sonra öğrendim.

En küçük kardeşimin adını da amcam koyuyor. Biz büyük bir aile olduğumuz için, ailenin reisi babam da olsa amcam ve halam da ailede söz sahibi.

Dedemden sonra özellikle babam onlara daha geniş bir serbestlik vermiş. Babaannem erkek gibi bir kadındı. Ev işinden çok dışarı işleriyle uğraşan, yiğit bir kadın... Halam da öyle... Amcam da ailede söz sahibi ve en küçük kardeşimin ismini o veriyor. Biz ailede babamdan çok çekinmezdik fakat amcandan çok çekinirdik. Amcam daha kuralcıydı. Babam daha hoşgörülüydü. Babamla daha rahattık ama amcamı da babam kadar çok severdik. Bizim hayatımızda onun da yeri daima başka olmuştur.

Ailenin Kelkit'ten Ankara'ya gelişi nasıl oldu?

Babam birinci milletvekilliği sırasında ilk olarak tek başına geliyor Ankara'ya. Basın Sitesi'nde küçük bir evde kalıyor o dönem. Sonrasında Paşa'nın isteği üzerine babam, annemi ve benden küçük üç kardeşimi alıp Ankara'ya geldi. O dönem amcam da üniversiteyi bitirmiş ve Erzincan Şeker Fabrikası'na mühendis olarak atanmıştı. Babaannem, halam, ağabeyim ve ben de Erzincan'a amcamın yanına gittik. Biz Erzincan'da iki sene kaldık. Babamlar da Ankara'da kaldı. Yazları Kelkit'te buluşuyorduk. Daha sonra biz Erzincan'dayken halam evlendi ve ben lise sondayken beş kardeş, annem, babam ve babaannem hep birlikte Ankara'ya geldik.

Biz on kişilik bir aileydik. Birileri babamla beraberken birilerinin de amcamla kalması gerekiyordu. Bu yüzden beşimiz Ankara'ya, beşimiz de Erzincan'a gittik. Biz bunu hiç sorgulamadık. Çünkü biz hep beraber büyüdüğümüz için ailede öyle gerekiyordu ve öyle yaptık. Ağabeyim ve ben Erzincan'da çok mutlu yaşadık amcamın yanında. Zaten bizim hayatımızda hiçbir zaman ayrılık gayrlılık olmadı. Bunda annemin de rolü çok büyüktür. Mesela bu ataerkil aile düzeni içerisinde annem en son söz sahibi olan kişidir. Aslında söz sahibi olan babam, babaannem, amcam, halamdır. Annem en sondadır. Çocuklar bile ailenin ortak malıdır. Onun için bize garip gelmezdi.

Nurettin Bey'in İsmet İnönü ile olan ilişkisi nasıldı?

Babam Paşa'nın son zamanlarında Paşa'nın en yakınındaki insandı. Artık Paşa çok yaşlanıp da etrafında kimseler kalmadığı zamanlar babam Paşa'yla beraber Anadolu kulübüne gidip briç oynardı. Briçte Paşa'dan alıp da imzalattığı

beş lirayı çerçeveletip duvara asmıştı. Paşa'yla belli bir dönemden sonra politik ilişkilerinin dışında insani ilişkileri çok gelişmişti. İsmet Paşa öldükten sonra eşi Mevhibe Hanım, babam Paşa'nın zor zamanlarında yanında olduğu için anneme teşekkür geldi.

1964 yılında İsmet Paşa'ya bir suikast yapılmıştı. Ben onun için babama "iyi ki o ölmedi" diye bir mektup yazmışım. Babam da bu mektubu Paşa'ya okumuş. Paşa da bunun üzerine benimle tanışmak istemiş. O yaz babam beni alıp Ankara'ya getirdi. Paşa'yla Pembe Köşk'te görüştük.

Nurettin Özdemir'in Demirel'le de bir dostluğu olduğunu Demirel'in Özdemir'e yazdığı bir mektuptan biliyoruz. Bu dostluğun nasıl geliştiği hakkında bir bilginiz var mı?

Demirel, babamla Su İşleri Genel Müdürü iken tanışıyormuş. Demirel ölmeden iki yıl önce biz de GAP idaresi olarak ziyarete gitmiştik. Ben Demirel'e Nurettin Özdemir'in kızı olduğumu söyleyince bana babamla bir şiir gecesinde tanıştıklarını söylemişti. O tanışıklık ve dostluk karşı partilerde olmalarına rağmen ölünceye kadar devam etti. Daha sonra Demirel ve arkadaşları siyasi yasaklıyken babam siyasi yasakların kaldırılması için çalışma yaparken daha çok bir arada oldular.

Özdemir'in İsmet İnönü ve Süleyman Demirel dışındaki siyasi çevresinde kimler vardı?

Mesela Millet Partisi Genel Başkanı Osman Bölükbaşı vardı. O da son dönemlerinde hep bizim evde ve babamın yazıhanesinde olan biriydi. İnsanlar mevkilerini kaybettiklerinde etraflarında da kimse kalmıyor. İşte babam insanların o zor, yaşlı ve yardıma ihtiyacı olduğu zamanlarda da hep onların yanındaydı.

Ferruh Bozbeyli, Turan Feyzioğlu, Kasım Gülek, İsmail Rüştü Aksal... Hep babamın meclisten arkadaşlarıydı. Bizim evimize sadece babamın partili arkadaşları gelmezdi. Bütün partilerden insanlar gelirler ve biz onlarla iç içe yaşadık.

Nurettin Bey'in CHP'den ayrılıp Cumhuriyetçi Güven Partisi'ne geçişi nasıl oldu?

1973'te Bülent Ecevit, İsmet Paşa'ya karşı genel başkanlığı kazanınca o dönemde babamın da içlerinde olduğu belli bir grup Paşa'yı destekledi. “On Dörtler” diye bir grup... Paşa istifa edince, zaten Paşa'nın yanında olan bu grup ihraç istemiyle genel kurula verilmişti, onlar da istifa ettiler. Sonra Cumhuriyetçi Güven Partisi'ni kuruyorlar. Bu partiyi ekip olarak kurdukları için babam da ekipten ayrılmıyor ama Cumhuriyetçi Güven Partisi'nin içinde hiç olmuyor. Kısa bir süre sonra da istifa etti zaten. Yani o partiye girmesinin temel nedeni İsmet Paşa ile birlikte istifa etmiş olmasıdır.

Nurettin Bey'in hastalığı ve ölümü nasıl oldu? Bu süreç sizin ve onun için nasıl işledi?

Babamın hastalığını biz ilk 1999'da fark ettik. İlk önce Parkinson oldu. Baş önünde dururdu. Meğer başın öne eğilmesi Parkinson belirtisiymiş. Gözleri çift görmeye başlayınca doktor nörolojiye yönlendirdi ve Parkinson teşhisi konuldu. Parkinson tedavisi ağır ilaçları gerektiriyor tabii... Babam yine her gün öğleden sonra Anadolu Kulübü'ne gitti. Gelen insanları kabul etti. 2013'te ise artık Alzheimer başladı. Artık unutkanlığı artmaya başladı. 2014'te hastalık iyice ilerledi ve 2016'da da babamı kaybettik.

En büyük korkusu birisine muhtaç olmaktı. Hastalığı başladığında biz ona “Babacığım kolunuza girelim” derdik ama o kabul etmezdi. “Ben yalnız yürürüm” derdi. Bir gün Meclisten gelirken düştü bir omzunu kırdı. Daha sonra yine düştü ve diğer omzunu kırdı. Nedeni yardım almak istememesiydi. Üç sene burada (Nurettin Özdemir'in odasını kastediyor) yattı. Bunun son altı ayı bilinci yerinde değildi. Ondan önce bu yatakta kendi dünyasında yaşadı. Ben gelip “Babacığım şiir okuyalım mı?” derdim. Beraber şiirler okurduk. Alzheimer olmasına rağmen ben yanlış okuyunca beni düzeltirdi.

Burada yattığını hiç bilmedi. Hep kendi dünyasında yaşadı. Biz “Babacığım biraz kaldıralım sizi, gezelim” dediğimizde “Yok kızım ben şimdi geldim dışarıdan. Mahkemeye gitmiştim.” derdi.

İlk zamanlar Kelkit'teki bahçede kentsel dönüşümün yapılacak olması onu çok etkilemişti. Bir dönem hep ondan bahsetti. Tapularla uğraştı, bahçe ne olacak diye düşündü. Bir dönem sürekli Atatürk'ü anlattı. Bir dönem sürekli İsmet Paşa'yı anlattı. Bir dönem geldi artık avukatlık yaptığı dönemi yaşamaya başladı ve mahkemeleri anlattı. Hiçbir zaman bu yatakta yattığının farkında değildi. Kendi dünyasında yaşadı ve mutluymuştu. Beni de en çok bu mutlu etti.

Babam yaşamayı seven bir insandı. Mutlu, sabırlı, güler yüzlü, hayattan zevk alan, kinden ve nefretten uzak, hayat dolu biriydi.

Kardeşi Ethem Bey'in ölümü Nurettin Özdemir'i nasıl etkiledi? Onun ölümünün ardından şiirler yazdığını biliyoruz.

Dedemin ölümü babamı çok etkilemiş. Çok genç yaşta geleneksel olarak aileden kendini sorumlu tutuyor. Daima amcamın arkasında oluyor. 1975'te amcam Rize'ye gidiyor ve orada bir trafik kazasında 42 yaşında hayatını kaybediyor. Amcamın ölümü de babamı çok etkiledi. Babam çok üzüldü, çok yıprandı. Onun ailesine kol kanat germeye çalıştı. Amcamdan geriye oğlu Serhan kalıyor. Babam Serhan'la ilgileniyor. Daha sonra Serhan annesiyle beraber yurtdışına gidince babam hep Serhan'a ulaşmak için çabaladı. Kardeşimi sırf Serhan'ı bulsun da haber versin diye Almanya'ya gönderdi. Kardeşim Serhan'a ulaştı. Ondan sonra her yaz Serhan on beş günlüğüne bize geldi. Serhan annesini kaybedince de bizim yanımıza geldi.

Babam kardeşine çok düşkünlü. Son zamanlarında hep kardeşinin yanında yatacağını düşündü. Biz babamın naaşını onun için Kelkit'e götürdük. Kardeşi öldüğü günden beri hep "Benim yerim burasıdır. Ben kardeşimin yanında yatacağım." derdi. Biz de onun isteğini yerine getirdik.

Nurettin Bey'in şairliğine gelecek olursak, şiir onun hayatında nasıl bir yer tutuyordu? Gündelik yaşamında şiirin yeri neydi?

Babam hayatı şiir üzerine kurulu bir insandı. Konuşurken o kadar şairane, tane tane ve o kadar güzel konuşurdu ki... Onun sözleri arasında bir tane kötü söz bulamazdınız. Ben ondan neredeyse hiç kötü söz duymadım. Babamın kötü bir söz söylediği zamanlar sayılıdır. Ya çok çok sinirlendiğinde ya da artık yaşlandığı

zaman... İnsanlara karşı hep kibar, nazik birisiydi. Hayata hep bardağın dolu tarafından bakardı.

Şiir onun dünyasıydı. Biz her gün şiirle iç içeydik. Bizim akşam yemeklerimiz olurdu. Uzun saatler yemek masasında otururduk ve bu masada edebiyatçıların, siyasilerin hayatı anlatılır, şiirler okunurdu. Biz yerli ve yabancı bütün edebiyatçıları, şairleri hep babamdan öğrendik. Bunun dışında yemekten kalktığı zaman mutlaka okumalar yapardı. Biz onun okumadan yattığı geceyi hatırlamıyoruz. Her çeşit kitap okurdu. Güzel bulduklarını bize anlatırdı. Hadisleri çok okurdu. Tasavvufa meraklıydı. Tasavvufufla ilgili kitaplar okurdu.

Babam şiir gibi yaşardı. O birine bakarken bile aklından ona dair şairane bir şeyler geçirirdi. Bunu söylerdi.

Nurettin Bey şiirlerini nasıl yazardı? Şiire ayırdığı özel bir çalışma zamanı var mıydı?

Babam oturup da şiir yazmaya çalışmazdı. O konuşurken zaten ağzından mısralar dökülürdü. Tabaklara şiir yazardı. Mesela “Gülü Beklerken” diye bir şiiri vardır. O şiiri bizim çocuklardan birine yazdı. Şimdi tam hatırlayamıyorum ama bizden birinin hamileliğini görüp çocuklardan birine yazmıştı o şiiri. Yani herhangi bir şey, bir duygu, bir görüntü onu şiir yazmaya iterdi. Babam zaten her şeyi şair gözüyle görürdü. Hayatı şiir gibi yaşadı.

En çok okuduğu şairler, yazarlar kimlerdi?

Onun en çok sevdikleri Yahya Kemal ve Ahmet Hamdi Tanpınar’dı. Fazıl Hüsnü Dağlarca’yı, Necip Fazıl’ı, Ziya Osman Saba’yı, Nazım Hikmet’i okurdu. Bu isimleri ben hep ondan öğrendim. O yüzden böyle bir çırpıda sayabiliyorum. Babam bunları okur ve bize bir şekilde anlatır, şiirlerini de okurdu.

Dediğim gibi babam her türden kitap okurdu ve hafızası kuvvetli olduğu için de unutmazdı. Kütüphanede nerede hangi kitap var, hangi kitabın içinde ne var bilirdi. Çok uzun şiirleri ezbere okurdu. Tanpınar’la tanışmasında ona okuduğu şiirleri seksen yaşındayken İLESAM’da da ezbere okudu. O zaman Alzheimer da başlamıştı. Unutursam bana hatırlat derdi.

Özdemir'in İLESAM ve Anadolu Kulübü üyesi olduğunu biliyoruz. Bunların dışında üye olduğu ya da zaman geçirdi kurumlar ya da kulüpler var mıydı?

Evet, emekliliğinde Anadolu Kulübüne düzenli olarak gitti. Ahmet Sevgi Kültür Evi vardı ve buradaki toplantıların başkanlığını babam ve Ali Naili Erdem yapıyorlardı. Açılışı ve kapanışı babam yapardı. Bu onun çok hoşuna giderdi. Orada şiirler okunur, şairler tanıtılırdı. Küçük bir gruptu ve orada Türk sanat müziği de icra edilirdi. Bir şiir okunurdu bir de sanat müziği bestekârlarının hayatı anlatılırdı ve besteleri icra edilirdi.

Babam Türk sanat müziğini severdi. Kendi şiirleri de bestelendiği için özellikle kendi şiirlerinin bestelendiği şarkıları da çok severdi. Türküleri de çok verdi ve türkü söylemeye çalışırdı. Aslında amcam çok güzel türkü söylerdi. Babam da müziğe meraklıydı.

Nurettin Bey şiirlerinde Kelkit'teki evden ve bahçesinden çokça bahsediyor. O bahçe ile olan ilişkisi nasıldı?

Babam bahçeyi çok severdi. Toprak işleriyle uğraşmayı severdi. Düzeni çok severdi. Onun için 1960'lı yıllarda Kelkit'te çam ağaçlarının, yediveren güllerinin olduğu yemyeşil bir bahçesi vardı. Havuzu vardı bahçenin. O bahçeyi ve havuzu özellikle başında durarak kendisi yaptırmıştı. Akşamları o bahçede yemek yemek en büyük zevkiydi. Sofraları ve misafir ağırlamayı çok severdi. Misafirin olmadığı bir akşam yemeğine çok az rastladık. Biz bu evde hiçbir zaman yalnızca anne-baba ve çocuklar olarak bir sofraya oturmadık. Yani biz olmayabilirdik sofrada ama babamın mutlaka misafirleri olurdu. Bu politikanın ve edebiyatın da getirdiği bir şeydi. O akşam yemeklerinde mutlaka edebiyat sohbetleri yapılırdı. Siyaset de konuşulurdu ama asıl edebiyat sohbetleri yapılır, şiirler okunurdu.

ÖZ GEÇMİŞ			
Adı, Soyadı	Kübra KIZILKAYA		
Doğum Yeri ve Yılı	Rize 24/ 10/ 1994		
Medeni Durumu	Bekâr		
Bildiği Yabancı Diller ve Düzeyi	İngilizce / Upper-intermediate		
Öğrenim Durumu	Başlama-Bitirme Yılı		Kurum Adı
Lisans	2012	2016	Atatürk Üniversitesi
Yüksek Lisans	2016	2019	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Doktora			
Çalıştığı Kurum (/lar)			Başlama-Ayrılma Yılı
1.			
2.			
3.			
Üye Olduğu Bilimsel ve Mesleki Kuruluşlar			
Katıldığı Proje ve Toplantılar			
Yayınlar			
Aldığı Ödüller			
İletişim	kizilkayakubra53@gmail.com		